

Vergaderjaar 1999–2000

26 800 XIII**Vaststelling van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het Ministerie van Economische Zaken (XIII) voor het jaar 2000****Nr. 2****MEMORIE VAN TOELICHTING****INHOUDSOPGAVE****Blz.**

A.	Artikelsgewijze toelichting bij het wetsvoorstel	2
	Wetsartikelen 1 en 2 (uitgaven/verplichtingen en ontvangsten)	2
	Wetsartikel 4 (agentschapsbegroting)	2
	Wetsartikel 5 (interne reserve binnen de Rijksbegroting)	2
B.	Algemene toelichting bij de begroting inhoudsopgave	4
C.	Toelichting per begrotingsartikel	50
	Inleiding	50
1.	Uitgaven en verplichtingen	56
2.	Ontvangsten	189
D.	Toelichting bij de agentschapsbegroting	210
E.	Bijlagen bij de begroting	221
Bijlage 1	Personeelsgegevens	221
Bijlage 2	Wetgeving	226
Bijlage 3	Moties en toezeggingen	228
Bijlage 4	Circulaires	238
Bijlage 5	Aanbevelingen Nationale Ombudsman	239
Bijlage 6	Overzicht financiële stimulansen EZ	240
Bijlage 7	Evaluaties	257
Bijlage 8	Overzicht economische en functionele classificaties	274
Bijlage 9	Voorlichtingsbijlage	277
Bijlage 10	Convenantenbijlage	279
Bijlage 11	Voortgang vermindering administratieve lasten	280
Bijlage 12	Voortgangsrapportage energiebesparing	283
Bijlage 13	Overzicht van de technologie-relevante uitgaven	284
Bijlage 14	Werkprogramma 2000 Algemene Energie Raad	293
Bijlage 15	Lijst van afkortingen	299

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVOORSTEL

Wetsartikelen 1 en 2 (uitgaven/verplichtingen en ontvangsten)

De begrotingen die onderdeel uitmaken van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 1, derde lid, van de Comptabiliteitswet elk afzonderlijk bij de wet vastgesteld. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om de begroting van het Ministerie van Economische Zaken voor het jaar 2000 vast te stellen.

Alle voor dit jaar vastgestelde begrotingswetten tezamen vormen de Rijksbegroting voor het jaar 2000. Een toelichting bij de Rijksbegroting als geheel is opgenomen in de Miljoenennota 2001.

Met de vaststelling van deze wetsartikelen wordt de in de begrotingsstaat opgenomen begroting van de uitgaven en de ontvangsten voor het jaar 2000 vastgesteld. De in die begroting opgenomen begrotingsartikelen worden door middel van een algemene toelichting en een toelichting per begrotingsartikel toegelicht in de onderdelen B en C van deze memorie van toelichting.

Wetsartikel 4 (agentschapsbegroting)

Met de vaststelling van dit wetsartikel wordt de in de begrotingsstaat opgenomen begroting van baten en lasten en van kapitaaluitgaven en ontvangsten van het agentschap Senter voor het jaar 2000 vastgesteld. De in die begroting opgenomen begrotingsartikelen worden door middel van een algemene toelichting en een toelichting per begrotingsartikel toegelicht in onderdeel D van deze memorie van toelichting.

Wetsartikel 5

Met deze specifieke bepaling ten behoeve van de begroting van Economische Zaken wordt vooruitgelopen op een wijziging van de Comptabiliteitswet die thans wordt voorbereid. Die wijziging behelst de mogelijkheid tot het vormen van een interne reserve binnen de Rijksbegroting. Deze reserve wordt aangehouden binnen 's-Rijks schatkist. Ten behoeve van de Garantiefaciliteit Opkomende Markten, de SENO-faciliteit en de Garantiefaciliteit herverzekering Inpres 8 (artikel 07.03) wordt zo'n reserve gevormd, waaruit eventuele toekomstige betalingen uit hoofde van verstrekte garanties kunnen worden gefinancierd. Op deze manier kan op een doelmatige en bestuurlijk transparante wijze zorggedragen worden voor de beschikbaarheid van voldoende budgettaire middelen in het (nog onzekere toekomstige) jaar dat op een garantie moet worden getrokken. Bij de onderhavige garantieregelingen gaat de wet van de grote aantallen niet op, zodat het trekken op een garantie van jaar op jaar aanzienlijke uitgavenfluctuaties kan opleveren, die niet zonder aanzienlijke budgettaire problemen binnen de begroting van EZ kunnen worden opgevangen. Om dergelijke fluctuaties op te vangen, zijn in het verleden achtergestelde leningen verstrekt aan een (externe) stichting die de Garantiefaciliteit Opkomende Markten en de SENO-faciliteit uitvoert. Uit hoofde van het budgetrecht en de doelmatigheid zijn tegen de inschakeling van een stichting bezwaren aan te voeren.

Door gebruik te maken van de interne reserveringsmogelijkheid wordt de doelmatigheid bevorderd; de gereserveerde middelen blijven immers

langer in de schatkist en leiden dus tot lagere rentekosten. Inmiddels zijn de achtergestelde leningen terugontvangsten van de stichting en toegevoegd aan de interne reserve.

Ook de bestuurlijke transparantie is met de nieuwe faciliteit gediend. Zowel voor de vulling van de reserve als voor de daaruit te verrichten betalingen aan derden geldt namelijk de volledige ministeriële verantwoordelijkheid. Daarom behoren de vulling van de reserve en de betalingen ten laste van de reserve idealiter via de begroting van EZ tot stand te komen. Vanuit autorisatie-oogpunt heeft de begrotingswetgever daarmee zowel zicht op de vulling van de reserve ten laste van de begroting van EZ, als de eventueel in latere jaren te verrichten betalingen op het moment dat op de garantie moet worden getrokken.

De Minister van Economische Zaken,

Het advies van de Raad van State wordt niet openbaar gemaakt op grond van het bepaalde in artikel 25a, derde lid, onder b, van de Wet op de Raad van State.

B. ALGEMENE TOELICHTING BIJ DE BEGROTING

INHOUDSOPGAVE

Hoofdstuk 1	Een dynamische markteconomie	5	2.4.3	Klimaat	29
1.1	Beleidsinzet en beleidsaanpak	5	2.4.4	Oliebeleid	30
1.2	De onvoltooide agenda van structurele hervorming	6	Hoofdstuk 3	Concurrentie en flexibele markten	31
1.3	Hoe pakt EZ deze agenda aan?	11	3.1	Marktwerking internationaal	31
1.4	Stroomlijning instrumentarium	13	3.1.1	Wereldmarkt	31
			3.1.2	Europese markt	33
			3.1.3	Nederlandse bedrijven op buitenlandse markten	35
Hoofdstuk 2	Economische structuurversterking	15	3.2	Marktwerking nationaal	36
2.1	Kennis, technologie en bedrijfsleven	15	3.2.1	Mededinging	36
2.1.1	Nieuwe kennis door stroomlijning en ontwikkeling	15	3.2.2	Concurrentiemechanismen in de nutssectoren	38
2.1.2	Benutten en creëren competenties	18	3.2.3	Liberalisering energiemarkt	41
2.1.3	Industriebeleid in de internationale omgeving	19	3.2.4	MDW, Markt & Overheid en administratieve lasten	42
2.2	Ruimtelijk economisch beleid	20	3.2.5	Ondernemerschap	45
2.2.1	Versterking van het ruimtelijk-economisch netwerk	20			
2.2.2	Versterking economische potenties in de regio	21	Hoofdstuk 4	Beheer en Bestuur	47
2.3	Milieu en economie	24	4.1	Personeel, organisatie en informatie-management	47
2.4	Energiebeleid	26	4.2	Voorlichting	48
2.4.1	Energierapport	26	4.3	Financieel beleid en beheer	48
2.4.2	Energiebesparing en duurzame energie	27			

1.1 Beleidsinzet en beleidsaanpak

Economische Zaken staat voor een dynamische markteconomie, met een groot aanpassings- en vernieuwingsvermogen van burgers en bedrijven, voor de verdere uitbouw van duurzame welvaart en werkgelegenheid. Het economische beleid is erop gericht de voorwaarden daarvoor te optimaliseren. Al geruime tijd rust het beleid op twee pijlers: macro-economische stabiliteit en micro-economische flexibiliteit en vernieuwing. Het is de beleidsinzet op deze combinatie die volgens de OESO en het IMF het sociaal-economische succes in ons land verklaart. Dit beleid kan worden getypeerd als structureel economisch hervormingsbeleid. Macro-economische stabiliteit, met geleidelijk dalende begrotingstekorten en collectieve lasten, verschaft burgers en bedrijven vertrouwen. Economische flexibiliteit, het goed functioneren van instituties en loonvormingsprocessen, zijn in een dynamische wereldeconomie evenzeer onmisbaar: economische tegenslag leidt anders al snel tot een structurele verhoging van de werkloosheid. En verbetering van het vernieuwingsvermogen is een sleutelfactor voor toekomstige economische groei.

De agenda van het structurele economische hervormingsbeleid, gericht op versterking van de twee pijlers, is – zoals ook uit deze memorie moge blijken – nog geenszins voltooid. Het werken daaraan zal zelfs nooit echt af zijn. Het vinden van nieuwe, betere alternatieven voor bestaand overheidsbeleid, de gevolgen van een veranderende sociale, technologische en mondiale omgeving, nieuwe vraagstukken: zij blijven om beleidsinventiviteit en -vernieuwing vragen. Daarbij hoort een dynamische, open beleidsaanpak. Benchmarking, het vinden van «best practices», het stelselmatig vragen of Nederland klaar is voor de toekomst, zijn belangrijke onderdelen van de beleidsaanpak. Nederland doet dat binnen de context van een steeds sterkere verwevenheid met de andere lidstaten van de Europese Unie. Hoe de diverse lidstaten in de EMU hun structurele hervormingsbeleid gericht op goed functionerende product- en arbeidsmarkten vormgeven, heeft, vanwege potentiële «spill-overs», elkaars wederzijdse belangstelling. De economische beleidscoördinatie in het kader van de globale economische richtsnoeren, en het arbeidsmarkt- en productmarktbeleid zijn hiervan een uitvloeisel. Toepassing van het subsidiariteitsbeginsel en het monitoren en leren van elkaars vorderingen staat hierbij voorop. Op het terrein van de productmarkten is hiermee met de zgn. Cardiff procedure een begin gemaakt. Een verdere intensivering is echter op zijn plaats (zie ook paragraaf 3.1.2).

In het economische beleid is, zoals ook in de Industriebrief (Kamerstukken II, 1998/99, 26 628, nr. 1) is aangegeven, geen plaats meer voor denken in termen van blauwdrukken. Bedrijven die we vandaag kunnen aanmerken als de «winnaars» zijn de mogelijke «verliezers» van morgen. Het economisch beleid is wél gericht op het creëren van een klimaat dat aan burgers en bedrijven de ruimte en de mogelijkheid biedt om kansen te pakken. Het Ministerie van Economische Zaken stuurt in deze niet, maar ondersteunt de dynamiek. Hierin past beleid dat zo generiek mogelijk van aard is en zo min mogelijk specifiek ingrijpt in het economische proces. Voor grote delen van de markteconomie is deze beleidsaanpak al enige tijd gemeengoed. Voor sectoren die verschuiven van het publieke naar het markt domein, gaat dit gepaard met een ingrijpende verandering van het overheidsoptreden. In dit verband zijn de ontwikkelingen in de nutssectoren zoals gas, elektriciteit en telecommunicatie illustratief. De

dominante rol van de overheid bij het aanbieden van nutsvoorzieningen is aan het veranderen van deelnemer, via regisseur naar toezichthouder op mededinging en consumentenbelang (zie ook paragraaf 3.2.2).

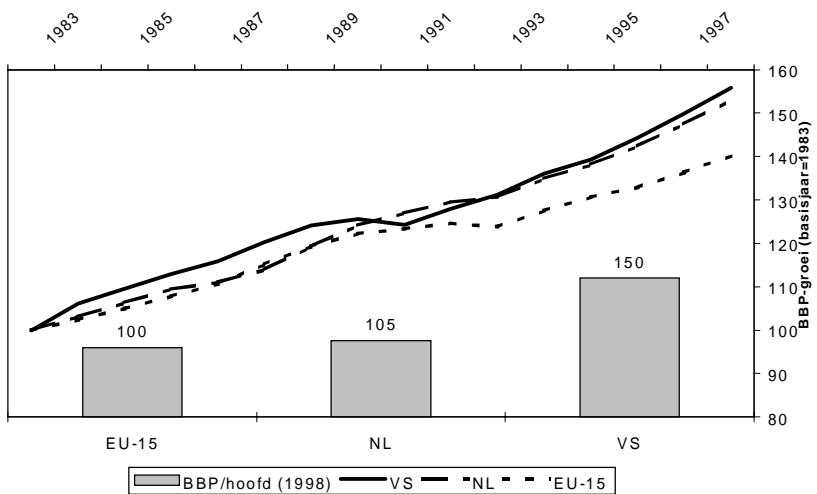
Het economische beleid in Nederland is dan ook met name gericht op versterking van de economische structuur. Daarbij zijn de volgende onderdelen van belang:

- *Macro- economische stabiliteit en vermindering van de collectieve lasten*
- *Flexibele arbeidsmarkt en activerende sociale zekerheid*
- *Kennisontwikkeling en verspreiding*
- *Goede werking van de productmarkten*
- *Bevorderen ondernemerschap*
- *Ruimte voor economische activiteit*
- *Milieu en economie*

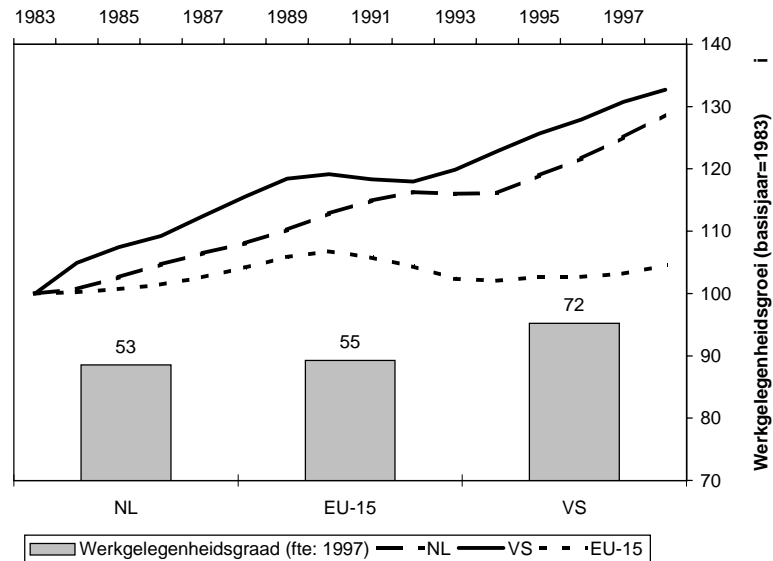
1.2 De onvoltooide agenda van structurele hervorming

De langdurige periode van structureel hervormingsbeleid heeft, zoals gezegd, gezorgd voor aansprekende prestaties van de Nederlandse economie. Met de economische groei, maar vooral met de toename van de werkgelegenheid, scoort Nederland nu al een flink aantal jaren ruim boven het Europese gemiddelde (zie figuur 1 en 2). De in de jaren zeventig en tachtig opgelopen achterstanden ten opzichte van het Europese gemiddelde op het terrein van welvaart en participatie zijn ingelopen. Nederland is, qua omvang van het BBP, de zesde economie van Europa, en wat betreft de niveaus van BBP/hoofd en participatie, een subtopper in Europa.

Figuur 1: BBP-groei 1983 – 1998 en BBP/hoofd stand 1998

Figuur 2: Werkgelegenheidsgroei 1983 – 1998 en werkgelegenheidsgraad, stand 1998

De Nederlandse economie laat goede prestaties zien. Dat wil niet zeggen dat we nu tevreden achterover kunnen leunen, er staat nog een flink aantal punten op de agenda van structurele hervorming (zie score Nederland voor wat betreft het totale concurrentievermogen en op de terreinen innovatieklimaat, human resources en infrastructuur in tabel 1). Onze economische structuur is nog niet op alle terreinen shockproof. Denk aan de knelpunten die duidelijk worden na een conjuncturele terugval (lage uitstroom uit de werkloosheidsuitkeringen), die soms juist voortkomen uit de voorspoedige ontwikkeling van de economie in de afgelopen periode (bereikbaarheid en beschikbaarheid bedrijventerreinen), die aangeven dat de structurele hervormingen nog niet zijn voltooid (gering innovatievermogen, hoge lastendruk, lage ouderenparticipatie), of die voortkomen uit snelle ontwikkelingen in de omgeving, zoals de absorptie van nieuwe informatie- en communicatietechnologie (ICT).

Tabel 1. Concurrentievermogen op deelfactoren

	Ranking overall	Inovatieklimaat	Human Resources	Infrastructuur
VS	1	1	6	1
Nederland	5	8	12	7
Denemarken	8	9	2	9
Duitsland	9	4	20	6

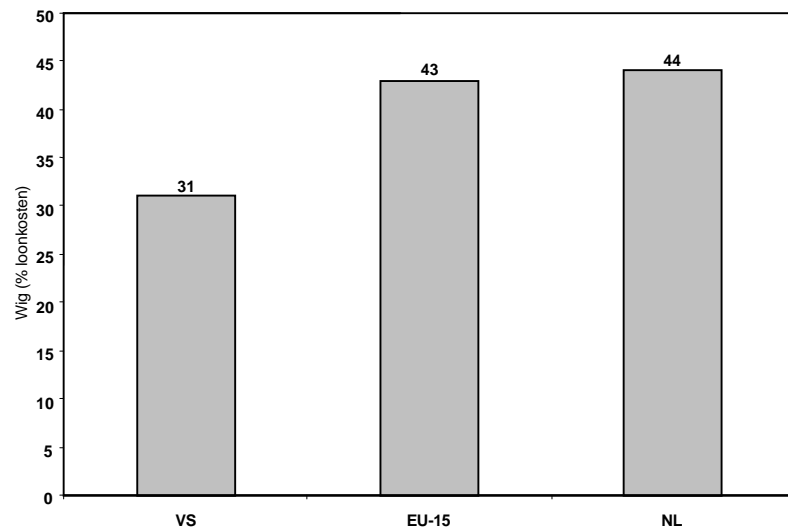
Bron: The World Competitiveness Yearbook 1999, IMD 1999. Overzicht geeft summier weer op welke plaats Nederland staat ten opzichte van de 47 onderzochte landen. Ter vergelijking zijn ook de VS, Duitsland en Denemarken opgenomen.

Op de diverse onderdelen van het economisch beleid zijn er de volgende beleidsaandachtspunten:

- *Macro-economische stabiliteit en vermindering van collectieve lasten*

Het gezondmaken van de overheidsfinanciën, waarmee in het begin van de jaren tachtig is begonnen, is ver gevorderd. En ook op het terrein van de verlaging van de collectieve lasten is flinke vooruitgang geboekt. Waar Nederland aan het begin van de jaren tachtig nog bij de top van Europa behoorde met het niveau van de collectieve lastendruk, bevinden we ons in 1998 net boven het Europese gemiddelde. Dat neemt overigens niet weg dat een collectieve lastendruk van circa 44% van het BBP in breder internationaal perspectief nog steeds hoog is (zie voor vergelijking van de wig voor de gemiddelde – alleenstaande – werknemer figuur 3): de collectieve lastendruk is bijvoorbeeld in Duitsland 38%, het Verenigd Koninkrijk 36% en in de VS en Japan resp. 29 en 28%. De lastenverlichting van vijf miljard gulden, zoals voorzien in het Belastingstelsel voor de 21^e eeuw is daarom van groot belang.

Figuur 3: gemiddelde wig modale werknemer, stand 1998

Daarnaast geldt dat er ook aanzienlijke verborgen beleidskosten uit hoofde van regelgeving bestaan. De administratieve lasten, die daarvan onderdeel uitmaken, bedragen alleen al 16,5 miljard gulden.

- *Een flexibele arbeidsmarkt en activerende sociale zekerheid*

Ondanks de sterke groei van de werkgelegenheid en een lage officiële werkloosheid kent Nederland nog steeds problemen op het terrein van de arbeidsmarkt. De arbeidsparticipatie, met name onder vrouwen, ouderen en etnische minderheden, is nog te laag. Verder ontvangen ruim twee miljoen mensen onder de 65 jaar een uitkering wegens werkloosheid of bijstand, ziekte of arbeidsongeschiktheid (een derde van het aantal werkenden) en is de uitstroom uit de sociale zekerheid gering. Daardoor wordt tijdelijke werkloosheid in ons land al snel structurele werkloosheid.

Het beleid is er op gericht om in de sociale zekerheid de uitstroom te vergroten. Het kabinet heeft de Sociaal Economische Raad (SER) advies gevraagd over maatregelen om de ouderenparticipatie te vergroten. Verder zijn in de nota Structuur Uitvoering Werk en Inkomen (SUWI)

plannen opgenomen om door middel van concurrentie in de uitvoering en financiële prikkels, de herintreding van uitkeringsgerechtigden te verbeteren (Kamerstukken II, 1998/99, 26 448, nr. 1). Bovendien zal in het kader van het nieuwe belastingstelsel een arbeidskorting worden ingevoerd, die uitkeringsgerechtigden financieel prikkelt om aan het werk te gaan.

- *Kennisontwikkeling en verspreiding*

Kennis is een sleutelfactor geworden in de internationale concurrentiestrijd. Uit de nota «Ruimte voor industriële vernieuwing: agenda voor het industrie en dienstenbeleid» (Industriebrief) blijkt dat:

- Nederland zowel bij de omvang van privaat onderzoek en ontwikkeling, als bij het omzetten hiervan in commerciële toepassingen, niet voorop loopt
- de omvang van de publiek gefinancierde kennis weliswaar relatief groot is, maar dat Nederland achterloopt bij het in de markt zetten van publieke kennis
- het startersklimaat op technologisch interessante gebieden niet voldoende is
- er een groeiend tekort aan gekwalificeerd personeel is
- de effectiviteit van de interventies van zowel fiscale als niet-fiscale aard kan worden verbeterd.

De nota «De Digitale Delta» (Kamerstukken II, 1998/99, 26 643, nr. 1) concludeert op zijn beurt dat de Nederlandse ICT-basis niet ongunstig is, maar beslist niet goed genoeg. Knelpunten treden op bij het op elkaar afstemmen van de verschillende overheidsmaatregelen en bij de vijf pijlers van de Nederlandse ICT-basis:

- het op peil houden van de kwaliteit en capaciteit van de telecommunicatie en infrastructuur
- het doeltreffender inzetten van ICT-kennis voor innovaties
- een beroepsbevolking die goed met ICT kan omgaan
- regels die beter zijn toegesneden op de nieuwe mogelijkheden die ICT biedt
- een overheid die zelf de mogelijkheden van ICT optimaler inzet en haar voorbeeldfunctie versterkt.

- *Werking van de productmarkten in binnen- én buitenland*

Productmarkten nationaal/Europees

* Mededinging/MDW-project

De afgelopen jaren is een aantal belangrijke stappen gezet om het functioneren van productmarkten te verbeteren. Denk aan de Mededingingswet en het project Marktwerving, Deregulering en Wetgevingskwaliteit (MDW). De OESO en EU prijzen deze initiatieven, maar maken wel duidelijk dat we er nog niet zijn. «Regulatory reform» is zoals de OESO stelt een continu proces; het is nooit af. Het kabinet onderkent naar aanleiding hiervan onder meer als specifieke aandachtspunten:

- extra aandacht voor de implementatie van MDW-projecten
- nieuwe MDW-projecten: zowel in de publieke sector, bijvoorbeeld bij concessieverlening en aanbesteding, als in de marktsector, bijvoorbeeld de modernisering van de faillissementswet
- verbetering in beheersing en monitoring van de verborgen beleidskosten van regulering, waaronder administratieve lasten

- Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa)/mededinging: het toezicht goed structureren door een samenhangende toezicht-structuur.
- * Liberalisering nutssectoren
In de jaren negentig is een aantal van oudsher door de overheid gedomineerde nutssectoren (spoor, gas, elektriciteit, telefoon en kabel) geliberaliseerd of op een andere manier onder verschillende vormen van marktwerking geplaatst. Met als belangrijkste doel: een betere prijs-kwaliteitverhouding en het stimuleren van innovaties. Er worden knelpunten gesignaleerd, zoals bij de vormgeving van het onafhankelijke toezicht (spoor), of in delen van de telecommunicatie-infrastructuur waarin een tekort aan netwerkcapaciteit is ontstaan.
- * Interne markt
Een samenhangend Europees structureel hervormingsbeleid is essentieel. Uitdaging hierbij is het volgende:
 - het vervolmaken van de interne Europese markt. Hierbij moet aandacht uitgaan naar het vergroten van de samenhang tussen de verschillende beleidsonderdelen van de Interne markt, zoals liberalisering van (semi-)publieke sectoren en de kwaliteit en omvang van (Europese) wetgeving
 - aandacht voor de zgn. Cardiff-procedure, die óók impulsen geeft aan een beter functioneren van nationale productmarkten. Hierbij is relevant de totstandkoming van een Competitiveness Council op Europees niveau (zie paragraaf 3.1.2).

Productmarkten internationaal

- * WTO
Voor een open economie als de Nederlandse is een verdere liberalisering van de wereldhandel essentieel. Hier worden we geconfronteerd met een aantal uitdagingen:
 - het versterken van de World Trade Organisation (WTO) bij het slechten van geschillen
 - het uitbouwen van mogelijkheden voor verdere handelsliberalisatie en tegelijkertijd het bieden van tegenwicht aan protectionistische reacties
 - het vergroten van de deelname van ontwikkelingslanden in de WTO.
- * Ontwikkeling van ontwikkelingslanden
Duurzame economische ontwikkeling in ontwikkelingslanden is van groot belang. Uitdaging daarbij:
 - stimuleren van het Nederlandse bedrijfsleven en daaraan gerelateerde intermediaire organisaties om op meer gestructureerde wijze met hun kennis en ervaring positief bij te dragen aan de ontwikkeling van de private sector in ontwikkelingslanden.

● *Bevorderen ondernemerschap, óók buiten de grenzen*

Driekwart van de groei van de Nederlandse werkgelegenheid komt voor rekening van ondernemers in startende en snelgroeiende bedrijven. Desondanks laat de in september 1999 verschenen nota «De ondernemende samenleving» zien dat er nog volop mogelijkheden zijn om het ondernemerschap in Nederland te versterken:

- in vergelijking met bijvoorbeeld de Verenigde Staten, zijn er relatief weinig mensen in Nederland die er over nadenken om een eigen bedrijf te beginnen
- het aantal starters dat ook daadwerkelijk vernieuwende producten en diensten op de markt brengt, is slechts een fractie van het totaal
- Nederland kent in vergelijking met andere landen weinig ondernemers die substantieel doorgroeien
- onder Nederlandse Midden- en Kleinbedrijf (MKB)-ondernemingen bestaat een groot onbenut exportpotentieel.

- *Ruimte voor economische activiteit*

Voldoende ruimte van behoorlijke kwaliteit is van groot belang voor het vestigingsklimaat. In de nota «Ruimtelijk Economisch Beleid: Dynamiek in Netwerken» (Kamerstukken II, 1998/99, 26 570, nr. 1) staat de vraag centraal hoe via versterking van het ruimtelijk-economisch netwerk en het economisch beleid in de regio een excellent vestigingsklimaat voor bedrijven tot stand kan komen. Een aantal zaken kan worden verbeterd, zoals bijvoorbeeld:

- de beschikbaarheid en kwaliteit van onze industrieterreinen zijn naar internationale maatstaven onder de maat
- de bereikbaarheid van bepaalde delen van ons land is slechter geworden
- een slechte bereikbaarheid en gebrek aan ruimte hebben een drukkend effect op het vestigingsklimaat in de (grote) steden
- de samenhang in het ruimtelijk-economisch beleid van provincies en gemeenten kan worden verbeterd.

- *Milieu en economie*

De Nederlandse economie staat op het gebied van milieu en economie voor een aantal uitdagingen. Bevordering van economische groei moet plaatsvinden binnen de randvoorwaarden voor duurzame ontwikkeling. Die nationale beleidsopdracht heeft door de Kyoto-verplichtingen een internationale impuls gekregen:

- wat betreft de relatie tussen economische groei en energieverbruik levert Nederland een goede prestatie, maar een absolute ontkoppeling van economische groei en energieverbruik is nog niet binnen handbereik
- vaak ontbreekt het zicht op de baten en de kosteneffectiviteit van milieumaatregelen
- mogelijk efficiënte marktconforme milieu-instrumenten worden nog onvoldoende ingezet
- de «goedkope» milieumaatregelen zijn vaak al genomen
- aandacht voor de invloed van milieubeleid op de concurrentiepositie van het bedrijfsleven.

1.3 Hoe pakt EZ deze agenda aan?

Het onderstaande schema laat op hoofdlijnen zien hoe het Ministerie van Economische Zaken (EZ) de agenda voor structurele hervorming vertaalt in beleidsinitiatieven. In sommige gevallen gaat het om nieuw beleid, in andere gevallen om voortzetting of intensivering van bestaand beleid.

EZ beleid in 2000: doorgaan met structurele hervorming

<i>Kennisontwikkeling en verspreiding</i> (zie nota's Ruimte voor industriële vernieuwing en De Digitale Delta en par. 2.1)	<ul style="list-style-type: none">- Stroomlijning van het EZ-instrumentarium- Mobilisatie van publiek kennispotentieel- Bundeling van initiatieven voor technostarters- Versterking van het innovatief clusterbeleid- Verhoging van het rendement van het (beroeps) onderwijs- Fiscale incentives; WBSO- Employability-agenda- Elektronisch aanbesteden- Verbeteren toegankelijkheid informatica-onderzoek- Evaluatie Software actieplan (SWAP)- Optimaal gebruik van ICT in de publieke sector
<i>Ruimte voor economische activiteit</i> (zie nota Ruimtelijk Economisch Beleid en par. 2.2)	<ul style="list-style-type: none">- Beslissing over experimenten voor corridors- Waar nodig nieuwe bestuurlijke afspraken over bedrijventerreinen (herijking AcVInex)- Aanpassing restrictief beleid in landelijk gebied (Vijno)- Evaluatie en evt. aanpassing parkeer- en locatiebeleid (Vijno)- Nieuwe stimuleringsregeling bedrijventerreinen- Nieuw, verbreed convenant met o.a. IPO- Beleid voor het Noorden van het land- Versterking stedelijke economie (bundeling budgetten van circa f 1,2 miljard tot 2010 voor bedrijventerreinen en starters)
<i>Milieu en economie</i> (zie par. 2.3 en 2.4 en eind 1999 te verschijnen Energierapport)	<ul style="list-style-type: none">- Ontwikkeling van duurzame technologie- Bevordering energiebesparing- Analyse van de Nederlandse energiemarkt- Dialoog verhandelbare emissierechten- Onderzoek naar baten en kosteneffectiviteit milieubeleid
<i>Goede werking van de product-markten</i> (zie hoofdstuk 3)	<ul style="list-style-type: none">- Aandacht voor implementatie MDW I- Nieuwe MDW II projecten- Formaliseren onafhankelijkheid NMa- Nutssectoren: ordeningsvraagstukken en privatisering (nota inzake Kabelsector)- Liberalisering gas en elektriciteit- Structureel hervormingsbeleid in EU (Cardiff)
Verder internationaal	<ul style="list-style-type: none">- Versterking WTO- Verdere handelsliberalisering- Samenhang in beleid ontplooiing particuliere sector in ontwikkelingslanden (nota Economie en Ontwikkeling)
<i>Bevorderen ondernemerschap</i> (zie nota Ondernemerschap en par. 3.2)	<ul style="list-style-type: none">- Vermindering administratieve lasten door stroomlijning regelgeving- Stimulering netwerkvorming snelle groeiers- Technostarters via IPO-convenant- Modernisering faillissementswet- Fiscaal pakket- Invoering van één bedrijvenloket

Structureel hervormingsbeleid kenmerkt zich naast continuïteit door een dynamische beleidsaanpak. De open aanpak van het beleid komt bijvoorbeeld tot uitdrukking in de concurrentietoets. In 1995 en 1997 heeft het Ministerie van Economische Zaken eerdere versies van de «Toets op het concurrentievermogen» gepubliceerd. Eind 1999 zal een nieuwe toets uitkomen. Met behulp van het benchmark instrument, waarbij een vergelijking wordt gemaakt met andere landen, wordt inzicht gegeven in

de sterke en zwakke kanten van de randvoorwaarden voor ondernemen in Nederland. Tevens probeert de toets «best practices» in de benchmarklanden te achterhalen.

Millennium

De aandacht voor ontwikkelingen in de omgeving heeft ook een link met de zogenaamde millenniumproblematiek. Uit de voortgangsrapportages van het Millennium Platform (onder andere Kamerstukken II, 1998/99, 25 674, nr. 49) blijkt dat in het voorjaar van 1999 ruim de helft van de bedrijven gereed is met de uitvoering van hun millenniumprojecten. Echter, ongeveer een kwart van de bedrijven verwacht niet op tijd klaar te zijn met het millenniumgereed maken van hun bedrijfskritische processen en systemen.

In samenwerking met het Millennium Platform richt EZ haar aandacht op het bedrijfsleven, met name op aspecten als bewustwording, voorlichting, bemiddeling en monitoring. Hierbij geldt dat bedrijven zelf verantwoordelijk zijn voor de aanpak van het millenniumprobleem. Het Ministerie van Economische Zaken kan worden aangesproken op de continuïteit van de energievoorziening, uiteraard behoudt ieder energiebedrijf zijn verantwoordelijkheid voor de fysieke levering. Medio dit jaar was de energiesector als geheel millenniumgereed. In de tweede helft van dit jaar richt de aandacht van de sector zich vooral op de noodplannen voor het eigen bedrijf, op het Nationaal Energie Continuïteitsplan en op de voorbereiding van de jaarwisseling.

De millenniumproblematiek raakt ook de verantwoordelijkheid van EZ zelf. Het gaat daarbij met name om producten, diensten en systemen van CPB, Senter, CBS en het directoraat-generaal Energie en om de overige systemen en processen die voor de interne bedrijfsvoering van EZ van belang zijn. Medio dit jaar is het proces van millenniumbestendig maken, testen en implementeren afgerond, met uitzondering van enkele statistische systemen die – om uitvoeringstechnische redenen – in dit najaar geïmplementeerd worden. Ten slotte worden noodplannen opgesteld. Deze zullen tijdens en na de jaarwisseling worden gebruikt, als er zich ondanks alle voorzorgsmaatregelen toch problemen voordoen. De EZ crisisorganisatie zal tijdens de jaarwisseling stand-bye zijn. Volgend jaar worden aanpak en activiteiten geëvalueerd. Het daadwerkelijke macro-economisch effect van het millenniumprobleem zal dan in kaart worden gebracht.

1.4 Stroomlijning instrumentarium

In de afgelopen jaren is door de groei van het aantal EZ-regelingen de inzichtelijkheid en toegankelijkheid van het instrumentarium voor, met name het Midden- en Kleinbedrijf, verminderd. Een substantiële reductie van het huidige aantal EZ-regelingen zal de transparantie verbeteren. Het gaat om regelingen op het gebied van technologie/innovatie, energie/milieu en export. Daarnaast worden maatregelen genomen ter verbetering van de toegankelijkheid en de modernisering van het instrumentarium.

Samenvoegen/verminderen aantal regelingen

Op de volgende drie gebieden kunnen technologieregelingen worden verminderd of worden samengevoegd:

- de regelingen die R&D-samenwerking stimuleren
- de kredietregelingen die zich richten op pre-concurrentiële ontwikkeling
- het kennisverspreiding-instrumentarium.

Zie voor deze regelingen de matrix in de artikelsgewijze toelichting in paragraaf 02.02.

EZ streeft er naar de instrumenten voor export- en investeringsbevordering te integreren met instrumenten van Ontwikkelingssamenwerking. Er wordt bestudeerd of de exportkredietverzekeringsregelingen (te weten de Garantiefaciliteit Opkomende Markten en de SENO-faciliteit) samengevoegd kunnen worden. Hetzelfde geldt voor de Subsidieregeling Exportmedewerkers MKB (SEM) en het Programma Starters op Buitenlandse Markten (PSB).

Op het vlak van milieu en energie zullen mits mogelijk de First Mover Faciliteit en de Subsidieregeling referentieprojecten milieutechnologie (SRM) worden samengevoegd en de bestaande tenderregeling van NEWS en Besluit Subsidies Energieprogramma's worden samengevoegd.

Als onderdeel van dit stroomlijningprogramma van het totale EZ-instrumentarium worden ook de mogelijkheden voor verbetering van «trajectbegeleiding» onderzocht. EZ zal bedrijven niet alleen begeleiden tijdens de uitvoering van het project waarvoor subsidie is aangevraagd, maar zal bedrijven ook gericht doorverwijzen naar instrumenten en intermediaire organisaties voor de fasen die op het project volgen.

Toegankelijkheid verbeteren

De mogelijkheden voor elektronisch aanvragen van subsidies worden op dit moment uitgewerkt en getest, niet alleen voor nationale subsidies, maar ook voor Europese, provinciale, regionale en eventueel lokale. Daarnaast worden de intermediaire uitvoeringsorganisaties verder gestroomlijnd zodat het aantal subsidieloketten kan worden verminderd.

Modernisering technologie- en innovatie instrumentarium

De komende periode wordt nagegaan in hoeverre het bestaande technologie- en innovatie instrumentarium nog past bij de veranderende marktomstandigheden. Daarbij zal aandacht worden besteed aan onder andere kennisdiffusie, het toegenomen belang van strategische samenwerking en clustervorming, de rol van het MKB daarbij, het vervagen van sectorgrenzen, en de verwevenheid tussen industrie en diensten.

2.1 Kennis, technologie en bedrijfsleven

De internationale concurrentie wordt intensiever en de technologische dynamiek groeit. In de mondiale concurrentiestrijd is «kennis» een factor van betekenis. Door – nieuwe – kennis toe te passen kunnen bedrijven andere, beter concurrerende producten en diensten aanbieden.

Als het gaat om vernieuwen halen Nederlandse bedrijven nog lang niet het onderste uit de kan. Uit de nota «Ruimte voor Industriële Vernieuwing» blijkt dat slechts 25% van de omzet van de Nederlandse industrie uit nieuwe of verbeterde producten komt. Nederland blijft daarmee achter bij het Europese gemiddelde van 31% en koploper Duitsland (43%). De onderbenutting van kennis moet aangepakt worden met nadruk op de mogelijkheden van informatie- en communicatietechnologie. Op die manier versterken we het vernieuwingsvermogen van de economie.

Box 1. Het belang van het MKB (< 100 werknemers)

Het MKB:

- omvat meer dan 99% van de 448 000 bedrijven,*
- verschaft ca. 60% van de werkgelegenheid in het particuliere bedrijfsleven,*
- levert een kleine 50% op van de toegevoegde waarde,*
- heeft een aandeel in de export van 25%,*
- 6% is technologievolgend en 1% is hightech (EIM, 1998).*

Om het MKB te stimuleren nieuwe kennis te verwerven zijn de volgende maatregelen genomen:

- Met de fiscale regeling WBSO profiteert het MKB van een afdrachtvermindering van het Speur en Ontwikkeling (S&O) loon van werknemers die direct betrokken zijn bij speuren ontwikkelingswerk. De afdrachtvermindering bedraagt 40% van het S&O loon van die werknemers. Voor zover het S&O loon meer bedraagt dan f 150 000,- bedraagt de vermindering 13%. 86% van de WBSO-aanvragen komt uit het MKB, 46% van het budget gaat naar het MKB.*
- 50% van het budget van het totale EZ-instrumentarium wordt verstrekt aan het MKB.*
- Syntens en de branche-technologiecentra geven speciale voorlichting over technologie aan het MKB.*

2.1.1 Nieuwe kennis door stroomlijnen en ontwikkelen

Kansen benutten in het bedrijfsleven

In de nota «Ruimte voor Industriële Vernieuwing» zijn knelpunten gesignaleerd die ontplooiingskansen van het bedrijfsleven kunnen belemmeren. Het gaat bijvoorbeeld om meer samenhang in het EZ-instrumentarium (paragraaf 1.4), het wegnemen van knelpunten op de arbeidsmarkt (paragraaf 2.1.2) en het verminderen van administratieve lasten en regeldruk (paragraaf 3.2.4). Daarnaast zijn de volgende onderwerpen geagendeerd:

1) Mobilisatie van het publieke kennispotentieel

Het technologiebeleid van de overheid heeft een tweeledig doel: zowel het corrigeren van de onderinvestering in onderzoek en ontwikkeling als het stimuleren van kennisdiffusie. In het technologiebeleid laat de overheid de keuze voor economisch interessante technologieën over aan het bedrijfsleven. Bedrijven kunnen zelf het beste inschatten bij welke nieuwe kennis

zij baat hebben. De meeste instrumenten zijn daarom neutraal ten aanzien van de technologievorm.

Box 2. Effectiviteit van R&D-stimulering

De effectiviteit van R&D-stimulering wordt bepaald door:

- a. de mate waarin de R&D-stimulering leidt tot extra R&D*
- b. de directe effecten van R&D op bedrijfsprestaties*
- c. de indirecte (externe) effecten van R&D via spillovers.*

Recent onderzoek van Donselaar/Knoester wijst uit dat R&D-stimulering in de periode 1972–1995 bedrijven aanzette tot extra onderzoek. De verstrekte middelen werden gebruikt voor projecten die anders niet zouden zijn uitgevoerd. De onderzoeksprojecten leveren kennis op waarmee processen en producten verbeterd of vernieuwd worden.

Volgens het EIM en het CBS leidt een toename van 10% R&D tot jaarlijks 2½% extra toegevoegde waarde en 2% meer werkgelegenheid binnen een bedrijf.

De ontwikkelde kennis komt ook andere bedrijven ten goede. Volgens de OESO voegt het indirecte effect 50 tot 100% toe aan het directe effect. Volgens een recente CPB-studie genereert een toename van 10% van de R&D-uitgaven 5% extra productie bij bedrijven. (Bronnen: Donselaar/Knoester 1999, EIM/CBS 1998, OESO 1996, CPB 1999.)

Er is een uitzondering op deze regel. Soms heeft de overheid zélf belang bij het ontwikkelen van specifieke technologische kennis. Bijvoorbeeld voor het oplossen van maatschappelijke knelpunten, zoals de milieu-problematiek. Zo worden met de gerichte inzet van 465 miljoen gulden uit het Fonds Economische Structuurversterking twaalf kennisprojecten uitgevoerd in de periode 1999–2002. De projecten leveren kennis op waarmee structurele oplossingen voor maatschappelijke problemen op het gebied van milieu, bereikbaarheid, ruimtegebruik, groene ruimte en stedelijke vitaliteit, binnen bereik komen. De effectiviteit van het beleid voor technologiestimulering wordt regelmatig onderzocht. De nieuwste inzichten staan in box 2.

De rol van de overheid in de kennismarkt is breder dan het technologie-beleid. In overleg met het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OC&W) bevordert EZ het commercialiseren van publieke kennis. Daarbij ligt de nadruk op het verbeteren van de aansluiting van fundamenteel onderzoek op de kennisbehoefte van het bedrijfsleven, het invoeren van cofinanciering bij grote technologie-instituten en het activeren van het octrooibeleid van universiteiten.

2) Verbeteren klimaat technostarters

In samenwerking met het bedrijfsleven en het onderwijs wordt de geïntegreerde benadering van starters-initiatieven op het gebied van ICT en de Life Sciences verbreed naar andere technologie- en marktgebieden. Om starters gebruik te laten maken van faciliteiten bij bedrijven, universiteiten en instituten worden de mogelijkheden tot «facility sharing» bekeken.

Internationaal dreigt de concurrentiekracht van de Life Sciences in Nederland achterop te raken. Door hoge kosten en startproblemen is met name het aantal starters in Life Sciences laag. Om de ontwikkelingen te stimuleren is 20 miljoen gulden per jaar vanaf 2000 beschikbaar. Met deze middelen zullen de volgende initiatieven bekostigd worden:

- een platform Life Sciences
- een fonds met zaakkapitaal voor onderzoek dat gericht is op

ondernemerschap (waarvoor ook het Ministerie van Landbouw, Natuur en Visserij een half miljoen gulden beschikbaar stelt)

- een participatiefonds voor starters in de Life Sciences en
- bijdragen aan incubator-initiatieven.

De procedures voor het opstarten van het platform en het participatiefonds worden momenteel ontwikkeld.

3) Fiscale prikkels voor een stimulerend kennisklimaat

Om het kennisklimaat te verbeteren wordt de huidige onzekerheid over de hoogte van de kortingspercentages van de WBSO weggenomen.

4) Versterken van het innovatieve clusterbeleid

Het technologiebeleid bestaat niet alleen uit financiële instrumenten. Ook het bevorderen van samenwerking en netwerken is een taak van de overheid. Samenwerking verhoogt het rendement van publieke kennisinstellingen. De resultaten van R&D werken door in de gehele economie. En bovendien houden clusters bedrijvigheid vast in Nederland. Door gebrek aan informatie en organisatorische knelpunten komt cluster vorming niet altijd van de grond. EZ richt zich op het wegnemen van deze belemmeringen.

Een belangrijk onderdeel van het beleid is het verschaffen van «strategische» informatie, zoals technologieverkenningen. Met de TechnologieRadar brengt EZ partijen bij elkaar om te inventariseren welke technologievelden kansrijk zijn. Najaar 1999 worden TechnologieRadar en follow-up geëvalueerd.

Kennisdiffusie en innovatie staan ook centraal in het project Pionier! EZ organiseert «brokerage events», waar bedrijven elkaar kunnen ontmoeten. EZ communiceert over succesvolle innovatieprojecten en verspreidt handleidingen onder het MKB voor het sluiten van samenwerkingscontracten.

Waar nodig reikt het clusterbeleid verder. Met «makel en schakel»-initiatieven zet EZ partijen aan om samen kansen te zoeken en te benutten. Het clusterinitiatief rond simulatoren is daarvan een goed voorbeeld.

Box 3. Simulatoren

Steeds vaker worden simulatoren gebruikt bij bijvoorbeeld het opleiden van kraanmachinisten, het begeleiden van astronauten en tankbemanningen, en bij het bestuderen van het gedrag van schepen en vliegtuigen.

EZ heeft Nederlandse bedrijven en kennisinstututen aangezet kennis en ervaring uit te wisselen over product-markt combinaties. Zij ontmoeten elkaar in SimNed, een platform dat mede op initiatief van EZ is opgericht. SimNed voert gezamenlijke studies uit en bekijkt of specifieke activiteiten haalbaar zijn. Kansrijk zijn: geavanceerde vluchtsimulatoren gebaseerd op een concept van de TU Delft, simulatoren om te trainen voor rampen en calamiteiten, verkeersinzicht-trainers, rijtrainers voor bus- en truckchauffeurs, helicoptersimulatoren en cabine safety trainers voor het oefenen van ontruiming. Bij de uitwerking van deze initiatieven is EZ «kritische meedenker». Ook wijst EZ partijen op financiële ondersteuning vanuit het Nederlandse en Europese technologie-instrumentarium.

Samenwerking in R&D-projecten leidt vaak tot verdere clustervorming. Met de regelingen: Bedrijfsgerichte Technologische Samenwerkingsprojecten, Bedrijfsgerichte Internationale Technologieprogramma's,

Informatie- en Communicatietechnologie

ICT is belangrijk voor de concurrentiekracht van een land. De uitgangspositie van Nederland is relatief gunstig. In een recente benchmark-studie komt Nederland als zevende uit de bus¹. Het kabinet wil die positie behouden en versterken. In de recente Kabinetsnota «De Digitale Delta» is het ICT-beleid gebundeld en beschreven.

EZ bereidt, samen met de Ministeries van OC&W en het Ministerie van Verkeer en Waterstaat (V&W), een nota voor over de rol van de kabel als volwaardige communicatie-infrastructuur. Begin 2000 ziet de evaluatie van het Software Actieplan (SWAP 2000) het licht. Een vervolg op SWAP wordt gezien. In Brussel wordt een richtlijn opgesteld voor de digitale handtekening. Een goede regeling is van belang voor de veiligheid van elektronisch handelen. Naast juridische zekerheid is ook vertrouwen van bedrijven en consumenten nodig. EZ overlegt met het Nederlandse bedrijfsleven over een gedragscode en stelt de Consumentenbond in de gelegenheid de snelle ontwikkelingen te volgen en de consument voor te lichten.

Als organisatie pakt EZ het elektronisch aanbesteden op. Najaar 1999 start een EZ-brede proef. De ervaringen vormen de basis voor de invoering van elektronisch aanbesteden bij andere ministeries. Ook de proef met elektronisch betalen is een eerste stap naar het invoeren van digitaal betalen aan de overheid.

Aan de hand van een tweejarige toets wil het kabinet de verdere ontwikkeling van Nederland tot informatiemaatschappij nauwlettend blijven volgen.

2.1.2 Benutten en creëren competenties

Kennis en ervaring zit in mensen. Het menselijk kapitaal is dan ook de motor voor innovatie. In het initiële onderwijs wordt basiskennis bijgebracht. Maar snelle technologische en maatschappelijke ontwikkelingen noodzaken tot regelmatige bijscholing van werkenden.

Versterken initiële scholing

Het aanbod van studenten uit het initiële onderwijs sluit op dit moment niet goed aan bij de vraag op de arbeidsmarkt. Er is een tekort aan technici. De stichting AXIS beoogt vraag en aanbod van bèta en technisch opgeleiden beter op elkaar af te stemmen. AXIS werkt daarbij met drie speerpunten: tekortvermindering voor de komende jaren, regionale samenwerking met onder andere bedrijfsleven en onderwijsinstellingen, en kennis opbouwen. Januari 2000 starten de eerste projecten uit de tenderprocedure.

Zowel doel als aanpak van AXIS vertoont gelijkenis met die van de op te richten technocentra. De op te richten regionale technocentra beogen er voor te zorgen dat in de regio initiatieven worden genomen om onder andere de tekorten aan technici op de arbeidsmarkt op te pakken. Daarom ligt het in de rede om op regionaal niveau afstemming te zoeken tussen AXIS-projecten en technocentra initiatieven.

¹ «1999 Information Society Index, the IDC/ World Times Information Society Index 1999», International Data Corporation, april 1999.

De SER gaat in zijn advies HOOP2000 in op de tekorten aan hoger opgeleiden en het belang voor de economische, maatschappelijke ontwikkeling van voldoende hoger opgeleiden. De Ministeries van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW), OC&W en EZ hebben het initiatief genomen voor overleg ter zake met werkgevers, werknemers, onderwijsinstellingen en arbeidsvoorziening. Immers de beschikbaarheid van hoger opgeleiden is een belangrijke voorwaarde voor de concurrentiekracht van de economie en het innovatief vermogen van de samenleving. Het is de bedoeling dit overleg periodiek voort te zetten met als doel het uitwisselen van informatie en voorbeelden, en het monitoren van Arbeidsradars zoals die zijn voorgesteld in de Industriebrief (Kamerstukken II, 1998/99, 26 628, nr. 1).

Door middel van de Arbeidsradar zullen in samenwerking met OC&W, SZW en de sociale partners, de arbeidsmarktknelpunten worden geanalyseerd waar innovatieve sectoren en regio's tegenaan lopen. Het is de bedoeling dat dit aangrijpingspunten op zal leveren voor nieuwe maatregelen en/of nieuwe acties van sociale partners om het beschikbare arbeidsaanbod op peil te houden.

Ook in de ICT-sector schiet het aantal arbeidskrachten tekort. De Taskforce «Werken aan ICT» komt in het najaar van 1999 met een actieplan om het imago van ICT-beroepen te verbeteren, de samenwerking tussen het ICT-onderwijs en het bedrijfsleven te versterken en nieuwe doelgroepen voor de ICT-arbeidsmarkt aan te boren.

Investeren in werknemers

In vergelijking met grote bedrijven investeert het MKB minder in scholing van werknemers. De scholingsaftrek kent extra financieel voordeel toe aan het MKB, met als doel om investeringen in scholing van werknemers in het MKB te stimuleren. Het MKB is zich gemiddeld genomen onvoldoende bewust van het rendement van investeren in bijscholing. Om de bewustwording bij het MKB te vergroten heeft het Syntens netwerk «employability» als een landelijk thema benoemd. EZ organiseert «Pledging conferenties» om het commitment voor employability te versterken. Lopende «employability» experimenten zoals het keurmerk «Investors in People», de employability-adviseurs en «Elders Verworven Competenties», krijgen hierbij ruimschoots aandacht. Dit najaar komen de resultaten van de experimenten met het «Investors in People»-keurmerk beschikbaar. Dan wordt beslist of het keurmerk landelijk wordt ingevoerd.

2.1.3 Industriebeleid in de internationale omgeving

In internationaal opzicht richt het industriebeleid van EZ zich op het maximaal benutten van de voordelen van mondialisering. Het beleid heeft een generiek en een specifiek deel.

Met generieke regelingen stimuleert EZ innovatieclusters. Door de mondialisering worden ook R&D-activiteiten internationaler. Bedrijven vormen strategische partnerships om nieuwe technologieën of producten te ontwikkelen. De beleidsinitiatieven van EZ beogen een gunstig klimaat voor innovatieclusters te scheppen. Technologie, samenwerking en internationale oriëntatie zijn hierbij uitgangspunten.

Het instrumentarium bestaat uit drie onderdelen:

- 1) Het EU-Kaderprogramma, waarbij de EU de onderzoeksgebieden vaststelt.

- 2) Eureka. Eureka is er voor Nederlandse bedrijven die samen met een Europese partner een technologisch onderzoeksprogramma starten. Technologische kwaliteiten van het onderzoek en marktgerichtheid bepalen de toekenning.
- 3) Bilaterale samenwerking buiten Europa. Deze regeling geldt voor alle vormen van internationale technologische samenwerking met een accent op opkomende markten en niet-Europese geïndustrialiseerde landen.

Het specifieke deel van het internationale industriebeleid bestaat onder andere uit matching en het stimuleren van de lucht- en ruimtevaart. Van matching kan sprake zijn indien met oneigenlijke staatssteun, dumping-praktijken en wet- en regelgeving, nationale overheden de internationale concurrentieverhoudingen verstoren. In antwoord daarop kan de overheid Nederlandse bedrijven compensatie bieden. Matching komt veel voor in de scheepsbouw. Daarnaast dringt EZ aan op het tegengaan van aantoonbare internationale concurrentievervalsing in OESO- en Europees verband.

Internationale samenwerking is cruciaal op het terrein van lucht- en ruimtevaart. De Europese ruimtevaartinspanningen zijn gebundeld in de European Space Agency (ESA). In Noordwijk staat het belangrijkste researchcentrum: ESTEC. Ook op het vlak van milieu en navigatie heeft het lucht- en ruimtevaartonderzoek gunstige, indirecte effecten op de Nederlandse economie.

2.2 Ruimtelijk economisch beleid

2.2.1 Versterking van het ruimtelijk-economisch netwerk

In een wereldomspannende netwerkeconomie met turbulente internationale ontwikkelingen zijn scherpe internationale concurrentie en dynamiek de trefwoorden. Het Nederlandse vestigingsklimaat moet uitmuntend zijn en blijven als waarborg voor een groeiende werkgelegenheid. In de «Nota Ruimtelijk Economisch Beleid (NREB), *Dynamiek in Netwerken*» staat de ruimtelijk-economische invalshoek op het versterken van het vestigingsklimaat centraal. In de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening (RO) wordt deze invalshoek met andere ruimtelijke perspectieven geïntegreerd. Het nieuwe ruimtelijk-economisch beleid heeft twee pijlers: versterking van het ruimtelijk-economisch netwerk en de benutting van de economische potenties in de regio. Flexibiliteit, maatwerk en samenhang zijn voor het beleid onmisbare kenmerken.

Een goed vestigingsklimaat staat of valt bij voldoende ruimte. De vraag naar ruimte voor bedrijventerreinen is groter dan voorzien en concentreert zich in het ruimtelijk economisch netwerk van steden, mainports, economische ontwikkelingsassen en kernen in het landelijk gebied. In het kader van de herijking AcVinex wordt bezien of – uitgaande van de nieuwe vraagramingen – nieuwe bestuurlijke afspraken nodig zijn voor de planning van bedrijventerreinen.

In de Vijfde Nota RO gaat het kabinet na hoe de economische dynamiek ook op langere termijn de ruimte kan krijgen. Het gaat hier om het bundelen van economische activiteiten in steden en knooppunten. EZ staat voor een spoedige start – op beperkte schaal – van experimenten met corridors. Om de economische potentie van het landelijk gebied

maximaal te benutten, moet in het ruimtelijk-orderingsbeleid worden gezocht naar differentiatie onder meer door een mogelijke aanpassing van het restrictieve beleid.

Het scheppen van voorwaarden om in te spelen op economische dynamiek kan niet zonder een zorgvuldige afweging met andere belangen, waaronder milieu en natuur.

Onze mainports zijn belangrijk voor het vestigingsklimaat. Binnen de randvoorwaarden van milieu, moet de toegevoegde waarde rondom de mainports wel de ruimte krijgen. In het project Ontwikkeling Nationale Luchthaven en Project Mainport Rotterdam staat deze opdracht centraal.

Het ruimtelijk netwerk kan alleen goed functioneren als de bereikbaarheid uitstekend is. Enerzijds vraagt dat om betere benutting van de bestaande infrastructuur, bijvoorbeeld via prijsprikkels; anderzijds wordt de komende jaren nog fors geïnvesteerd in nieuwe infrastructuur. Daarbij zal de markt een grotere rol moeten spelen. De aanpak van Publiek Private Samenwerking (PPS) leent zich daar goed voor.

Op de langere termijn heeft ICT structurele effecten op het ruimtegebruik en mobiliteitspatronen. Bovendien speelt bij de keuze van een vestigingsplaats steeds vaker de elektronische bereikbaarheid een rol. Het rijk wil het inzicht in de relatie tussen ICT, economie, ruimte, milieu en mobiliteit verbeteren. In een onderzoeksprogramma wordt het effect van ICT op ruimtegebruik en bereikbaarheid onderzocht. De uitkomsten worden verwerkt in het Nationaal Verkeer- en Vervoer Plan en de Vijfde Nota RO.

2.2.2 Versterking economische potenties in de regio

Bij het stimuleren en faciliteren van het economisch beleid in de regio speelt het te vernieuwen convenant van EZ met het Inter Provinciaal Overleg (IPO) en mogelijke andere partijen een belangrijke rol. In het nieuwe convenant staat een verbeterde aansluiting van vraag en aanbod van bedrijventerreinen en kennisontwikkeling weer centraal. Belangrijk in dat kader is de continuering en verdere uitbouw van de Bedrijfslocatiemonitor door het CPB in gezamenlijke opdracht van EZ, de Ministeries van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) en V&W. Naar aanleiding van de evaluatie van het huidige convenant wordt de nieuwe overeenkomst uitgebreid met afspraken over technologie en marktwerking.

Provincies en steden moeten snel inspelen op veranderingen in de (regionale) economische structuur en de eisen van het bedrijfsleven. Juist op regionaal niveau is het zinnig om synergie tussen economie, ruimte en milieu te vinden. Provincies en gemeenten zijn, samen met het bedrijfsleven, als eerste aan zet om een samenhangend economisch beleid te voeren. Het Rijk staat voor de taak om de juiste voorwaarden te scheppen en het beleid in de regio actief te stimuleren en te faciliteren.

Stadseconomie

Steden zijn belangrijk voor de Nederlandse economie. Met het grote-stedenbeleid (GSB) bevordert EZ de economie in de 25 daarvoor aangewezen steden (G25). Voor fysieke economie zijn de middelen van EZ en VROM gebundeld voor de 30 «rechtstreekse gemeenten» van het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV)¹. Voor de periode 2000–2010 brengt EZ 500 en VROM 400 miljoen gulden in. Deze middelen

¹ Van de gemeenten die geld uit ISV ontvangen zijn er dertig waarvan de geldstroom rechtstreeks vanuit het Rijk/VROM loopt, de andere gemeenten ontvangen middelen van de provincie. De G25 en Alkmaar, Amersfoort, Emmen, Lelystad en Zaanstad ontvangen het geld «rechtstreeks» via Rijk/VROM.

zijn bestemd voor: bedrijventerreinen, bedrijfsverzamelgebouwen, functiemenging, fysieke investeringen voor kansrijke sectoren en lokale bereikbaarheid van economische functies. In 2000–2010 slaat daarnaast tenminste 100 miljoen gulden uit de regeling Tender Investeringsprogramma's Provincies (TIPP) neer in de «rechtstreekse ISV-gemeenten». Stadseconomie wordt voorts een belangrijk thema binnen de tender-regeling van het innovatiebudget stedelijke vernieuwing.

Voor «niet-fysieke stadseconomie» wordt een nieuwe regeling gemaakt. In de periode 2000–2010 is 220 miljoen gulden beschikbaar voor het bevorderen van ondernemerschap, zoals startersbegeleiding, in het bijzonder ook voor etnische ondernemers, en het stimuleren van kansrijke sectoren en clusters.

Samen vormen de middelen voor fysieke en niet-fysieke stadseconomie het stadseconomiebudget. November 1999 dienen de GSB-steden hun ontwikkelingsprogramma's in. Het ontwikkelingsprogramma voor stadseconomie maakt daarvan onderdeel uit. Eind 1999 worden per stad convenanten afgesloten en worden de budgetten meerjarig toegezegd.

Bedrijventerreinen

Nieuw is de opvolger van de Stimuleringsregeling Ruimte voor Economische Activiteit (StiREA), de TIPP: Tender Investeringsprogramma's Provincies, Tot 2004 is jaarlijks 50 miljoen gulden beschikbaar. De TIPP wordt breder van opzet met meer oog voor kwalitatieve aspecten zoals: beheer, segmentering, multimodaliteit en milieuprestatie en project-rentabiliteit. De TIPP-aanvragen gaan vergezeld van een provinciale visie op het economische vestigingsklimaat. TIPP wordt afgestemd met het Innovatiebudget Stedelijke Vernieuwing van VROM. Daarnaast startte uitvoerder NOVEM in 1999 met het Stimuleringsprogramma Duurzame Bedrijventerreinen.

Bestuurlijke afspraken met het Noorden

Op 23 februari 1999 bespraken een kabinetsdelegatie en het Samenwerkingsverband Noord Nederland (SNN) de voortgang van het stimuleringsbeleid voor het Noorden voor de periode 2000–2006. De Tweede Kamer is hierover geïnformeerd (Kamerstukken II, 1998/99, 25 017, nr. 19 en nr. 20). Conform de afspraak met de Tweede Kamer vindt jaarlijks een voortgangsoverleg plaats met het SNN. Hierover wordt aan de Tweede Kamer gerapporteerd.

Instrumentarium

In overleg met de regio's en op basis van evaluaties (zie bijlage 7) past EZ het bestaande instrumentarium aan (zie onderstaande tabel 2).

Tabel 2. Overzicht financieel instrumentarium

<i>Naam instrument</i>	<i>REONN (Ruimtelijk Economisch IPR (Investeringsontwikkelingsprogramma Noord-Nederland))</i>	<i>IPR (Investeringspremieregeling, centraal)</i>	<i>ROM's (Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen)</i>
<i>Gebied</i>	Noorden	Noorden, Twente, Zuidelijk Limburg	Noorden, Overijssel, Limburg, Gelderland, Noord-Brabant
<i>Budget EZ</i>	Gemiddeld jaarlijks f 73 mln Decentrale IPR : f 50 mln	Gemiddeld jaarlijks Centraal : f 45 mln	Gemiddeld jaarlijks f 11 mln aan apparaatsuitgaven
<i>Begrotingsart.</i>	04.08	04.08	04.01
<i>Doel</i>	Versterken van de economische structuur	Versterken van de economische structuur	Vergroten concurrentiekracht van het regionale bedrijfsleven
<i>Maatregelen</i>	Gericht op: <ul style="list-style-type: none"> • stimulering economische groei in kernzones • vitaliteit van stedelijke gebieden • versterking platteland • uitlokken investeringen 	uitlokken van bedrijfsinvesteringen in stuwende sectoren d.m.v. investeringssubsidies	Gericht op het stimuleren van samenwerking tussen innovatieve bedrijven m.n. op gebied van kennis, participeren in nieuwe en bestaande bedrijven en het aantrekken van nieuwe bedrijven
<i>Uitvoerder</i>	SNN	EZ	ROM's
<i>Doelgroep</i>	Noordelijke provincies, gemeenten, bedrijven	Bedrijven	Bedrijven
<i>Monitoring</i>	Jaarlijks overleg EZ-SNN over de aanwending van de EZ-middelen	Jaarlijks overleg EZ-SNN over de aanwending van de EZ-middelen.	via werkplannen, beoordeling apparaatskosten
<i>Opvolger van</i>	ISP V, Besluit provinciale investeringspremies	besluit subsidie regionale investeringsprojecten (BSRI 1997)	–
<i>Veranderingen ten opzichte van voorganger</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Selectiviteit en concentratie met als doel economische groei te concentreren in de vijf economische kerngebieden van het Noorden • Koppeling decentrale IPR aan het REONN 	<ul style="list-style-type: none"> • Centrale IPR richt zich in het Noorden op de vijf kernzones. In Twente en Zuid-Limburg is gebied verkleind* Uitbreidingsinvesteringen worden vrijwel geheel niet meer gesubsidieerd. 	Takenpakket wordt mogelijk uitgebreid met de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen.
<i>Eerstvolgende stappen (continu actualiseren)</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Vaststellen instrument in samenhang met EU programma • Uitwerken programmatische aanpak • Aanmelden decentrale IPR in Brussel i.v.m. staatssteun 	<ul style="list-style-type: none"> • Aanmelden IPR in Brussel, voor goedkeuring i.v.m. staatssteun. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tweede helft 1999 overleg met ROM's en provinciale aandeelhouders over het uit te breiden takenpakket

* In het kader van de discussie rond de Steunkaart wordt voorgesteld om het bevolkingsplafond in Noord-Nederland gelijk te houden op ca. 9%. Zie ook Kamerstukken II, 1998/99, 26 200 XIII, nr 42.

Structuurfondsen

Op 28 mei 1999 werden de verdeling van de middelen voor de nieuwe «Doelstelling 2» regio's bepaald in de Ministerraad. In overleg met provincies en steden worden de gebieden in de herfst van 1999 verder

Tabel 3. Verdeling Structuurfondsen – doelstelling 2 – periode 2000 – 2006

Gebied	Percentage inwoners	te ontvangen middelen in mln EURO	Coördinerend Minister
Noorden	7,00 %	315	EZ
Stedelijke gebieden	4,25 %	192	GSI
Landelijke gebieden	3,75 %	169	LNV
Totaal	15,00 %	676	–

Najaar 1999 moeten de betrokken regio's hun economische actieprogramma's indienen bij de Europese Commissie. Dit geldt ook voor de huidige Doelstelling 1- en Doelstelling 2-gebieden die voor uitfaseringssteun in aanmerking komen. Dit najaar wordt de invulling van de Communautaire Initiatieven (CI's) en de verdeling van het beschikbare budget over de CI's verduidelijkt. De uitwerking voor de CI's wordt dan ter hand genomen.

Toeristisch Huis

De toekomst van de toerisme- en recreatiesector hangt sterk af van verdere professionalisering en bundeling van kennis en expertise. Sinds voorjaar 1999 werken het Nederlands Bureau voor Toerisme (NBT), de Stichting Toerisme en Recreatie AVN (AVN), de Algemene Vereniging van VVV's (ANVV) en de ANWB samen in de Stichting Toeristisch Huis i.o. Landelijke toeristische en recreatieve organisaties zoals het Nederlands Congresbureau en de Stichting Recreatie (KIC) zijn uitgenodigd zich bij dit initiatief aan te sluiten. Als eerste activiteit ontwikkelt de Stichting Toeristisch Huis een plan voor de materiële fusie van het Nederlands Bureau voor Toerisme (NBT), de AVN en zo mogelijk ook de ANVV. Het streven is om de fusie medio 2000 te effectueren. Vanaf het moment van fusie bundelt EZ de subsidies aan NBT, AVN en eventueel de ANVV. In het voorjaar van 2000 zal de Tweede Kamer door EZ en Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV) nader worden geïnformeerd over de voortgang in het beleid voor toerisme en recreatie.

2.3 Milieu en economie

Economische groei kan in een groot aantal situaties goed samengaan met het verminderen van de milieudruk. Dit is één van de conclusies van een onderzoek naar de impact van de nota Milieu en Economie op het denken over milieubeleid (zie box 4). In de nota Milieu en Economie liet het vorige kabinet zien hoe de overheid het praktisch samengaan van milieu en economie kan stimuleren (Kamerstukken II, 1996/97 25 405, nr. 1). Technologie speelt daarbij een belangrijke rol.

Box 4. Gaan milieu en economie samen?

VROM heeft samen met EZ, LNV en V&W onderzoek laten doen door PriceWaterhouse-Coopers naar het effect van de nota Milieu en Economie (NME). De nota is opgesteld, deels als reactie op het klassieke «milieu versus economie»-denken en deels om de potenties van een positieve «milieu én economie» boodschap in kaart te brengen.

Uit het onderzoek blijkt onder andere dat:

- *de nota NME een positieve rol heeft vervuld in het breder verspreiden van het gedachtegoed dat milieu en economie en veel gevallen kunnen samengaan*
- *het gedachtegoed aanspreekt bij bedrijfsleven, overheid en milieubeweging*
- *het gedachtegoed aansluit op marktdenken en nieuwe economische ruimte creëert*
- *het gedachtegoed potentie heeft en in een groot aantal situaties oplossingen biedt*
- *het gedachtegoed alleen kan werken als knelpunten worden opgelost.*

Informatie over deze evaluatie en de voortgang van de boegbeelden is opgenomen in het Milieuprogramma 2000 – 2003.

Het Nationaal Milieu Plan (NMP)4 zal voortbouwen op zowel het gedachtegoed van NME als het stimulerend vormgeven van milieubeleid.

Een goed voorbeeld van een succesvolle actie uit de nota Milieu en Economie is het populaire programma duurzame bedrijventerreinen. Hiermee bevordert EZ de samenwerking tussen bedrijven onderling, en tussen bedrijven en overheden om de milieukwaliteit, het efficiënt gebruik van ruimte en de concurrentiepositie op bedrijventerreinen te verbeteren. Uit de lopende projecten blijkt dat kostenbesparing en vermindering van de milieudruk goed samen gaan. EZ heeft voor de komende vier jaar 30 miljoen gereserveerd voor dit stimuleringsprogramma.

Kosteneffectiviteit en instrumentkeuze

Ondanks een succesvol milieubeleid zijn er milieuproblemen die zich moeilijk laten bestrijden, waarbij kosten een knelpunt kunnen zijn. Omdat de goedkope maatregelen inmiddels genomen zijn, blijven nu de duurdere over. In de instrumentkeuze moet daarom meer aandacht zijn voor de kosteneffectiviteit en flexibiliteit van het beleid. De inzet van marktconforme instrumenten zoals verhandelbare emissie(reductie) rechten kan hier uitkomst bieden. De Minister van Economische Zaken neemt het initiatief om het komende jaar een dialoog te starten met het bedrijfsleven en andere relevante actoren over het instrument verhandelbare rechten in milieubeleid.

Milieubeleid en concurrentievermogen

Milieubeleid kan invloed hebben op de concurrentiepositie van bedrijven. Bij de vormgeving van het milieubeleid zijn daarbij de volgende elementen van belang:

- het gebruik maken van marktconforme instrumenten, zoals heffingen en verhandelbare emissierechten
- een flexibele vormgeving zodat bedrijven milieubeleid strategisch kunnen opnemen in hun investeringsprogramma's
- een open dialoog met het bedrijfsleven over de doelstellingen in het milieubeleid
- het stimuleren van procesgeïntegreerde innovaties
- het opnemen van milieudoelen in milieuvergunningen in plaats van technologie-toepassingen en maatregelen
- het aansluiten bij de koplopers onder onze directe concurrenten.

Nu de kosten van het milieubeleid in de loop der tijd zijn toegenomen, speelt het afwegen van kosten tegen baten of milieu-effecten een steeds belangrijkere rol. Wegen de extra milieubaten wel op tegen de kosten van voorgestelde beleidsintensivering? In het toekomstig milieubeleid is het gewenst dat de (monetaire) kosten van de extra verbetering in de milieukwaliteit gespiegeld worden aan de mogelijke (monetaire) opbrengsten. Deze notie vindt ook zijn weerklank in het Verdrag van Amsterdam dat stelt dat de Gemeenschap bij het bepalen van haar beleid op milieugebied rekening houdt met onder meer de voordelen en lasten die kunnen voortvloeien uit optreden, onderscheidenlijk niet-optreden.

EZ heeft een studie laten verrichten naar de (on-)mogelijkheden van het waarderen van milieubaten op geld. Het onderzoek leert ons dat kosten/baten analyses in milieubeleid nog een lange weg te gaan hebben. EZ zal de komende jaren het gebruik van kosten/baten analyses in het Nederlandse milieubeleid verder onderzoeken. Inzicht in de kosten en baten draagt immers bij aan de kwaliteit van besluitvorming, het draagvlak en de legitimiteit van milieubeleid. Daarnaast kan een kosten-batenanalyse helpen bij de prioritering van milieudoelstellingen.

2.4 Energiebeleid

Met de liberaliseringstrajecten van de gas- en elektriciteitsmarkten komt een geliberaliseerde energiemarkt in zicht (zie ook hoofdstuk 3, paragraaf 3.2.3). Deze ontwikkeling, die ook in de rest van Europa in volle gang is, brengt grote veranderingen voor energiegebruikers. Waar het de organisatie van de markt betreft verandert ook de rol van de overheid. Eind 1999 publiceert EZ het eerste Energierapport met onder meer strategische beleidsvragen. De voortgang van het bestaande en nieuwe beleid voor energiebesparing en duurzame energie is beschreven in het actieprogramma Energiebesparing (EZ-461-99) en de Voortgangsrapportage Duurzame Energie in uitvoering (EZ-353-99). Beide stukken zijn in 1999 aan de Tweede Kamer aangeboden.

2.4.1 Energierapport

In het Energierapport zal de balans worden opgemaakt van ontwikkelingen op de energiemarkt na het uitbrengen van de Derde Energienota (1995) (Kamerstukken II, 1995/96, 24 525, nrs. 1-2). Het hele energiebeleid wordt onder de loep genomen met accent op de liberalisering van energiemarkten en de gevolgen hiervan voor energiebesparing en duurzame energie. Er moet rekening worden gehouden met een neerwaartse druk op de energieprijzen. Er zijn daarom nieuwe wegen nodig om de doelstellingen van duurzame energie en energiebesparing te realiseren.

Het energierapport besteedt verder aandacht aan:

- De ontwikkeling van de nationale markt.
Afnemers krijgen stapsgewijs de vrijheid om hun eigen leverancier te kiezen. Monitoren van de ontwikkelingen is een belangrijk onderdeel van het beleid
- Het internationale level playing field van de verschillende marktpartijen.
Waar mogelijk bevordert het kabinet internationale concurrentie. Een

- verder uitgewerkt reciprociteitsbeginsel moet schade voor Nederlandse aanbieders, die ontstaat door het afschermen van markten, voorkomen
- Eventuele versnelde vrijmaking van de markt.
De liberalisering wordt stevig opgepakt door de markt, i.c. de grootverbruikers. De ervaringen worden scherp in de gaten gehouden en kunnen wellicht leiden tot een vervroegde vrijmaking van de overige verbruikers (sheltered sector)
 - Eventueel verplicht aandeel duurzame energie.

2.4.2 Energiebesparing en duurzame energie

Inspanningen op het gebied van energiebesparing en duurzame energie zijn belangrijk voor de ontkoppeling van economische groei en energiegebruik. Een efficiënt gebruik van energie versterkt de economische structuur en draagt bij aan het bereiken van de CO₂-reductiedoelstellingen uit de Kyoto-verplichtingen. Zoals aangegeven in de Uitvoeringsnota Klimaat (Kamerstukken II, 1998/99, 26 603, nr. 2) nemen energiebesparing en duurzame energie in 2010 circa de helft van de binnenlandse bijdrage aan de Nederlandse doelstelling voor hun rekening.

Energiebesparing

In juli 1999 is het actieprogramma Energiebesparing aangeboden aan de Tweede Kamer. Hierin is beschreven welke energiebesparingsmaatregelen genomen worden tot 2002. Het Actieprogramma bouwt voort op de Energiebesparingsnota (EZ-98-173).

De drie belangrijkste elementen uit het actieprogramma zijn:

- een doelgerichte benadering van eindgebruikers
- een heldere verdeling van verantwoordelijkheden binnen de Rijksoverheid
- een belangrijke rol voor intermediaire organisaties.

Voor het uitvoeren van het actieprogramma wordt de komende jaren gemiddeld 690 miljoen gulden in 1999, tot circa 910 miljoen gulden in 2001 ingezet. Het gaat hierbij om middelen uit de EZ-begroting en om fiscale prikkels.

Naast de inzet van generieke instrumenten op het vlak van financiële stimulering van investeringen in energiebesparing, wordt per eindgebruikersgroep een beperkt aantal instrumenten ingezet. Bij de energie-intensieve sectoren die internationaal concurreren staat de convenanten-aanpak – benchmarken en Meerjarenafspraken («MJA's») – centraal. Kerninstrumenten voor de andere sectoren zijn heffingen, normstelling en regelgeving.

Energiebesparing moet integraal worden meegewogen in de beleidsontwikkeling van andere ministeries. Deze «internalisatie» is de laatste jaren al op gang gekomen. Tussen de ministeries worden nadere afspraken gemaakt over een heldere verdeling van verantwoordelijkheden.

In de zomer van 1999 is het nieuwe hoofdkantoor van het Hoogheemraadschap Rijnland klaar. Het kantoor laat zien wat er mogelijk is op het gebied van energiebesparing. Het gebruik van fossiele brandstoffen wordt met 71 % gereduceerd door gebruik van klimaatgevels en -plafonds voor verwarming en koeling, lange termijn energieopslag met warmtepomp en terugwinning van restwarmte. Door daglicht optimaal in te zetten met automatische aan- en uitschakeling van kunstlicht, wordt 60–70% bespaard op het elektriciteitsverbruik voor verlichting.

Het resultaat van deze en andere besparingsmaatregelen is een comfortabel gebouw met een energieprestatiecoëfficiënt (EPC) van 0,99 (de vereiste waarde is 1,9). Deze prestaties maken het kantoor bovendien ook economisch rendabel. Zonder rekening te houden met subsidies, kunnen de benodigde extra investeringen in ongeveer 5 jaar worden terugverdiend.

Convenant Benchmarking

Naast het verschijnen van het actieprogramma is op 6 juli 1999 het convenant «Benchmarking energie efficiency» ondertekend (Kamerstukken II, 1998/99, 25 405, nr. 21). De aan het convenant deelnemende bedrijven verplichten zich de energie-efficiency van hun procesinstallaties op het niveau van de wereldtop te brengen. Hierdoor wordt een synergie tussen milieu en economie bereikt. Er wordt een forse bijdrage geleverd aan het behalen van de energie- en CO₂-doelstellingen van 5 tot 9 Mton CO₂ in het jaar 2012. Tegelijkertijd gaan de maatregelen niet verder dan die van de best presterende concurrenten. In 2004 wordt het convenant geëvalueerd.

Duurzame energie

In juni 1999 is de voortgangsrapportage «Duurzame energie in uitvoering» aan de Tweede Kamer gezonden. Hierin is verslag gedaan van de acties zoals deze zijn aangekondigd in het actieprogramma «Duurzame energie in opmars» (Kamerstukken II, 1996/97, 26 276, nr. 1). Uit deze rapportage blijkt dat 28 van de 38 actiepunten uit het Actieprogramma «Duurzame energie in opmars» inmiddels zijn afgerond of in uitvoering zijn genomen. Op een aantal gebieden zijn nieuwe actiepunten geformuleerd om knelpunten weg te werken.

In het Energierapport komt de verwachte doorgroei van duurzame energie in de periode 2000–2020 aan de orde. Daarnaast wordt bekeken of nieuwe beleidsinitiatieven nodig zijn om de realisering van 10% verbruik van duurzame energie in het jaar 2020 mogelijk te maken.

In de driehoek tussen Berkel en Rodenrijs, Bergschenhoek en Bleiswijk, zijn veel grote, nieuwe glastuinbedrijven gevestigd. Ruim 130 bedrijven zijn aangesloten op de Roca3-centrale in Rotterdam. Via een tien kilometer lang buizenstelsel levert deze energiecentrale restwarmte en zuivere CO₂ uit industriële processen, aan de kassen. De CO₂ is nodig voor stimulering van de groei van de planten. Zo wordt ruim 90 procent van de warmtebehoefte en CO₂-vraag van de glastuinbouwbedrijven gedekt. De glastuinders besparen 20 procent fossiele brandstof. Dit komt overeen met het brandstofgebruik van een stad met 100 000 inwoners. Het betekent bovendien een vermindering van de uitstoot van CO₂ die gelijk staan aan de uitstoot van zo'n 40 000 auto's die ieder 20 000 kilometer per jaar rijden.

Conform het regeerakkoord wordt de REB verhoogd zodat in drie jaar een extra opbrengst van f 3,4 miljard wordt bereikt. Op 1 januari 1999 is de eerste tranche van de verhoging ingevoerd; een verhoging van de REB met 1,1 miljard gulden. Van de tariefsverhogingen komt circa 780 miljoen gulden ten laste van huishoudens en 330 miljoen ten laste van het bedrijfsleven. Voor 1999 wordt 170 miljoen gulden op transactiebasis van deze belastingopbrengst aangewend voor positieve prikkels. Samen genereren de belastingverhoging en de positieve prikkels een energiebesparingseffect. In het kader van de vergroening van het belastingstelsel wordt de overige 940 miljoen gulden gebruikt voor lastenverlichting (terugsluis). De vormgeving van deze verhoging wordt aangegeven in de bijlage bij de Miljoenennota 2000, «Verschuiving en vergroening voor de jaren 2000 en 2001». Met ingang van 1 januari 2000 en 2001 wordt de REB verder verhoogd.

2.4.3 Klimaat

In juni 1999 is de Uitvoeringsnota klimaatbeleid naar de Tweede Kamer gestuurd. Deze nota bevat maatregelen om de Nederlandse doelstelling van 6% reductie van broeikasgasemissies in de periode 2008–2012 (ten opzichte van referentiejaar 1990) te behalen. In absolute zin wordt uitgegaan van een reductiedoelstelling van 50 Mton, waarvan de helft binnenlands is ingevuld in deze nota. Onderdelen van het beleid zijn onder meer de doelstelling voor 5% duurzame energie van het totale energieverbruik in 2010 en maatregelen in de sfeer van energie efficiency. Daarnaast worden in gesprekken met de energiesector de mogelijkheden voor vrijwillige afspraken over CO₂-emissiereducties in de kolencentrales onderzocht. Volgens de nieuwe methodiek zoals vastgelegd in het «protocol monitoring duurzame energie» is het totaal aan gerealiseerde duurzame energie in 1,1% van het binnenlands energieverbruik in 1998.

In vervolg op de Uitvoeringsnota Klimaatbeleid deel 1 heeft de Minister van VROM aan de Kamer een deel twee toegezegd. Deze tweede uitvoeringsnota zal met name gewijd zijn aan de flexibele mechanismen: Joint Implementation (JI), Clean Development Mechanism (CDM) en Emissions Trading (ET).

JI biedt naar verwachting mogelijkheden voor het behalen van emissiereducties in Midden- en Oost-Europa tegen lagere kosten dan in Nederland. Gelet op de ambitieuze doelstelling voor flexibele instrumenten en op de tijd die het kost om grootschalige energieprojecten te implementeren, ligt een vroege start met JI voor de hand. EZ werkt, in overleg met VROM, het eerste instrument voor de toepassing van JI uit. Na overleg met het Nederlandse bedrijfsleven en met de Europese Commissie is gekozen voor een Europese aanbestedingsprocedure voor de aankoop van Emission Reduction Units op basis van JI-projecten. Nederland koopt hierbij (een deel van) de emissiereducties die een bedrijf behaalt door het uitvoeren van een JI-project. Naast deze instrumentontwikkeling wordt met Midden- en Oost-Europese landen onderhandeld over de hoeveelheid CO₂ die zij beschikbaar stellen voor JI met Nederland. Dit moet leiden tot MoU's op basis waarvan bedrijven hun projecten kunnen aanbieden aan de Nederlandse overheid.

Er wordt overwogen om JI ook multilateraal uit te voeren via de European Bank for Reconstruction and Development en de Wereldbank.

Emissiehandel houdt in dat een land een gedeelte van zijn emissierechten kan verkopen, wanneer de uitstoot van dat land lager is dan het in zijn doelstelling vastgestelde emissie-niveau. Voor emissiehandel op nationaal niveau wordt op korte termijn een experimentele start gemaakt met een systeem van verhandelbare reducties, waartoe een klein aantal nader vast te stellen reductiemaatregelen tot het experiment wordt toegelaten. Voor de langere termijn wordt een breed samengestelde commissie onder onafhankelijk voorzitterschap ingesteld om onderzoek te doen naar een systeem van plafonnering en daarvoor concreet implementeerbare varianten te formuleren.

Tijdens de Conferentie van Partijen in Buenos Aires in november 1998 zijn werkprogramma's aangenomen over onder meer de verder uitwerking van de flexibele instrumenten. Tijdens de Zesde Conferentie van Partijen, welke eind 2000 of begin 2001 zal plaatsvinden, zullen de guidelines voor de flexibele instrumenten worden vastgesteld.

2.4.4 Oliebeleid

Dit najaar ontvangt de Kamer een brief met voorstellen voor de herziening van het oliecrisisbeleid. Dit beleid heeft haar wortels in de zestiger jaren en is, vanwege de liberalisering van de energiemarkt en veranderingen in de wereldoliemarkt, aan vernieuwing toe. Het advies van de Algemene Energie Raad van oktober 1998 over het Nederlandse oliecrisisbeleid, levert een aantal belangrijke bouwstenen voor het nieuwe oliecrisisbeleid. Het gaat om een beter gebruik van de in Nederland aanwezige olievoorraden, meer vertrouwen op het marktmechanisme en een vereenvoudigd pakket van vraagbeperkende maatregelen. De brief bevat de doelstellingen van en het instrumentarium voor een geactualiseerd oliecrisisbeleid. Eind 1999 stuurt EZ een wetsvoorstel naar de Raad van State dat moet leiden tot wijziging van de huidige Wet voorraadvorming aardolieproducten.

3.1 Marktwerking internationaal

3.1.1 Wereldmarkt

Het kabinet vindt een goed functionerend, open en op regels gebaseerd multilateraal handels- en investeringssysteem van essentieel belang. Dit belang betreft niet alleen de ontplooiingskansen van het Nederlandse bedrijfsleven. Zonder zo'n goed functionerend multilateraal stelsel komen de zwakkere partners, de ontwikkelingslanden, in de knel.

Het kabinet heeft vier hoofddoelstellingen voor de verdere ontwikkeling van dit stelsel. De WTO vervult daarbij een cruciale rol. Nederland hecht groot belang aan een nieuwe WTO-ronde, waartoe zal moeten worden besloten tijdens de derde ministeriële WTO-conferentie in Seattle (30 november – 3 december 1999).

- 1) *verder versterken van de WTO*. Van belang is dat de transparantie van de WTO wordt vergroot en dat het mechanisme voor de beslechting van geschillen beter gaat functioneren. Verder is het goed het lidmaatschap van de WTO te verbreden. Aandacht vragen ook nieuwe WTO-disciplines op terreinen als mededinging en transparantie bij overheidsaankopen en investeringen. Met name het laatste onderwerp ligt gevoelig, gezien de ontwikkelingen rond het Multilateraal Akkoord inzake Investeringen. Niettemin vindt het kabinet dat het voortgaande proces van mondialisering duidelijke internationale spelregels voor investeringen vereist en dat de WTO het meest geschikte kader is voor de ontwikkeling daarvan. Een succesvolle afronding in 2000 van de herziening van de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen is een onmisbare factor in dit proces.
- 2) *voortzetten handelsliberalisatie*. Er zijn al belangrijke stappen gezet. Sinds de Uruguay-ronde worden markten behalve voor industrieproducten ook steeds meer geopend voor landbouwproducten en diensten van andere landen. Toch bestaat er – met name op landbouw- en dienstengebied – nog volop ruimte voor verbetering. De belangen van de ontwikkelingslanden verdienen daarbij speciale aandacht. Een nieuwe WTO-ronde zal tastbare verbetering voor de positie van ontwikkelingslanden moeten opleveren. Naast verruiming van de toegang van hun producten tot Westerse markten is aandacht nodig voor onderwerpen als versimpeling van oorsprongsregels en het terugdringen van tariefescalatie.
- 3) *ontwikkelingslanden volwaardig laten participeren in de WTO*. De WTO kan slechts succesvol zijn als zij voldoende oog heeft voor de behoeften van de ontwikkelingslanden, en vooral de Minst Ontwikkelde Landen. Naast meer markttoegang, onder andere op het gebied van landbouw- en textielproducten, hebben deze landen technische hulp nodig om volwaardig in de WTO te kunnen meespelen en hun rechten te laten gelden. Verder is er behoefte aan een verdere uitwerking van het begrip «Speciale en Gedifferentieerde Behandeling» (minder strenge disciplines, langere overgangperiodes etc.).
- 4) *erkenning en uitwerking van raakvlakken met andere beleidsterreinen*. De WTO is een handelspolitieke organisatie en niet een wereldregering in wording. Niettemin heeft het wereldhandelsstelsel raakvlakken met andere beleidsterreinen, zoals milieu, gezondheid, arbeidsnormen en dierenwelzijn. Er zijn situaties waarin de WTO-disciplines efficiënt beleid op een ander terrein in de weg kunnen staan. Daarvoor moeten op basis van een politieke afweging oplossingen worden gevonden.

Als het gaat om niet-handelspolitieke kwesties gebeurt dat meestal in de vorm van internationale afspraken buiten WTO-verband. Nederland wil in WTO-kader bezien in hoeverre deze organisatie zulke internationale afspraken kan accommoderen.

De regering is er van overtuigd dat een geïntegreerde benadering en een nieuwe brede onderhandelingsronde de beste mogelijkheden bieden voor resultaten op alle vier fronten. De Kamer zal binnenkort in vervolg op de brief van 28 mei 1999 (Kamerstukken II, 1998/99, 25 074, nr. 12) een meer uitgewerkte positie worden aangeboden.

Box 7. GATS 2000

Uiterlijk 1 januari 2000 start de onderhandelingsronde voor de vrijmaking van de internationale handel in diensten: GATS 2000. EZ streeft ernaar vertegenwoordigers van overheden, bedrijfsleven, branche-organisaties en maatschappelijke organisaties actief te betrekken. Dit moet leiden tot het bereiken van een voor Nederland gewenst onderhandelingsresultaat. Het begrip diensten omvat een breed scala van activiteiten: zakelijke dienstverlening, communicatie, bouw, distributie, onderwijs, milieudiensten, financiële diensten, medische en sociale dienstverlening, toerisme, recreatie, cultuur en sport, transport etc. Het economische belang van de dienstensector groeit. Het aandeel van de handel in diensten in de totale wereldhandel bedroeg in 1998 circa 20%; de dienstensector is verantwoordelijk voor 60% van de jaarlijkse stroom buitenlandse directe investeringen.

Handelspolitiek en de consument

Over dit onderwerp ontving de Kamer een brief op 28 mei 1999 waarin de regering algemene beleidslijnen formuleerde voor de benadering van de telkens weer opduikende vraagstukken op het terrein van de relatie tussen handelspolitiek en consumentenzorgen (Kamerstukken II, 1998/99, 26 575, nr. 1 en 2).

Ook werden in deze brief enkele doelstellingen geformuleerd voor de komende onderhandelingen in de WTO. In het najaar zal hierover overleg plaatsvinden met de Kamer. De regering zal de Kamer regelmatig op de hoogte houden van de voortgang bij de verwezenlijking van haar beleidsvoornemens.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen in het buitenland

Ook deze problematiek, waarover de Kamer in april 1999 een brief (Kamerstukken II, 1998/99, 26 485, nr. 1) met beleidsvoornemens ontving en waarover op 23 juni 1999 een overleg met de Kamer plaatsvond, houdt nauw verband met die van de raakvlakken in de WTO tussen handelspolitiek en andere beleidsterreinen. De in die brief uitgezette koers zal in het komende begrotingsjaar energiek worden vervolgd. De Kamer zal nauwgezet op de hoogte worden gehouden van de voortgang, ook ten aanzien van de aanvullende toezeggingen die door de regering werden gedaan tijdens het overleg op 23 juni 1999.

Handelspolitieke relatie EU-VS

Een goede relatie tussen de Europese Unie en de Verenigde Staten acht de regering van groot belang. Niet alleen zijn goede transatlantische betrekkingen essentieel om in de WTO vooruitgang te kunnen boeken, ook de bilaterale handels- en investeringsstromen zijn daarbij gebaat. De

regering blijft zich dan ook inzetten voor een ambitieuze invulling van het Transatlantisch Economisch Partnerschap (TEP). Actief gebruik van het tijdens de top van Bonn op 21 juni 1999 overeengekomen «early warning»-mechanisme zal hopelijk helpen het aantal transatlantische handelsconflicten, die in het verleden de sfeer tussen de partners telkens weer vertroebelden, te verminderen. Ook een betere samenwerking op het terrein van toelating van nieuwe producten (biotechnologie) kan daartoe bijdragen.

Gezien de hierboven al vermelde toenemende interactie tussen handelspolitiek en andere beleidsterreinen juicht de regering het toe dat de «Transatlantic Business Dialogue» (TABD), waarin het Europese en Amerikaanse bedrijfsleven hun posities afstemmen, in het kader van het TEP is uitgebreid met «dialogen» tussen o.a. milieuorganisaties en consumenten.

3.1.2 Europese Markt

Interne Markt

Het wettelijke kader van de Interne markt moet in de praktijk worden toegepast en worden gehandhaafd. Dit feitelijk functioneren van de Interne markt vergt voortdurend aandacht.

Om deze reden wenst EZ dat het «Single Market Scoreboard» van de Commissie blijft bestaan, ook nu het Single Market Action Plan is afgelopen; met dat Scoreboard wordt weergegeven in welke mate de Interne markt juridisch en economisch realiteit is geworden. Tegelijkertijd krijgt het begrip «Interne markt» zo een inhoud die ook voor bedrijven en burgers begrijpelijk wordt. De druk die hiervan uitgaat op de lidstaten om zich te bekommeren om de Interne markt is aanzienlijk. Voor het daadwerkelijk functioneren van de Interne markt blijven immers een juiste en tijdige omzetting van Europese regels en een verdere verbetering van het toezicht op de naleving van deze regels belangrijke voorwaarden.

Gezien de huidige stand van de marktintegratie verschuift de oriëntatie van Nederland op de Interne markt naar beleidsdoelstellingen als her- en deregulering van Brusselse wetgeving, naar verbetering van het ondernemingsklimaat en het concurrentievermogen, naar de werking van markten en de daarvoor nodige structurele en economische hervormingen. Deze doelstellingen zijn alle te rangschikken onder de noemer concurrentiekracht.

Zowel het concurrentievermogen van het bedrijfsleven als een goede werking van de Interne markt zijn van belang. In het algemeen is sinds de start van de EMU een integrale aanpak van de benodigde structurele en economische hervormingen nodig. Hieronder valt de economische monitoring van de werking van de goederen- en dienstenmarkten in de landen van de EU. Door de toenemende prijstransparantie en concurrentie, in het bijzonder door de introductie van de euro, worden de resterende barrières in de lidstaten voor het functioneren van de Interne markt immers goed zichtbaar.

Des te meer is van belang dat de lidstaten de in Brussel gemaakte afspraken daadwerkelijk nakomen en zich ervoor inspannen dat nationale regels het functioneren van de Interne markt niet in de weg staan. Dit tijdens de Europese Raad van Cardiff afgesproken proces van structurele hervormingen is essentieel voor het beter benutten van de potenties van de Interne markt. Alleen dan kan de Interne markt een optimale bijdrage leveren aan economische groei en werkgelegenheid.

Tijdens de eerste beoordeling van begin 1999 aan de hand van daartoe door de lidstaten ingediende landenrapporten is al gebleken dat hiervoor concrete aandacht nodig is. Daarvoor is ook nodig dat de Raad van ministers zelf méér aandacht besteed aan de economische realiteit van de Interne markt. Verder is EU-breed, ook in de lidstaten zelf, een kritische toetsing nodig van wetgeving, resulterend in een bedrijfsvriendelijker omgeving waarin regels beter en tegen minder kosten nageleefd kunnen worden.

Op EU-niveau bepleit EZ daartoe een verdere verbetering van het dereguleringsproces onder de noemer van «SLIM» (Simplification Legislation Internal Market). Nederland zal ook actief inspelen op de vijfde tranche van SLIM die begin 2000 van start gaat. Nederland is er sterk voorstander van dat de lidstaten tot een verbeterde toepassing komen van het EU-beginsel van wederzijdse erkenning. Volgens dit beginsel moet een lidstaat in beginsel een product of dienst toelaten dat al elders in de EU rechtmatig in het handelsverkeer is gebracht. In de praktijk is het vaak zover nog niet. De komende discussie hierover in Brussel wordt door EZ zeer verwelkomd. Belangrijke invalshoek hierbij is dat het functioneren van de Interne markt een directe verantwoordelijkheid van de lidstaten is. In deze nationale context wordt het dus steeds belangrijker dat bedrijven met klachten over het functioneren van de Interne markt een gemakkelijk bereikbaar aanspreekpunt hebben. EZ heeft voor hen een eigen Klachtenloket. Dit Klachtenloket is onderdeel van een heel EU-netwerk van nationale Klachtenloketten. EZ streeft er naar dat dit EU-netwerk inderdaad in alle EU-landen de betekenis krijgt die het voor bedrijven moet hebben. Belangrijk voordeel ervan moet zijn dat bedrijven snel, informeel en doeltreffend een oplossing voor hun problemen kan worden aangeboden.

Essentieel voor het aanpassings- en vernieuwingsvermogen van de economie is verder de Interne markt voor diensten. Het blijkt dat door diverse soorten van belemmeringen nog steeds afgeschermd nationale deelmarkten bestaan voor bijvoorbeeld financiële diensten, uiteenlopende zakelijke en persoonlijke diensten alsmede vervoersdiensten. In de beoogde economische realiteit van de Interne markt blijft het dus onverminderd belangrijk dat door middel van zogenaamde «peer pressure» tussen de lidstaten druk wordt uitgeoefend op de benodigde structurele economische hervormingen. Nederland is vanwege zowel de macro-economische invalshoek als de actieve monitoring van de werking van de Interne markt een actief pleitbezorger van dit in Cardiff overeengekomen economisch hervormingsproces. Nederland streeft er dan ook naar dat dit proces, met behulp van de jaarlijks uit te brengen landenrapporten, in het komende jaar verder zal worden verbeterd en zal worden verankerd. Hiertoe zal ten minste worden gestreefd naar een uniformer structuur en daarmee betere vergelijkbaarheid van de rapporten.

De Cardiff-procedure biedt uitzicht op impulsen voor verdere productmarkt-flexibilisering, zowel op nationaal als op interne markt-niveau. Voor dit proces zijn de ontwikkelingen ten aanzien van een mogelijke herconfiguratie van Europese raden relevant. Een onderdeel van het zgn. rapport Trumpf is de totstandkoming van een Europese Competitiveness Raad, die in ieder geval de huidige Industrie- en Interne marktraad zou moeten gaan vervangen.

In 1999 is het onderhandelingsproces met de kandidaat-lidstaten in Midden- en Oost-Europa goed op gang gekomen. De technische beoordeling van de overname van het *acquis communautaire* is grotendeels voltooid en in het kader van Intergouvernementele Conferenties zijn de onderhandelingen ingezet. De kandidaat-lidstaten leggen in deze onderhandelingen de nadruk op de gewenste overgangstermijnen. Daardoor dreigen de gesignaleerde kwaliteits- en capaciteitsproblemen bij de overheden in de kandidaat-lidstaten op de achtergrond te raken. Als deze problemen niet tijdig worden aangepakt, vormen zij een bedreiging voor het toekomstig functioneren van de Interne markt.

Terecht krijgt de institutionele opbouw en de inrichting van de rechtsstaat van de kandidaat-lidstaten dan ook veel aandacht. EZ heeft een speciale bilaterale pre-accessiefaciliteit gecreëerd voor de kopgroepplanden, die niet meer in aanmerking komen voor het reguliere Programma Samenwerking Midden- en Oost-Europa (PSO). Dit programma zal worden gecontinueerd. Ook de overige kandidaat-lidstaten kunnen onder het reguliere PSO voor pre-accessiehulp in aanmerking komen.

EZ wil het bedrijfsleven actief blijven betrekken bij de EZ-inbreng in het uitbreidingsproces. Op die manier kunnen de belangen van het bedrijfsleven, zowel in de onderhandelingen als in onze bilaterale contacten, zo goed mogelijk worden behartigd.

3.1.3 Nederlandse bedrijven op buitenlandse markten

Aanwezigheid op buitenlandse markten

De bevordering van de aanwezigheid van Nederlandse bedrijven op buitenlandse markten zal ook in 2000 weer veel aandacht krijgen. EZ schenkt voortdurend aandacht aan de totstandkoming van een «level playing field».

Bij de toetreding tot de opkomende markten ondervindt het bedrijfsleven soms belemmeringen. EZ streeft ernaar deze belemmeringen weg te nemen, bijvoorbeeld door aanpassing van het instrumentarium, overleg via diplomatieke kanalen en bilaterale economische missies. Daarnaast zal extra aandacht worden besteed aan de nabije markten in Europa, waar veel MKB-ondernemingen hun eerste stappen op het exportpad zetten. Het accent van de activiteiten op deze markten zal liggen op promotie.

Zowel naar opkomende als naar nabije markten zullen de EZ-bewindslieden in 2000 een aantal handelsmissies leiden.

In Zuid-Oost-Europa, een gebied dat door het Stabiliteitspact wordt bestreken, zullen zich nieuwe kansen voordoen voor het bedrijfsleven. In samenwerking met andere betrokken ministeries zal EZ hierop inspelen.

Financieel instrumentarium

Het afgelopen jaar hebben Economische Zaken en Ontwikkelingssamenwerking een start gemaakt met de verhoging van de effectiviteit en doelmatigheid van hun op het bedrijfsleven gerichte buitenland-instrumentarium. Inmiddels zijn alle door het EZ-agentschap Senter uitgevoerde regelingen en programma's met betrekking tot export- en

investeringsondersteuning en economische samenwerking samengebracht binnen de nieuwe eenheid «Senter-internationaal». Dit geldt ook voor de alternatieve kredietverzekeringsfaciliteiten (de SENO-faciliteit en de Garantiefaciliteit Opkomende Markten) van EZ. De volgende stap is verdere verhoging van de effectiviteit en doelmatigheid door bundeling met regelingen en programma's die door andere organisaties worden uitgevoerd. De uitvoering van de reguliere exportkredietverzekering zal echter bij de Nederlandsche Credietverzekering Maatschappij (NCM) blijven.

De regering heeft het voornemen in het najaar een nota uit te brengen over de relatie tussen economie en ontwikkeling. Deze nota is gewijd aan de verdere integratie van ontwikkelingslanden in de wereldeconomie en aan de toekomstige inrichting van het bedrijfslevenprogramma. Doelstelling van de nota is te komen tot een geïntegreerd Nederlands beleid voor de ontplooiing van de particuliere sector in ontwikkelingslanden. Het bedrijfsleven is een onmisbare partner voor ontwikkeling en armoedebestrijding. Particulier initiatief kan zorgen voor duurzame werkgelegenheid en economische groei. In dit kader speelt ook de verdere liberalisering van handel en investeringen een belangrijke rol. Ook het Nederlands bedrijfsleven kan hierbij ingezet worden om met zijn kennis en ervaring positief bij te dragen aan private sector ontwikkeling in ontwikkelingslanden.

Marktinformatie en promotie

Mede dankzij de toenemende digitalisering van het informatieaanbod zullen in 2000 meer Nederlandse ondernemingen met meer actuele marktinformatie bereikt worden. De Economische Voorlichtingsdienst (EVD) en de posten van de buitenlandse dienst gaan op dit punt nog nauwer samenwerken.

De EVD zal binnen haar activiteitenprogramma meer gaan inspelen op de individuele behoeften van Nederlandse ondernemingen door op specifieke markten op individuele basis «matchmaking» aan te bieden.

Overheidsvertegenwoordigingen in het buitenland

In de tweede helft van 1999 zal een benchmark-onderzoek worden verricht naar de manier waarop buitenlandse diensten van andere landen hun nationale bedrijfsleven ondersteunen. Doel hiervan is nieuwe ideeën op te doen voor de verdere vergroting van de doeltreffendheid van de handelsbevorderende en economische werkzaamheden van de Nederlandse vertegenwoordigingen in het buitenland.

3.2 Marktwerking nationaal

3.2.1 Bevordering van concurrentie

Concurrentie is geen beleidsdoel op zichzelf. Concurrentie is een middel dat zorgt voor meer innovatie, productiviteit, werkgelegenheid en welvaart. Daardoor kunnen we meer investeren in collectieve belangen als milieu en zorg en profiteren we individueel van een grotere keuzevrijheid en een betere prijs-kwaliteitverhouding.

De regering zal marktwerking en het concurrentiemechanisme verder stimuleren, met inachtneming van essentiële aspecten als rechtmatigheid, rechtszekerheid en bescherming van de positie van zwakkere groepen.

Deze benadering vindt krachtige steun in «The OECD review of regulatory reform in the Netherlands» (mei 1999). De OESO pleit daarin voor het benutten van marktmechanismen bij het nastreven van sociale doelstellingen. Onder meer beveelt de OESO aan:

- de herziening van de regelgeving te verbreden en te versnellen, met behoud van de voordelen van overleg en consensusvorming
- de positie en beleidscoördinatie van instituties met taken op het gebied van mededinging te versterken
- de elektriciteits- en telecommarkten verder open te stellen en te herstructureren
- zorgvuldiger toe te zien op het gebruik van zelfregulering door het bedrijfsleven.

Nederlandse Mededingingsautoriteit

De Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) functioneert feitelijk onafhankelijk. Om dit ook te formaliseren, wordt overwogen om de NMa verder te verzelfstandigen. Deze verzelfstandiging laat onverlet dat de Minister politiek verantwoordelijk blijft voor het mededingingsbeleid in het algemeen, de voorbereiding van regelgeving voor dat beleid en het toezicht op de uitvoering van de Mededingingswet door de NMa.

Modernisering Mededingingsrecht

Nederland hecht aan een sterk Europees mededingingsbeleid. De Europese Commissie heeft op 28 april 1999 in een Witboek voorstellen gedaan tot modernisering van de toepassing van de Europese mededingingsregels (zie Kamerstukken II, 1998/99, 22 112, nr. 124). Volgens de voorstellen hoeven bedrijven niet langer een ontheffing te vragen bij de Commissie, maar beoordelen zij zelf of hun afspraken onder het verbod of de uitzondering vallen. De NMa en andere mededingingsautoriteiten en rechters kunnen, naast de Commissie, uitzonderingen op het verbod van concurrentiebeperkende afspraken gaan toepassen. Nederland zal op 30 september 1999 reageren op de voorstellen van de Commissie. Het is van belang dat het Europese mededingingsbeleid effectief en efficiënt is, om schadelijke kartels tegen te gaan. De rechtszekerheid en uniformiteit binnen de Europese Unie moeten daarbij worden gewaarborgd. Ook dient rekening te worden gehouden met de (administratieve) lasten voor het bedrijfsleven en met de positie van de NMa en Nederlandse rechters.

Overheidsinkoopbeleid: Aanbestedingen

Overheden die inkopen moeten Europese regels in acht nemen. Voor alle werken, leveringen, diensten en nutssectoren geldt dat overheden binnen de Europese Unie volgens vaste spelregels moeten aanbesteden. Deze verplichting kan veel geld opleveren. Zowel uit onderzoek als uit ervaring blijkt dat besparingen mogelijk zijn. Europees aanbesteden «dwingt» namelijk tot professioneel inkopen. Gezien de omvang van de markt van overheidsopdrachten van 51 miljard gulden ligt hier een enorm potentieel. Daarnaast wordt voor het bedrijfsleven een eerlijke en transparante markt gecreëerd.

3.2.2 Concurrentiemechanismen in de nutssectoren

De nutssectoren (spoor, gas, elektriciteit, telefoon, kabel en water) zijn een belangrijk onderdeel van de infrastructuur. De hele Nederlandse economie ondervindt voordeel van efficiënte en innovatieve nutsbedrijven. De nutssectoren zijn lange tijd afgeschermd geweest van concurrentie. Om de dienstverlening te verbeteren is in de jaren negentig vaart gemaakt met de introductie van marktwerking. Immers, concurrentie bevordert in principe de doelmatigheid (de prijs/kwaliteit verhouding), en vergroot zowel de keuzemogelijkheden voor de consument als het innoverende vermogen van de nutssectoren. Bij de introductie van liberalisering, bijvoorbeeld in de gas- en elektriciteitssector, zijn de toegang en leveringsvoorwaarden voor consumenten belangrijke aandachtspunten.

Met de Europese liberalisering van telecommunicatie, elektriciteit en gas is een economische impuls gegeven aan deze sectoren en zijn de voorwaarden geschapen voor marktgerichte bediening van consumenten. Daarnaast is er ook nationaal beleid ontwikkeld voor andere sectoren, zoals spoor en kabel, ter verbetering van de dienstverlening.

De manier waarop concurrentie wordt geïntroduceerd verschilt in detail op grond van de specifieke kenmerken van de sectoren. Wel eenduidig is dat de dominante rol van de overheid bij het aanbieden van nutsvoorzieningen aan het veranderen is van deelnemer, via regisseur, naar toezichthouder op mededinging en consumentenbelang (box 8). Uiteindelijk moeten er in de betreffende markten voldoende prikkels zijn voor alle bedrijven om doelmatig en innoverend te werken, en moeten de bedrijven zodanig gestructureerd zijn dat ze op de goede wijze op de marktwerking kunnen reageren.

In sommige gevallen leidt liberalisering van de sector tot de mogelijkheid van aandelenverkoop door de publieke aandeelhouder(s), zoals bij de elektriciteitsproductiebedrijven (Kamerstukken II, 1998/99, 25 097, nr. 6). Dit biedt voor de bedrijven de mogelijkheid om beter op marktprikkels te reageren. De bedrijven krijgen in principe nieuwe mogelijkheden voor het aanboren van kapitaal. Nieuwe private aandeelhouders kunnen commerciële kennis en ervaring inbrengen. Voorts opent vervreemding van de aandelen in dit soort gevallen de mogelijkheid tot meer internationale samenwerking.

Liberalisering kan vooral leiden tot betere marktprikkels als de bedrijfsactiviteiten in een nutssector worden gesplitst. Voortschrijdende ontwikkelingen in technologie hebben er aan bijgedragen dat de verticale splitsing van productie, netwerkbeheer en distributie economisch haalbaar werd. Een algemeen uitgangspunt bij splitsing was dat, na een overgangsfase, zoveel mogelijk activiteiten moeten plaatsvinden op een vrije concurrerende markt. Voor sommige activiteiten is dit niet haalbaar en moeten andere marktvormen de doelmatigheid en innovativiteit stimuleren (zie box 8).

Box 8. De concurrentieladder: Hoe wordt deze toegepast op nutssector-activiteiten?

1. Concurrentie op de markt

Er is voldaan aan de voorwaarden voor vrije concurrentie (voldoende toetreding mogelijk, prijsconcurrentie) waardoor een maatschappelijk optimaal resultaat wordt behaald.

- *Voorbeelden: Elektriciteitsopwekking, produceren van kabel «programma's».*
- *Toezicht: Nederlandse Mededingingsautoriteit. Om doelmatigheid en innovativiteit van concurrenten op deze markten mogelijk te maken, moet toegang tot de noodzakelijke netwerkleidingen goed geregeld zijn.*

2. Concurrentie om de markt

Marktfalen (bijvoorbeeld gelimiteerde toetredingsmogelijkheden, of hoge transactiekosten) kan een reden zijn om voor een bepaalde duur het recht op het bedienen van de markt te vergeven. Mede afhankelijk van de contractvorm en duur en de hoogte van de transactiekosten kan ook dit concurrentiemechanisme tot doelmatigheid en innovativiteit leiden.

- *Voorbeelden: het aanbesteden van spoorvervoer en het veilen van telecommunicatiefrequenties.*
- *Toezicht: specifieke toezichthouders en/of de overheidsdienst die de individuele vergunning verleent.*

3. Benchmarking of maatstafconcurrentie

Dit is pas wenselijk bij extreme vormen van marktfalen (bijvoorbeeld een natuurlijk monopolie en geografische gebondenheid) doordat benchmarking veel marktvervangende overheidsinterventie vraagt en het eventueel opleggen van sancties.

- *Voorbeelden: benchmark competition van waterleidingbedrijven of price-cap regulering van het elektriciteitstransportnet.*
- *Toezicht: In deze markten is door marktfalen veelal geen concurrentie mogelijk en is toezicht hierop via NMa of specifieke toezichthouders niet van toepassing.*

De productie van goederen of diensten die door het netwerk worden getransporteerd kan in veel gevallen in een vrije markt plaatsvinden, zoals bij elektriciteitsopwekking. Bedrijven in gaswinning en waterzuivering moeten echter, vanwege geografische gebondenheid, concurreren om de relevante markt. Innovatief aanbesteden kan hier doelmatigheid en innovatie verhogen. Om doelmatig gebruik van schaarse etherfrequenties te bevorderen moeten nieuwe mobiele telefonie-aanbieders eerst op een veiling meedingen en «winnen» alvorens ze elkaar gaan beconcurreren. Ook de laatste schakels in de keten van nutsdiensten, distributie en klantenservice, kunnen door bedrijven in een vrije markt worden verzorgd.

Voor de netwerkactiviteiten in veel nutssectoren geldt dat, ook na de overgangsfase, een enkele netbeheerder overblijft omdat dit maatschappelijk de meest doelmatige marktform is. Om concurrentie in de productie, distributie en handelsactiviteiten te laten bloeien, moet toegang tot het netwerk goed geregeld zijn. De toezichthouder zal moeten zorgen dat de netbeheerder geen misbruik maakt van zijn positie, maar ook dat prijzen op een dusdanig niveau zijn dat er een prikkel bestaat voor investeringen in benodigde uitbreiding en vernieuwing.

Bij het uitoefenen van toezicht op telecommunicatienetwerken heeft OPTA een specifieke invalshoek. Omdat er in de toekomst meerdere mogelijkheden zijn om klanten te verbinden, namelijk vaste telefonie, kabel, en draadloze telefonie (mobiel, satelliet), moet toezicht er op gericht zijn om concurrentie tussen netwerken uit te lokken. Als deze concurrentie op gang is, kan volstaan worden met generiek mededingingstoezicht door de NMa. Voor de relatie tussen de NMa en andere toezichthouders biedt het

kabinetsstandpunt over het MDW-rapport «Zicht op toezicht» het kader (Kamerstukken II, 1998/99, 24 036, nr. 127).

In tabel 4 wordt aangegeven wat de stand van zaken is in de verscheidene sectoren ten aanzien van verticale splitsing, toezicht op toegang tot netwerk, en prikkels voor investering.

Tabel 4. Overzicht Liberalisering Nutssectoren

	Verticale splitsing productieketen	Regulering netwerk toegang	Prikkel investeringen
Gas	Ja	Ja	Aanwezig
Elektriciteit	Ja	Ja	Aanwezig
Telefoon	Ja	Ja	Aanwezig
Kabel	Nee	Aandachtspunt	Aandachtspunt
Spoor	Ja	Aandachtspunt	Aandachtspunt
Water	Nee	Nee	Aandachtspunt

Aandachtspunten

Na de liberalisering is tijdens de overgangsfase naar meer concurrentie onafhankelijk toezicht op de toegang tot netwerkfaciliteiten van groot belang om tot een gewenste eindsituatie te komen. In sommige gevallen willen we concurrentie op, of tussen netwerken bevorderen, bijvoorbeeld tussen kabel en telefoon voor lokale toegang tot het net, en in andere gevallen ligt benchmarking meer voor de hand, bijvoorbeeld bij transport van water.

Het toezicht moet ook dusdanig worden uitgevoerd dat investeringsprijkkels optimaal zijn. Voor investeringsbereidheid is naast het signaleren van «business opportunities» vooral een consistente, transparante en betrouwbare toezichthouder van belang. Kortom investeringsbeslissingen moeten niet op basis van regulering maar vanuit kosten en kansen overwegingen kunnen worden genomen. Terughoudendheid bij het creëren van specifieke mededingingsregels en specifieke toezichthouders is geboden. Voorkomen moet worden dat toezicht versnipperd raakt en dat inconsistenties sluipen in de toepassing van mededingingsbegrippen.

Er zijn reeds knelpunten gesignaleerd. Kabelbedrijven zijn bijvoorbeeld wel geprivatiseerd, maar de regulering van de (regionale) markt is niet transparant en consistent genoeg om tot de gewenste investeringen te leiden. Tegelijkertijd is in delen van de telecommunicatie-infrastructuur een (tijdelijk) tekort aan netwerkcapaciteit ontstaan. In de toekomst zal de behoefte aan capaciteit en snelheid alleen nog maar verder groeien (zie nota De Digitale Delta).

De Europese Commissie heeft aangekondigd de effecten van de liberalisering bij de telecommunicatie, kabel en elektriciteit grondig te zullen evalueren.

OC&W, EZ en V&W bereiden een nota voor over de rol van de kabel als volwaardige communicatie-infrastructuur.

3.2.3 Liberalisering energiemarkt

De Elektriciteitswet

Op 30 juni 1998 heeft de Eerste Kamer ingestemd met het voorstel voor een nieuwe Elektriciteitswet. Op 1 juni 1999 is de Eerste Kamer akkoord gegaan met een omvangrijke aanvulling op deze wet. Het ging daarbij vooral om de tariefstructuur en het tariefmutatiebeleid voor de netwerken en de levering van elektriciteit aan beschermde afnemers. Door deze «getrapte» behandeling is de wet gefaseerd in werking getreden.

Per 1 januari zijn de zogenoemde reciprociteitsbepalingen van kracht geworden. Die richten zich op een gelijk speelveld in de Europese energiesector. De Europese elektriciteitsmarkt is sterk in beweging. De oorzaak is onder andere dat de EU-landen de Europese richtlijn verschillend implementeren en de meeste lidstaten hun markt verder openstellen dan de richtlijn voorschrijft.

Belangrijke speler in het internationale verkeer van elektriciteit is TenneT: de door de Sep aangewezen netbeheerder van het hoogspanningsnet. TenneT is belast met de toewijzing van transportcapaciteit. Sinds 1 januari 1999 is er sprake van een forse toename van de import. Alle beschikbare netwerkcapaciteit voor importen was begin januari 1999 al toegewezen. Het gaat vooral om contracten met Nederlandse grootverbruikers. De Nederlandse Spoorwegen sloot als eerste Nederlandse grootverbruiker van elektriciteit een contract af met een buitenlands (Duits) energiebedrijf. Omgekeerd slagen de Nederlandse elektriciteitsbedrijven er nog onvoldoende in om zich ook buiten Nederland te manifesteren.

De elektriciteitsbeurs Amsterdam Power Exchange (APX) is sinds juni 1999 actief. De reciprociteitsbeginselen zullen ook door de APX gewaarborgd moeten worden.

Box 9. Snel toenemende dynamiek elektriciteitsmarkten

De dynamiek op de elektriciteitsmarkt neemt in geheel Europa toe. Sinds de invoering van de nieuwe wet zijn de importen sterk toegenomen en vertonen de prijzen een duidelijk dalende tendens. Buitenlandse ondernemingen zien Nederland als een goede ingang voor de Europese markt. In de afgelopen maanden heeft zich een groot aantal buitenlandse energiebedrijven in Nederland gevestigd. Dit zijn veelal ondernemingen die ervaring hebben opgedaan op markten die reeds eerder zijn geliberaliseerd, zoals de USA, het VK, Zweden en Noorwegen.

Deze ontwikkelingen stimuleren de Nederlandse ondernemingen om de benadering van klanten te verbeteren. Vrije klanten ervaren dat ze steeds meer «koning» worden.

De toenemende dynamiek leidt ertoe dat de gemeenten en provincies die thans aandeelhouder zijn van de energiebedrijven zich steeds meer afvragen of zij nog wel aandeelhouder willen blijven. Op den duur zal dit naar verwachting leiden tot een verdergaande privatisering en internationalisering van de bedrijven.

Per 1 juli 1999 is de Elektriciteitswet 1998 volledig in werking getreden, met uitzondering van de artikelen 77 t/m 77d die betrekking hebben op de niet marktconforme kosten. De vier elektriciteitsproductiebedrijven hebben onderling geen overeenstemming bereikt over de verdeling van deze kosten. In februari 1999 heeft de Minister van Economische Zaken dit feit gemeld aan de Tweede Kamer en daarbij aangekondigd zelf met een regeling te zullen komen.

Zolang het ontvlechtigingsvraagstuk van de elektriciteitsproductiesector niet is opgelost, blijven de productiebedrijven en de Sep gehouden aan hun bestaande verantwoordelijkheden uit de Overeenkomst van Samenwerking. De artikelen 77 t/m 77d treden pas in werking nadat het advies van de Raad van State daarover én het rapport van de adviescommissie herstructurering elektriciteitsproductiesector zijn aangeboden aan beide Kamers der Staten-Generaal. De resultaten van deze adviezen zullen worden verwerkt in een algemene maatregel van bestuur, waarin de verdelingsregeling feitelijk is uitgewerkt.

De Gaswet

Op 30 maart 1999 is een voorstel van Gaswet aangeboden aan de Tweede Kamer, ter uitvoering van de Europese richtlijn. Doel is een gasmarkt in 2000 met vrije keuzemogelijkheden voor consumenten. De liberalisatie beoogt een verhoging van de kostenefficiëntie en een verbetering van de service en klantgerichtheid van gasbedrijven.

Met de invoering van de nieuwe Gaswet en de implementatie van de EU-Gasrichtlijn zal de liberalisering van de gasmarkt geleidelijk vorm krijgen. Afnemers met een jaarverbruik van meer dan 10 miljoen m³ gas per jaar zijn nu al vrij in de keuze van hun leverancier. In 2002 en 2007 volgen de overige verbruikersgroepen.

EZ zal de veranderingen die voortvloeien uit de toenemende marktwerking (waaronder de gevolgen voor de energieprijzen) evalueren om na te gaan of de doelen van de liberalisering worden bereikt. De resultaten van deze evaluatie zullen eens in de vier jaar in het Energierapport worden gepubliceerd.

De Mijnbouwwet

Voor de organisatie van transport en levering van aardgas zijn in Nederland niet eerder specifieke regels van kracht geweest. Wel bestaat er voor de productie van aardgas wetgeving, de mijnbouwwet. Inmiddels is een wetsvoorstel voor een nieuwe Mijnbouwwet ingediend (Kamerstukken II, 1998/99, 26 219, nr. 3). Daarmee ontstaat een integrale wet voor de opsporing en winning van delfstoffen op het territorium en het continentale plat. Het wetsvoorstel regelt een aantal onderwerpen die in de huidige mijnbouwwetgeving niet aan de orde komen. Zo kent het voorstel een regeling voor bodembeweging, waarbij maatregelen zullen worden voorgeschreven om de nadelige gevolgen van bodemdaling op te vangen. Ook wordt een risico-aansprakelijkheid ingevoerd voor schade die ontstaat door bodembeweging. Verder regelt de nieuwe Mijnbouwwet ook het opsporen en winnen van aardwarmte. Tenslotte bevat het wetsvoorstel een regeling van het opslaan van stoffen in de diepe ondergrond.

3.2.4 MDW, Markt en overheid en administratieve lasten

Met de operatie Marktwerking, deregulering en wetgevingskwaliteit (MDW) streeft het kabinet naar het opheffen van concurrentiebelemmeringen door verouderde of anderszins inadequate regelgeving. Evenals in de vorige kabinetsperiode voeren EZ en het Ministerie van Justitie het MDW-programma gezamenlijk uit. Doel is: minder en betere regels, die voor burgers en bedrijven minder belasting met zich brengen.

Dit jaar is de operatie een nieuwe fase ingegaan: MDW-II. MDW-II kenmerkt zich door een nieuwe aanpak, die op drie pijlers berust:

- luisteren naar behoeftes van burgers en bedrijven bij de selectie van nieuwe onderwerpen (de oriëntatiefase)
- meer transparantie in de adviesfase, zonder overigens de onafhankelijkheid van de werkgroepen aan te tasten, en
- zo snel mogelijk afronden van de projecten door een krachtige sturing bij de invoering van de projectresultaten (de implementatie).

Die nieuwe aanpak is goed aangeslagen. Tijdens druk bezochte publieke discussieavonden hebben deelnemers uit brede kring ideeën kunnen inbrengen. Verder is de operatie toegankelijker gemaakt door middel van een MDW-site. Die site biedt tevens de mogelijkheid om suggesties te doen en vragen te stellen betreffende bestaande en potentiële MDW-onderwerpen. Bijna dagelijks ontvangt de projectgroep MDW reacties en vragen.

Bedrijven en instellingen hebben in totaal 165 suggesties gedaan voor nieuwe onderwerpen die in MDW-II aan bod zouden kunnen komen. Tijdens een MDW-markt in juni 1999 is naar het bedrijfsleven teruggekoppeld wat met de vele suggesties is gedaan.

Mede naar aanleiding van de consultatieronde zijn vijftien projecten van start gegaan. Over een groot aantal daarvan wordt uiterlijk begin 2000 aan de Tweede Kamer gerapporteerd. Over de overige projecten zal nog voor de zomer van 2000 worden gerapporteerd. Begin 2000 start weer een nieuwe oriëntatiefase die in mei zal worden afgerond. Dat wil zeggen dat dan de nieuwe onderwerpen worden gedefinieerd die vervolgens in september 2000 van start zullen gaan.

Box 10. Nieuwe MDW-projecten gestart in 1999.

In 1999 zijn vijftien nieuwe projecten gestart. Deze projecten zijn gerelateerd aan drie thema's uit het regeerakkoord:

- 1. verbetering van de kwaliteit van publieke diensten;*
- 2. bevordering van de kwaliteit van de wetgeving;*
- 3. bevordering van de economische dynamiek en vernieuwing.*

*Het project **Woningbouwcorporaties** is een voorbeeld van een project dat onder thema 1 valt. Ter voorbereiding op de nota «Wonen in de 21e eeuw» worden in het kader van dit project de taken en (markt)positie van de woningbouwcorporaties onder de loep genomen.*

*Bij het MDW-project **Binnenstadsdistributie** speelt het aspect wetgevingskwaliteit (thema 2) een belangrijke rol. Efficiënte bevoorrading van winkels in de binnenstad wordt belemmerd door cumulatie van allerhande rijks- en gemeenteregels. Het MDW-project **Binnenstadsdistributie** onderzoekt hoe deze knelpunten kunnen worden opgeheven.*

*Het MDW-project **Geneesmiddelen** is een voorbeeld van een project dat betrekking heeft op thema 3. Dit project komt voort uit een motie van de Kamer. Een MDW-werkgroep geneesmiddelen onderzoekt de marktsituatie en regelgeving rond de farmaceutische zorg.*

Van negen van de 36 MDW-I projecten zijn de resultaten inmiddels ingevoerd. Eind 2000 zal naar verwachting ongeveer tweederde van de MDW-I projecten zijn geïmplementeerd. De Ministers informeren de Tweede Kamer regelmatig over de voortgang van de diverse implementatie-trajecten. In oktober 1999 is de eerstvolgende rapportage.

Daarbij zal ook aandacht worden besteed aan het in kaart brengen van de kosten en baten van MDW-projecten.

Box 11. Voorbeelden van succesvolle MDW-projecten

*Het bekendste voorbeeld van een succesvol project is zonder twijfel de nieuwe **Winkel-tijdenwet**. Meer dan 7,3 miljoen mensen maken gebruik van de ruimere openstelling van winkels.*

*In de **advocatuur** is meer concurrentie gekomen. Advocaten hoeven niet langer vrij gevestigd te zijn om tot de balie te worden toegelaten. En de regels voor adviestarieven zijn ingetrokken. Verder mag men tegenwoordig zonder advocaat procederen als het financieel belang minder is dan f 10 000. Verwachte besparing voor de consument en het bedrijfsleven: f 75 miljoen.*

*Er is een nieuw vereenvoudigd **Rijtijdenbesluit** gekomen. De rij- en rusttijden van chauffeurs sluiten nu beter aan bij de algemene regels voor arbeidstijden in Nederland en Europa. Daardoor is de flexibiliteit in het wegvervoer vergroot.*

*De hindernissen voor het starten van een bedrijf zijn verlaagd door verbeteringen in het **preventief toezicht op vennootschappen**. Tegenwoordig wordt binnen enkele dagen een verklaring van geen bezwaar afgegeven. Dat was vroeger veel langer.*

In EU en OESO-verband krijgt de MDW-aanpak veel aandacht¹. De EU bestempelt de MDW-aanpak als een «best practice» en ook de OESO laat zich lovend uit over MDW. De OESO doet bovendien een aantal belangrijke aanbevelingen om de MDW-aanpak verder te versterken. Het kabinet zal nog dit najaar in een brief aan de Kamer aangeven hoe zij omgaat met de aanbevelingen.

Box 12. Enkele aanbevelingen uit het OESO-rapport voor MDW:

- Doorlichtingen van regelgeving in het kader van MDW moeten worden voortgezet, uitgebreid en meer transparant worden gemaakt
- De tijd om een hervormingsvoorstel te overwegen en te implementeren moet worden gereduceerd
- Er moet een expliciete kosten/baten-analyse plaatsvinden van nieuwe regelgeving en er moet een onafhankelijk toezicht worden gecreeërd om de analytische kwaliteit van de kosten/baten analyse te bevorderen.

Markt & Overheid

Binnen het MDW-project Markt en Overheid worden spelregels geformuleerd voor het optreden van de overheid als marktspeeler. Dit project heeft inmiddels concrete resultaten opgeleverd. Per 1 juli 1998 zijn «Aanwijzingen voor het verrichten van marktactiviteiten door de rijksdienst» in werking getreden. Ook zijn regels gemaakt voor het gebruik van bestuurlijke elektronische gegevensbestanden.

In samenwerking met IPO en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) is gekeken naar het marktoptreden van provinciale en gemeentelijke overheden op een viertal terreinen, te weten afval, brandweer, recreatieschappen en provinciale archiefinspecties. De daarmee opgedane kennis is verwerkt in drie varianten voor een wettelijke regeling Markt en Overheid waarover de SER gevraagd is te adviseren. Het kabinet verwacht begin 2000 een wetsvoorstel hieromtrent aan de Tweede Kamer te kunnen sturen.

¹ Good practice, 1999 Broad Economic Policy Guidelines, publicatie Europese Commissie DG II, blz. 31, Synthesis report on structural reforms in member states, publicatie Economic Policy Committee, 1999, blz. 11 en OESO-rapport over «Regulatory Reform» in Nederland.

Op het fiscale vlak is met IPO en VNG overeenstemming bereikt over de instelling van een BTW-compensatiefonds. Dit fonds moet de BTW-drempel voor overheden die taken uitbesteden wegnemen en een oplossing bieden voor de BTW-ongelijkheid tussen concurrerende overheden en private bedrijven. Economische Zaken en Financiën bezien verder of de huidige vrijstelling van vennootschapsbelasting voor overheidsbedrijven kan worden omgezet in een belastingplicht.

Administratieve lasten

Najaar 1998 heeft de Minister van Economische Zaken een externe commissie ingesteld die moet adviseren over de wijze waarop de administratieve lastendruk met nog eens 15% kan worden verminderd. De commissie spreekt in haar tussenrapport, dat in mei 1999 aan de Kamer is gezonden (Kamerstukken II, 1998/99, 26, nr. , de verwachting uit dat een reductie met ongeveer 2 miljard gulden haalbaar is met een combinatie van bestaande beleidsvoornemens en nieuwe beleidsexperimenten. De experimenten behelzen kortlopende samenwerkingsprojecten van de commissie, het bedrijfsleven en de betrokken overheidslichamen.

De commissie geeft verder aan dat structurele aanpassingen nodig zijn om de lastendruk niet opnieuw te laten groeien. Zij denkt daarbij onder meer aan versterkte toepassing van ICT, verbeterde toetsing van nieuwe regelgeving en invoering van budgettering van administratieve lasten. Het kabinet zal aangeven op welke manier de toetsing van voorgenomen regelgeving op bedrijfseffecten verder kan worden versterkt. Ook zal het kabinet een voorstel doen inzake monitoring van (de ontwikkeling van) de administratieve lastendruk. De lopende projecten op ICT-gebied worden met kracht voortgezet.

De commissie zal haar voorlopige voorstellen nog nader uitwerken. Op basis daarvan zal het kabinet met een definitieve reactie komen.

3.2.5 Ondernemerschap

Het ondernemerschap staat er goed voor in Nederland. Het aantal ondernemers als percentage van de beroepsbevolking is gestegen van 7,4% in 1987 naar circa 10% in 1997.

Deze gunstige ontwikkeling betekent niet dat er geen uitdagingen meer zijn: sinds 1994 stagneert de groei van het aantal starters. Van die starters is bovendien een relatief gering deel technostarter. Ook internationaal (bijvoorbeeld in vergelijking met de VS) blijft het aantal ondernemers achter. Daarnaast is de omvang en doorgroei van starters vaak beperkt. Het aantal snelgroeiende bedrijven is in Nederland lager dan bijvoorbeeld in de VS en Denemarken.

De startende en groeiende ondernemer vindt nog talloze belemmeringen op zijn weg. Knelpunten liggen op het gebied van:

- regelgeving (regels kunnen de toetreding tot de markt belemmeren of ingewikkeld, ondoorzichtig en tijdrovend zijn)
- financiering (met name een probleem aan de onderkant van de kapitaalmarkt voor jonge en snelgroeiende ondernemingen)
- scholing (slechts 20% van de startende ondernemers in ons land geeft aan via het regulier onderwijs voorbereid te zijn op het ondernemerschap) Delopende projecten op ICT-gebied worden met kracht voortgezet

- bedrijfshuisvesting
- professionele coaching en ondersteuning van groeiende ondernemers.

Het kabinet concentreert zich bij het stimuleren van ondernemerschap op drie terreinen:

- 1) een goed werkende markt, waarin de starter een eerlijke kans heeft.
- 2) effectieve regelgeving, tegen minimale belasting van de ondernemer.
- 3) een productief economisch klimaat op terreinen als fiscaliteit, onderwijs en regionaal en lokaal beleid.

In de nota «De ondernemende samenleving», die in september 1999 aan de Tweede Kamer is gezonden, stelt het kabinet een aantal specifieke maatregelen voor, zoals vermindering van de administratieve lastendruk die samenhangt met het aannemen van personeel, vergroting van de transparantie van de kapitaalmarkt en modernisering van de Faillissementswet en de Vestigingswet.

In dit verband zij ook verwezen naar het rapport van de werkgroep «Belastingen bedrijfsleven 21^e eeuw, versterking en dynamisering van het ondernemerschap», waarin een fiscaal pakket is opgenomen met een totaal budgettair beslag van ongeveer 850 miljoen gulden, dat naast verlaging van de vennootschapsbelasting en de kapitaalsbelasting een aantal maatregelen bevat die bijdragen aan de versterking van het ondernemerschap.

Zo bevat het pakket onder meer de invoering van een herinvesteringsreserve die in de plaats komt van de bestaande vervangingsreserve. Hierdoor wordt de fiscale begeleiding bij vervanging van bedrijfsmiddelen verbeterd. De nieuwe regeling voorkomt, anders dan de vroegere regeling, ook fiscale afrekening bij de verkoop van een bedrijfsmiddel dat door een andersoortig bedrijfsmiddel wordt vervangen. Dit komt de flexibiliteit van ondernemingen in zich wijzigende markten ten goede. Ook wordt de fiscale begeleiding bij bedrijfsopvolging ruimer van opzet. De fiscaal «geruisloze doorschuiving» in familieverband wordt vervangen door een faciliteit met een meer generiek karakter. Bedrijfsoverdracht aan mede-ondernemers zonder fiscale afrekening wordt voortaan mogelijk. Ook dit instrument draagt bij aan de dynamiek en aan de flexibiliteit van het ondernemingsklimaat. Deze maatregelen komen uiteraard ook de bedrijvigheid in de grote steden ten goede.

De maatschappelijke betrokkenheid van ondernemingen strekt zich vaak verder uit dan de «natuurlijke» rol als bedrijf. Bedrijven, al of niet in samenwerking met de overheid, zetten bijvoorbeeld milieuprojecten op, of nemen initiatieven om langdurig werklozen aan een baan te helpen. Over het maatschappelijk verantwoord ondernemen zal EZ, samen met de Ministeries van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) een SER-advies aanvraag indienen, ook zal het kabinet het parlement hierover nader informeren.

HOOFDSTUK 4 BEHEER EN BESTUUR

4.1 Personeel, organisatie en informatiemanagement

Personeel en Organisatie

EZ zal haar strategische functies uitsluitend adequaat (tijdig, juist) in kunnen vullen door maatregelen voor personeelsplanning, arbeidsmarktcommunicatie, instroom en loopbaanbeleid (inclusief opleiding en training). Daarbij geldt:

- toenemende schaarste op de externe arbeidsmarkt
- een steeds veeleisender potentieel op de markt
- snelle vergrijzing binnen EZ, zeker in de strategische functies
- hoge door- en uitstroom in de middenfuncties, geringe door- en uitstroom in de hogere functies.

Tegelijkertijd dringt zich als extra complicerende factor op dat de EZ-organisatie meer flexibel moet worden om op wisselende prioriteiten te kunnen blijven inspelen. Sleutelbegrippen zijn competentie-management en flexibilisering van de formatie. Bovendien zal tenminste een deel van de EZ-medewerkers multi-inzetbaar moeten zijn/worden. EZ zal een meer persoonsgericht personeelsbeleid gaan voeren dat ook zichtbaar wordt op de externe arbeidsmarkt. Invoering van employability-management, een persoonlijk ontwikkelingsplan voor iedereen, is daarin een gezichtsbepalende activiteit.

Informatie en Automatisering

Kennis is een cruciale productiefactor om optimaal te kunnen inspelen op de ontwikkeling in de omgeving. In samenhang met het te voeren «Human Resources Management-beleid» zal de inzet van ICT hierbij van groot belang zijn. Ter ondersteuning van ontwikkelingen als kennismanagement, project- en planmatig werken en flexibiliteit van organisatie en medewerkers zal de implementatie van delen van de in het najaar van 1999 vast te stellen interne ICT-strategienota – die een termijn van drie jaar beslaat – een belangrijke activiteit zijn. Tevens zal de implementatie van een nieuw sturingsmodel de nodige aandacht vragen. Doel hierbij is, de mogelijkheden die ICT biedt voor verbetering van de primaire en ondersteunende processen tijdig te onderkennen en te ontplooiën. Hierdoor is een hoger rendement uit ICT-investeringen te halen. In dit kader zullen:

- de jaarlijkse ICT-planningen van dienstonderdelen een integraal onderdeel van de planning en control cyclus gaan vormen
- de taken en verantwoordelijkheden op de terreinen van beleid, planning en uitvoering worden aangescherpt.

Gegeven het feit dat ICT één van de terreinen is waarop EZ beleid ontwikkelt en het bedrijfsleven adviseert, ligt er een relatie tussen de interne inzet van ICT en het externe beleid. Om het innovatieve imago extern en intern hoog te houden, zal binnen EZ een ICT-competence center worden opgericht. Dit centrum zal bestaan uit:

- een ICT-proeftuin waarin nieuwe producten en technieken kunnen worden getest op bruikbaarheid voor EZ
- een ICT-denktank waarin zoveel mogelijk relevante kennis en ervaring wordt verzameld en uitgewisseld.

Uiteraard raakt ook de invoering van de euro EZ. Inmiddels is het aantal geautomatiseerde toepassingen geïnventariseerd en zal het jaar 2000 in het teken staan van de ombouw van deze toepassingen.

Bedrijfs- en Salarisadministratie

Het salarisadministratiesysteem voor geheel EZ is in het voorjaar 1999 vervangen door een nieuw, millenniumbestendig systeem. Desondanks zijn nood- en terugvalscenario's ontworpen ter opvang van eventuele calamiteiten bij de salarisverwerking begin 2000.

4.2 Voorlichting

De EZ-voorlichting draait om de kernthema's van EZ, die jaarlijks concreet worden uitgewerkt in verschillende producten en diensten zoals brochures, folders, symposia, werkconferenties, het servicemagazine *Economische Zaken* en de EZ-site op Internet. Die producten en diensten richten zich vooral op (groepen uit) het bedrijfsleven. Daarbij wordt veelvuldig samengewerkt met intermediaire organisaties.

In 2000 zal de in 1998 door EZ gestarte campagne duurzame energie worden afgerond, met een onderzoek naar de bereikte resultaten. In 2000 zal EZ haar inspanningen intensiveren om het bedrijfsleven en de burgers te informeren over, en enthousiast te maken voor de mogelijkheden van ICT.

Voor het Ministerie is de EZ-site op Internet van groot belang in de communicatie met het bedrijfsleven en intermediaire organisaties. Halverwege 1999 werd de EZ-site maandelijks ongeveer 50 000 keer bezocht. Najaar 1999 wordt een verbeteringsslag afgerond. Zo is het mogelijk geworden dat gebruikers een eigen informatieprofiel opgeven, waardoor ze automatisch die informatie doorkrijgen die voor hen relevant is. De EZ-site is zo georganiseerd dat dagelijks actuele informatie wordt toegevoegd. Kamerbrieven, beleidsnota's etc. staan op de dag van verschijnen op de EZ-site.

De EZ-site moet de komende vier jaar uitgroeien tot *het* informatie-, transactie-, en communicatiekanaal van EZ. Om die ontwikkeling te ondersteunen, wordt eind 1999 het externe EZ-tijdschrift *Economische Zaken* grondig vernieuwd. Het nieuwe tijdschrift EZ-M dat tweewekelijks verschijnt, krijgt meer de functie om de doelgroepen van EZ te attenderen op ontwikkelingen en vervolgens door te verwijzen naar meer gedetailleerde informatie op de EZ-site. Het tijdschrift B&P wordt gratis toegezonden aan 10 000 personen op strategische posities in ondernemingen en intermediaire organisaties.

4.3 Financieel beleid en beheer

De regeringsnota «Van beleidsbegroting tot beleidsverantwoording (Kamerstukken II, 1998/99, 26 573, nr. 1-2) betekent een belangrijke stap in de richting van »meer toegankelijke en toetsbaarde begrotingsstukken. Leidende gedachte is dat in begrotings- en verantwoordingsstukken een direct verband gelegd wordt tussen beleid, prestaties en geld. EZ heeft in het najaar 1998 een werkgroep ingesteld die zich buigt over de implicaties van deze ontwikkeling voor de EZ-begroting. EZ zal uiterlijk 1 mei 2000 een voorstel voor de beleidsmatige inrichting van de begroting bij de

Staten-Generaal indienen, ter voorbereiding op de begroting «nieuwe stijl» die in september 2001 zal worden uitgebracht.

Het oordeel over de rechtmatigheid van uitgaven is sinds enige jaren bevredigend. In 1998 is besloten om de toetsing op de rechtmatigheid voor een geselecteerd aantal dossiers meer vooraf te gaan uitvoeren. Deze ex ante-toetsing komt bij de financiële stafbureaus van de directoraten-generaal te liggen, waarbij de directie Financieel-economische Zaken ex post-toezicht uitoefent. Deze verschuiving wordt gefaseerd doorgevoerd.

De apparaatsuitgaven van EZ zijn onderworpen aan een planning en control-cyclus. In 2000 wordt met kracht verder gewerkt aan het tot stand brengen van een transparante koppeling tussen uitgaven en processen en producten. Ook zal de sturing en beheersing aan de hand van kengetallen worden verbeterd.

De budgetteringsafspraken tussen de Ministeries van Financiën en van Economische Zaken wordt voortgezet. De reikwijdte van de budgetteringsafspraken is vermeld in de inleiding van de artikelsgewijze toelichting.

C. TOELICHTING PER BEGROTINGSARTIKEL

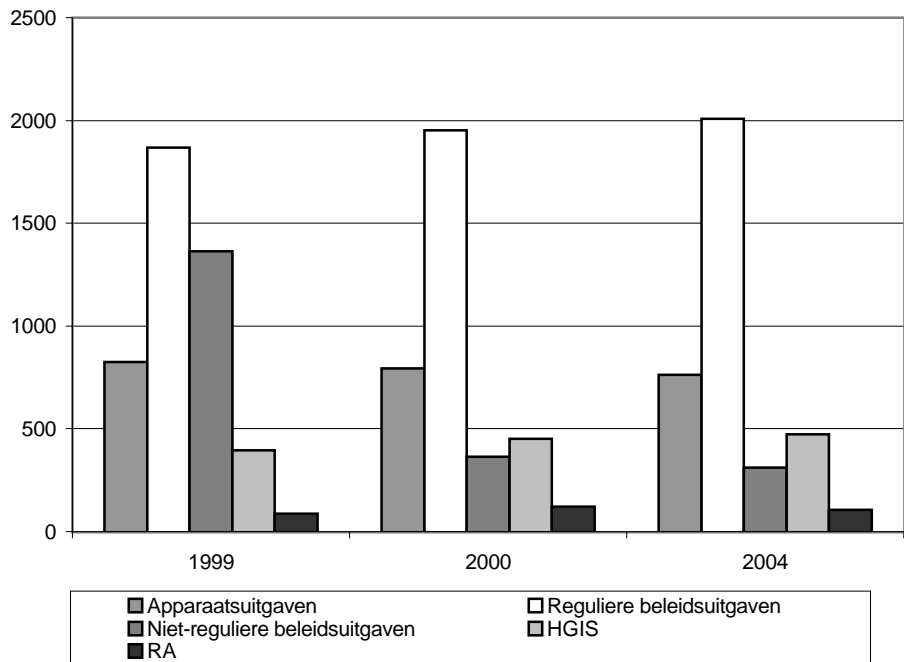
INLEIDING

Deze inleiding schetst in hoofdlijnen de samenstelling van de ontwerp-begroting 2000 van EZ (paragraaf 1) en de meest omvangrijke mutaties op de EZ-begroting, inclusief de in het Regeerakkoord afgesproken intensiveringen op de EZ-begroting (paragraaf 2). Paragraaf 3 gaat in op de taakstellingen waartoe het kabinet dit voorjaar voor de EZ-begroting heeft besloten. Voorts zijn in paragraaf 4 specificaties opgenomen van de EZ-uitgaven die vallen onder de Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS) en het Grote Steden Beleid (GSB). Ook is een specificatie opgenomen van de budgetteringsafspraken die bestaan tussen het Ministerie van Financiën en EZ (paragraaf 5) en wordt – in aansluiting op de ontwerp-begroting 1999 – inzicht gegeven in het fiscale instrumentarium dat primair gericht is op het MKB (paragraaf 6). Tot slot gaat paragraaf 7 in op de in de artikelsgewijze toelichting gehanteerde begrotingspresentatie.

1. Begrotingstotalen en verdeling naar beleidsvelden

Onderstaande grafiek geeft inzicht in de omvang van de EZ-meerjarenbegroting en de verdeling daarvan over apparaatsuitgaven, reguliere beleidsuitgaven, niet-reguliere beleidsuitgaven¹, HGIS-uitgaven en de RA-intensiveringen.

Kasuitgaven Economische Zaken 1999, 2000 en 2004 (mln)

2. Majeure mutaties ontwerp-begroting 2000

Onderstaande tabellen bevatten de belangrijkste mutaties ten opzichte van de ontwerp-begroting 1999, inclusief de in het Regeerakkoord afgesproken intensiveringen op de EZ-begroting. Voor een toelichting op de afzonderlijke posten wordt verwezen naar het desbetreffende artikel. Een deel van de in deze tabel opgenomen mutaties is reeds toegelicht in

¹ Betreft Nedcar (03.08), SENO/GOM (07.03 en 07.05), afwikkeling WIR (08.01) en door-sluisposten (09.21 en 09.22).

de eerste suppletore begroting 1999. De HGIS-mutaties worden eveneens afzonderlijk gepresenteerd in paragraaf 4.

Majeure mutaties

Kasbedragen x f 1 mln	2000	2001	2002	2003	2004
Stand MN 1999	3 439,9	3 339,0	3 312,2	3 317,6	
Toevoeging loon- en prijsbijstelling	47,4	47,7	49,3	49,8	
RA: EET	11,0	11,0	13,0		
RA: Gigaport	38,0	39,0	40,0		
RA: Klimaatgelden	41,5	38,1	24,4	17,6	
RA: Duurzame energie	20,0	23,0	27,0	40,0	
RA: GSB	11,0	14,8	22,5	47,5	
Scheepsbouw		30,0	20,0	10,0	
EINP	8,5	13,0	15,0	15,0	
Intertemporele verschuiving	- 13,0	13,0	30,5	12,9	
Nedcar		16,1	12,3	32,3	
Taakstellingen MN 2000	- 8,8	- 58,8	- 29,3	- 23,7	
HGIS (zie paragraaf 4)	46,0	62,0	86,0	91,0	
Desaldering COVA	0,7	29,5	29,5	29,5	
Diverse uitgaven u.h.v. specifieke ontvangsten	36,4	63,9	24,2	35,3	
Overboeking van VenW voor Beek			20,0		
Overig	4,6	5,9	0,3	- 3,0	
Stand MN 2000	3 683,1	3 687,1	3 696,9	3 671,8	3 658,6

Ontvangsten x f 1 mln	2000	2001	2002	2003	2004
Stand MN 1999	2 923,3	2 871,3	2 783,5	2 777,3	
RA: EET	11,0	11,0	13,0		
RA: Gigaport	38,0	39,0	40,0		
Nedcar	33,2	28,2	103,1	264,8	
Dividend UCN	20,0	20,0			
Taakstelling casino's	10,0	15,0	20,0	30,0	
Desaldering COVA	0,7	29,5	29,5	29,5	
Specifieke ontvangsten t.b.v. diverse uitgaven	36,4	63,9	24,2	35,3	
Aardgasbaten	440,0	425,0	0	- 117,0	
Common area baten	204,0				
Overig	9,9	3,5	2,5	2,6	
Stand MN 2000	3 726,4	3 506,4	3 015,8	3 022,5	2 947,8

3. Nieuwe taakstellingen EZ-begroting 2000

Bij de begrotingsvoorbereiding 2000 heeft het kabinet besloten tot enkele bijdragen van de EZ-begroting aan de generale problematiek. In onderstaande tabel worden deze bijdragen gepresenteerd.

Kasbedragen x f 1 mln	2000	2001	2002	2003	2004
Taakstelling diverse uitgavenramingen	8,8	58,8	29,3	23,7	22,0
Taakstelling ontvangsten casino's	10,0	15,0	20,0	30,0	30,0
Extra dividendontvangst UCN	20,0	20,0			
Totale bijdrage van de EZ-begroting	38,8	93,8	49,3	53,7	52,0

De invulling van de taakstelling ontvangsten casino's en de extra dividendontvangsten UCN zijn op de desbetreffende ontvangstartikelen verwerkt. De taakstelling op diverse uitgavenramingen is als volgt ingevuld.

Kasbedragen x f 1 mln	2000	2001	2002	2003	2004
Taakstelling diverse uitgavenramingen	8,8	58,8	29,3	23,7	22,0
Invulling:					
01.03/01.04 Loon- en prijsbijstelling	- 2,5	- 10,6	- 12,0	- 11,4	- 8,4
01.08 Nog te verdelen bedragen		- 40,0			
02.02 Specifieke bedrijfsgerichte technologiestimulering	- 2,5	- 1,7	- 1,8	- 2,7	- 3,0
02.05 Syntens	- 0,5	- 1,0	- 1,5	- 2,0	- 2,5
04.11 Toeristisch beleid	- 0,5	- 1,5	- 2,0	- 2,5	- 3,0
05.02 Onderzoek en onderwijs MKB	- 0,5	- 1,0	- 1,0	- 1,0	- 1,0
09.01 Energiebesparingstechnologie	- 1,2	- 1,9	- 2,3	- 2,6	- 2,5
09.02 Duurzame energie	- 1,1	- 1,1	- 1,4	- 1,5	- 1,6
Overig binnen EZ kasplafond			- 7,3		

4. Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS) en Grote Steden Beleid (GSB)

Sinds 1997 valt een deel van de EZ-begroting onder de HGIS en daarmee onder het aparte budgettaire regime voor de HGIS. Onderstaand overzicht bevat de HGIS-relevante posten in de EZ-begroting.

Meerjarenramingen HGIS

(Kasbedragen x f 1 mln)	1999	2000	2001	2002	2003	2004
<i>Uitgaven</i>						
01.01-050 Ambtelijk personeel TWA	4,7	4,8	4,9	4,9	4,9	4,9
01.01-111 Materieel voorlichting DG BEB	0,2					
01.01-550/560/570 Apparaatskosten EVD	20,9	19,0	19,0	18,9	18,9	18,9
01.55-040 Bijdrage DG BEB aan Senter	13,4	5,7	5,7	5,7	5,7	5,7
02.02-760 Specifieke bedrijfsgerichte technologie stimulering	0,8	0,9	0,9	0,9	0,9	1,4
02.03-011 BIT / opkomende markten	4,6	8,9	9,2	9,3	8,9	8,9
05.12-040/04.11-040 Toeristisch beleid, WTO	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
07.01 Internationale organisaties	15,4	16,1	16,1	16,1	16,1	16,1
07.02 Bevordering buitenlandse economische betrekkingen	22,9	35,3	44,3	52,1	52,2	53,6
07.03 Stimulering exportactiviteiten	191,5	146,9	133,5	128,1	123,1	120,0
07.04 EVD	26,0	27,9	27,9	27,9	27,9	27,9
07.05 Afwikkeling Economische hulp Oost-Europa tot 2000	473,1	145,1	97,1	60,0	19,8	3,0
07.07 Economische samenwerking en kennisoverdracht		16,4	73,8	107,5	133,1	136,0
09.07 Joint - Implementation	0,2	25,0	25,0	50,0	75,0	75,0
Totaal HGIS-uitgaven	774,0	452,4	457,7	481,7	486,7	471,7
<i>Ontvangsten</i>						
07.01 BEB	390,7	4,1	3,0	3,0	3,0	3,0
07.02 EVD	2,2	2,2	2,2	2,2	2,2	2,2
Totaal HGIS-ontvangsten	393,0	6,3	5,2	5,2	5,2	5,2

Het HGIS-relevante deel van de EZ-begroting is ten opzichte van de ontwerpbegroting 1999 gewijzigd als gevolg van een grondslagverbreding en door de toevoeging van enkele omvangrijke mutaties. In het Regeerakkoord is aangekondigd dat ook binnenlandse uitgaven voor internationale samenwerking onder de HGIS komen te vallen. In het kader van deze grondslagverbreding zijn de apparaatskosten van de EVD en de contributie aan de Benelux HGIS-relevant geworden.

De grote mutaties betreffen de toedeling van de eindejaarsmarge, de RA-intensivering voor Joint Implementation (JI) en de verwerking van de

SENO/GOM-faciliteit op de Rijksbegroting. Onderstaand overzicht geeft het geheel van mutaties:

Mutaties HGIS-relevante middelen ten opzichte van ontwerpbegroting 1998

(Kasbedragen x f 1 mln)	1999	2000	2001	2002	2003	2004
<i>Uitgaven</i>						
Stand MN 1999	374,1	385,1	374,5	374,6	374,6	
Grondslagverbreding apparaatskosten EVD / Benelux	21,4	21,3	21,2	21,1	21,1	
Verdeling eindejaarsmarge 1998		20,0	36,0	35,0	15,0	
Loon- en prijsbijstelling uit intensiveringsruimte	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	
SENO-GOM-faciliteit	380,0					
Joint implementation		25,0	25,0	50,0	75,0	
Overboeking naar BuiZa voor IBTA	- 2,5					
Overboeking naar BuiZa voor TWA	- 0,5	- 0,5	- 0,5	- 0,5	- 0,5	
Stand HGIS-uitgaven MN 2000	774,0	452,4	457,7	481,7	486,7	471,7
<i>Ontvangsten</i>						
Stand MN 1999	7,5	6,3	5,2	5,2	5,2	
SENO-GOM faciliteit	380,0					
Incidentele terugontvangst subsidietoezegging Indonesië	5,5					
Stand HGIS-ontvangsten MN 2000	393,0	6,3	5,2	5,2	5,2	5,2

In het Regeerakkoord zijn afspraken gemaakt over het Grote Steden Beleid (GSB). Via de EZ-begroting wordt tot en met 2010 een bedrag van f 720 mln ingezet voor stadseconomie binnen het kader van het GSB. Hiervan is f 500 mln beschikbaar voor fysieke stadseconomie en f 220 mln voor niet-fysieke stadseconomie (starters en dergelijke). Voor de eerste convenantperiode (tot en met 2004) tussen het Rijk en de Grote Steden wordt vanuit EZ een bedrag gecommiteerd van f 251,7 mln voor fysieke stadseconomie en f 110,8 mln voor niet-fysieke stadseconomie (in verplichtingen, waarbij een deel van de kasuitgaven na 2004 beschikbaar komt). Op de EZ-begroting worden de uitgaven voor GSB geraamd op artikel 04.10.

Meerjarenramingen GSB

(Kasbedragen x f 1 mln)	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Totale GSB-uitgaven op artikel 04.10 (Stirea)		18,2	28,9	44,3	67,5	72,5

5. Budgetteringsafspraken

Voor het grootste deel van de EZ-begroting bestaat tussen het Ministerie van EZ en het Ministerie van Financiën een budgetteringsafpraak. Daarmee wordt beoogd het doelmatig beheer te stimuleren en het overleg tussen vakdepartementen te vereenvoudigen. Voor de artikelen die vallen onder de HGIS geldt een afwijkend regime. Alle niet-HGIS artikelen vallen onder de budgetteringsafpraak, met uitzondering van de volgende artikelen:

Uitgaven

- 02.13 Projecten gefinancierd uit het Fes
- 03.08 Nedcar
- 05.07 Waterschade

- 08.01 Investeringsbijdragen en toeslagen WIR
- 09.21 COVA
- 09.22 Uitkering aan houder certificaten EBN B.V.

Ontvangsten

- 02.05 Ontvangsten uit het Fes
- 03.01 Ontvangsten staalindustrie (voorzover het dividendontvangsten betreft)
- 03.03 Ontvangsten uit bijdragen aan de industrie (voorzover het dividendontvangsten betreft)
- 04.03 Diverse ontvangsten regionaal beleid (voorzover het dividendontvangsten betreft)
- 05.12 Opbrengst casino's
- 08.01 Ontvangsten WIR
- 09.01 Aardgasbaten
- 09.02 Uitkeringen EBN B.V.
- 09.03 COVA
- 09.04 Dividend UCN N.V.

6. Overzicht MKB-instrumenten

Zoals toegezegd tijdens het Begrotingsonderzoek van 29 oktober 1997, bevatte de EZ-begroting 1999 een overzicht van EZ-instrumenten die primair gericht zijn op het MKB. Voor een nadere toelichting op de afzonderlijke instrumenten wordt verwezen naar de financiële stimulansen bijlage (bijlage 6). Tijdens het Begrotingsonderzoek van 30 september 1998 is verzocht om een aanvulling van het overzicht met fiscale regelingen die specifiek op het MKB zijn gericht. Daarom is hierover eveneens een tabel opgenomen in deze begroting.

EZ-regelingen

	Verplichtingen 2000 (x f 1 mln)	Artikel(sub)
● Referentieprojecten milieu	4,0	02.02.710
● Twinning	20,0	02.02.745
● Haalbaarheidsprojecten MKB	9,0	02.02.810
● TNO/MKB-initiatief	2,1	02.02.811
● Syntens	65,5	02.05.030
● Kredieregeling milieugerichte productontwikkeling (TOK-MPO)	5,0	02.09.130
● Subsidieregeling Kennisdragers in het MKB (KIM)	13,5	02.12.070
● Economisch instituut MKB (EIM)	8,4	05.02.010
● Projecten MKB en ondernemerschap (PMO)	4,5	05.02.250
● Borgstellingsregelingen	1 000,7	05.03
● Bedrijfsbeëindigingshulp (gesloten voor nieuwe toetreders)	13,3	05.05
● Subsidieregeling exportmedewerkers MKB (SEM)	6,0	07.02.130

Fiscale regelingen

Personeel

- Vermindering loonbelasting lage lonen
- Vermindering loonbelasting langdurig werklozen
- Vermindering loonbelasting onderwijs
- Vermindering loonbelasting kinderopvang

Groei

- Investeringsaftrek
- Energie-investeringsaftrek
- Scholingsaftrek
- Tariefopstapje in de vennootschapsbelasting vervallen
- Willekeurige afschrijving voor startende ondernemers
- Willekeurige afschrijving arbobedrijfsmiddelen
- Zelfstandigenaftrek/Startersaftrek
- Fiscale oudedagsreserve
- Tante Agaath-regeling
- Kleine-ondernemersregeling in de BTW
- Overdracht onderneming aan naaste verwanten
- Gehele of gedeeltelijke kwijtschelding en uitstel van betaling successie- en schenkingsrecht bij bedrijfsopvolging

Technologie

- Speur- en ontwikkelingswerk

Internationalisering

- Vorming fiscale reserve voor exportrisico's
-

7. Begrotingspresentatie

Getracht is het overzicht van het EZ-instrumentarium en het inzicht in de samenhang te verbeteren door in de artikelsgewijze toelichting – daar waar dienstig – aan het begin van de (hoofd)beleidsterreinen een figuur op te nemen waarin het desbetreffende instrumentarium op samenhangende wijze wordt gepresenteerd. In de figuren, die veelal de vorm van een matrix hebben, wordt het instrumentarium zoveel mogelijk geclusterd naar relevante categorieën en onderdelen. Vanwege de verschillen tussen de beleidsterreinen en de instrumenten zijn uiteraard ook de figuren verschillend van opzet.

Voorts zijn vanwege de compactheid en leesbaarheid van de begroting alleen de grotere en/of belangrijke mutaties toegelicht. Concreet is bij de toelichting van mutaties de volgende richtlijn gehanteerd:

- Verplichtingen- en ontvangstenmutaties die beleidsmatig relevant zijn of die groter zijn dan f 0,5 mln worden separaat gepresenteerd in de specificatietabel bij de artikelen en zo nodig nog nader toegelicht, waarbij mutaties groter dan f 2,5 mln in ieder geval nader worden toegelicht.
- De overige verplichtingen- en ontvangstenmutaties worden geclusterd gepresenteerd en alleen nader toegelicht wanneer het saldo van het cluster groter is dan f 2,5 mln.

1. UITGAVEN EN VERPLICHTINGEN

01.00 ALGEMEEN

Op dit hoofdbeleidsterrein zijn de apparaatsuitgaven van EZ geraamd, enkele parkeerartikelen, de uitgaven voor het Europees Octrooibureau, Adviescolleges en de bijdrage aan het agentschap Senter.

01.01 Apparaatsuitgaven EZ

a) De grondslag van het artikel

Op dit artikel worden de apparaatsuitgaven geraamd van het kernministerie en de buitendiensten. Tot het kernministerie worden gerekend de algemene leiding, de diensten voor de beleidsontwikkeling en -uitvoering en de ondersteunende diensten. Ten behoeve van het inzicht in de apparaatsuitgaven wordt per dienstonderdeel van EZ (kernministerie en buitendiensten) het apparaatsbudget in beeld gebracht. Het apparaatsbudget is daarbij verdeeld over de onderdelen «ambtelijk personeel», «overig personeel» en «materieel».

Kengetallen kernministerie en buitendiensten

Hierna worden drie tabellen met kengetallen gepresenteerd. De eerste tabel geeft inzicht in de opbouw van de totale personele raming voor EZ en de tweede tabel in de verdeling van de personele en materiële budgetten over de dienstonderdelen van het kernministerie en de buitendiensten. In de derde tabel wordt een uitsplitsing van het automatiseringsbudget van het kernministerie gepresenteerd (zie ook bijlage 1 voor het aantal begrotingsplaatsen per organisatie-eenheid). In de aansluitende toelichting na de tabel wordt ingegaan op de afzonderlijke dienstonderdelen die geraamd zijn op artikel 01.01. Ook wordt ingegaan op huisvesting en de invoering van de Euro. Daar waar mogelijk en zinvol zijn per dienstonderdeel kengetallen toegevoegd.

Opbouw van de personele raming voor geheel EZ*

(Bedragen x f 1000)	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Gemiddelde bezetting in fte's	4 192,4						
Gemiddelde gerealiseerde prijs per fte	99,239						
Gemiddelde begrotingssterkte in fte's		4 445,1	4 462,7	4 412,7	4 312,7	4 225,7	4 225,7
Gemiddelde geraamde prijs per fte		100,858	103,017	103,072	103,072	103,407	103,510

* het verschil van de totalen in deze tabel met de totalen in de bijlage 1 (personeel) wordt veroorzaakt doordat in deze tabel niet de begrotingssterkte van het agentschap Senter (224,5 fte) is opgenomen.

Verdeling van budgetten personeel en materieel en de totale apparaatsuitgaven van de EZ-onderdelen.

Kernministerie en buitendiensten (bedragen x f 1 mln)	Budget personeel ²			Budget materieel ²			Totaal apparaatsuitgaven		
	1998	1999	2000	1998	1999	2000	1998	1999	2000
Algemene leiding¹	2,2	2,3	2,3	0,9	1,1	1,1	3,1	3,4	3,4
Beleidsontwikkeling en uitvoering:									
– Industrie en diensten	27,9	29,3	29,6	13,0	14,3	13,7	40,9	43,6	43,4
– Economische structuur	25,4	26,7	27,0	11,1	11,9	11,4	36,5	38,6	38,3
– Energie	14,3	15,4	15,6	8,6	7,1	6,7	22,9	22,5	22,3
– Buitenlandse economische betrekkin- gen (incl. herijking)	16,9	18,1	18,3	7,4	8,1	7,7	24,3	26,2	26,0
Ondersteuning:									
– Algemene economische politiek	3,9	4,9	4,9	1,5	2,0	1,9	5,4	6,9	6,8
– Voorlichting	4,5	4,9	5,0	4,0	5,1	3,9	8,5	10,0	8,9
– Interne zaken	11,7	12,1	12,2	5,7	7,6	7,3	17,4	19,7	19,6
– Financieel economische zaken	4,8	5,8	5,9	1,6	2,2	2,4	6,4	8,0	8,3
– Financiering en deelnemingen	3,1	3,3	3,3	1,1	1,3	1,3	4,2	4,6	4,6
– Accountantsdienst ³	3,8	3,9	4,0	1,3	1,2	1,2	5,1	5,2	5,1
– Personeel, organisatie en informatie	12,7	14,5	12,7	4,3	5,7	5,5	17,0	20,2	18,2
– Juridische zaken	4,3	4,6	4,6	2,3	2,3	2,2	6,6	6,9	6,9
Buitendiensten:									
– ECD	21,3	24,6	28,3	9,6	10,7	9,2	30,9	35,4	37,5
– CPB	17,9	19,7	19,7	4,5	5,7	5,6	22,4	25,4	25,4
– Bureau IE	16,3	16,4	16,8	8,8	12,0	11,4	25,1	28,4	28,2
– SodM	5,6	6,1	6,1	1,4	1,9	1,8	7,1	7,9	7,9
– CBS	225,9	238,9	239,6	61,5	76,4	71,6	287,3	315,3	311,2
– EVD	12,2	14,2	12,4	5,4	6,8	6,7	17,6	20,9	19,0
– NMa (incl. DTe)	9,6	14,6	15,7	5,0	8,9	8,1	14,6	23,5	23,8
Overig:									
– Overige personeelsuitgaven ⁴	32,2	32,0	32,0				32,2	32,0	32,0
– Onverdeelde personeelsuitgaven		0,9	1,4					0,9	1,4
– Overige materiële uitgaven ⁴				3,8	0,3	3,6	3,8	0,3	3,6
Totaal	476,5	513,2	517,4	162,7	192,6	184,5	639,2	705,8	701,9

¹ Inclusief Minister en Staatssecretaris.

² De personele en materiële uitgaven in 1998 e.v.j. zijn geraamd op artikel 01.01. Als gevolg van de verdeling van de artikelsubs Materieel Kernministerie, Automatisering en Voorlichting over de budgetten van de dienstonderdelen, wijken de materiële budgetten per artikelsub (geraamd bij «De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen») af van de in deze tabel geraamde materiële budgetten.

³ Exclusief externe accountants.

⁴ Betreft de budgetten die niet specifiek toehoren aan een dienstonderdeel.

Automatisering kerndepartement (01.01–100)*

(Bedragen x f 1000)	Realisatie 1998	Raming 1999	Raming 2000
1. Exploitatie (in gulden)	11 747	9 214	9 568
2. Nieuwe ontwikkelingen (in gulden)	10 194	7 524	5 220
3. Exploitatie (als %)	54%	55%	65%
4. Nieuwe ontwikkelingen (als %)	46%	45%	35%

* Bij de beheersing van het automatiseringsbudget voor het kerndepartement wordt een onderscheid gemaakt in uitgaven ten behoeve van exploitatie en uitgaven ten behoeve van nieuwe ontwikkelingen. Alle uitgaven voor onderhoud en vervanging van apparatuur worden geassocieerd als exploitatie. De overige uitgaven betreffen nieuwe ontwikkelingen.

Toelichting op de tabel

De realisatie 1998 voor nieuwe ontwikkelingen bevat ook de implementatie van Windows NT en is daarom substantieel hoger dan de raming 1999. Het verschil tussen 1999 en 2000 wordt veroorzaakt door een extra budget voor DOC-IT (elektronische opslag van documenten/digitale archivering) en onderzoeken naar groupware.

Huisvesting

Met ingang van 1999 heeft elk ministerie in het kader van de Stelselwijziging Rijkshuisvesting een budget voor huisvesting gekregen. Onderstaand is een kengetal opgenomen waarin de huur en overige huisvestingsuitgaven per fte zijn opgenomen. Het kengetal betreft het gehele ministerie (exclusief het agentschap Senter).

huisvestingskengetal	1998	1999	2000
huisvestingsuitgaven per fte	n.v.t	13 055	13 223

Millennium

Een toelichting op de stand van zaken van de millenniumproblematiek is opgenomen in hoofdstuk 1 van het algemeen deel van de Memorie van Toelichting.

Euro

Na de besluitvorming in mei 1998 over deelname van Nederland aan de invoering van de euro (derde fase van de EMU), is binnen EZ begonnen aan de verdere uitwerking van een projectmatige aanpak van de invoering van de euro binnen het Ministerie. Langs de lijnen van het tijdschema met primaire mijlpalen zoals dat door de Ministerraad is vastgesteld, wordt na de uitwerking van de plannen nu gewerkt aan de uitvoering van de eerste activiteiten.

Gezien de benodigde voorbereidingstijd en de behoefte om begin 1999 al te beschikken over de eerste statistieken met eurogegevens, is binnen het CBS de aanpak van uitvoerende activiteiten al vroeg gestart. De nadruk heeft daarbij gelegen op het aan de invoerkant (aanlevering van gegevens) geschikt maken van de systemen voor zowel gulden- als eurogegevens. Inmiddels zijn ook aan de uitvoerkant (statistiek-productie) aanpassingen gepleegd, waardoor de eerste statistieken met eurogegevens vanaf begin 1999 beschikbaar zijn.

Onderstaand wordt nader ingegaan op de verschillende diensten van EZ.

Bureau voor de Industriële Eigendom (Bureau IE); formatie 164,6 fte en budget f 28,169 mln

Het Bureau IE is belast met de uitvoering van de Rijsoctrooiwet. Uit deze taak vloeien de twee hoofdactiviteiten van het Bureau voort, te weten:

- beschermen: het verlenen van octrooien conform de Rijsoctrooiwet (oude en nieuwe wet) en het bijhouden van een openbaar register van geldende octrooien;
- verspreiden: het actief verspreiden van octrooi-informatie.

Daarnaast is de directeur van het Bureau IE belast met de vertegenwoordiging van de Staat der Nederlanden in internationale organisaties die bij internationale verdragen op het gebied van de intellectuele eigendom zijn

opgericht. Deze zijn het Benelux Merkenbureau, de World Intellectual Property Organization (WIPO), het Europees Octrooibureau (EOB) en het Europees Merkenbureau.

Onderstaande tabellen geven een overzicht van de producten die door het Bureau I.E. worden voortgebracht, de daaraan verbonden kostprijzen en de daarbij gehanteerde kwaliteitscriteria.

Kengetallen bureau I.E.

Producten	aantal			kosten per product (x 1000)*		
	1998	1999	2000	1998**	1999	2000
1 Onderzoeken stand der techniek	2 207	2 200	2 200	3,068	3,249	3,234
2 Verleende octrooien en certificaten	16 833	16 120	16 120	0,513	0,565	0,555
3 Wettelijke adviezen	11	16	20	26,352	19,125	18,700
4 Registreren en beheren octrooirechten	126 868	128 300	129 000	0,013	0,013	0,014
5 Instandhouden bibliotheek en collectie***	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
6 Leveren van octrooidocumenten (afdrukken)	1 438 725	1 400 000	1 400 000	0,002	0,002	0,002
Leveren van octrooidocumenten (publicaties)	3 532	3 279	3 279	0,469	0,533	0,527
7 Verspreiden van kennis van octrooisysteem (inzet capaciteit in uren)	13 000	13 000	13 000	0,356	0,376	0,366

* De kosten per product bevatten zowel de apparaatskosten (art. 01.01) als de kosten voor adviezen EOB (art. 01.12), de bijdrage aan de WIPO en de beschikbare middelen voor de uitvoering van het doelgroepenbeleid (art. 02.12)

** Voor de verdeling van de kosten 1998 is de procentuele verdeling 1999 gehanteerd

*** Met het instandhouden van de bibliotheekcollectie zijn (nog) geen kosten per eenheid berekend. De totale daarmee gepaard gaande kosten zijn f 5,6 mln; f 5,9 mln; f 5,9 mln voor de jaren 1998, 1999 en 2000

Product	Prestatie indicator	Norm
1 Onderzoeken naar stand der techniek	Afhandelingstermijn verzoeken m.b.t. premier depot aanvragen Afhandelingstermijn verzoeken mbt aanvragen met voorrangdatum	Binnen 9 maanden na indiening van premier depot aanvraag Binnen 6 maanden na indiening in NL van eerder in buitenland ingediende aanvragen
2 Verleende octrooien en certificaten	Inschrijvingstermijn	Binnen 18 mnd na eerste indieningsdatum
3 Wettelijke adviezen	Oordeel kwaliteit advies	100% van geëquëteerde gebruikers tevreden over de uitgebrachte adviezen
4 Registreren en beheren octrooirechten	Registratietermijn octrooiaanvraag Registratietermijn overige documenten Onjuiste registraties	Registratie < 5 werkdagen na ontvangst 90% binnen 24 uur geregistreerd < 1% foute registraties ontvangen documenten
5 Instandhouden bibliotheek collectie	Beschikbaarheid nieuwe collectie	80% van ontvangen materiaal binnen 2 weken beschikbaar in leeszaal
6 Leveren van octrooidocumenten	Levertijd documenten (eigen collectie)	Verzending binnen 2 dagen na bestelling
7 Verspreiden van kennis van octrooisysteem	Realisatie activiteiten	100 % realisatie van de activiteiten t.o.v. systeem overeengekomen inzet

Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS); formatie 2250 fte en budget f 311,231 mln

Het CBS is op grond van het koninklijk besluit van 9 januari 1899 (Stb. 1899, 43), laatstelijk gewijzigd bij koninklijk besluit van 21 januari 1967 (Stb. 1967, 89), belast met het verzamelen, bewerken en publiceren van alle statistische opgaven, die voor de praktijk of de wetenschap nuttig worden geacht.

Voor een toelichting op het werken in opdracht wordt verwezen naar ontvangstenartikel 01.31 Ontvangsten Centraal Bureau voor de Statistiek.

In 1999 is een Interdepartementaal Beleidsonderzoek (IBO) naar de bedrijfsvoering van het CBS verricht. De verwachting is dat het eindrapport (samen met het Kabinetsstandpunt) ultimo van dit jaar aan de Tweede Kamer wordt aangeboden.

Op 1 april 1999 heeft de Minister van EZ maatregelen gepresenteerd ter verbetering van de effectiviteit en efficiency van het CBS (Kamerstukken II 1998/99, 24 465, nr. 1). Het streven daarbij was (en is nog steeds) om het CBS om te vormen tot een moderne organisatie die ook in de verdere toekomst berekend is voor zijn taak. Daartoe zijn op 1 april de volgende maatregelen voorgesteld:

- het met kracht voortzetten van het lopende verbeteringstraject van de CBS-productieprocessen;
- het creëren van een verdere bestuurlijke zelfstandigheid en;
- het meer geconcentreerd huisvesten van divisieonderdelen van het CBS

Nader onderzoek, alsmede overleg tussen betrokken partijen (onder wie de Tweede Kamer), heeft intussen geleid tot een gedeeltelijke aanpassing van het oorspronkelijke plan. Belangrijkste wijziging betreft het handhaven van een volwaardige vestiging in Heerlen. Momenteel wordt het voorliggende plan in overleg met direct betrokkenen nader uitgewerkt.

Onderstaand zijn enkele kengetallen voor het CBS opgenomen. Waar vorig jaar nog de uitgaven per divisie de grondslag voor de toerekening van de uitgaven en formatie vormde, is dat in onderstaande tabel het statistisch thema.

Kengetallen CBS

Uitgaven per statistisch thema (x f 1000)*	realisatie 1998	raming 1999	raming 2000
1 mensen en hun activiteiten			
– apparaatsuitgaven	39 167	41 349	40 494
– aantal fte's	349	339	339
2 bedrijfsleven			
– apparaatsuitgaven	39 501	41 702	40 840
– aantal fte's	352	342	342
3 kwartaire sector			
– apparaatsuitgaven	14 041	14 823	14 517
– aantal fte's	125	121	121
4 economie			
– apparaatsuitgaven	32 653	34 473	33 760
– aantal fte's	291	282	282
5 milieu			
– apparaatsuitgaven	5 369	5 668	5 551
– aantal fte's	48	46	46
6 regionale statistieken			
– apparaatsuitgaven	2 354	2 485	2 434
– aantal fte's	21	20	20
7 algemeen			
– apparaatsuitgaven	34 803	36 743	35 983
– aantal fte's	310	301	301
8 niet statistische onderwerpen			
– apparaatsuitgaven	92 183	116 463	114 452
– aantal fte's	822	798	798
9 Totaal			
– apparaatsuitgaven**	260 072	293 706	288 031
– aantal fte's	2 319	2 250	2 250

* betreft saldo van uitgaven en ontvangsten per statistisch thema

** inclusief uitgaven en ontvangsten voor het CBS die op de centrale budgetten geboekt worden

Toelichting op de tabel

De toename van de post «niet statistische onderwerpen» wordt grotendeels veroorzaakt door de toevoeging van een huisvestingsbudget (f 19,1 mln) in het kader van de Stelselwijziging Rijkshuisvesting.

Centraal Planbureau (CPB); formatie 138,6 fte en budget f 25,387 mln

De taak van het CPB is het maken van onafhankelijke analyses en prognoses die wetenschappelijk verantwoord en up-to-date zijn en die relevant zijn voor het beleid van de regering, het parlement en andere maatschappelijke organisaties, zoals politieke partijen en bedrijfsleven. Voor aanvullende projecten, waarbij de uitgaven gedekt worden door de inkomsten zijn, naast de reguliere formatie, 15 fte geraamd. De ontvangsten van het CPB worden op het ontvangstenartikel 01.21 Ontvangsten Centraal Planbureau geraamd.

Kengetallen CPB

(x f 1000)	realisatie 1998	raming 1999	raming 2000
1 aantal Centraal Economisch Plan	1	1	1
– apparaatskosten	1 185	1 275	1 275
– aantal fte's	7,5	8,0	8,0
2 aantal Macro-Economische Verkenning	1	1	1
– apparaatskosten	711	797	797
– aantal fte's	4,5	5,0	5,0
3 aantal CPB report	4	4	4
– apparaatskosten	395	319	319
– aantal fte's	2,5	2,0	2,0
4 aantal onderzoeksprojecten (waarvan resulterend in onderzoeksmemo)	40 (8)	35 (8)	35 (9)
– apparaatskosten	6 399	7 969	7 729
– aantal fte's	40,5	50,0	48,5
5 aantal aanvullende projecten	17	15	12
– apparaatskosten	2 662	3 280	3 300
– aantal fte's	15,7	15,0	17,0
6 aantal externe notities (advisering)	80	50	50
– apparaatskosten	1 422	797	955
– aantal fte's	9,0	5,0	6,0
7 ondersteuning en overig niet toegelichte activiteiten:			
* aantal werkdocumenten	10	10	9
* aantal interne notities	104	120	120
* aantal bijzondere publicaties	3	2	3
– apparaatskosten	9 631	10 933	11 012
– aantal fte's	60,0	68,6	69,1
8 totaal			
– apparaatskosten	22 405	25 370	25 387
– aantal fte's ¹	139,7	153,6	155,6

¹ exclusief tijdelijk personeel

Toelichting op de tabel

De stijging van de apparaatskosten in 1999 van het aantal onderzoeksprojecten (nr. 4) wordt veroorzaakt door de vervulling van openstaande vacatures uit 1998. De daling van de apparaatskosten 1999 en 2000 ten opzichte van 1998 van het aantal externe notities (nr. 6) is het gevolg van extra werkzaamheden in 1998 voor het analyseren van de verkiezingsprogramma's en het regeerakkoord.

Economische Controle Dienst; formatie 275,1 fte en budget f 37,456 mln
De ECD is belast met de uitvoering van taken op het gebied van het voorkomen en bestrijden van economische (bedrijfs-)criminaliteit. Daarnaast voert de ECD specifieke onderzoeksopdrachten uit op verzoek van de Minister van EZ of andere ministers.

Ter uitwerking van het Regeerakkoord (Hoofdstuk VIII) heeft het kabinet besloten de ECD te herpositioneren. Dit betekent dat de ECD per 1 september 1999 over is gegaan naar het Ministerie van Financiën. Daar zal de ECD binnen de Belastingdienst samen met de FIOD als een eenheid onder één leiding worden gebracht. De voorbereiding van de begroting 2000 heeft nog bij EZ plaatsgevonden waardoor de raming is opgenomen in deze begroting.

Kengetallen ECD

Uitgaven (x f 1000)	realisatie 1998	raming 1999	raming 2000
1 strategische goederen en sancties			
– apparaatsuitgaven	1 880,0	1 683,0	1 697,5
– aantal fte's	12,5	12,5	12,5
2 CW-verdrag en precursoren			
– apparaatsuitgaven	4 283,0	4 122,2	4 141,7
– aantal fte's	28,5	30,5	30,5
3 EU-fraude			
– apparaatsuitgaven	1 504,0	1 609,5	1 629,5
– aantal fte's	10,0	12,0	12,0
4 intellectuele eigendom			
– apparaatsuitgaven	1 805,0	3 214,6	3 578,9
– aantal fte's	12,0	17,0	21,0
5 criminele inlichtingen en analyse			
– apparaatsuitgaven	949,0	1 169,7	1 222,2
– aantal fte's	7,0	9,0	9,0
6 assurantie en consumentenkrediet			
– apparaatsuitgaven	2 629,0	4 006,8	4 335,8
– aantal fte's	18,0	24,0	28,0
7 gezondheidszorg			
– apparaatsuitgaven	1 899,0	1 824,6	1 828,6
– aantal fte's	13,0	14,5	14,5
8 misbruik ondernemingsvormen			
– apparaatsuitgaven	2 045,0	1 960,8	1 954,8
– aantal fte's	14,0	15,5	15,5
9 overige ordening			
– apparaatsuitgaven	2 264,0	2 337,3	2 396,1
– aantal fte's	15,5	19,0	19,0
10 effecten- en kredietwezen			
– apparaatsuitgaven	3 396,0	4 344,4	4 717,8
– aantal fte's	23,0	33,0	33,0
11 faillissementsfraude			
– apparaatsuitgaven	2 244,0	3 932,7	4 244,0
– aantal fte's	15,2	21,0	25,0
12 overig financieel economische ordening			
– apparaatsuitgaven	192	1 076,5	1 135,9
– aantal fte's	1,3	8,0	8,0
13 niet toegelicht begrotingsbedrag			
– apparaatsuitgaven	5 774,0	4 098,9	4 573,2
– aantal fte's	47,0	42,1	47,1
14 Totaal			
– apparaatsuitgaven	30 864,0	35 381,0	37 456,0
– aantal fte's	217,0	258,1	275,1

Toelichting op de tabel

Aan de ECD is in het kader van de intensivering horizontale fraudebestrijding in 1999 f 2,2 mln en vanaf 2000 f 4,8 mln toegekend (zie Kamerstukken II 1998/99, 26 200 hoofdstuk XIII, nr. 2, blz. 66). Deze middelen worden ingezet ten behoeve van uitbreiding van bestaande capaciteit op het terrein van merkenfraude, assurantiefraude en faillissementsfraude en voor een nieuw op te richten kennis- en inlichtingencentrum horizontale fraudebestrijding.

De toename van het aantal fte's bij de aandachtsgebieden «effecten- en kredietwezen» en «overige financieel economische ordening», vloeit voort uit de nota Integriteit Financiële sector (Kamerstukken II 1997/98, 25 380, nr. 2, blz. 24).

SodM houdt toezicht op de naleving van wettelijke regelingen die van toepassing zijn op het opsporen en het winnen van delfstoffen. Het gaat daarbij vooral om gas, aardolie en zout in Nederland en het Nederlandse deel van het continentaal plat. De taak van de dienst richt zich voornamelijk op de terreinen veiligheid, gezondheid en milieu, alsmede op de bescherming van delfstoffen en het voorkomen van schade of hinder. De dienst voert zijn taken uit krachtens het Mijnreglement 1964, het Groevenreglement 1947, het Mijnreglement Continentaal plat en een aantal andere wetten. De werkzaamheden van SodM zijn ondergebracht in vier primaire processen: toezicht, beleidsadvisering, opsporing en meewerken aan de uitvoering. Dit laatste proces betreft het uitgeven van alle in de mijnreglementen genoemde beschikkingen waarvoor de Inspecteur-Generaal der Mijnen is gemandateerd.

Kengetallen SodM

Uitgaven (x f 1000)		realisatie 1998	raming 1999	raming 2000
1	aantal zorgsysteem documenten	7	6	15
	– uitgaven per prestatie	7,143	6,833	3,867
2	aantal bedrijfsinterne audits	11	20	15
	– uitgaven per prestatie	9,182	7,200	11,533
3	aantal audits (intern)	5	5	6
	– uitgaven per prestatie	23,200	50,400	38,500
4	aantal VGD *	134	190	150
	– uitgaven per prestatie	2,097	1,305	1,540
5	aantal BMP's **	8	10	15
	– uitgaven per prestatie	20,875	8,200	7,667
6	aantal projectmatige inspecties	9	8	10
	– uitgaven per prestatie	35,667	77,000	69,200
7	aantal overige inspecties	585	600	500
	– uitgaven per prestatie	1,051	0,792	0,776
8	aantal ong./voorvalsrapporteren	107	160	120
	– uitgaven per prestatie	1,215	0,456	0,675
9	aantal eigen onderzoeken ong./voorval.	7	10	8
	– uitgaven per prestatie	17,286	14,400	20,250
10	aantal onderz.klachten	27	20	20
	– uitgaven per prestatie	2,000	3,050	3,450
11	aantal monitoring putactiviteiten	296	350	250
	– uitgaven per prestatie	0,520	0,380	0,604
12	aantal opsporing	13	8	10
	– uitgaven per prestatie	11,615	21,005	18,400
13	aantal beschikkingen	109	150	150
	– uitgaven per prestatie	0,523	1,027	1,093
14	aantal adviezen t.b.v. beschikkingen	55	65	65
	– uitgaven per prestatie	2,491	1,738	1,892
15	niet toegelicht begrotingsbedrag (x f 1 mln)	4 906	5 202	5 120
16	formatieomvang	47,5	47,6	47,6
17	aantal fte (gemiddelde formatie-omvang)	44,0	44,0	43,0
18	uitgaven per fte (x f 1 mln)	0,161	0,166	0,167

* Veiligheids- en gezondheidsdocumenten

** Bedrijfsmilieuplannen

Toelichting op de tabel

De daling van de uitgaven per prestatie bij de beoordeling van de zorgsysteem documenten (nr. 1) en de stijging bij bedrijfsinterne audits (nr. 2) zijn het gevolg van het meer op elkaar afstemmen van deze twee

activiteiten. De toename per projectmatige inspectie (nr. 6) heeft te maken met de keuze van onderwerp en met hogere eisen aan rapportage en follow-up.

EVD; formatie 129,1 fte en budget f 19,043 mln

Op dit artikel worden de apparaatsuitgaven van de EVD geraamd. Het beleidsbudget wordt geraamd op artikel 07.04 Economische voorlichting en exportpromotie. Voor een nadere toelichting op de EVD en de kengetallen zij verwezen naar artikel 07.04.

Nederlandse mededingingsautoriteit (NMa); formatie 120,1 fte en budget f 23,803 mln

De NMa, opgericht per 1 januari 1998, houdt toezicht op naleving van de Mededingingswet (Stb. 1997, 242) en de Elektriciteitswet 1998 (Stb. 1998, 427). De Mededingingswet verbiedt concurrentiebeperkende afspraken en misbruik van economische machtspositie. Daartoe moeten onder andere concentraties van ondernemingen met een gezamenlijke omzet boven een bepaalde grens worden getoetst.

Er is gekozen voor administratiefrechtelijke handhaving door een aparte uitvoeringsorganisatie met een adequate sanctiebevoegdheid.

De taken van de NMa uit hoofde van de Mededingingswet zijn:

- het nemen van beslissingen op aanvragen om ontheffing van het kartelverbod;
- het opsporen en sanctioneren van overtredingen van de Mededingingswet;
- het behandelen van klachten over (vermeende) overtredingen van de Mededingingswet;
- het toetsen van voorgenomen concentraties en vervolgens het toestaan dan wel verbieden ervan;
- het behandelen van bezwaar- en beroepszaken.

De Dienst uitvoering en toezicht Elektriciteitswet (DTe, formatie 15 fte en budget f 3,3 mln) maakt onderdeel uit van de NMa. De DTe oefent toezicht uit op de tarieven waartegen en technische voorwaarden waaronder van de elektriciteitsnetwerken gebruik kan worden gemaakt. Daarnaast wordt toezicht gehouden op de leveringsvoorwaarden waaronder elektriciteit wordt geleverd aan afnemers die geen keuzevrijheid hebben ten aanzien van hun leverancier. Voorts beoordeelt de DTe de netcapaciteit en wordt de vergunningverlening voorbereid.

De apparaatsuitgaven van de DTe worden in de begroting afzonderlijk van de NMa geraamd omdat 60% van de apparaatsuitgaven van DTe worden gedekt door middel van een bijdrageregeling ex artikel 65 van de Elektriciteitswet 1998. Deze ontvangsten worden geraamd op het ontvangstenartikel 01.01 Diverse ontvangsten.

Kengetallen NMa

Aantallen	realisatie 1998	raming 1999	raming 2000
1a (reguliere) ontheffingsverzoeken kartelverbod	89	120	150
1b ontheffingsverzoeken kartelverbod in het kader van de overgangsregeling	1 040	n.v.t.	n.v.t.
2 (ex officio) onderzoeken naar kartels	7	5	8
3 ingediende klachten	266	250	250
4 gemelde concentratievoornemens	154	180	150
5 vergunningsaanvragen ten behoeve van een concentratie	5	12	5
6 sanctiebeschikkingen	0	20	30
7 bezwaarzaken	34	50	590
8 beroepszaken	10	20	175
9 aanvragen tot lasten onder dwangsom	10	25	10
10 ondersteunen en adviseren EU	0	4	20

Toelichting op de tabel

Bovenstaande tabel geeft een overzicht van de belangrijkste activiteiten van de NMa voortvloeiende uit de Mededingingswet. De verdere uitwerking van deze kengetallen, evenals de kengetallen met betrekking tot de Elektriciteitswet zijn nog in ontwikkeling.

De «ontheffingsverzoeken voor het kartelverbod in het kader van de overgangsregeling» (1b) betreffen de verzoeken die in het kader van de overgangsregeling ingediend konden worden tot 1 april 1998. Op deze ontheffingsverzoeken werden in 1998 en zullen in 1999 beslissingen worden genomen. De verwachting is dat dit zal leiden tot een (aanzienlijke) toename in het aantal bezwaaren beroepszaken in 2000.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			660 218	654 207	657 647	655 756	655 756	
1e suppl. wet 1999			13 870	7 701	14 762	15 975	5 853	
Mutatie			31 739	39 952	27 452	22 828	16 250	
Ontwerp-begr. 2000	17 299	639 176	705 827	701 860	699 861	694 559	677 859	683 208
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	7 850	290 045	320 290	318 490	317 583	315 177	307 599	310 026
Waarvan te betalen	16 060	637 642	705 827	701 860	699 861	694 559	677 859	683 208

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		659 940	655 894	658 353	655 315	655 741	
1e suppl. wet 1999		13 123	8 310	14 934	15 975	5 853	
Mutatie		36 318	39 066	27 515	22 286	16 730	
Ontwerp-begr. 2000	634 162	709 381	703 270	700 802	693 576	678 324	682 434
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	287 770	321 903	319 130	318 010	314 731	307 810	309 675

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1998	1999	2000	1998	1999	2000	Econ.	Funct.
010 Centraal personeelsbudget	21 550	17 031	16 817	20 066	17 914	17 417	11	11.0
020 Personeel buitenland	4 284	4 865	4 678	4 284	4 865	4 678	12	11.3
030 Wachtgeld	2 213	5 014	5 278	2 213	5 014	5 278	11	11.0
040 Inhuur AD	1 034	430	430	796	847	430	12	11.0
050 Ambt. pers. TWA	3 087	4 664	4 781	3 087	4 664	4 781	11	11.0
100 Mat.kernm.automatisering	21 941	16 738	14 788	20 627	16 075	15 435	12	11.0
110 Mat.kernm.voorlichting	10 489	7 975	6 941	9 067	8 834	7 751	12	11.0
111 Mat. voorlichting DG BEB	270			78	210		12	11.0
120 Mat.AD algemene uitgaven	665	743	733	665	743	733	12	11.0
130 Mat.externe opdrachtg.	2 491	1 482	1 171	1 138	2 383	1 022	12	11.0
140 Mat.AEP en SG	1 162	1 096	1 896	1 210	1 143	1 248	12	11.0
150 Materieel TWA	97			97			12	11.0
200 Ambt. pers. kernm.	124 967	141 499	142 577	124 967	141 499	142 577	11	11.0
210 Overig pers. kernm.	10 560	5 271	4 249	9 909	5 922	4 249	12	11.0
220 Materieel kernministerie	29 433	44 485	43 942	29 217	44 485	43 942	12	11.0
221 Materieel huisvesting		2 199	2 248		2 199	2 248	12	01.34
250 Ambt. pers. ECD	20 324	24 120	27 768	20 324	24 120	27 768	11	11.0
260 Overig pers. ECD	940	516	516	940	516	516	12	11.0
270 Materieel ECD	9 602	10 745	9 172	9 602	10 745	9 172	12	11.7
350 Ambt. pers. CPB	17 143	18 756	18 838	17 143	18 756	18 838	11	11.0
360 Overig pers. CPB	794	902	902	813	902	902	12	11.0
370 Materieel CPB	4 468	5 712	5 647	4 542	5 737	5 647	12	01.32
400 Ambt. pers. BIE	14 220	15 960	16 347	14 220	15 960	16 347	11	11.0
410 Overig pers. BIE	2 042	461	461	2 042	461	461	12	11.0
420 Materieel BIE	8 823	11 984	11 361	10 202	12 034	11 361	12	11.1
450 Ambt. pers. SodM	5 460	5 910	5 983	5 460	5 910	5 983	11	11.0
460 Overig pers. SodM	179	145	145	179	145	145	12	11.0
470 Materieel SodM	1 423	1 851	1 814	1 511	1 889	1 814	12	09.1
500 Ambt. pers. CBS	215 565	218 092	222 024	215 565	218 092	222 024	11	11.0
510 Overig pers. CBS	10 293	20 832	15 060	10 293	20 832	15 060	12	11.0
520 Materieel CBS	61 491	76 382	71 647	61 491	76 382	71 647	12	01.32
530 Reorganisatie CBS			2 500			2 500	01	01.32
550 Ambt. pers. EVD	11 582	12 045	12 070	11 582	12 045	12 070	11	11.0
560 Overig pers. EVD	631	2 122	282	545	2 122	282	12	11.0
570 Materieel EVD	5 352	6 776	6 691	5 352	6 776	6 691	12	11.0
650 Ambt. pers. NMa	6 491	10 039	12 200	6 491	10 039	12 200	11	11.0
660 Overig pers. NMa	2 773	2 533	1 540	2 766	2 634	1 540	12	11.0
670 Materieel NMa	4 390	6 862	6 763	4 703	6 706	6 913	12	11.7
700 Ambt. pers. Dte	298	1 905	1 925	298	1 905	1 925	11	11.0
710 Overig pers. Dte	57	110		57	110		12	11.0
720 Materieel Dte	592	2 075	1 375	398	2 266	1 375	12	11.7
730 Voorbereiding Dte				222			12	11.7
999 Parkeerpost		- 4 500	- 1 700		- 4 500	- 1 700	01	11.9
Totaal art 0101	639 176	705 827	701 860	634 162	709 381	703 270		

Specificatie mutatie

(Verplichtingen x f 1000)	1999	2000	2001	2002	2003
1: Desaldering met O-01.21 CPB		2 735			
2: Uitgaven euro	3 791	3 681	3 744	1 127	
3: Uitbreidingen / reorganisaties	4 946	6 706	5 106	4 606	4 114
4: PC-financieringsregeling	1 600	1 000	4 000	500	500
5: Reorganisatie CBS	- 1 000	500	- 8 000	- 8 000	- 12 000
6: Businessplan CBS	3 000	900			
7: Correctie huisvestingsbudget	- 3 853	- 3 550	- 3 071	- 2 445	- 2 445
8: Onderzoeken NMa		- 1 500	- 1 500	- 1 500	- 1 500
9: Bijdragen OSA				800	
10: Loon-/prijbsijstelling	16 220	20 563	18 518	18 010	17 951
11: Wachtgeld	3 750	4 000	4 000	4 000	4 000
12: Materieel EVD	1 749	1 749	1 749	1 749	1 749
13: Diverse beleidsmatig niet-relevante mutaties	1 536	3 168	2 906	3 981	3 881
Totaal	31 739	39 952	27 452	22 828	16 250

- ad 1: Desaldering met ontvangstenartikel 01.21 Ontvangsten Centraal Planbureau in verband met werken in opdracht door het CBP.
- ad 2: De totale uitgaven voor de nog op te lossen EZ-interne Euro-problematiek bedragen ruim f 17,3 mln. Dekking is voor f 8,7 mln afkomstig uit een overheveling uit de aanvullende post op de Rijksbegroting. De overige f 8,7 mln is deels (f 5,1 mln) opgevangen binnen de bestaande budgetten en deels (f 3,6 mln) vrijgemaakt binnen het totaal van de EZ-begroting.
- ad 3: Betreft samenstel van de volgende (tijdelijke) formatieve uitbreidingen en kosten van tijdelijke (aanvullende) inhuur:
- uitbreiding NMa met 34 fte in verband met groter werkaanbod (f 3,5 mln structureel met ingang van het jaar 2000). Als gevolg van het grote aantal ontheffingsverzoeken is bovendien aanvullende inhuur noodzakelijk (f 1,1 mln en f 0,5 mln in 2000 respectievelijk 2001).
 - reorganisatie en uitbreiding EVD (structureel f 0,6 mln) en compensatie van artikel 07.04 in verband met tijdelijk personeel ten behoeve van opdrachten (f 1,8 mln in 1999).
 - reorganisatiekosten (tijdelijke externe inhuur en begeleiding) van de directie Personeel Organisatie en Informatie (f 2,0 mln en f 1,0 mln in 1999 respectievelijk 2000).
 - verlenging projectgroep Markwerking, deregulering en wetgevingskwaliteit tot en met 2002 (f 0,5 mln)
- ad 4: Raming van de structurele kosten van de met ingang van 1998 geïntroduceerde PC-financieringsregeling voor EZ-ambtenaren.
- ad 5: Bij eerste suppletore begroting 1999 (Kamerstukken II 1998/99, 26 533, nr. 2, blz. 3) zijn de voorlopige financiële consequenties verwerkt van de voorgenomen maatregelen ter verbetering van de efficiency van het CBS. Op grond van nader onderzoek en overleg tussen betrokkenen is het oorspronkelijke voorstel bijgesteld. Voorgestelde mutatie betreft de financiële vertaling van deze bijstelling. Het plan gaat uit van een netto besparing van 300 fte's. De te realiseren financiële besparing loopt op tot f 25 mln per jaar vanaf 2003. Voor de uitvoering van het plan is tot 2008 een bedrag van in totaal f 95 mln beschikbaar. Voor een nadere (inhoudelijke) toelichting zij verwezen naar onderdeel a) grondslag van het artikel.

Momenteel wordt gewerkt aan een nadere uitwerking van het bijgestelde plan. Dit kan leiden tot een andere verdeling over de jaren van de verwachte uitgaven en besparingen (financieel en formatief). De Tweede Kamer wordt hierover te zijner tijd nader geïnformeerd.

- ad 6: Betreft overloop naar 1999 en 2000 van in 1998 niet aangewende middelen voor uitvoering van het «Businessplan 1996–2000» van het CBS.
- ad 7: In het kader van de stelselwijziging Rijkshuisvesting is een structureel budget voor huisvesting aan de EZ-begroting toegevoegd (zie Kamerstukken II 1998/99, 26 200 hoofdstuk XIII, nr. 2, blz. 66). Dit betrof een voorlopig budget. Inmiddels is het definitieve budget vastgesteld. De voorgestelde mutatie betreft het verschil tussen het voorlopige en het definitieve budget (inclusief het budget voor onderhanden werk).
- ad 10: Overheveling van artikel 01.03 Loonbijstelling en artikel 01.04 Prijsbijstelling, inclusief loon- en prijsbijstelling uit de HGIS.
- ad 11: Overheveling van artikel 01.06 Post actief personeel in verband met de reeds eerder gewijzigde interne beheersingsmethodiek van de uitgaven voor wachtgeld.

01.03 Loonbijstelling

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen en uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			8 735	7 227	7 146	6 838	7 089	
1e suppl. wet 1999			24 577	31 162	30 005	30 710	30 997	
Mutatie			- 21 024	- 36 891	- 35 140	- 34 657	- 34 780	
Ontwerp-begr. 2000			12 288	1 498	2011	2 891	3 306	132
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000			5 576	680	913	1 312	1 500	60

Economische code: 01 Functionele code: 11.9

Specificatie mutatie

(x f 1000)	1999	2000	2001	2002	2003
01.01 Apparaatsuitgaven EZ	- 14 849	- 19 196	- 17 151	- 16 643	- 16 584
01.06 Post-actief personeel	- 393	- 504	- 404	- 395	- 396
01.55 Senter	- 276	- 1 368	- 1 607	- 1 467	- 1 449
02.05 Syntens	- 1 302	- 1 192	- 1 188	- 1 184	- 1 184
02.06 NNI	- 30	- 38	- 38	- 38	- 37
02.06 Marin	- 53	- 52	- 52	- 52	- 52
02.06 TNO	- 1 526	- 1 517	- 1 509	- 1 501	- 1 501
02.06 NMI	- 36	- 42	- 37	- 36	- 36
02.12 STW		- 420	- 608	- 819	- 1 020
04.11 NBT	- 613	- 612	- 611	- 609	- 609
05.02 EIM	- 256	- 254	- 253	- 252	- 252
05.22 NMI	- 562	- 627	- 623	- 610	- 609
09.05 ECN	- 1 240	- 1 269	- 1 263	- 1 259	- 1 259
09.06 NITG-TNO	- 805	- 800	- 796	- 792	- 792
Inzet binnen EZ-begroting		- 9 000	- 9 000	- 9 000	- 9 000
Overboeking van BZK	917				
Totaal	- 21 024	- 36 891	- 35 140	- 34 657	- 34 780

Het grootste deel van de mutatie betreft de verdeling van loonbijstelling over diverse artikelen.
Ook zijn beschikbare middelen met ingang van 2000 ingezet voor diverse prioriteiten binnen de EZ-begroting.

01.04 Prijsbijstelling

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen en uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			3 404	3 299	3 278	3 603	3 492	
1e suppl. wet 1999			1 987	2 147	2 288	2 352	2 346	
Mutatie			7 293	5 143	7 018	7 310	7 156	
Ontwerp-begr. 2000			12 684	10 589	12 584	13 265	12 994	6 997
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000			5 756	4 805	5 710	6 019	5 896	3 175

Economische code: 01 Functionele code: 11.9

Specificatie mutatie

(x f 1000)	1999	2000	2001	2002	2003
1: Nadere overboeking Ministerie van Financiën	12 194	14 071	15 381	16 221	16 464
2: Verdeling prijsbijstelling					
01.01 Apparaatsuitgaven EZ	- 854	- 850	- 850	- 850	- 850
01.55 Senter	- 50	- 286	- 281	- 281	- 299
02.05 Syntens	- 673	- 617	- 614	- 612	- 612
02.06 NNI	- 16	- 19	- 19	- 19	- 19
02.06 Marin	- 9	- 9	- 9	- 9	- 9
02.06 TNO	- 257	- 256	- 255	- 254	- 254
02.06 NMI	- 6	- 8	- 6	- 6	- 6
02.07 Ruimtevaart	- 1 626	- 1 516	- 1 070	- 1 201	- 1 257
02.12 STW		- 72	- 105	- 141	- 176
04.08/04.09 Langman	- 144	- 497	- 862	- 1 253	- 1 541
04.11 NBT	- 476	- 475	- 474	- 473	- 473
05.02 EIM	- 33	- 33	- 33	- 33	- 33
05.22 NMI	- 193	- 217	- 215	- 210	- 210
09.05 ECN	- 428	- 437	- 435	- 434	- 434
09.06 NITG-TNO	- 136	- 136	- 135	- 135	- 135
3: Inzet binnen EZ-begroting		- 3 000	- 3 000	- 3 000	- 3 000
4: Overig		- 500			
Totaal	7 293	5 143	7 018	7 310	7 156

ad 1: Betreft de toevoeging van het deel van de prijsbijstelling dat, in afwachting van de definitieve omvang van de algehele problematiek op de Rijksbegroting, bij eerste suppletore wet nog niet was uitgedeeld.

ad 2: De mutatie betreft de verdeling van prijsbijstelling over diverse artikelen.

ad 3: Betreft de inzet van beschikbare middelen voor diverse prioriteiten binnen de EZ-begroting.

01.05 Onvoorzien*b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen***Opbouw verplichtingen en uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)**

	t/m 1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			749	749	749	749	749	
Mutatie			- 214					
Ontwerp-begr. 2000			535	749	749	749	749	749
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000			243	340	340	340	340	340

Economische code: 01 Functionele code: 11.9

01.06 Uitgaven post-actief personeel*a) De grondslag van het artikel*

Op dit artikel worden de uitgaven geraamd ten behoeve van personeel dat niet langer voor EZ actief is, waarbij het voornamelijk gaat om wachtgelden. Sinds 1997 worden, als gevolg van de gewijzigde interne

toerekeningssystematiek, tevens uitgaven voor post-actief personeel geraamd op artikel 01.01 Apparaatsuitgaven EZ. Op artikel 01.06 blijven alleen de uitgaven geraamd, die samenhangen met de post-actieven conform de oude systematiek. Het gevolg is dat de raming voor post-actieven op artikel 01.06 op de lange termijn zal dalen en dat de raming op 01.01 geleidelijk zal stijgen. Onderstaande tabel geeft een indicatie van de ontwikkeling van het aantal wachtgelders en het budget dat er mee is gemoeid.

Ramingskengetallen wachtgeld

	Realisatie 1998	Raming 1999	Raming 2000
1. Wachtgeld (uitgaven x f 1000)*	16 504	17 016	15 630
2. Aantal wachtgelders ultimo van het jaar	304	268	227
3. Rekenkundig gemiddeld uitgekeerd bedrag**	54,289	63,493	68,855

* Betreft totaal van 0106-020 en 0101-030 incl. apparaatsuitgaven USZO.

** De feitelijk gemiddelde uitkering zal van dit bedrag afwijken omdat onder 1 de totale uitgaven zijn opgenomen en onder 2 het aantal wachtgelders per ultimo van elk jaar.

Toelichting op de tabel

De oploop van het (rekenkundig) gemiddeld uitgekeerd bedrag hangt samen met de introductie van de regeling Flexibel Pensioen en Uittreden (FPU) en de FPU-aanvullingsovereenkomst inzake premiebetaling Ouderdomspensioen/ Nabestaandenpensioen (OP/NP). Deze regeling kent andere aanspraken en garanties dan de VUT regeling, onder andere ten aanzien van uitkeringshoogte, pensioenopbouw en het Besluit Tegemoetkoming Ziektekosten Rijkspersoneel (BTZR). Omdat aan de wachtgelders die het gevolg zijn van de Grote Efficiency Operatie de garantie is gegeven dat deze na het wachtgeld met VUT kunnen, wordt het verschil tussen de flexibele pensionering en de VUT-regeling vanuit dit artikel aangevuld. Daarnaast is in de raming onder meer rekening gehouden met mogelijke extra uitgaven in het kader van de Regeling uitkering wegens functioneel leeftijdsontslag.

b) De cijfers

Opbouw verplichtingen en uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		14 609	13 848	12 768	12 768	12 768	
Mutatie		- 2 607	- 3 496	- 4 196	- 5 205	- 6 204	
Ontwerp-begr. 2000	14 291	12 002	10 352	8 572	7 563	6 564	5 864
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	6 485	5 446	4 698	3 890	3 432	2 979	2 661

Economische code: 11 Functionele code: 11.0

c) De toelichting bij de cijfers

Specificatie mutatie

(Verplichtingen x f 1000)	1999	2000	2001	2002	2003
1: Overheveling naar artikel 01.01-030	- 3 000	- 4 000	- 4 000	- 4 000	- 4 000
2: Vrijval in verband met dalende kosten/uitstroom			- 600	- 1 600	- 2 600
3: Loonbijstelling	393	504	404	395	396
Totaal	- 2 607	- 3 496	- 4 196	- 5 205	- 6 204

ad 1: Overheveling naar artikel 01.01 Apparaatsuitgaven EZ in verband met de reeds eerder gewijzigde interne beheersing van de uitgaven voor wachtgeld.

ad 2: Als gevolg van afname van het aantal wachtgelders door uitstroom, kan de raming op dit artikel neerwaarts worden bijgesteld.

01.08 Nog te verdelen bedragen

Opbouw verplichtingen en uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		- 48 000	- 96 200	- 119 600	- 143 100	- 143 100		
1e Nota v Wijziging 1999			40 000	80 000	95 000	110 000	110 000	
1e suppl. wet 1999			600	6 200	14 600	33 100	33 100	
Mutatie			8 400	10 000	- 22 000	8 000	12 000	
Ontwerp-begr. 2000			1000		- 32 000	8 000	12 000	
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000			454		- 14 521	3 630	5 445	

Specificatie mutatie

(Verplichtingen x f 1000)	1999	2000	2001	2002	2003
1: Invulling interne taakstelling 1 ^o suppletore wet	7 400	10 000	10 000		
2: Generale taakstelling			- 40 000		
3: Middelen CBS-reorganisatie	1 000		8 000	8 000	12 000
Totaal	8 400	10 000	- 22 000	8 000	12 000

ad 1: De interne taakstelling voor de EZ-begroting die het resultaat was van de besluitvorming rond Voorjaarsnota en Kaderbrief, wordt ingevuld binnen het geheel van de EZ-begroting.

ad 2: Betreft een generale taakstelling waartoe het kabinet bij de Kaderbriefbesprekingen heeft besloten. Deze taakstelling is vooralsnog gearkeerd op het artikel «Nog te verdelen bedragen» en zal in de begrotingsvoorbereiding 2001 worden ingevuld.

ad 3: Het bijgestelde plan ter verbetering van de effectiviteit en efficiency van het CBS brengt in de eerste jaren per saldo lagere uitgaven met zich mee dan voor het oorspronkelijke reorganisatieplan geraamd.

Ook is eerder sprake van besparingen dan in het eerdere voorstel. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar artikel 01.01 Apparaatsuitgaven EZ, onderdeel c). De hierdoor beschikbaar komende middelen worden in afwachting van nadere besluitvorming over de aanwending op dit artikel geparkeerd.

01.12 Europees Octrooibureau

a) De grondslag van het artikel

Op dit artikel worden de uitgaven aan het Europees Octrooibureau (EOB) geraamd. Nederland neemt op grond van het verdrag van München (1973) deel in het Europees Octrooiverdrag. Dit verdrag voorziet in een octrooiverleningsprocedure waarbij de verleende octrooien geldig zijn binnen de bij het verdrag aangesloten landen.

Bijdrage pensioenen EOB; budget f 2,009 mln

Gepensioneerde medewerkers van het EOB hebben recht op teruggave van een deel van de, in het vestigingsland, op hun pensioenen geheven belastingen. Het gaat hierbij om circa 140 pensioengerechtigden. Teveel geheven belastingen worden door het EOB aan haar voormalige werknemers terugbetaald en later met het betreffende land verrekend (tax-adjustments). Het Ministerie van Financiën (de Belastingdienst) voert controle uit op de te verrekenen tax-adjustments.

Adviezen door het EOB; budget f 5,3 mln

Volgens internationale verdragen is het Bureau IE verplicht om internationale nieuwheidsonderzoeken uit te besteden aan het Europees Octrooibureau. Daarnaast kan het Bureau, onder meer als gevolg van gebrek aan specifieke kennis op bepaalde technologiegebieden, ook genooddakt zijn een deel van de nationale aanvragen aan het EOB uit te besteden. De totale jaarlijkse uitgaven voor door het EOB te verrichten nieuwheidsonderzoeken staan in nauw verband met exogene factoren als tariefstelling en productiecapaciteit van het EOB. De uitgaven over 1998 en de verwachte ontwikkeling voor de jaren 1999 en 2000 zijn in de onderstaande tabel gespecificeerd.

Ramingskengetallen EOB

	Realisatie 1998	Raming 1999	Raming 2000
1. Budget (verplichtingen x f 1000)	6 729	5 300	5 300
2. Aantal nieuwheidsonderzoeken	1 934	1 800	1 800
3. Tarief per onderzoek	3 479	2 944	2 944

Toelichting op de tabel

Het aantal onderzoeken heeft de laatste jaren sterk gefluctueerd, voornamelijk als gevolg van de overgang van de oude (1910) naar de nieuwe Rijksoctrooiwet (1995). Voor wat betreft de nieuwe wet zijn nog slechts beperkte ervaringscijfers opgebouwd. Wel kan worden vastgesteld dat in 1998, evenals in 1997, het aantal aangevraagde onderzoeken groter was dan verwacht. Deze trend zal zich in de komende jaren mogelijk voortzetten. Daarnaast zal naar verwachting het door het EOB in rekening gebrachte tarief dalen. In afwachting van deze ontwikkelingen is de raming niet aangepast.

b) De cijfers

Opbouw verplichtingen en uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		7 309	7 309	7 309	7 309	7 309	
Ontwerp-begr. 2000	8 772	7 309	7 309	7 309	7 309	7 309	7 309
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	3 981	3 317	3 317	3 317	3 317	3 317	3 317

Economische code: 12 Functionele code: 11.1

01.15 Adviescolleges

a) De grondslag van het artikel

Sinds 1998 worden de uitgaven voor adviescolleges (als bedoeld in de Kaderwet adviescolleges, niet zijnde een adviescollege als bedoeld in artikel 3 of 6 van die wet) op een apart artikel geraamd. Op de EZ-begroting gaat het hierbij om de Algemene Energie Raad (AER), de Adviesraad voor Wetenschap en Techniek (AWT), de Raad van Deskundigen voor de Nationale Standaarden en het EZ-personeel van de adviescolleges.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			1 455	1 467	1 474	1 474	1 474	
1e suppl. wet 1999			318	318	318	318	318	
Ontwerp-begr. 2000		1 532	1 773	1 785	1 792	1 792	1 792	1 792
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000		695	805	810	813	813	813	813

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		1 455	1 467	1 474	1 474	1 474	
1e suppl. wet 1999			318	318	318	318	
Mutatie			93	- 12	- 7		
Ontwerp-begr. 2000	206	1 866	1 773	1 785	1 792	1 792	3 044
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	93	847	805	810	813	813	1 381

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1998	1999	2000	1998	1999	2000	Econ.	Funct.
010 AER	185	170	170	185	170	170	12	09.0
020 Raad Wetensch. en techn.	1 301	1 233	1 245		1 301	1 233	31	11.7
030 Raad desk. Nat. Stand.	46	52	52	21	77	52	12	11.4
040 Personeel adviescolleges		318	318		318	318	11	11.0
Totaal art. 01.15	1 532	1 773	1 785	206	1 866	1 773		

01.55 Bijdrage aan het agentschap Senter

a) De grondslag van het artikel

Op dit artikel wordt de bijdrage van EZ aan het agentschap Senter geraamd. Zie wetsartikel 3 voor een nadere toelichting op het agentschap Senter. De raming op artikel 01.55 wijkt af van de door Senter geraamde jaarlijkse bijdragen van EZ in wetsartikel 3. Voor 1999 is de raming bij artikel 01.55 licht hoger dan de Senter-raming van de EZ-bijdrage (f 62,0 mln), omdat in laatstgenoemde raming nog geen rekening gehouden is met alle aanvullende EZ-opdrachten die voor het lopende uitvoeringsjaar verwerkt zijn bij artikel 01.55. Voor latere jaren is er een verschil omdat in de raming van artikel 01.55 onder andere nog geen rekening is gehouden met incidentele, kortlopende opdrachten, die lopende een uitvoeringsjaar worden verstrekt, en omdat aan artikel 01.55 lopende het uitvoeringsjaar nog budget wordt toegevoegd voor nieuwe programma's.

Kengetallen over de voor EZ uitgevoerde regelingen zijn bij de desbetreffende artikelen opgenomen.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			55 562	55 154	55 223	55 303	55 192	
1e suppl. wet 1999			8 900					
Mutatie			3 589	2009	1 847	1 841	1 824	
Ontwerp-begr. 2000	50 648	68 827	68 051	57 163	57 070	57 144	57 016	57 016
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	22 983	31 232	30 880	25 939	25 897	25 931	25 873	25 873
Waarvan te betalen	50 497	68 826	68 051	57 163	57 070	57 144	57 016	57 016

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		57 389	54 990	55 171	58 082	55 195	
1e suppl. wet 1999		8 944					
Mutatie		1 644	2 762	1 982	1 842	1 842	
Ontwerp-begr. 2000	76 893	67 977	57 752	57 153	59 924	57 037	57 016
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	34 893	30 847	26 207	25 935	27 192	25 882	25 873

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1998	1999	2000	1998	1999	2000	Econ.	Funct.
010 Bijdr. DG I&D aan Senter	38 172	40 727	39 262	43 904	38 187	39 764	03	11.3
020 Bijdrage DG ES aan Senter	5 122	3 360	3 448	4 721	4 918	3 527	03	11.3
030 Bijdrage DG E aan Senter	11 782	11 162	8 763	13 203	11 496	8 763	03	11.3
040 Bijdrage DG BEB aan Senter	13 751	12 802	5 690	15 065	13 376	5 698	03	11.3
Totaal art 0155	68 827	68 051	57 163	76 893	67 977	57 752		

*c) De toelichting bij de cijfers***Specificatie mutatie**

(Verplichtingen x f 1000)	1999	2000	2001	2002	2003
1: Loon- en prijsbijstelling	1 653	1 915	1 753	1 747	1 730
2: Terugbetaling op opdracht 1998	1 000				
3: Bijdrage DG ES uitvoeringkosten	936				
4: Rentecompensatie		94	94	94	94
Totaal	3 589	2 009	1 847	1 841	1 824

01.61 Personeel en materieel EZ, exclusief CBS*a) De grondslag van het artikel*

Met ingang van de begroting 1997 zijn de apparaatsuitgaven geraamd op artikel 01.01 Apparaatsuitgaven EZ. Op dit artikel worden nog slechts betalingen op in het verleden aangegane verplichtingen geraamd.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		240					
Mutatie		81	65				
Ontwerp-begr. 2000	1 512	321	65				
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	686	146	29				

Economische code: 12 Functionele code: 11.0

02.00 INDUSTRIEEL EN ALGEMEEN TECHNOLOGIEBELEID

Matrix van de technologiestimuleringsregelingen

in mln	Generiek		Milieu-technologie		ICT		Lucht- & Ruimtevaart cluster	
Fundamenteel en industrieel onderzoek	BIT/BTS/SMO	132,1	EET	111,9	Micro Electr. stimule-		BRP	4,0
	WBSO	*645,0			ring	80,0	NRT	8,0
	IOP	18,9			Giga-port	**38,0	ESA-proj.	**125,6
	TNO/TTI/GTI	109,8						
	Tech. Vernieuw.	10,9						
	STW	36,2						
Preconcurrentieel	TOK	74,9	MPO	5,0	Kredo	20,0	A3XX	**35,0
	WBSO	*					JSF	**13,0
	Codema	15,6						
Kennisdiffusie	Syntens	65,5	Schoner prod.	pm	Elektronische snel-			
	TNO-MKB	2,1	First mover	15,0	weg	49,9		
	KIM	13,5	Referentieproj. milieu		Twinning	**30,0		
	HMKB	9,0	tech.	4,0	Tech.vernieuw.	0,2		
	Pionier	10,0						
	TWA	0,9						
	Tech.vernieuw.	10,8						
	IOP	*						
	BCT	2,0						

* Enkele subsidie-regelingen hebben betrekking op meerdere onderzoeksfasen. Omdat het budget niet goed is uit te splitsen naar één bepaalde fase is het budget bij één onderdeel aangegeven.

** De hier genoemde budgetten betreffen kas-bedragen omdat een vergelijking op verplichtingenbasis een onevenwichtig beeld geeft. De overige bedragen betreffen verplichtingen-budgetten.

De bovenstaande matrix is een schematische weergave van het technologieinstrumentarium. De rijen hebben betrekking op de verschillende stadia van het R&D-onderzoek waarop de regeling betrekking heeft. In de kolommen zijn de regelingen per beleidsthema opgenomen. De verschillende stadia van onderzoek zijn:

1. Fundamenteel en industrieel onderzoek; dit is onderzoek dat niet direct gericht is op een commerciële toepassing;
2. preconcurrentiële ontwikkeling; deze ontwikkeling vindt vóór de marktintroductie plaats en heeft tot doel ontwikkelde technieken geschikt te maken voor de markt;
3. Kennisdiffusie; dit is van belang om te zorgen dat van bestaande kennis zoveel mogelijk geprofiteerd kan worden. Deze fase valt – over het algemeen – rond de marktintroductie. Vandaar dat marktintroductieinstrumenten en startersinitiatieven hierbij zijn opgenomen.

Het subsidieinstrumentarium voor technologiebeleid heeft in principe een generiek karakter. Er worden bij drie beleidsthema's extra of aanvullende accenten gelegd op specifieke technologiegebieden, omdat het generieke instrumentarium daar onvoldoende ondersteuning biedt.

Milieutechnologie

De overheid streeft ernaar om economische groei *en* verbetering van het milieu hand in hand te laten gaan. Technologische ontwikkelingen als hulpmiddel om de ontkoppeling tussen milieudruk en economische groei te realiseren, zijn daarom meer dan gewenst. Aangezien het bedrijfsleven uit de ontwikkeling en toepassing van milieutechnologie minder voorde-

len haalt dan de maatschappij, zal de overheid de marktpartijen moeten compenseren om deze over te halen aandacht te schenken aan het milieurendement.

ICT

De ICT-sector is een van de snelst groeiende sectoren van de Nederlandse economie. Om deze groei te behouden is een aantal speciale regelingen in het leven geroepen. Enkele van de punten die speciale aandacht hebben, zijn de oprichting van Twinning Centra, het openstellen van stimuleringsfondsen voor ICT-gerelateerde technische ontwikkelingen en het ondersteunen van de elektronische snelweg.

Lucht- en ruimtevaart

De betrokkenheid van de overheid bij het luchtvaartcluster is gebaseerd op de risico's in deze sector, de lange terugverdientijden van de investeringen (15 à 20 jaar) en de ondersteuning die instituten en bedrijven in andere landen ontvangen. De overheid is nauw betrokken bij het ruimtevaartcluster vanwege de enorme kosten die eraan verbonden zijn. Daarnaast is de overheid de grootste afnemer en belanghebbende bij vernieuwende ruimtevaarttoepassingen (bijvoorbeeld aardobservatie).

Stroomlijning

In de nota «Ruimte voor Industriële Vernieuwing» (Kamerstuk II 1998/99, 26 628-XIII, nr. 1) is onder andere aangekondigd dat het technologie-instrumentarium zal worden gestroomlijnd. Zie hiervoor paragraaf 1.4 van de Memorie van Toelichting.

02.01 Onderzoek en voorlichting ten behoeve van technologiebeleid

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Betreft uitsluitend de financiële afwikkeling van verplichtingen die tot en met 1994 zijn aangegaan.

b) De cijfers

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		247	131				
Ontwerp-begr. 2000	386	247	131				
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	175	112	59				

Economische code: 12 Functionele code: 11.0

02.02 Specifieke bedrijfsgerichte technologiestimulering

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Samenwerkingsinstrument; budget f 91,757 mln

Het Besluit subsidies bedrijfsgerichte technologische samenwerking (BTS, Stb. 1996, 638) richt zich zowel op samenwerking op R&D-gebied tussen bedrijven en kennisinstellingen als op samenwerking tussen bedrijven onderling. Het gaat hierbij om grote, middelgrote en kleine bedrijven. Het instrument heeft een generiek karakter.

Kengetallen Besluit bedrijfsgerichte technologische samenwerking (BTS)

(Bedragen in verplichtingen x f 1 mln)	artikel (-sub)	Realisatie 1998	Raming 1999	Raming 2000
Ramingskengetallen				
1. Aantal aanvragen (=gehonoreerde subsidie-aanvragen)		115	135	135
2. Gemiddelde gehonoreerde toekenning per aanvraag		0,944	0,717	0,680
3. Toegelicht begrotingsbedrag (= subsidie)	02.02-800	108,543	96,757	91,757
Doelmatigheidskengetallen				
1. Aantal prestaties (= behandelde aanvragen)		205	255	255
2. Kosten per prestatie (x f 1000)		5,954	5,269	5,269
3. Aantal prestaties (= dossiers in beheer)		203	285	285
4. Kosten per prestatie (x f 1000)		2,829	3,512	3,512
5. Overige uitvoeringskosten		2,171	2,290	2,290
6. Toegelicht begrotingsbedrag (= uitvoeringskosten Senter)	01.55-010	3,966	4,635	4,635
7. Uitvoerend personeel in fte (= Senter)		17,1	20	20
Kwaliteitskengetallen				
Aantal ingediende bezwaarschriften		16	14	13
Aantal afgehandelde bezwaarschriften		14	13	13
Waarvan (gedeeltelijk) gehonoreerd		5	2	2
<hr/>				
Waarvan afgewezen		9	11	11

Het is overigens niet uit te sluiten dat veelbelovende R&D-projecten door hun inhoud en omvang niet passen in het op samenwerking gerichte instrumentarium. In die (uitzonderlijke) gevallen kan EZ er toe overgaan binnen haar begroting ruimte te vinden voor dergelijke projecten. Elk voornemen tot ondersteuning van een dergelijk project wordt vooraf aan de Tweede Kamer voorgelegd.

Programma Schoner Produceren

Het Programma Schoner Produceren heeft als doel middelgrote en kleine bedrijven te activeren tot het op economisch verantwoorde wijze verminderen van de milieubelasting.

Met het programmaonderdeel Voorlichting en Doorlichting worden intermediaire organisaties gesteund die projecten uitvoeren om het MKB bewust te maken van rendabele milieumaatregelen, bijvoorbeeld op het gebied van milieutechnologie, milieugerichte productontwikkeling, energie-efficiency, bedrijfsinterne milieuzorg, preventie van afval en emissies. Indien een bedrijf zich laat adviseren over energie- en/of milieuefficiency, kan een deel van de externe advieskosten worden vergoed uit het programmaonderdeel Energie-efficiency en Milieuoadvies. In het uitvoeringsjaar wordt het budget vanuit artikel 09.01 en vanuit de begroting van het Ministerie van VROM naar artikel 02.02 (onderdeel Milieu/PBTS) overgeheveld.

Milieu referentie projecten; budget f 4 mln

Voor het midden- en kleinbedrijf bestaat de subsidieregeling referentieprojecten milieutechnologie (Stcrt. 1998, 15). De regeling heeft als doel middelgrote en kleine producenten van milieutechnologie te steunen bij het plaatsen van nieuwe milieutechnologie bij een eerste afnemer. Hiertoe wordt het verkrijgen van een referentie voor een nieuwe milieutechnologie gesubsidieerd. Een referentie kan worden opgebouwd door het laten uitvoeren van een meetprogramma of door het demonstreren van een eerste praktijktoepassing.

First-Mover Faciliteit; budget f 15 mln

Voor grotere milieutechnologieprojecten is in de nota Milieu en Economie de introductie van een First-Mover Faciliteit aangekondigd. Deze faciliteit heeft tot doel om de marktintroductie van nieuwe milieutechnologie te bevorderen door de financiële risico's voor de eerste afnemer te verminderen. Momenteel wordt, als kritieke succesfactor bij de ontwikkeling van een First-Mover Faciliteit, de bereidheid onderzocht van commerciële financierings- en/of verzekeringsmaatschappijen om in de faciliteit te participeren.

Economie, Ecologie en Technologie (EET); budget f 111,9 mln

Het Besluit subsidies Economie, Ecologie en Technologie (Stb. 1997, 13) biedt een financiële bijdrage aan initiatieven van bedrijven en kennisinstellingen voor het integreren van economie, ecologie en technologie. Doel van de regeling is het realiseren van doorbraken die op middellange termijn leiden tot aanmerkelijke positieve gevolgen voor de Nederlandse economie, de kennispositie van Nederland en nationale of mondiale ecologische vraagstukken. Zie voorts ook het algemeen deel van de memorie van toelichting, paragraaf 2.1.1.

Kengetallen Economie, Ecologie en Technologie (EET)

(Bedragen in verplichtingen x f 1 mln)	artikel (-sub)	Realisatie 1998	Raming 1999	Raming 2000
Ramingskengetallen				
1. Aantal aanvragen (=gehonoreerde subsidie-aanvragen)		19	47	24
2. Gemiddelde gehonoreerde toekenning per aanvraag		4,991	2,293	4,535
3. Toegelicht begrotingsbedrag (= subsidie)	02.02-754	94,836	107,770	108,851
Doelmatigheidskengetallen				
1. Aantal prestaties (= behandelde aanvragen)		69	153	100
2. Kosten per prestatie (x f 1000)		7,426	3,000	3,686
3. Aantal prestaties (= dossiers in beheer)		45	63	88
4. Kosten per prestatie (x f 1000)		4,880	7,500	7,500
5. Overige uitvoeringskosten		1,300	2,110	2,012
6. Toegelicht begrotingsbedrag (= uitvoeringskosten prog.bureau EET)	02.02-754	2,032	3,041	3 041
7. Uitvoerend personeel in fte (= progr.bureau EET)		8,4	9	9
Kwaliteitskengetallen				
Aantal ingediende bezwaarschriften		–	4	4
Aantal afgehandelde bezwaarschriften		1	4	4
waarvan (gedeeltelijk) gehonoreerd		1	1	1
waarvan afgewezen		–	3	3

Het aantal gehonoreerde aanvragen over de jaren verloopt enigszins grillig. Dit wordt veroorzaakt doordat de EET-tenderperioden een cyclus van acht maanden kennen. In het ene jaar valt derhalve de afwikkeling van twee tenders, in het daarop volgende jaar de afwikkeling van één tender.

Actieplan Life Science f 20,0 mln

In het actieplan voor starters op het gebied van life sciences (Kamerstukken II 1998/99, 25 518, nr. 17) wordt aangegeven dat Nederland op dit terrein een sterke kennispositie heeft. Deze kennispositie wordt echter onvoldoende te gelde gemaakt door commerciële activiteiten. Het doel van het actieplan is dan ook een substantiële groei van het aantal startende life sciences bedrijven – jaarlijks 15 tot 20 – te bewerkstelligen. De rol van de overheid is gericht op het stimuleren van marktinitiatieven en het bij elkaar brengen van relevante partijen. Voor het actieplan is in

het aanloopjaar 1999 een budget van 5 mln beschikbaar. In de periode 2000 – 2004 is ieder jaar 20 mln beschikbaar.

Flankerend beleid; budget f 16,233 mln

Om de effectiviteit van het bedrijfsgerichte R&D-instrumentarium te vergroten, is een samenstel van flankerende activiteiten opgezet:

- Het bevorderen van samenwerking tussen bedrijven onderling en tussen bedrijven en kennisinstellingen. Activiteiten in dit kader richten zich met name op het technologiegenererende bedrijfsleven.
- Het verspreiden van technologische kennis, met name naar het technologievolgend bedrijfsleven. Hierbij wordt specifiek aandacht besteed aan het MKB.
- Het besteden van aandacht aan niet technologische aspecten van innovatie, zoals bijvoorbeeld strategievorming, organisatievernieuwing en dergelijke.

Daarnaast worden flankerende activiteiten op het gebied van milieutechnologie ontplooid. Dit flankerend beleid richt zich met name op kennisdiffusie naar het MKB.

Elektronische snelwegen; budget f 49,865 mln

In de recent uitgebrachte nota «De Digitale Delta» (Kamerstukken II, 1998/99, 26 643, nr. 1) heeft het kabinet de ambitie uitgesproken dat Nederland tot de Europese kopgroep inzake de elektronische snelweg moet gaan behoren. Ook is in de nota verwoord welke activiteiten ondernomen moeten worden om deze doelstelling te bereiken. Vooral nog worden er vijf terreinen onderkend waarop actie noodzakelijk is. Over de toedeling van het budget 2000 aan de verschillende actielijnen moet nog nadere besluitvorming plaatsvinden.

Bevordering maritiem gericht onderzoek; EZ-aandeel f 4,413 mln

Het besluit subsidies Maritiem Onderzoek (SMO) (Stb. 1997, 555) beoogt een vergroting van de onderzoeksinspanning in de maritieme sector. Tevens is het streven erop gericht een nauwe samenwerking te bevorderen tussen het maritieme bedrijfsleven en de maritieme kennisinfrastructuur. Naast de SMO-regeling worden op instigatie van het Nederlands Instituut voor maritiem onderzoek (NIM) meer fundamentele onderzoeksprojecten gesubsidieerd. Het Ministerie van V&W levert samen met EZ de middelen voor het maritieme onderzoek.

Infralijn en beleidsonderbouwend onderzoek; f 8,513 mln

De infralijngelden worden ingezet voor projecten op het grensvlak van bedrijfsmatige technologie-toepassing en technisch-wetenschappelijke infrastructuur. Met dit budget worden ook externe evaluatie- en beleidsonderzoeken gefinancierd. Daarnaast worden ook de uitgaven voor het innovatieve aanbestedingsbeleid op dit artikelonderdeel geraamd.

99-14 Instrument: Innovatieve overheidsaanbesteding

Beknopt resultaat: De overheid is, met een jaarlijkse inkoop van 18 mrd, een grote marktpartij, zeker als gecoördineerd wordt ingekocht. De beleidsmatige coördinatie moet de komende jaren worden versterkt. Dit moet twee gevolgen hebben: een betere verhouding tussen prijs en kwaliteit van de ingekochte goederen en diensten, en een stimulans voor toeleverende bedrijven om dit via onderlinge samenwerking en innovaties te realiseren. Zowel de opdrachtgever (de rijksoverheid) als de opdrachtnemer hebben daar voordeel bij. De evaluatie beveelt daartoe o.a. aan om meer aandacht te besteden aan de keuze tussen zelf doen of uitbesteden, voor het innovatieve karakter van in te kopen producten en diensten en de formulering van functionele eisen.

Technisch Wetenschappelijke Attachés (TWA's); budget f 0,881 mln
De TWA's vormen een schakel in het ontsluiten van buitenlandse technologische kennis voor het Nederlandse bedrijfsleven, de kennisinfrastructuur en de overheidsinstellingen. Momenteel zijn er TWA-posten in de VS, Japan, Duitsland, Frankrijk, Italië en Singapore. De personele inzet voor deze posten bestaat uit 4,2 fte's. Met het beschikbare budget worden de materiële uitgaven van de TWA-posten gefinancierd, zoals bureaunkosten en lokale inhuur van uitzendkrachten.

Kennisdiffusie MKB; budget f 9,000 mln en TNO/MKB-initiatief; budget f 2,075 mln

Het doel van de Subsidieregeling Haalbaarheidsprojecten MKB (Stcrt. 1997, 113) is het stimuleren van de ondernemers uit het technologievolgend MKB om nieuwe technologie toe te passen in hun productieprocessen, producten of dienstverleningen. TNO beoogt met het MKB-initiatief het vermogen van het MKB tot strategische planning en heroriëntatie te vergroten en tegelijkertijd de kennisvraag naar technologische vernieuwing op basis van die strategische planning te bevorderen.

98-17 Instrument: Haalbaarheidsprojecten MKB

Beknopt resultaat: Het instrument «dwingt» MKB'ers tot gestructureerd nadenken bij innovaties. Bijna 40% van de deelnemers behoort tot de directe doelgroep van «voorzichtige of twijfelende innovatoren». Deze MKB'ers zijn over het algemeen technologievolgend. Uit de evaluatie blijkt dat er maar weinig raakvlakken zijn met kennisoverdrachtregelingen als de TOK-voorstudie en het TNO-MKB initiatief. Ondernemers zijn zeer tevreden over de duidelijke en snelle aanvraagprocedure en de kwaliteit van de Senterm-edewerkers. Mede naar aanleiding van de evaluatie is de Subsidieregeling Haalbaarheidsprojecten MKB 1998 gewijzigd. De wijziging moet onder meer het evenwicht tussen het aantal aanvragen en het beschikbare budget herstellen. Daartoe zijn ondernemers in de primaire landbouw en visserij uitgesloten. Verder krijgen alleen ondernemers met maximaal 250 werknemers nog subsidie. Ten derde is het subsidieplafond op structureel f 9 miljoen vastgesteld.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			389 234	384 028	369 004	367 503	367 503	
1e suppl. wet 1999			10 801	11 379	37 325	37 325	37 325	
Mutatie			- 13 630	- 2 352	1 671	- 1 156	1 935	
Ontwerp-begr. 2000	795 432	427 028	386 405	393 055	408 000	403 672	406 763	370 938
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	360 951	193 777	175 343	178 361	185 142	183 178	184 581	168 324
Waarvan te betalen	715 789	395 774	343 952	349 494	364 911	361 162	361 381	331 901

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		354 412	357 321	373 560	378 795	380 228	
1e Nota v Wijziging 1999		- 12 200	- 10 508	- 7 362	- 13 116	- 12 618	
1e suppl. wet 1999		- 27 679	5 198	9 346	- 695	- 15 400	
Mutatie		- 43 288	8 302	18 507	11 753	25 064	
Ontwerp-begr. 2000	268 318	271 245	360 313	394 051	376 737	377 274	367 376
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	121 757	123 086	163 503	178 813	170 956	171 199	166 708

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1998	1999	2000	1998	1999	2000	Econ.	Funct.
570 Overige activiteiten				1 231	858	297	31	11.31
600 Stim. Strat. Samenwerking	645			20 105	19 847	39 818	31	11.31
620 Voorber. techno. prod.	17 514	33 107	59 426	24 487	37 829	38 324	62D	11.3
710 Milieu/PBTS	8 456	7 100	4 000	57 309	25 439	20 533	31	11.31
715 First movers		15 000	15 000		600	6 500	31	11.3
720 IOP				16 759	12 083	5 234	31	11.31
730 Maritiem Onderzoek	8 092	5 413	4 413	6 470	7 575	7 831	31	11.31
740 Flankerend beleid	15 085	20 163	36 233	13 222	19 177	20 821	31	11.31
745 Elektronische Snelweg	141 776	82 426	49 865	62 661	49 858	59 346	31	11.3
750 Infrastructuur & Bel.Onderz.	11 570	3 706	8 513	6 469	10 389	9 993	31	11.31
754 EET-programma	94 836	110 811	111 892	13 964	44 477	81 090	47D	11.1
760 TWA	1 526	847	881	1 467	812	905	12	11.31
770 KMO				716			31	11.7
780 Informatietechnologie				15 068	6 533	3 500	31	11.31
800 BTS	108 543	96 757	91 757	18 044	24 157	52 039	31	11.3
810 Kennisdiffusie MKB	16 965	9 000	9 000	7 922	7 049	9 987	31	11.3
811 TNO/MKB-initiatief	2020	2 075	2 075		3 585	4 095	31	11.3
914 Stimuleringsprogr.				1 500	500		31	11.31
920 Biotechnologie				924	477		31	11.31
Totaal art. 02.02	427 028	386 405	393 055	268 318	271 245	360 313		

c) De toelichting bij de cijfers
Specificatie mutatie

(Verplichtingen x f 1000)	1999	2000	2001	2002	2003
1: Naar 03.05 Scheepsbouw	- 23 857	- 5 817	- 2 820	- 4 591	- 1 500
2: Van 02.09 voor Twinning	20 000				
3: Naar 02.07 Ruimtevaart	- 11 282	- 1 026			
4: Ombuiging	- 6 143	- 6 143	- 6 143	- 6 143	- 6 143
5: Van 03.03 voor BTS-budget	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
6: Budget voor Life Sciences		4 861	4 861	4 861	4 861
7: Overloop budget Milieureferentieprojecten	3 100				
8: Overige beleidsmatig niet-relevante mutaties	- 448	773	773	- 283	- 283
	- 13 630	- 2 352	1 671	- 1 156	1 935

- ad 1: Voor de verhoging van het scheepsbouwbudget wordt in totaal f 38,6 mln naar artikel 03.05 Steun scheepsbouw overgeheveld vanuit de budgetten voor Voorbereiding technologische productie (f 27,7 mln) en Beleidsonderbouwend onderzoek (f 10,9 mln).
- ad 2: Het budget voor het Twinning-initiatief wordt in 1999 met f 20 mln verhoogd. Dekking vindt plaats vanuit 02.09 Speur- en ontwikkelingswerk.
- ad 3: Voor de verhoging van het ruimtevaartbudget wordt vanuit het budget voor beleidsonderbouwend onderzoek in totaal f 12,3 mln naar artikel 02.07 Internationale Ruimtevaartprogramma's overgeheveld.
- ad 4: Door verlaging van het budget voor Voorbereiding technologische productie komt ruimte beschikbaar voor prioriteiten binnen de begroting en het gedeeltelijk invullen van de taakstelling die bij Voorjaarsnota is vastgesteld.
- ad 5: Vanwege het grote beroep op de regeling Besluit Technologische Samenwerking wordt aanvullend budget beschikbaar gesteld. Voorgesteld wordt om het BTS-budget in 1999 te verhogen met f 10,0 mln. Gezien de verwachte doelmatigheidswinst van de voorgenomen samenvoeging van de regelingen BIT, BTS en SMO, kan in later jaren volstaan worden met een structurele ophoging van f 5 mln. Dekking vindt structureel plaats vanuit 03.03 Versterking Economische Structuur. De additionele f 5 mln voor 1999 komt uit een herschikking binnen het artikel.
- ad 6: Het budget voor het actieplan Life Sciences wordt vanaf 2000 met f 12,5 mln verhoogd tot f 20,0 mln. Dekking vindt plaats vanuit artikel 02.09 Speur- en ontwikkelingswerk (f 4,9 mln) en binnen het artikel zelf.
- ad 7: Omdat een aantal aanvragen onder de regeling Milieureferentieprojecten uit 1998 in 1999 is toegezegd, is het niet verplichte budget uit 1998 overgeheveld naar 1999.

De uitgavenmutaties zijn het gevolg van een actualisatie van de uitgavenraming op reeds aangegane en nog aan te gane verplichtingen op het artikel. Verwacht wordt dat de uitgaven later zullen plaatsvinden dan eerder werd verondersteld, zodat de raming 1999 substantieel verlaagd kan worden.

02.03 Internationale en algemene technologiestimulering

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Doelstelling is het continueren en verder stimuleren van de Nederlandse inbreng in programmatische en projectmatige internationale samenwerkingsverbanden tussen bedrijven. Hiertoe worden ook nationale projecten ondersteund, voor zover deze een internationale uitstraling hebben.

BIT; budget f 35,894 mln

Het Besluit subsidies bedrijfsgerichte internationale technologieprogramma's (Stb. 1997, nr. 331) stimuleert technologische samenwerking met bedrijven en kennisinstellingen in het buitenland. Momenteel maken drie programma's deel uit van het BIT. Allereerst ondersteunt het BIT de Eureka-projecten, waarbij Nederlandse en Europese bedrijven en kennisinstellingen samenwerken op R&D-gebied (budget f 20,4 mln). Daarnaast maakt ook het programma voor de stimulering van internationale technologische samenwerking met overige geïndustrialiseerde landen deel uit van het BIT. Voor 2000 gaat het om technologische samenwerking met de VS, Japan, Singapore en Israël en een beschikbaar budget van f 7,0 mln. Als laatste programmaonderdeel wordt de interna-

tionale technologische samenwerking met opkomende markten gestimuleerd. Voor 2000 gaat het hier om de landen Indonesië, India en Zuid-Afrika. Het voornemen bestaat het BIT ook open te stellen voor China. Het beschikbare budget bedraagt f 8,5 mln. Het budget voor het BIT-opkomende markten maakt onderdeel uit van de HGIS.

Kengetallen Bedrijfsgerichte internationale technologieprogramma's (BIT)

(Bedragen in verplichtingen x f 1 mln)	artikel(-sub)	Realisatie 1998	Raming 1999	Raming 2000
Ramingskengetallen				
1. Aantal aanvragen (=gehonoreerde aanvragen)		36	65	76
2. Gemiddelde gehonoreerde toekenning per aanvraag		0,657	0,538	0,469
3. Toegelicht begrotingsbedrag (= subsidie)	02.03-010/11/13	23,660	34,959	35,894
Doelmatigheidskengetallen				
1. Aantal prestaties (= behandelde aanvragen)		92	150	150
2. Kosten per prestatie (x f 1000)		8,798	5 829	5 829
3. Aantal prestaties (= dossiers in beheer)		167	166	166
4. Kosten per prestatie (x f 1000)		3,923	3,643	3,643
5. Overige uitvoeringskosten		2,719	2,661	2,661
6. Toegelicht begrotingsbedrag (= uitvoeringskosten Senter)	01.55-010	4,184	4,140	4,140
7. Uitvoerend personeel in fte (= Senter)		15,6	15,7	15,7
Kwaliteitskengetallen				
Aantal ingediende bezwaarschriften		2	7	7
Aantal afgehandelde bezwaarschriften		4	7	7
waarvan (gedeeltelijk) gehonoreerd		2	2	1

De stijging van het aantal gehonoreerde aanvragen en het daarmee samenhangende budget voor 1999 en 2000 ten opzichte van 1998 wordt verklaard door het effect van de in 1997 geïntroduceerde verruiming van het instrument. Vanaf dat tijdstip kunnen ook samenwerkingsprojecten met een aantal geïndustrialiseerde landen en opkomende markten worden gesubsidieerd. Voor beide categorieën zijn geplafonneerde budgetten beschikbaar.

Op incidentele basis kunnen ook bilaterale technologische samenwerkingsprojecten worden ondersteund die door hun aard niet ingepast kunnen worden in het reguliere instrumentarium.

Micro-elektronica stimulering; budget f 80,0 mln

Met micro-elektronica stimulering wordt onderzoek en ontwikkeling op het terrein van deze basistechnologie ondersteund. Hierbinnen valt het MEDEA-programma. Dit is een omvangrijk Eureka-programma op het terrein van semi-conductors. Bij MEDEA (Micro Electronics Development for European Applications) zijn bedrijven betrokken als Philips, ASM International B.V., ASM Lithography B.V., SkyGate B.V., OnStream B.V. en DHV. Naast deze projecten worden ook andere Eureka-projecten ondersteund. Deze liggen onder andere op het terrein van embedded software (ITEA) en multimedia (COMMEND). De ondersteuning van deze projecten is gewenst om aansluiting te houden met internationale programma's. Hiervoor wordt aan Philips een bijdrage in de onderzoekskosten verleend. Tevens wordt sinds 1994 een aantal strategische samenwerkingsprojecten tussen Philips en de Nederlandse kennisinfrastructuur ondersteund. Het betreft onder andere projecten op het gebied van verkeerssystemen en micro-mechanica. De Tweede Kamer wordt jaarlijks separaat geïnformeerd over de technologiebijdrage aan Philips.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			151 474	137 109	137 109	137 109	137 109	
1e Nota v Wijziging 1999			- 25 000	- 25 000	- 25 000	- 25 000	- 25 000	
Mutatie				4 000	5 000	5 000	5 000	
Ontwerp-begr. 2000	120 848	156 848	126 474	116 109	117 109	117 109	117 109	117 109
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	54 838	71 175	57 391	52 688	53 142	53 142	53 142	53 142
Waarvan te betalen	117 126	152 881	118 770	111 440	112 370	112 370	112 370	112 370

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

		1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			143 803	136 755	133 685	132 631	132 720	
1e Nota v Wijziging 1999			- 13 750	- 24 000	- 26 250	- 28 300	- 29 000	
Mutatie			- 207	- 10 338	1 125	9 236	7 468	
Ontwerp-begr. 2000		144 490	129 846	102 417	108 560	113 567	111 188	112 370
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000		65 567	58 922	46 475	49 262	51 534	50 455	50 991

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1998	1999	2000	1998	1999	2000	Econ.	Funct.
010 BIT/Eureka	12 336	20 394	20 394	17 349	10 027	9 781	62D	11.31
011 BIT/Opkomende markten	5 497	7 565	8 500	1 126	4 596	8 892	62D	11.31
013 BIT/Geïndustrial. landen	9 827	7 000	7 000	677	4 506	7 463	43D	11.3
014 Eureka-secretariaat	313	215	215	313	215	215	43G	11.3
020 Micro-elektronica stim.	128 875	91 300	80 000	125 025	110 502	76 066	62D	11.31
Totaal art. 02.03	156 848	126 474	116 109	144 490	129 846	102 417		

c) De toelichting bij de cijfers

Om het budgetniveau 1999 structureel door te kunnen trekken en bovendien het BIT-opkomende markten ook voor China open te stellen, wordt voorgesteld het budget met structureel f 5 mln te verhogen. Dekking is gevonden binnen het geheel van het HGIS-deel van de EZ-begroting.

02.04 Overheidsaanschaffingen en bevordering bedrijfsgerichte samenwerking

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel wordt het budget voor de Codema-regeling geraamd. Doel van de Codema-regeling is het bevorderen van de deelname door het Nederlandse bedrijfsleven aan onderzoek en ontwikkeling op het gebied van defensiematerieel. De regeling voorziet in de ondersteuning van R&D-inspanningen op militair gebied. Hierbij zijn bedrijven betrokken als: SP Aerospace en Vehicle Systems, Delft Instruments, Hollandse Signaal-apparaten, TNO-DO, Origin, CAP-GEMINI N.V., RDM en Philips-Crypto. De regeling richt zich met name op technologische onderzoeksprogramma's, waaronder het internationale samenwerkingsprogramma EUCLID. De Codema-regeling wordt samen met het Ministerie van Defensie uitgevoerd. EZ en Defensie dragen in principe ieder voor de helft bij aan het budget. In het verlengde van deze regeling wordt de Nederlandse deelname aan buitenlandse defensiebeurzen gestimuleerd. Op ad hoc basis draagt EZ bij in de kosten van deze beurzen. De voor 2000 geraamde EZ-bijdrage aan het Codema-budget en de bijdrage aan de beurzen bedraagt maximaal f 15,6 mln.

Incidenteel kunnen op dit artikel ook eerste toepassingen van innovatieve producten via de overheidsmarkt worden gestimuleerd.

Tevens worden op dit artikel de betalingen op in het verleden aangegane verplichtingen op de subsidieregeling bedrijfsgericht technologisch onderzoek (BTOC) geraamd.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	
Mutatie			2 600	600	600	600	600	
Ontwerp-begr. 2000	58 899	16 791	17 600	15 600	15 600	15 600	15 600	15 600
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	26 727	7 619	7 987	7 079	7 079	7 079	7 079	7 079
Waarvan te betalen	50 665	14 820	15 840	14 040	14 040	14 040	14 040	14 040

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		18 609	17 979	14 318	15 026	14 500	
1e Nota v Wijziging 1999					- 1 500	- 2000	
Mutatie		1 601	- 705	2 787	2019	2 768	
Ontwerp-begr. 2000	18 599	20 210	17 274	17 105	15 545	15 268	14 525
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	8 440	9 171	7 839	7 762	7 054	6 928	6 591

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1998	1999	2000	1998	1999	2000	Econ.	Funct.
010 O en O collectiviteiten				6 828	2 950	1 966	43D	11.01
020 Overheidsaanschaffingen	16 791	17 600	15 600	11 771	17 260	15 308	52	11.0
Totaal art. 02.04	16 791	17 600	15 600	18 599	20 210	17 274		

c) De toelichting bij de cijfers

Voorgesteld wordt het budget voor Overheidsaanschaffingen te verhogen voor de financiering van een cryptografieproject (f 0,6 mln meerjarig) en de ontwikkeling van een Hybride Bus (f 2 mln in 1999). Dekking vindt plaats uit artikel 03.03 Versterking economische structuur.

02.05 Syntens*a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid*

Op dit artikel wordt de EZ-bijdrage aan Syntens, het innovatienetwerk voor ondernemers, geraamd. Syntens ontstond uit de fusie per 1 januari 1998 van het voormalige IMK Voorlichting en het ICNN (Kamerstukken II 1996/97, 24 243, nr. 5, blz. 2). De missie van het netwerk is het versterken van het vernieuwend vermogen van het MKB, door het actief bemiddelen in praktisch toepasbare kennis, waarbij het accent ligt op technologie en bedrijfsvoering. Met Syntens beschikt het MKB over een adviesnetwerk met adviescapaciteit voor alle sectoren en het gehele scala van bedrijfsvoeringsaspecten. De activiteiten van de 15 vestigingen van het netwerk bestaan uit:

- het stimuleren en ondersteunen van vernieuwingsprocessen die leiden tot succesvolle innovaties door doelgroep- en themagerichte (collectieve) voorlichting en door landelijke en regionale projecten. Dit geschiedt door middel van het zelf aanbieden van praktisch toepasbare kennis, evenals het makelen en schakelen tussen kennisleveranciers en het MKB;
- het stimuleren van regionale, landelijke en internationale samenwerkingsverbanden gericht op vergroting van het vernieuwend vermogen van het MKB;
- het toegankelijk zijn voor ondernemers met vragen, passend binnen de missie;
- het informeren van overheden over relevante ontwikkelingen binnen het MKB.

Ter voorbereiding op de in de subsidieverplichtingen vastgelegde evaluatie van Syntens in 2001 wordt in november 1999 gestart met een nulmeting. In het kader van deze nulmeting worden doelmatigheids- en doeltreffendheidskengetallen ontwikkeld om onder meer zicht te krijgen op het effect van de Syntens-activiteiten op het innovatief vermogen van het MKB. De nieuwe kengetallen zullen worden opgenomen in de ontwerpbegroting 2001.

b) De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			64 915	64 649	64 470	64 470	64 470	
1e Suppl. wet 1999			70 871					
Mutatie			3 284	802	296	- 204	- 704	
Ontwerp-begr. 2000	396	79 447	139 070	65 451	64 766	64 266	63 766	63 766
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	180	36 051	63 107	29 700	29 390	29 163	28 936	28 936

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

		1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			70 871	64 915	64 649	64 470	64 470	
Mutatie			1 975	1 309	802	296	- 204	
Ontwerp-begr. 2000		79 843	72 846	66 224	65 451	64 766	64 266	63 766
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000		36 231	33 056	30 051	29 700	29 390	29 163	28 936

Economische code: 12 Functionele code: 11.3

c) De toelichting bij de cijfers

Specificatie mutatie

(Verplichtingen x f 1000)	1999	2000	2001	2002	2003
1: Inzet binnen EZ-begroting	- 500	- 1 000	- 1 500	- 2000	- 2 500
2: Loon- en prijsbijstelling	3 784	1 802	1 796	1 796	1 796
Totaal	3 284	802	296	- 204	- 704

ad 1: Ter invulling van de ombuigingstaakstelling die bij het opstellen van de begroting overeengekomen werd, is een korting van f 0,5 mln oplopend tot f 2,5 mln aangebracht op de raming voor Syntens. De korting van f 0,5 mln die in de raming voor 1999 is verwerkt, heeft betrekking op de subsidie voor het uitvoeringsjaar 2000 die in het daaraan voorafgaande jaar wordt toegezegd.

02.06 Subsidies in het belang van de industriële ontwikkeling

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op het gebied van technologie verrichten diverse instituten strategisch onderzoek. Op dit artikelonderdeel worden de bijdragen geraamd, die ter versterking van de technologische kennisinfrastructuur aan deze instituten

(onder meer NLR, MARIN, WL Delft Hydraulics en TNO) worden verstrekt. De bijdrage aan deze organisaties verstrekt EZ in de vorm van doel- en basissubsidies. Onder het laatste wordt een bijdrage in de exploitatie verstaan. Waar mogelijk is deze laatste vorm in de afgelopen jaren afgebouwd en omgezet in bijdragen die gerelateerd zijn aan concrete activiteiten op het gebied van industrie/technologie. De bijdrage aan TNO is gebaseerd op de TNO-wet (Stb. 1985, 762) van 19 december 1985 (regeling van de Nederlandse Organisatie voor Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek TNO). Bij de overige organisaties is veelal sprake van het goedkeuren van de jaarlijkse (project)begroting van het instituut.

Gegevens gefinancierde instituten *behalve de soort financiering betrekking hebbend op 1998)

	soort financiering (project of basis)	aandeel Rijk in omzet	waarvan EZ-deel
Nederlands Instituut voor Maritiem onderzoek	basis	100,0%	40,0%
Maritiem InformatieCentrum / TU-Delft	project	100,0%	50,0%
Nederlands Normalisatie Instituut	project	5,0%	5,0%
Maritiem Research Instituut Nederland	mengvorm	16,5%	5,5%
Raad voor de Accreditatie	project	4,5%	4,0%
TNO doels. hfdst. VIII	mengvorm	37,5%	6,7%
Stichting Nederland Distributieland	basis	38,0%	17,5%
Instituut Nederlandse Kwaliteit	project	25,0%	15,0%
Stichting Bos en Hout	project	73,0%	47,9%
NLR hoofdstuk XII	mengvorm	27,3%	5,9%
Stichting Koning Willem I	basis	100,0%	100,0%

* De gegevens (behalve de soort financiering) hebben betrekking op 1998.

Medio 1999 heeft de Adviesraad voor Wetenschaps- en Technologiebeleid (AWT) aan het kabinet advies uitgebracht over de zogenaamde Grote Technologieministries (GTI's). Dit advies heeft betrekking op de positie van de GTI's ten opzichte van de overige publieke kennisinfrastructuur (intensivering van de relatie met instituten op het gebied van fundamenteel onderzoek), ten opzichte van private partijen (geen concurrentie maar samenwerking) en ten aanzien van internationale samenwerking (synergievoordeel mogelijk). Het kabinet onderschrijft in grote lijnen het advies en erkent dat de overheid een financiële verantwoordelijkheid voor de GTI's heeft. Dit omdat de instituten geen winstgevoer hebben en het niet op voorhand duidelijk is of de ontwikkelde kennis economisch rendabel (d.w.z. kostendekkend) geëxploiteerd kan worden. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen enerzijds de financiering van het op (top)niveau houden van basiskennis (basisfinanciering) en anderzijds de financiering van technologieontwikkeling ten behoeve van overheid en bedrijfsleven (doelfinanciering).

99-16 Instrument: Nederland Distributieland

Beknopt resultaat: «Nederland Distributieland» is een samenwerkingsverband van aanbieders van logistieke diensten. De organisatie heeft een succesvolle bijdrage geleverd aan de werkgelegenheid, de verdiensten en het aantrekken van ladingstromen. Mede door de inspanningen heeft Nederland een goede concurrentiepositie op logistiek gebied. Wel is er een achterstand op de Verenigde Staten als het gaat om innovaties en ontwikkeling van de bedrijfsstructuur. Verder kwam naar voren dat het milieu meer aandacht behoeft. In «Nederland Distributieland» moet wel meer aandacht zijn voor kennis en innovatie. Ook moet er rekening worden gehouden met de maatschappelijke acceptatie. Gezien de positieve evaluatie wordt de subsidie aan NDL de komende jaren voortgezet.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			68 065	68 136	71 973	71 959	71 959	
Mutatie			8 453	5 264	1 082	514	813	
Ontwerp-begr. 2000	75 716	78 640	76 518	73 400	73 055	72 473	72 772	73 873
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	34 358	35 685	34 722	33 307	33 151	32 887	33 022	33 522
Waarvan te betalen	75 716	78 640	76 293	73 175	72 830	72 248	72 449	73 468

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

		1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			74 138	73 551	75 796	73 201	71 959	
Mutatie			7 039	437	- 3 433	- 1 479	- 511	
Ontwerp-begr. 2000		86 310	81 177	73 988	72 363	71 722	71 448	71 548
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000		39 166	36 837	33 574	32 837	32 546	32 422	32 467

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1998	1999	2000	1998	1999	2000	Econ.	Funct.
010 NEHEM	2000			1 777	400		31	11.3
025 NIM	870	400	400	817	523	400	31	11.31
027 MIC/TUD	400	200	100	400	200	100	43Z	11.3
110 NNI	2 092	2 114	2 108	2 290	2 387	2 109	31	11.3
120 MARIN	7 806	5 062	4 561	7 806	5 062	4 561	31	11.31
220 Oeso hoofdstuk V		58	58		58	58	43G	11.3
320 NBBI				155			31	11.3
330 NEA				338	113		12	12.0
410 Raad voor de certificatie				166			12	11.3
415 Raad voor de Accrediatie	400	400	400		800	400	43Z	11.3
420 TNO doelsubs. hfdst.VIII	55 271	57 441	55 425	54 333	55 893	55 658	31	11.3
500 Nederland Distributieland	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	31	11.3
510 INK	575	575	575	575	575	575	31	11.31
515 NMI	2 800	1 353	1 348	1 976	3 466	1 350	43Z	11.3
520 Stichting Bos en Hout	490	490		490	490	490	12	11.31
620 NLR hoofdstuk XII	4 775	4 275	4 275	4 275	4 275	4 475	31	11.31
810 Stichting Koning Willem I	161	150	150	155	150	150	31	11.3
840 WL Delft Hydraulics		3 000	3 000			694	31	11.31
860 STW				9 757	5 785	1 968	43Z	11.31
Totaal art 0 206	78 640	76 518	73 400	86 310	81 177	73 988		

Specificatie mutatie

(Verplichtingen x f 1000)	1999	2000	2001	2002	2003
1: Loon- en prijsbijstelling	3 729	1 930	1 915	1 914	1 914
2: Aanpassing WL-hydraulics	3 000	2 334	- 1 833	- 2 400	- 1 101
3: Van 03.03 voor NDL	1 000	1 000	1 000	1 000	
4: Van 03.03 voor missiesubsidie MARIN	724	-	-	-	-
Totaal	8 453	5 264	1 082	514	813

- ad 1: Betreft loon- en prijsbijstelling voor de instituten, ten laste van de artikelen 01.03 en 01.04.
- ad 2: Betreft de aanpassing van de raming voor de voorgenomen subsidierelatie met het Waterloopkundig Laboratorium/Delft Hydraulics. Die temporisatie verloopt budgettair neutraal.
- ad 4: Naar aanleiding van de kabinetsreactie op het AWT-advies is de missiesubsidie aan het MARIN structureel met f 2,6 mln verhoogd, waaraan in 1999 incidenteel f 0,7 mln is toegevoegd. Dekking voor de structurele verhoging is gevonden binnen het artikel, voor de incidentele extra ophoging in 1999 komt de dekking van artikel 03.03 Versterking economische structuur.

02.07 Internationale ruimtevaartprogramma's*a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid*

Op dit artikel worden de uitgaven aan internationale ruimtevaartprogramma's geraamd. Het gaat grotendeels om programma's van het Europese Ruimte Agentschap (ESA). Daarnaast worden enkele nationale en bilaterale programma's via het NIVR gesubsidieerd, bijvoorbeeld het Duits-Nederlands-Belgisch aardobservatie-instrument Sciamachy en het Nederlands-Finse ozonmeetinstrument OMI.

Het ruimtevaartbeleid wordt periodiek bijgesteld tijdens internationale ministersconferenties. In mei 1999 heeft een dergelijke conferentie plaats gevonden, waarin een groot aantal ESA-programma's is vastgesteld. De Nederlandse inzet tijdens deze ESA-ministersconferentie is beschreven in een geannoteerde agenda (Kamerstukken II 1998/99, 24 446, nr. 6) en de notitie «Ruimtevaart in het nieuwe millennium» (Kamerstukken II 1998/99, 24 446, nr. 7). Een verslag van de conferentie is aan de Tweede Kamer toegezonden (Kamerstukken II 1998/99, 24 446, nr. 9).

Naast EZ verstrekken ook de Ministers van OCenW, LNV en V&W bijdragen aan de programma's van ESA. Tegenover de rijksbijdragen staan ESA opdrachten aan de Nederlandse industrie en uitgaven van ESA via ESTEC in Nederland (jaarlijks circa f 500 mln).

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			67 357	100 021	124 341	75 161	59 380	
Mutatie			104 126	- 33 984	1 070	1 201	1 257	
Ontwerp-begr. 2000	296 310	101 742	171 483	66 037	125 411	76 362	60 637	60 637
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	134 460	46 169	77 816	29 966	56 909	34 652	27 516	27 516

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

		1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			116 142	108 286	76 403	85 795	89 792	
Mutatie			19 525	17 329	17 864	11 466	8 120	
Ontwerp-begr. 2000		129 006	135 667	125 615	94 267	97 261	97 912	96 139
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000		58 540	61 563	57 002	42 776	44 135	44 431	43 626

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1998	1999	2000	1998	1999	2000	Econ.	Funct.
010 Deeln. int. ruimtevaart	17 066	16 697	16 541	17 065	16 697	16 541	43G	11.31
015 Telecommunicatie	1 047	7 500	2 100	3 877	4 692	4 702	43G	11.31
018 Ruimtetransport	31 559	119 626	26 416	56 148	67 508	74 916	43G	11.31
020 Basistechnologie	577			1 824	1 061	1 036	43G	11.31
040 Aardobservatie	35 087	3 660	4 880	37 135	27 809	15 320	43G	11.31
050 Ruimtestation/platform	16 406	24 000	16 100	12 957	17 900	13 100	43G	11.31
Totaal art 0 207	101 742	171 483	66 037	129 006	135 667	125 615		

c) De toelichting bij de cijfers

Specificatie mutatie

(Verplichtingen x f 1000)	1999	2000	2001	2002	2003
1: Verhoging budget ruimtevaart	102 500	- 35 500			
2: Prijsbijstelling	1 626	1 516	1 070	1 201	1 257
Totaal	104 126	- 33 984	1 070	1 201	1 257

ad 1: Betreft een incidentele verhoging van het ruimtevaartbudget van in totaal f 67 mln voor deelname aan een aantal ontwikkelings-

programma's. Hiervan is f 19 mln voor onvoorziene extra uitgaven aan het ERA-programma. Daarnaast wordt naar aanleiding van besluitvorming in de ESA-ministersconferentie van 11 en 12 mei 1999 het budget incidenteel opgehoogd met f 9 mln voor diverse zonnepanelenprogramma's en met f 39 mln voor het International Space Station (ISS). De uitgaven voor ISS en de extra middelen voor de zonnepanelen-programma's na 2004 worden opgevangen binnen het totaal van de ruimtevaartbegroting. Voor deze incidentele uitgaven wordt voor een deel dekking gevonden binnen artikel 02.02 (f 12 mln) en voor het resterende deel door incidentele vrijval en verschuiving van middelen binnen het geheel van de EZ-begroting.

02.08 Bevordering van de vliegtuigindustrie en ruimtevaart

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op basis van het regeringsstandpunt over de herstructurering en stimulering van het Nederlandse luchtvaartcluster (Kamerstukken II 1997/98, 25 820, nr. 1) zijn randvoorwaarden geschapen voor de industrie en de kennisinfrastructuur om te participeren in grote internationale vliegtuigontwikkelingsprogramma's. Het Kabinet heeft bij de Voorjaarsnota 1998 onder andere f 320 mln beschikbaar gesteld om het Nederlandse luchtvaartcluster in staat te stellen zich voor te bereiden op en te participeren in de ontwikkeling van de Airbus A3XX. Het budget zal op basis van het in voorbereiding zijnde Besluit Subsidies civiele vliegtuigontwikkeling worden toegekend aan de diverse projecten.

Daarnaast is f 150 mln beschikbaar gesteld voor de participatie in de ontwikkeling van de Joint Strike Fighter. Hiervan is f 100 mln op het onderhoudsartikel begroot en f 50 mln op de begroting van het Ministerie van Defensie. Op 4 maart 1999 is in dit kader de Subsidieregeling demonstratie- en technologie-ontwikkelingsprojecten JSF in werking getreden (Stcrt. 1999, 42).

Belangrijke partijen in het luchtvaartcluster zijn de bedrijven Stork, Delft Instruments, Origin, Interturbine, Driessen Aircraft Interior Systems, Urenco Nederland, Philips Machinefabrieken B.V. en Hollandse Signaalapparaten. Daarnaast zijn de kennisinstellingen TNO en NLR cruciaal in het cluster.

De op de begroting beschikbare middelen alsmede het NIVR Revolving Fund vormen de financieringsbronnen voor de genoemde programma's. Er is geen sprake van een strakke compartimentering. Voor de jaren 1999 en 2000 ligt het zwaartepunt op de JSF omdat de kwalificatie voor de ontwikkelingsfase in 2000/2001 een feit moet zijn. Voor de Airbus-programma's geldt een minder strak tijdschema omdat de besluitvorming over de A3XX is opgeschort.

b) De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			41 500	60 000	60 000	60 000	67 000	
Ontwerp-begr. 2000		3 200	41 500	60 000	60 000	60 000	67 000	67 000
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000		1 452	18 832	27 227	27 227	27 227	30 403	30 403

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

		1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			41 500	60 000	60 000	60 000	67 000	
Ontwerp-begr. 2000		3 200	41 500	60 000	60 000	60 000	67 000	67 000
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000		1 452	18 832	27 227	27 227	27 227	30 403	30 403

Economische code: 31 Functionele code: 11.31

02.09 Speur- en ontwikkelingswerk

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel zijn de ramingen voor het Besluit technische ontwikkelingskredieten (Stb. 1996, 611), het besluit Kredieten elektronische dienstenontwikkeling (KREDO; Stb. 1997, 554) en de Kredietregeling milieugerichte productontwikkeling (MPO; Stcrt. 1997, 240) opgenomen.

Besluit technische ontwikkelingskredieten (TOK); budget f 74,971 mln

Het doel van de TOK-regeling is het stimuleren van de technische ontwikkeling van voor Nederland nieuwe producten, processen of diensten die zonder een TOK niet, of slechts met grote vertraging, tot stand zouden komen. Vanuit deze regeling kunnen risicodragende kredieten worden verstrekt voor de financiering van technische ontwikkelingsprojecten. Terugbetaling van het krediet, inclusief de jaarlijks bijgeschreven rente, vindt plaats als met de betreffende ontwikkeling omzet wordt gemaakt. In het jaar 2000 zal de reguliere evaluatie van de regeling plaatsvinden. Daarnaast wordt gewerkt aan een wijziging van de regeling.

Kengetallen Technische ontwikkelingskredieten (TOK)

(Bedragen in verplichtingen x f 1 mln)	artikel(-sub)	Realisatie 1998	Raming 1999	Raming 2000
Ramingskengetallen				
1. Aantal (= gehonoreerde aanvragen TOK-groot)		1	1	1
2. Bedrag per eenheid (= kredietaanvraag TOK-groot)		25,000	25,000	25,000
3. Aantal (= gehonoreerde aanvragen TOK-klein)		57	59	54
4. Bedrag per eenheid (= kredietaanvraag TOK-klein)		0,974	0,933	0,925
5. Toegelicht begrotingsbedrag (= verstrekt krediet)	02.09-110	80,529	80,037	74,971
Doelmatigheidskengetallen				
1. Aantal prestaties (= behandelde projecten)		137	100	100
2. Kosten per prestatie (x f 1000)		7,476	9,336	9,336
3. Aantal prestaties (= dossiers)		555	600	600
4. Kosten per prestatie (x f 1000)		2,467	2,376	2,376
5. Overige uitvoeringskosten		1,245	1,283	1,283
6. Toegelicht begrotingsbedrag (= uitvoeringskosten Senter)	01.55-010	3,638	3,643	3,643
7. Uitvoerend personeel in fte (= Senter)		16,5	16,9	16,9
Kwaliteitskengetallen				
Aantal ingediende bezwaarschriften		11	11	11
Aantal afgehandelde bezwaarschriften		11	11	11
waarvan (gedeeltelijk) gehonoreerd		1	2	2

Besluit Kredieten Elektronische Diensten Ontwikkeling (KREDO); budget f 20 mln

De KREDO is een invulling van het Actieprogramma Elektronische Snelwegen. Doel van de regeling is bij te dragen aan de totstandkoming van de elektronische snelwegen in Nederland door het stimuleren van de ontwikkeling van nieuwe elektronische diensten door individuele bedrijven. Het maximale krediet bedraagt f 4 mln per project. De terugbetaling van het krediet is gekoppeld aan het commercieel succes van het project.

97-16 Instrument: Kredieten elektronische dienstenontwikkeling (KREDO)

Beknopt resultaat: Het doel van de evaluatie van KREDO was tweeledig. Op de eerste plaats is een nulmeting gedaan. Daardoor kan de bijdrage van KREDO aan de (verdere) ontwikkeling van elektronische diensten in het vervolg beter gemeten worden. Verder is de wijze van uitvoering van KREDO tegen het licht gehouden. Uit de evaluatie kwam naar voren dat het instrument een stimulans is om een nieuwe elektronische dienst te ontwikkelen vanwege het afdekken van het financiële risico. De bekendheid en de toegankelijkheid van de regeling kunnen beter. Vooral startende en kleinere bedrijven bleken vaak moeilijk de aanvullende financiering rond te krijgen. Indirecte effecten zijn: verbetering van het innovatieve imago, betere uitstraling naar andere bedrijven, het aanspreken van nieuwe markten en de start van nieuwe ontwikkelingsprojecten. De voorlichting is verbeterd door gebruik te maken van concrete voorbeelden. Daarnaast is op basis van de evaluatie de ondergrens verlaagd van f 500 000 tot f 200 000, zodat ook kleinere bedrijven in aanmerking kunnen komen voor een KREDO-krediet.

Kengetallen Kredieten Elektronische DienstenOntwikkeling (KREDO)

(Bedragen in verplichtingen x f 1 mln)	artikel(-sub)	Realisatie 1998	Raming 1999	Raming 2000
Ramingskengetallen				
1. Aantallen aanvragen (=gehonoreerde aanvragen)		44	40	32
2. Gemiddelde gehonoreerde toekenning per aanvraag		0,942	0,625	0,625
3. Toegelicht begrotingsbedrag (= verstrekt krediet)	02.09-120	41,427	25,000	20,000
Doelmatigheidskengetallen				
1. Aantal prestaties (= behandelde aanvragen)		104	100	100
2. Kosten per prestatie (x f 1000)		5,303	6,199	6,199
3. Aantal prestaties (= dossiers in beheer)		65	75	75
4. Kosten per prestatie (x f 1000)		2,630	2,527	2,527
5. Overige uitvoeringskosten		0,847	0,434	0,434
6. Toegelicht begrotingsbedrag (= uitvoeringskosten Senter)	01.55-010	1,569	1,243	1,243
7. Uitvoerend personeel in fte (= Senter)		6,5	5,5	5,5
Kwaliteitskengetallen				
Aantal ingediende bezwaarschriften		5	4	4
Aantal afgehandelde bezwaarschriften		-	9	4
waarvan (gedeeltelijk) gehonoreerd		-	1	-

Kredietregeling Milieugerichte Productontwikkeling (MPO); budget f 5 mln
 De Kredietregeling milieugerichte productontwikkeling beoogt de ontwikkeling te stimuleren van producten die het milieu zo min mogelijk belasten. De regeling is bedoeld voor bedrijven met ten hoogste 250 werknemers. Het krediet bedraagt niet meer dan 40% van de totale projectkosten en het maximale kredietbedrag is f 0,5 mln per project per jaar.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			116 337	124 171	134 726	134 726	150 143	
1e Nota v Wijziging 1999			- 6 300	- 14 200	- 19 700	- 19 700	- 25 000	
Mutatie				- 10 000	- 15 000	- 10 000	- 5 000	
Ontwerp-begr. 2000	230 559	126 008	110 037	99 971	100 026	105 026	120 143	120 143
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	104 623	57 180	49 933	45 365	45 390	47 659	54 519	54 519
Waarvan te betalen	218 166	120 523	90 567	87 549	87 586	93 399	107 501	106 879

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		109 944	104 210	109 106	112 455	116 588	
1e Nota v Wijziging 1999		- 567	- 2 412	- 5 463	- 9 009	- 25 000	
1e suppl. wet 1999		- 9 150	- 4 150	- 4 150	- 4 425	- 10 413	
Mutatie		699	- 1 013	- 4 086	- 8 519	4 242	
Ontwerp-begr. 2000	90 994	100 926	96 635	95 407	90 502	85 417	96 822
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	41 291	45 798	43 851	43 294	41 068	38 761	43 936

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1998	1999	2000	1998	1999	2000	Econ.	Funct.
110 Ontwikkelingskredieten	80 529	80 037	74 971	83 138	82 876	76 717	72D	11.31
120 Diensten Ontwik. Krediet	41 427	25 000	20 000	5 131	13 950	16 600	72D	11.31
130 TOK-MPO	4 052	5 000	5 000	2 725	4 100	3 318	72D	11.31
Totaal art. 02.09	126 008	110 037	99 971	90 994	100 926	96 635		

*c) De toelichting bij de cijfers***Specificatie mutatie**

(Verplichtingen x f 1000)	1999	2000	2001	2002	2003
1: Naar 02.02 voor Twinning		- 5 000	- 10 000	- 5 000	
2: Naar 02.02 voor Life Sciences		- 5 000	- 5 000	- 5 000	- 5 000
Totaal		- 10 000	- 15 000	- 10 000	- 5 000

ad 1: Voorgesteld wordt een gedeelte van het budget op artikel 02.09 aan te wenden voor het Twinning-initiatief. Daartoe wordt het budget in de jaren 2000 tot en met 2002 met in totaal f 20 mln verlaagd en worden de vrijkomende middelen vervolgens vervroegd naar 1999. Zodoende komt in 1999 op artikel 02.02 Specifieke bedrijfsgerichte technologiestimulering f 20 mln vrij voor Twinning.

ad 2: Betreft dekking voor de structurele verhoging van het budget voor het actieplan Life Science (artikel 02.02).

02.12 Technologische infrastructuur*a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid*

Op dit artikel worden gelden geraamd voor Technologische vernieuwing, Onderzoek en voorlichting voor het technologiebeleid, de Stichting Technische Wetenschappen (STW), Innovatiegerichte Onderzoek

Programma's (IOP's), Technologische Topinstituten (TTi's), het programma Technologie en Samenleving, de subsidieregeling Kennisdragers in het MKB (KIM) en de Subsidieregeling BrancheCentra voor Technologie.

Technologische vernieuwing; budget f 21,9 mln

- De Stichting AXIS, opgericht op initiatief van de Ministeries van EZ, OC&W en SZW, de werkgevers (VNO-NCW, MKB-Nederland), het beroeps- en het hoger onderwijs en het Centraal Bestuur Arbeidsvoorziening is in 1998 van start gegaan. Doel van de stichting is het kwantitatief en het kwalitatief beter laten aansluiten van vraag naar en aanbod van bèta- en technisch opgeleiden. In haar activiteitenplan 1999 heeft AXIS drie rollen opgenomen die zij de komende jaren wil vervullen: projectparticipant, netwerkorganisator en kenniscentrum. Ten behoeve van projecten en exploitatie ontvangt AXIS van zowel EZ als OCW f 20 mln voor een periode van 4 jaar (gezamenlijk f 40 mln). LNV draagt f 1,6 mln bij en SZW f 0,75 mln. Door cofinanciering van de projecten dient in de markt ten minste een gelijk bedrag te worden gegenereerd, zodat er in totaal voor ongeveer f 80 mln in deze problematiek zal worden geïnvesteerd.
- In het kader van de publieksvoorlichting is f 3 mln geraamd. De Stichting Wetenschap en Techniek Nederland (WeTeN) wordt gesubsidieerd door de Ministeries van OC&W en EZ. EZ heeft hiervoor f 3,75 mln (waarvan f 0,75 mln uit het EZ-voorlichtingsbudget) geraamd en OCW f 3 mln. Van deze subsidie is f 1 mln geormerkt voor de Subsidieregeling publieksvoorlichting wetenschap en technologie. Deze beoogt kleinere onafhankelijke organisaties voor wetenschap- en techniekvoorlichting met een meerjarensubsidie van basissteun te voorzien. De stichting is in de eerste helft van 1999 geëvalueerd (evaluatienummer 1998-10). Het parlement zal in het najaar van 1999 nader over de resultaten worden geïnformeerd.
- De vormgeving van de innovatieve onderzoeksclusters (IOC's) voor Verkeer en vervoer en Duurzame energie zal in de loop van 1999 zijn beslag krijgen. Het voornemen om aan het Samenwerkingsverband Duurzame Energie (SDE) steun te verlenen is gemeld in Brussel. Voor het Kenniscentrum Verkeer en Vervoer (CONNEKT) wordt gezien of NWO een rol kan spelen bij de opstelling van een programma van (fundamenteel) strategisch onderzoek.

Onderzoek en voorlichting voor het technologiebeleid; budget f 4,9 mln

Betreft diverse onderzoeken en voorlichtingsprojecten in het kader van het technologiebeleid.

Stichting Technische Wetenschappen (STW); budget f 36,2 mln

Het doel van de EZ-bijdrage aan STW is het bevorderen van technisch-wetenschappelijk onderzoek van hoge kwaliteit en het gebruik van de resultaten daarvan door derden, in het bijzonder het bedrijfsleven. Met NWO is begin 1998 overeengekomen dat de EZ-bijdrage vanaf 1999 aanzienlijk wordt verhoogd van ruim f 20 mln tot ruim f 36 mln. NWO heeft laten weten dat het de voorgenomen verhoging van haar bijdrage aan STW om budgettaire redenen moet beperken tot circa f 10 mln. EZ heeft besloten zijn extra bijdrage te handhaven. Naar verwachting zal de gezamenlijke bijdrage van EZ en NWO daardoor structureel met circa f 26 mln worden verhoogd tot circa f 86,5 mln. Hiermee is nog steeds sprake van een aanzienlijke extra inspanning van EZ en NWO ter bevordering van utiliteitsgericht technisch-wetenschappelijk onderzoek. Met STW zullen afspraken worden gemaakt over een evaluatie van het open technologieprogramma van STW in 2001.

Innovatiegerichte Onderzoek Programma's (IOP); budget f 18,9 mln

Het IOP-instrument is een beproefd middel gebleken om onderzoekspanningen van universiteiten en onderzoeksinstituten meer te richten op specifieke vragen en problemen uit het bedrijfsleven. Het wordt ingezet op terreinen die voor het Nederlandse bedrijfsleven van strategisch belang zijn en waar aansluiting van vraag en aanbod van kennis uit zichzelf niet of onvoldoende tot stand komt.

Evaluatie 98-15 IOP-instrument algemeen:

Beknopt resultaat: In twintig jaar zijn twintig Innovatiegerichte Onderzoek Programma's van start gegaan. De hoofddoelstelling, via een programmatische aanpak het strategische onderzoek aan de Nederlandse universiteiten en onderzoeksinstituten te versterken in de richting van de innovatiebehoefte van het Nederlandse bedrijfsleven, is op de desbetreffende onderzoekgebieden in het algemeen in ruime mate bereikt. Het IOP is een effectief en doelmatig instrument voor de koppeling tussen strategische kennisvraag en het aanbod van wetenschappelijk onderzoek. Het is complementair aan andere technologiestimuleringsinstrumenten.

De IOP's Metalen (evaluatienummer 98-01), Katalyse (evaluatienummer 99-08) en Beeldverwerking (evaluatienummer 99-09) zijn geëvalueerd (voor de resultaten zie de evaluatiebijlage). Na goedkeuring van de meerjarenplannen zijn de IOP's Beeldverwerking en Oppervlakte-technologie hun tweede fase ingegaan en is vooronderzoek verricht naar de mogelijkheden van een IOP Precisie-technologie. In 1999 is ook de eindevaluatie van het IOP Opto-Elektronica gestart. Een programmavoorbereidingscommissie heeft een meerjarenplan voor een IOP Precisie-technologie gemaakt. Verder is eind 1998 vanuit het IOP een financiële bijdrage geleverd aan het NWO-programma Embedded Systems.

Doelmatigheidskengetallen IOP

	Artikel (-sub)	Realisatie 1998	Raming 1999	Raming 2000
1.	Behandelde aanvragen (in aantallen)	22	92	100
2.	Kosten per prestatie (x f 1000)	105,000	24,500	24,500
3.	Aantal projecten in beheer (in aantallen)	295	282	300
4.	Kosten per prestatie (x f 1000)	2,705	2,705	2,705
5.	Toegelicht begrotingsbedrag (uitvoeringskosten Senter) (x f 1 mln)	01.55-020 3,1	3,3	3,2
6.	Uitvoerend personeel in fte (= Senter)	13,6	13,6	13,6

Toelichting: In 1998 is de Ministeriële regeling IOP van kracht geworden. Hierdoor is de tendercyclus gewijzigd. De voorlopige tenderaanvragen voor subsidies in 1998 hebben al in 1997 plaatsgevonden. Mede hierdoor komt de realisatie van aanvragen in 1998 bijzonder laag uit. De ramingen voor 1999 en 2000 zijn hoog gesteld vanwege het feit dat in 2000 vijf IOP's zullen gaan tenderen (waarvan de voorlopige aanvragen in 1999 zullen worden ingediend).

Technologische Topinstituten (TTI's); budget f 42,5 mln

Doel van de TTI's is het bevorderen van het innovatievermogen en de concurrentiekracht van het Nederlandse bedrijfsleven door middel van institutioneel georganiseerde samenwerking met de kennisinfrastructuur op het gebied van vraaggestuurd (fundamenteel-strategisch) onderzoek. Het betreft TTI's op de volgende voor Nederland strategische onderzoekgebieden:

- Voedselwetenschappen
- Metaaltechnologie
- Telematica
- Polymeren

In 1999 is de opzet van de tussenevaluatie vastgesteld die in 2001 zal worden gehouden. Deze tussenevaluatie wordt evenals de monitoring van de vier TTI's georganiseerd door STW. In 1999 zal STW het monitoringrapport over het eerste volledige boekjaar (1998) uitbrengen. De eindevaluatie is in 2005.

Technologie en Samenleving; budget f 3,5 mln

In het programma Technologie en Samenleving worden interdepartementale projecten uitgevoerd die als doel hebben technologie in te zetten voor de oplossing van maatschappelijke vraagstukken. EZ beoogt hiermee:

- meer vraagsturing vanuit maatschappelijke trends te genereren;
- bij te dragen aan effectiviteit en efficiëntie van toepassingen in de publieke sector;
- marktimperfecties helpen op te lossen en daarmee het vergroten van de kansen van het bedrijfsleven op (semi-publieke) markten;
- integratie van technologiebeleid in beleid van andere ministeries.

Het programma richt zich op ouderentechnologie, technologie in de transmurale zorg, leren in de werkomgeving, gehandicapten, (re)integratie van mensen met een arbeidshandicap en technologische toepassingen om criminaliteit te voorkomen. Per thema is, tezamen met bijdragen van andere departementen, circa f 1 mln per jaar beschikbaar. Elk thema heeft in principe een looptijd van vier jaar. Eind 1999 zal het programma Technologie en Samenleving extern worden geëvalueerd.

Kennisdragers in het MKB (KIM); budget f 13,5 mln

EZ verstrekt subsidie aan MKB-ondernemers die een afgestudeerde academicus of HBO-er gedurende een jaar in dienst nemen voor de uitvoering van een technologisch innovatieproject. Hiermee wordt beoogd de ontwikkeling van technologische kennis in het MKB te stimuleren. Technologische vernieuwing staat centraal, maar ook hiermee verband houdende vernieuwende activiteiten op het gebied van de afzetmarkt of de organisatie van de onderneming kunnen deel uitmaken van een innovatieplan. De regeling wordt uitgevoerd door Syntens. Jaarlijks kunnen 450 tot 500 bedrijven aan de KIM-regeling deelnemen. Voor het einde van 1999 staat een evaluatie van de regeling gepland.

Kengetallen KIM

(Bedragen x f 1000)	Realisatie 1998 ^a	Raming 1999	Raming 2000
RAMINGSKENGETALLEN			
1. Ontvangen aanvragen (aantallen)	429	450	500
2. Toegewezen aanvragen (aantallen)	423	405	450
3. Loonkostensubsidie per KIM'er	20	20	20
4. Toegelicht begrotingsbedrag	8 460	8 100	9 000
DOELMATIGHEIDSKENGETALLEN			
1. KIM'ers in dienst van MKB getreden (%)	Onbekend	75	75
2. Kosten van begeleiding/advies ^b	2 533	5 184	5 000
3. Overige uitvoeringskosten ^b	1 677	1 964	2 000
DOELTREFFENDHEIDSKENGETALLEN			
Continuering innovatie na beëindiging KIM-project (%)	Onbekend	75	75

^a Aangezien de meeste projecten nog lopen, is het niet mogelijk om nu al vast te stellen welk percentage van de KIM'ers in dienst is getreden en hoeveel MKB'ers de innovatie hebben gecontinueerd.

^b De kosten van begeleiding/advies zijn inclusief kosten voor werving en selectie en inzet externe kennis. Deze kosten zijn door bedrijven gemaakt en door Syntens vergoed. Een deel van de uitvoeringskosten wordt betaald uit de reguliere subsidie aan Syntens op artikel 02.05.

Subsidieregeling BrancheCentra voor Technologie; budget f 2 mln (voorheen geraamd op artikelsub 05.01.140)

Eind 1998 is de Tweede Kamer geïnformeerd over de voornemens inzake de wijziging van de SBT. Op 12-03-1999 is de gewijzigde regeling in de Staatscourant (Stcrt. 1999, 50) gepubliceerd. De belangrijkste wijzigingen ten opzichte van 1998 zijn:

- beperking tot infrastructuur (branchecentra voor technologie; de component technologie-kennisprojecten is geschrapt);
- meer projectmatige opzet en verantwoording;
- meer nadruk op samenwerking.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			149 709	149 966	149 721	149 907	150 076	
1e Nota v Wijziging 1999			- 7 500	- 7 500	- 10 000	- 10 000	- 10 000	
1e suppl. wet 1999			10 865	1 746	2 181	686	908	
Mutatie			3 208	- 778	- 994	- 758	1 284	
Ontwerp-begr. 2000	164 955	134 471	156 282	143 434	140 908	139 835	142 268	142 134
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	74 853	61 020	70 918	65 088	63 941	63 454	64 558	64 498
Waarvan te betalen	149 752	124 908	141 376	139 127	137 602	136 678	138 889	139 606

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		98 529	119 175	129 056	147 683	151 320	
1e Nota v Wijziging 1999		- 1 500	- 5 500	- 7 500	- 10 000	- 10 000	
1e suppl. wet 1999		210	282	473	899	3 158	
Mutatie		12 030	- 5 643	4 558	1 938	2 683	
Ontwerp-begr. 2000	67 727	109 269	108 314	126 587	140 520	147 161	140 370
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	30 733	49 584	49 151	57 443	63 765	66 779	63 697

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1998	1999	2000	1998	1999	2000	Econ.	Funct.
010 technologische vernieuwing	13 982	33 789	21 869	17 416	22 863	18 309	31	11.7
020 onderzoek technologiebeleid	4 939	5 061	4 947	5 252	2 645	4 555	12	11.0
030 STW	35 303	35 833	36 205	9 502	16 635	24 057	31	11.31
040 IOP's	15 272	18 999	18 930	2 870	10 796	13 591	31	11.31
050 Technologische Topinstituten	47 483	42 500	42 500	30 344	42 610	32 830	31	11.31
060 Technologie & Samenleving	5 045	5 600	3 474	1 467	6 195	3 220	31	11.7
070 KIM	12 447	12 500	13 509	876	7 525	11 352	31	11.4
080 BCT		2 000	2 000			400	31	11.4
Totaal art 02.12	134 471	156 282	143 434	67 727	109 269	108 314		

*c) De toelichting bij de cijfers***Specificatie mutatie**

(Verplichtingen x f 1000)	1999	2000	2001	2002	2003
1: EZ-bijdrage NewMetropolis	4 500				
2: Overheveling naar 05.02		- 1 491	- 1 954	- 1 954	
3: Overheveling naar 05.22	- 1 000				
4: Overheveling naar 01.55	- 985				
5: Loon- en prijsbijstelling	492	713	960	1 196	1 284
6: Overige beleidsmatig niet-relevante mutaties	201				
Totaal	3 208	- 778	- 994	- 758	1 284

ad 1: Door de overheid (EZ, OCenW en gemeente Amsterdam) wordt een bijdrage van in totaal f 11,0 mln verstrekt voor de versterking van de financiële positie van NewMetropolis. Het bedrag van f 11,0 mln is vooral bedoeld voor het oprichten van een educatief fonds en schuldsanering. Als gevolg van de maatregelen die met deze eenmalige financiële overheidsbijdrage genomen worden, bestaat er voldoende vertrouwen in een gezonde toekomstige exploitatie van NewMetropolis.

De uitgavenraming is (overwegend) verhoogd omdat naar schatting voor de uitfinanciering van de in het verleden aangegane verplichtingen, met name die voor technologische topinstituten en voor projecten in het kader van technologische vernieuwing, hogere uitgaven benodigd zijn.

02.13 Projecten gefinancierd uit het Fonds economische structuurversterking

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

In het kader van de versterking van de ruimtelijke economische structuur zijn in het Regeerakkoord middelen uit het FES ter beschikking gesteld voor GigaPort (Kamerstukken II 1998/99, 25 017, nr. 11 en nr. 17). Binnen dit project worden technologieën ontwikkeld die snelheid, betrouwbaarheid en beveiliging van het Internet zullen verbeteren. Het project is opgezet onder regie van de Ministeries van EZ, OC&W en V&W. De doelstellingen van GigaPort zijn onderverdeeld naar drie ambitieniveaus:

1. ontwerpen, bouwen en onderhouden van een breedbandnetwerk voor onderzoek en ontwikkeling in het algemeen en gebruik door universiteiten, hoge scholen en publiek gefinancierde onderzoeksinstituten in het bijzonder (GigaNet);
2. stimuleren van kennisontwikkeling en -diffusie in Nederland (GigaWorks);
3. versterken van de concurrentiepositie en economische ontwikkeling van Nederland (GigaPort als geheel).

De mate van meetbaarheid van de doelstellingen varieert per niveau. Voor het relatief best meetbare niveau (GigaNet) geldt de volgende doelstelling: «*Het ultimo 2002 geoperationaliseerd hebben van een nieuw nationaal onderzoeksnetwerk met een snelheid van 80 Gbit/s in het hoofdaansluitnet (de »Backbone«).*» Voor de doelstellingen (op alle drie niveau's) geldt dat afspraken gemaakt zijn over periodieke monitoring van doelbereik. In de begrotingsstukken kan op basis hiervan gerapporteerd worden over de voortgang van het project.

Naast GigaPort voert EZ drie FES-projecten uit: NOBIS (Nederlands Onderzoeksprogramma Biotechnologische In-situ Sanering), HPCN (High Performance Computing and Networking) (Kamerstukken II 1993/94, 22 512, nr. 7) en de financiering van investeringen in het Maritiem Research Instituut Nederland (MARIN). De totale bijdrage uit het FES aan de eerste twee projecten bedraagt f 60 mln. In 1996 is f 100 mln uit het FES beschikbaar gesteld voor investeringen in faciliteiten van MARIN voor hydromechanica en maritiem onderzoek. Voor een nadere toelichting op deze projecten zij verwezen naar de Financiële verantwoording EZ 1998 (Kamerstukken II 1998/99, 26 541, nr. 48).

b) De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999								
1e suppl. wet 1999			142 000					
Ontwerp-begr. 2000	106 561		142 000					
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	48 355		64 437					

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		46 061					
1e suppl. wet 1999		23 964	38 000	39 000	40 000		
Ontwerp-begr. 2000	61 536	70 025	38 000	39 000	40 000		
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	27 924	31 776	17 244	17 697	18 151		

Economische code: 31 Functionele code: 11.9

03.00 INDUSTRIE- EN DIENSTENBELEID

Het voornaamste bestanddeel van dit hoofdbeleidsterrein is het financiële instrumentarium ten dienste van het industriebeleid, voor zover dit niet primair technologisch is georiënteerd.

03.03 Versterking economische structuur

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel zijn middelen geraamd voor de financiering van studies, alsmede de voorbereiding en uitvoering van het industrie- en dienstenbeleid. Het gaat hierbij met name om projecten waarbij brancheorganisaties en groepen van bedrijven samen met EZ onderzoek doen naar het benutten van kansen en het wegnemen van knelpunten. Concreet gaat het daarbij om onderwerpen als kennisoverdracht, voorlichting van de marktpartijen, externe advisering en het uitdragen van onderzoeksresultaten. Daarnaast bestaat de mogelijkheid om een incidentele bijdrage te geven voor aanloopfinanciering van instituten. Subsidieverstrekking aan individuele bedrijven ten laste van dit artikel is nadrukkelijk uitgesloten.

Op dit artikel worden ook de uitgaven voor crisisbeheersing en de beheerskosten van de NIB geraamd.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			14 355	14 329	14 302	14 302	14 302	
Mutatie			- 9 747	- 6 835	- 6 835	- 6 835	- 5 724	
Ontwerp-begr. 2000	29 420	20 154	4 608	7 494	7 467	7 467	8 578	8 578
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	13 350	9 145	2 091	3 401	3 388	3 388	3 893	3 893
Waarvan te betalen	23 814	20 118	4 172	6 770	6 743	6 743	7 743	7 909

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

		1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			18 139	17 723	15 075	13 075	13 075	
Mutatie			- 7 663	- 6 465	- 7 005	- 6 524	- 5 932	
Ontwerp-begr. 2000		26 138	10 476	11 258	8 070	6 551	7 143	8 178
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000		11 861	4 754	5 109	3 662	2 973	3 241	3 711

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1998	1999	2000	1998	1999	2000	Econ.	Funct.
010 Vernieuwingsprogramma's	20 092	4 357	7 242	21 020	6 007	5 960	31	11.3
040 T&U via Senter				2 278	185	185	31	11.3
050 Branche struct. verb.MKB				104			31	11.4
060 Stim.Comm.Dienst.sector	62			617	33		43Z	11.4
100 Beheerskosten		51	52		51	52	12	11.7
200 Crisisbeheersing		200	200		200	200	31	11.3
964 Bevorder. structuurverst.				2 119	4 000	4 861	62D	11.3
Totaal art. 03.03	20 154	4 608	7 494	26 138	10 476	11 258		

c) De toelichting bij de cijfers

Specificatie mutatie

(Verplichtingen x f 1000)	1999	2000	2001	2002	2003
1: Naar 02.02 voor BTS	- 5 139	- 5 139	- 5 139	- 5 139	- 5 193
2: Naar 02.04 voor Codema	- 2 600	- 600	- 600	- 600	- 600
3: Naar 02.06 voor NDL	- 1 111	- 1 111	- 1 111	- 1 111	
4: Naar 02.06 voor MARIN	- 804				
5: Overige mutaties	- 93	15	15	15	15
Totaal	- 9 747	- 6 835	- 6 835	- 6 835	- 5 724

ad 1 t/m 4: Voorgesteld wordt een deel van het budget voor Versterking economische structuur in te zetten ten bate van Bedrijfs-gerichte Technologische Samenwerkingsprojecten, een tweetal projecten in het kader van Overheidsaanschaffingen, voor voortzetting van subsidie aan Nederland DistributieLand en voor verhoging van de missiesubsidie MARIN. Het verschil in bedragen op de artikelen waar de middelen naar toe gaan, wordt verklaard door een verschil in kasuitfinanciering tussen de artikelen.

03.04 Industriële promotie

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel zijn gelden geraamd voor de promotie van Nederland als investeringsland door het Commissariaat voor Buitenlandse Investerings in Nederland (CBIN). Voor het promoten van Nederland als vestigingsland maakt het CBIN gebruik van PR-campagnes, direct-mail acties, bedrijfsbezoeken, bemiddelingen en dergelijke. Er zijn posten in de Verenigde Staten (New York, Chicago, San Mateo, Austin), Europa (Londen), Japan (Tokio en Osaka), Hong Kong, Korea (Seoel), Taiwan (Taipei) en Singapore. Gezien de grote bekendheid binnen Europa van Nederland als vestigingsland is de inschakeling van buitenlandse consulenten gericht op het werven van uit Europa afkomstige bedrijven in 1999 gestaakt. Deze activiteiten zullen vanaf medio 1999 reactief vanuit Nederland worden verricht. Deze ontwikkelingen zijn in onderstaand overzicht verwerkt.

Enkele gegevens met betrekking tot de bestaande posten

Artikelonderdeel	aantal posten in 1999	aantal fte (incl. lokaal)	1998	1999	verplichtingen 2000	gem. per post in 2000
USA	4	19,0	7 320	7 320	7 320	1 830
Japan (incl. Hong Kong)	3	10,0	1 983	2 047	2 047	682
Korea	1	3,0	307	307	307	307
Taiwan	1	3,0	740	654	654	654
Singapore	1	4,0	454	431	431	431
Europa	1	4,0	2 585	1 800	1 800	1 800
Adviezen werkz. derden	nvt	nvt	1 185	2 069	2 069	nvt
Totaal	11	43,0	14 574	14 628	14 628	1 142

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen
Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			14 628	14 628	14 628	14 628	14 628	
Ontwerp-begr. 2000	4 183	14 574	14 628	14 628	14 628	14 628	14 628	14 628
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	1 898	6 613	6 638	6 638	6 638	6 638	6 638	6 638
Waarvan te betalen	3 881	14 255	14 628	14 628	14 628	14 628	14 628	14 628

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		14 340	14 637	14 628	14 628	14 628	
Mutatie			685	- 131			
Ontwerp-begr. 2000		13 056	15 025	14 506	14 628	14 628	14 628
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000		5 925	6 818	6 583	6 638	6 638	6 638

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1998	1999	2000	1998	1999	2000	Econ.	Funct.
010 Adviezen werkzaamh. derden	1 185	2 069	2 069	1 360	956	1 657	12	11.3
020 Werving Europa	2 585	1 800	1 800	2 893	1 515	1 690	12	11.3
030 Werving USA	7 320	7 320	7 320	6 027	8 761	7 720	12	11.3
040 Werving Japan	1 983	2 047	2 047	1 533	2 333	2 047	12	11.3
060 Werving Korea	307	307	307	292	240	307	12	11.3
070 Werving Taiwan	740	654	654	740	654	654	12	11.3
080 Werving Singapore	454	431	431	211	566	431	12	11.3
Totaal art 03.04	14 574	14 628	14 628	13 056	15 025	14 506		

03.05 Steun Scheepsbouw

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel zijn de middelen geraamd voor de uitvoering van het Besluit subsidies zeescheepsnieuwbouw (Stbl. 1994, 437). Deze regeling is gebaseerd op de scheepsbouwsteunverordening van het Europese steunkader die 1 januari 1999 in werking is getreden en die voor vijf jaar zal gelden. Na deze periode zullen voor de scheepsbouwindustrie dezelfde regels van kracht moeten zijn als voor alle andere bedrijfstakken binnen de EU. Eén van de aspecten van de nieuwe verordening betreft de ordersteun. Deze zal zijn toegestaan in 1999 en 2000 waarbij de geldende steunplafonds van 4,5% en 9% voor respectievelijk kleine en grote schepen ongewijzigd blijven. Voor de jaren 1999 en 2000 is een budget van f 70 mln per jaar beschikbaar. In het jaar 2000 kunnen tevens subsidietoezeggingen worden gedaan die betrekking hebben op schepen die in de periode 2001–2003 (af)gebouwd zullen worden. Voor deze periode is f 60 mln beschikbaar. Zie hierover de brief aan de Kamer van 21 juni 1999, kenmerk ID/FZI/T 99 037 187.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			55 000	55 000				
Mutatie			15 000	75 000				
Ontwerp-begr. 2000	31 831	55 000	70 000	130 000				
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	14 444	24 958	31 765	58 991				

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

		1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			59 432	58 877	13 750	4 400		
Mutatie			10 374	13 263	36 250	21 600	10 000	
Ontwerp-begr. 2000		58 885	69 806	72 140	50 000	26 000	10 000	
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000		26 721	31 677	32 736	22 689	11 798	4 538	

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1998	1999	2000	1998	1999	2000	Econ.	Funct.
010 Steun scheepsbouwindustr.	55 000	70 000	130 000	58 768	67 238	69 640	31	11.3
030 NESEC					2 500	2 500	31	11.3
909 rente-overbr.scheepsbouw				117	68		31	11.3
Totaal art. 03.05	55 000	70 000	130 000	58 885	69 806	72 140		

c) De toelichting bij de cijfers

Het verplichtingenbudget voor Steun Scheepsbouw wordt in 1999 en 2000 verhoogd met f 15 mln per jaar ten laste van artikel 02.02 Specifieke bedrijfsgerichte technologiestimulering. Daarnaast wordt in 2000 eenmalig f 60 mln extra geraamd, bestemd voor handhaving van de concurrentiepositie van de Nederlandse scheepsbouwindustrie voor orders in de periode 2001 tot en met 2003. Deze ophoging is door het kabinet beschikbaar gesteld.

03.08 Bijdrage auto-ontwikkeling NedCar B.V.*a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid*

In 1999 heeft de Staat zijn laatste aandelen in NedCar B.V. verkocht en is tevens het resultaat van de Volvo-400-serie vastgesteld. Daardoor is het mogelijk de te verwachten betalingen tussen de Staat en NedCar B.V. thans in de begroting op te nemen.

De relaties van de Staat met NedCar zijn ontstaan bij de deelname van Mitsubishi Motors Corporation in NedCar (1991). Toen is in hoofdlijnen het volgende afgesproken.

- Het aandelenpakket van de Staat (waarvan een deel gehouden werd door DSM) is in 1991 van 70% naar 33,3% teruggebracht. Deze aandelen zouden uiterlijk in 1999 aan Volvo en Mitsubishi worden verkocht;
- De drie aandeelhouders hebben ieder een renteloze lening verstrekt van f 700 mln aan NedCar, terug te betalen voor 2005;
- De Staat en Volvo zijn in de verhouding 70:30 verantwoordelijk voor de verliezen van op de Volvo-400-serie.

In 1999 heeft de Staat zijn aandelen verkocht en is het resultaat van de Volvo-400-serie vastgesteld. Met de opbrengst van aandelen voor de Staat (f 220 mln) is een deel van de schuld van de Staat aan NedCar B.V. betaald voor afdekking van de verliezen van de V-400 serie, conform de overeenkomsten uit 1991. Het overige deel van deze schuld van de Staat aan NedCar B.V. is weggestreept tegen de terugbetalingen die NedCar aan de Staat reeds heeft gedaan of de komende jaren zou moeten doen uit hoofde van de genoemde renteloze lening. Het weggestreepte bedrag bevat daarnaast een korting in verband met het renteloze karakter van de lening en een bedrag voor overname van de hieronder genoemde lening.

Bij het vaststellen van het Volvo-400-resultaat zijn tevens de volgende twee punten vastgesteld.

- De toekomstige inkomsten uit de verkoop van reserve-onderdelen tot en met 2016 die aan de Staat toevallen. Deze opbrengsten worden geschat op f 240 mln;
- De Staat neemt een renteloze lening van NedCar aan Volvo ad f 14,6 mln (met een contante waarde van f 12,0 mln) over. Volvo betaalt deze lening (de zogenaamde Carpac loan) in negen jaarlijkse termijnen van f 1,4 mln terug aan de Staat.

In vorige begrotingen is telkens de garantie aan de Stichting NedCar Project financiering opgenomen. Deze garantie was bestemd ter financiering van de renteloze lening ad f 700 mln, voor zover deze niet gefinancierd kan worden uit:

- het revolving fund (royalties op eerdere modellen);
- de aandelenopbrengst 1991 ad f 241,7 mln.

Onder deze garantie ad f 85 mln is ultimo 1998 circa f 53 mln geleend bij de BNG ten behoeve van bovengenoemde financieringskosten.

Garantietabel NedCar

(Bedragen x f 1000)	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
garantieplafond	85 000	85 000	85 000	85 000	85 000	85 000	0
uitst.risico 1 jan	50 732	52 922	54 770	56 690	42 575	32 300	0
te vervallen garanties	0	0	0	- 16 100	- 12 300	- 32 300	0
toename risico ivm. rente	2 190	1 848	1 920	1 985	2 025	0	0
uitst. risico 31 dec	52 922	54 770	56 690	42 575	32 300	0	0

b) De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			220 000					
1e suppl. wet 1999			245 653					
Mutatie			44 847					
Ontwerp-begr. 2000	85 000		510 500					
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	38 571		231 655					
Waarvan te betalen	60 700		510 500					

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		220 000					
1e suppl. wet 1999		83 600	82 100	77 100	2 853		
Mutatie		206 900	- 82 100	- 61 000	9 447	32 300	
Ontwerp-begr. 2000		510 500		16 100	12 300	32 300	
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000		231 655		7 306	5 581	14 657	

Economische code: 31 Functionele code: 11.3

c) De toelichting bij de cijfers

Hieronder volgt een toelichting op de individuele begrotingsmutaties, waarmee de afwikkeling van de financiële relaties tussen de Staat en NedCar B.V. in de begroting wordt verwerkt (zie ook ontvangstenartikel 03.03).

De ontvangsten uit de aandelenoverdracht van de Staat in NedCar B.V. aan Volvo Car Corporation en Mitsubishi Motors Corporation worden verantwoord op de begroting van het Ministerie van Financiën. Hierover is de Tweede Kamer per brief van 14 december 1998 geïnformeerd (Kamerstukken II 1998/99, 26 200 XIII, nr. 33).

De Staat ontvangt van NedCar de aflossing van de lening voor een projectfinanciering (totaal f 700 mln) en royalties uit hoofde van verkoop van reserve-onderdelen (f 240 mln). Uit deze ontvangsten betaalt de Staat de lening van NedCar B.V. aan de Staat voor afdekking van de verliezen van V400 serie af. Een ander deel van de ontvangsten wordt ingezet voor de afwikkeling van de lening van DSM aan de Staat. De resterende ontvangsten vallen vrij ten gunste van het generaal beeld van de rijksbegroting.

Specificatie mutatie

(Verplichtingen x f 1000)	1999	2000	2001	2002	2003
1: Terugbetaling schuld V400	35 447				
2: Overname Carpac loan	9 400				
Totaal	44 847				

ad 1: Om de schuld van de Staat aan NedCar B.V. inzake de V400 in één termijn te kunnen betalen wordt de raming met f 35,4 mln opgehoogd en worden de kasbedragen uit 2000 tot en met 2003 vervroegd naar 1999. Compensatie vindt plaats uit hogere ontvangsten op het ontvangstenartikel 03.03.

ad 2: Binnen het totaal van bovengenoemde afspraken, neemt de Staat in 1999 de Carpac loan van NedCar over. De uitgavenraming wordt

daartoe met f 9,4 mln verhoogd. Hiertegenover staan ontvangsten vanaf het jaar 2000, die op ontvangstenartikel 03.03 geraamd worden.

03.09 Garantierегeling Particuliere Participatiemaatschappijen 1981

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel vinden alleen nog betalingen plaats voortvloeiende uit verleende garanties uit hoofde van het Besluit Garantierегeling Particuliere Participatiemaatschappijen (PPM) (Stb. 1994, 318). De regeling is met ingang van 1996 beëindigd. Het verwachte verloop van de nog uitstaande garanties is in onderstaande tabel weergegeven.

Garantietabel PPM

(Bedragen x f 1000)	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
uitst.risico 1 jan	30 066	25 106	18 106	11 106	4 106	0	0
te vervallen gar.	- 4 960	- 7 000	- 7 000	- 7 000	- 4 106	0	0
te verlenen garanties	0	0	0	0	0	0	0
uitst. risico 31 dec	25 106	18 106	11 106	4 106	0	0	0

b) De cijfers

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		2 976	1 650	1 304	688	331	
Mutatie		- 176	- 50	146	12	69	
Ontwerp-begr. 2000	4 960	2 800	1 600	1 450	700	400	
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	2 251	1 271	726	658	318	182	

Economische code: 63D Functionele code: 11.4

03.12 Bijdrage aan de Industriefaciliteit

De grondslag van het artikel, het te voeren beleid en de cijfers

In 1993 is door de Staat het initiatief genomen tot de oprichting van de Industriefaciliteit, in samenwerking met banken, verzekeringsmaatschappijen en pensioenfondsen (zie Kamerstukken II 1993/94, 23 474, nrs. 85 en 1 voor nadere informatie omtrent dit instrument). In de onderstaande tabel is de stand van de uitstaande garantieverplichting weergegeven. In de ramingen zijn geen nieuwe garantieverplichtingen of uitgaven voorzien. In de loop van 1999 zal een beslissing worden genomen over de voortzetting van het instrument. De Kamer zal hierover nader worden geïnformeerd.

Garantietabel Industriefaciliteit

(Bedragen x f 1000)	1998	1999	2000	2001	2002
garantieplafond	150 000	150 000	150 000	150 000	150 000
uitstaand risico 1 jan	150 000	150 000	150 000	150 000	150 000
te vervallen garanties	0	0	0	0	0
te verlenen garanties	0	0	0	0	0
uitstaand risico 31 dec	150 000	150 000	150 000	150 000	150 000

04.00 RUIMTELIJK ECONOMISCH BELEID

In 2000 breekt een nieuwe periode aan in het ruimtelijk-economisch beleid. In de Nota Ruimtelijk Economisch Beleid, Dynamiek in Netwerken, die op 1 juni 1999 aan het parlement is aangeboden (Kamerstukken II 1998/99, 26 570) worden de hoofdlijnen voor het beleid vanaf 2000 uiteengezet. In de nota wordt een aantal accentverschuivingen in het beleid aangegeven dat ook consequenties heeft voor de vormgeving en inrichting van het beleidsinstrumentarium. Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar paragraaf 2.2. van de Memorie van Toelichting, waar in tabel 1 een overzicht wordt gegeven van (de wijzigingen van) het financieel instrumentarium. De belangrijkste wijzigingen zijn:

- de IPR wordt aangepast naar werkingsgebied, premiepercentage en subsidiabele projecten;
- het ISP en de decentrale IPR worden vervangen door het Ruimtelijk-Economisch Ontwikkelingsprogramma Noord-Nederland (REONN) «Kompas voor het Noorden»;
- er vinden aanzienlijke wijzigingen plaats in de structuur en regionale verdeling van de Europese Structuurfondsen, met belangrijke consequenties voor de cofinanciering vanuit EZ;
- er wordt een nieuwe beleidslijn ontwikkeld voor de Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen (ROM's);
- de StiREA-regeling, die van kracht was van 1996 tot en met 1999, wordt vervangen door de nieuwe Tender Investeringsprogramma's Provincies (TIPP);
- er wordt een Stadseconomiebudget tot ontwikkeling gebracht dat voor een aanzienlijk deel via de EZ-begroting zal worden gevoed;
- er vindt een wijziging plaats in de financieringswijze van toeristische organisaties (een eerste stap betreft de samenvoeging van NBT, AVN en zo mogelijk ANVV), die op termijn worden gebundeld tot één toeristisch huis.

04.01 Bijdragen ten behoeve van regionale ontwikkelingsmaatschappijen en overige

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Het doel van de vijf regionale ontwikkelingsmaatschappijen (ROM's) is het versterken van de economische structuur door in samenwerking met het bedrijfsleven, nieuwe en vernieuwende economische activiteiten in hun regio tot stand te brengen. De bijdrage van EZ bestaat uit:

- een bijdrage in de apparaatskosten van de ROM's;
- uitgaven uit hoofde van het nieuwe regime van de financieringsbedrijven, te weten deelname van de Staat in het aandelenvermogen van de ROM's.

De modaliteiten van de bijdragen inzake het oude en het nieuwe regime van het financieringsbedrijf liggen vast in de contracten die de Staat met de individuele ROM's heeft afgesloten. In 1993 is een beleidslijn uitgezet waarbij de ROM's meer een instrument van en voor de provincies zijn geworden. Dit beleidskader loopt af in 1999. In 1998 is een benchmark uitgevoerd naar ROM's in verschillende Noord-West-Europese landen (evaluatienummer 98-13). De uitkomsten worden gebruikt bij de samen met de betrokken provincies te ontwikkelen nieuwe beleidslijn met betrekking tot de ROM's. Daarbij wordt breed gekeken welke rol ROM's kunnen vervullen bij de versterking van de regionaal-economische

structuur. De hoofdlijnen van dit nieuwe beleidskader worden na de zomer 1999 ingevuld, in nauwe samenhang met de verdere vormgeving van het industriebeleid.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			11 224	11 128	11 128	11 128	11 128	
1e suppl. wet 1999			1 500					
Ontwerp-begr. 2000	71 352	11 223	12 724	11 128	11 128	11 128	11 128	11 128
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	32 378	5 093	5 774	5 050	5 050	5 050	5 050	5 050
Waarvan te betalen	71 352	11 223	11 224	11 128	11 128	11 128	11 128	11 128

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

		1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			11 224	33 147	32 128	28 866	13 938	
1e Nota van Wijziging 1999				- 22 000	- 21 000	- 17 738		
Mutatie			23				- 2 810	
Ontwerp-begr. 2000		11 533	11 247	11 147	11 128	11 128	11 128	11 128
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000		5 233	5 104	5 058	5 050	5 050	5 050	5 050

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1998	1999	2000	1998	1999	2000	Econ.	Funct.
010 nom apparaatskosten	4 696	4 696	4 696	4 746	4 720	4 696	31	11.3
110 liof apparaatskosten	2 658	2 658	2 658	2 789	2 658	2 658	31	11.3
210 oom apparaatskosten	1 607	1 607	1 607	1 653	1 607	1 607	31	11.3
310 gom apparaatskosten	870	871	871	896	870	871	31	11.3
410 bom apparaatskosten	1 296	1 296	1 296	1 353	1 296	1 296	31	11.3
610 medewerkers overige instituten	96	96		96	96	19	43Z	11.3
750 gom financieringsbedrijf oud		1 500					63D	11.3
Totaal art. 04.01	11 223	12 724	11 128	11 533	11 247	11 147		

04.04 Voorwaardenscheppend beleid

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

De uitgaven geraamd op dit artikel zijn bestemd voor de financiering van de verplichtingen die voortvloeien uit het tot en met 1 988 gevoerde infrastructuurbeleid.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			300				
Mutatie		2 947	2 948				
Ontwerp-begr. 2000	8 843	2 947	3 248				
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	4 013	1 337	1 474				

Economische code: 62C Functionele code: 11.0

04.05 Structuurversterkende projecten in het kader van de BRT-compensatie

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

De verplichtingenruimte 1999 is bestemd voor de verlenging van de start- en landingsbaan op vliegveld Eelde. Het is het laatste structuurversterkende project ter compensatie van het afschaffen van de Bijzondere Regionale Toeslag (BRT) in de WIR in 1984. Daarnaast zijn nog betalingen voorzien in verband met diverse in het verleden afgegeven toezeggingen.

b) De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999								
1e suppl. wet 1999			14 035					
Ontwerp-begr. 2000	69 443		14 035					
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	31 512		6 369					
Waarvan te betalen	10 434		14 035					

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		5 508	8 508	18 796	18 797	18 797	
Mutatie		- 3 508	- 3 000	- 13 288	- 12 852	- 16 797	
Ontwerp-begr. 2000		2000	5 508	5 508	5 945	5 508	
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000		908	2 499	2 499	2 698	2 499	

Economische code: 62C Functionele code: 11.0

04.08 Bevordering investeringen voor regionale structuurversterking (was: Bevordering regionale bedrijfsinvesteringen)

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

De op dit artikel geraamde gelden dienen ter versterking van de economische structuur en ter stimulering van investeringen in regio's die in aanmerking komen voor regionale steun. De centrale regeling (de IPR) wordt uitgevoerd door EZ en het Ruimtelijk-Economisch Ontwikkelingsprogramma Noord-Nederland (REONN) door het Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN).

IPR-centraal; budget f 44,9 mln

Uitvoering van het centrale deel van de IPR geschiedt op basis van het Besluit subsidies regionale investeringsprojecten (laatstelijk gewijzigd 7 september 1998, Stb.1998, 550). De lopende goedkeuring van de Europese Commissie is van kracht tot en met 1999. Thans worden voorbereidingen getroffen voor een nieuwe regeling van 2000 tot en met 2006.

Evaluatie 99-01 Besluit Subsidies Regionale Investeringsprojecten (IPR):

Beknopt resultaat: De subsidie is bij ongeveer 75% van de respondenten van grote invloed bij de locatiekeuze van nieuwe vestigingen in het Noorden. Bij uitbreidingsinvesteringen is hier veel minder sprake van; voor deze categorie ligt het percentage op minder dan 50%. Subsidie vergemakkelijkt de financiering van projecten en vergroot vaak de investeringsomvang. In de periode 1993-1997 zijn ruim 6 400 nieuwe arbeidsplaatsen gecreëerd (van de in totaal ruim 10 000 verworven arbeidsplaatsen in het Noorden). Gebruik: De resultaten zijn gebruikt bij de opzet van de vernieuwde IPR-regeling voor de periode 2000-2006.

De evaluatie heeft uitgewezen dat de effectiviteit van subsidiëring van uitbreidingsinvesteringen gering is. Daarom is er voor gekozen de centrale IPR in het Noorden primair te richten op vestigingsprojecten en slechts zeer selectief van toepassing te verklaren op omvangrijke uitbreidingsprojecten. Bovendien zal de centrale IPR zich beperken tot vijf kernzones in het Noorden. Het werkingsgebied zal dan betreffen kernzones binnen de provincies Groningen, Friesland en Drenthe, waaraan toegevoegd zijn de gemeenten Hardenberg en Steenwijk in Overijssel. De subsidiëring van vestigingsprojecten door de decentrale IPR zal zich eveneens beperken tot de kernzones, terwijl ook hier de intentie is zeer selectief te zijn bij het ondersteunen van uitbreidingsprojecten. Als ondergrens geldt een investeringsomvang van f 1 mln. De Europese Commissie is voorgesteld om de IPR voor majeure vestigingsprojecten (meer dan f 30 mln subsidiabele investeringen) ook voort te zetten in

Twente en Zuidelijk-Limburg. Zulke regelingen bestaan immers ook nog steeds in de aangrenzende Duitse en Belgische regio's. Gelet op de noodzakelijke inperking van de steunkaart en de beschikbaarheid van bedrijventerreinen worden de regio's in Twente en Zuidelijk-Limburg wel in omvang beperkt en deels (in Limburg) qua samenstelling gewijzigd.

Op 28 juli jongstleden maakte de Europese Commissie bekend dat een procedure zal worden gestart naar aanleiding van de Nederlandse steunkaart, een officiële bekendmaking van het feit dat de Europese Commissie niet akkoord is met de door Nederland ingediende steunvoorstellen. Een dergelijke procedure houdt ten eerste in dat Nederland in een brief van de Europese Commissie gevraagd wordt om een nadere toelichting te geven op de steunvoorstellen, waarna er verdere gesprekken zullen volgen met de Europese Commissie. Ten tweede hebben alle betrokkenen, waaronder de andere lidstaten, de gelegenheid om in de richting van de Europese Commissie te reageren op de Nederlandse steunvoorstellen. Deze procedure neemt zeker enkele maanden in beslag. Als geen overeenstemming kan worden bereikt dan zal de Europese Commissie daarna eenzijdig, op basis van beide voornoemde exercities, de steunkaart voor Nederland vaststellen. Mocht Nederland niet akkoord gaan met de door de Europese Commissie vastgestelde steunkaart, dan staat er vervolgens alleen nog een beroepsmogelijkheid open bij het Europese Hof.

Een in 1998 aangebrachte aanpassing betreft het opnemen van fundamentele wijzigingsprojecten in het Noorden. Deze projecten dienen van bijzonder belang van de regionale economie te zijn en de subsidiabele investeringen dienen meer dan f 100 mln te bedragen. Bedrijven die dergelijke investeringen plegen, dienen aan tenminste 400 arbeidsplaatsen werkgelegenheid te bieden. Het is het voornemen om deze aanpassing te continueren in de nieuwe regeling.

Kengetallen IPR-centraal

(Bedragen in verplichtingen x f 1 mln)	Artikel (-sub)	Realisatie 1998*	Raming 1999	Raming 2000
Ramingskengetallen				
1. Toegezegde subsidies (in aantallen)		11	9	8
2. Gemiddeld bedrag per toezegging		14,7	5,1	5,6
3. Toegezegde subsidies	04.08-010	161,5	45,7	44,9
Doeltreffendheidskengetallen				
1. Te realiseren arbeidsplaatsen (in aantallen)		1 835	1 600	1 435
2. Premie per arbeidsplaats		0,088	0,029	0,031
3. Investerings		1 145	630	560
4. Premiepercentage (in%) (subsidie/investerings)		14,1	7,3	8,0

* incl. incidentele verhoging ad f 110 mln

REONN; budget f 124,7 mln.

Het beleidsprogramma het Ruimtelijk-Economisch Ontwikkelingsprogramma Noord-Nederland (REONN) «Kompas voor het Noorden» van het Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN) is de beleidsopvolger van het Integraal Structuurplan Noorden des Lands (ISP). De decentrale IPR en ISP worden samengevoegd. De EZ-bijdrage aan dit programma is met ingang van 2000 bij dit artikel ondergebracht. Voor de

afwikkeling van de tot en met 1999 aangegane ISP-verplichtingen wordt verwezen naar artikelsub 04.09 010.

Evaluatie 99-33 Integraal Structuurplan Noorden des lands (ISP).

Beknopt resultaat: Een groot aantal projecten is van start gegaan die in het algemeen goed aansluiten bij de doelstellingen. Aanbevelingen:

- *In het nieuwe beleid voor 2000-2006 drie subprogramma's uitwerken: economische kernzones, stedelijke ontwikkeling en plattelandsontwikkeling; mits deze elkaar inhoudelijk niet overlappen;*
- *Het beleid voor de marktsector, de publieke sector en de Europese programma's moet veel meer met elkaar in samenhang worden gebracht om de effectiviteit te vergroten;*
- *Bij de indiening en besluitvorming mogen grenzen tussen de drie noordelijke provincies geen rol meer spelen;*
- *Het genereren en indienen van zowel marktsector als publieke projecten moet worden losgekoppeld van de besluitvorming;*
- *Bij de goedkeuringsprocedures moet de objectiviteit beter worden gewaarborgd;*
- *Voor het nieuwe programma 2000-2006 moeten tastbare doelstellingen worden geformuleerd en toetsbare criteria op projectniveau;*
- *Er moet een goede voortgangscontrole komen met heldere indicatoren en meetpunten zodat de resultaten van het beleid beter kunnen worden vastgelegd;*
- *Er moet een slagvaardige uitvoeringsorganisatie komen op noordelijke schaal onder de verantwoordelijkheid van het SNN, waarin de samenhang tussen de verschillende programma-onderdelen is gewaarborgd;*
- *Voor het beleid gericht op de marktsector moet er een grote betrokkenheid van deze sector blijven;*

Gebruik: Het onderzoek zal worden gebruikt bij de nieuwe opzet van het REONN.

De decentrale IPR is een integraal onderdeel van het REONN-programma. Daarmee wordt meer flexibiliteit bereikt in de inzet van de middelen voor Noord-Nederland. Tussen EZ en het Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN) worden afspraken gemaakt over de aanwending van EZ-middelen voor REONN. Afgesproken kan worden een groter of een kleiner deelbudget in te zetten voor de decentrale IPR.

EFRO-cofinanciering; budget f 24,3 mln.

Betreft middelen die dienen ter cofinanciering van programma's en projecten die door de Europese Unie worden ondersteund uit het Europees Fonds Regionale Ontwikkeling (EFRO).

Evaluatie 99-03a: Cofinanciering (Interreg)-tussentijdse evaluatie van de programma's '96-'99: Beknopt resultaat: Veel projecten zouden zonder Interreg II-subsidie niet of op een veel beperktere schaal van de grond zijn gekomen. Dankzij deze projecten is de grensoverschrijdende samenwerking (een van de belangrijkste doelstellingen) geïnitieerd of bevorderd. Alle betrokkenen zetten zich in voor een goede invulling van de programma's. Gebruik: De evaluatie is aan de Europese Commissie aangeboden. De aanbevelingen zijn gebruikt om waar nog mogelijk verbeteringen in de programma-organisatie door te voeren.

Evaluatie 99-03b Cofinanciering (Konver) – tussentijdse evaluatie van het programma's '96-'99:

Beknopt resultaat: Het programma loopt op schema, heeft een goede voortgang en organisatiestructuur functioneert goed. Het tweede spoor van het programma (versterken andere regionale economische functies) verloopt succesvoller dan het eerste spoor (alternatieve economische functies geven voor militaire gebouwen en complexen). Oorzaak hiervan is de beperkte tijdsduur van het programma: herstructurering neemt meestal langere termijnen (RO-procedures etc) in beslag. Gebruik: De evaluatie is aan de Europese Commissie aangeboden. De aanbevelingen zijn gebruikt om waar nog mogelijk verbeteringen in de programma-organisatie door te voeren.

Vanaf 2000 loopt de nieuwe beleidsperiode van de zogenaamde Structuurfondsen. Hierover is in maart 1999 overeenstemming bereikt tijdens de Europese Top te Berlijn. In de nieuwe periode zijn drie doelstellingen van kracht:

- doelstelling 1 bevordering van de ontwikkeling en de structurele aanpassing van de regio's met een ontwikkelingsachterstand;
- doelstelling 2 ondersteuning van de economische en sociale omschakeling van de in structurele moeilijkheden verkerende zones;
- doelstelling 3 ondersteuning van de aanpassing en de modernisering van het beleid en de systemen op het gebied van onderwijs, opleiding en werkgelegenheid.

Het EFRO is van toepassing in doelstelling 1 en 2 regio's. In de nieuwe periode zal doelstelling 2 in het Noorden, de reconstructiegebieden en enkele steden van toepassing zijn. Najaar 1999 moeten de betrokken regio's hun economische actieprogramma's indienen bij de Europese Commissie.

De huidige doelstelling 1, doelstelling 2 en doelstelling 5b-gebieden die niet onder de hierboven genoemde gebieden vallen, zullen in aanmerking komen voor uitfaseringssteun. Daarnaast zullen in de komende periode 2000–2006 vier Communautaire Initiatieven in het kader van de Structuurfondsen uitgevoerd worden. Voor EZ is daarbij van belang de voortzetting van het Communautaire Initiatief Interreg gericht op de grensoverschrijdende samenwerking.

De cofinancieringsbijdragen die EZ verstrekt aan de regio's vinden plaats krachtens het Besluit Cofinanciering EFRO-programma's 1995–2001 (Stb. 1994, 907). De cofinanciering van het programma in het Noorden zal vanaf 2000 plaatsvinden via het Ruimtelijk-Economisch Ontwikkelingsprogramma Noord-Nederland (REONN). Daarnaast zullen er ook bijdragen van andere ministeries te verwachten zijn.

Voor de afwikkeling van de tot en met 1999 aangegane verplichtingen voor de EFRO-cofinanciering wordt verwezen naar artikelsub 04.09 610.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			96 049	95 336	95 619	95 858	95 885	
Mutatie				98 535	99 155	99 301	99 320	
Ontwerp-begr. 2000	291 697	211 914	96 049	193 871	194 774	195 159	195 205	195 205
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	132 366	96 162	43 585	87 975	88 385	88 559	88 580	88 580
Waarvan te betalen	252 775	96 606	86 910	184 889	185 749	185 936	185 977	188 284

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		72 939	92 555	95 475	94 091	98 231	
Mutatie		- 1 211	9 017	29 949	51 126	77 066	
Ontwerp-begr. 2000	57 482	71 728	101 572	125 424	145 217	175 297	208 707
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	26 084	32 549	46 091	56 915	65 897	79 546	94 707

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1998	1999	2000	1998	1999	2000	Econ.	Funct.
010 ipr centraal deel	161 558	45 693	44 914	40 051	38 065	37 087	62D	11.3
020 REONN*	50 356	50 356	124 686	16 860	33 663	58 414	62D	11.3
050 psol				571			62D	11.3
070 EFRO-cofinanciering**			24 271			6 071	62D	11.0
Totaal art 04.08	211 914	96 049	193 871	57 482	71 728	101 572		

* met ingang van 2000 inclusief ISP overgeheveld vanuit artikelsub 04.09.010;

** tot en met 1999 worden de budgetten op artikelsub 04.09.610 geraamd.

*c) De toelichting bij de cijfers***Specificatie mutatie**

(Verplichtingen x f 1000)	1999	2000	2001	2002	2003
1: Overheveling van artikel 04.09 (ISP en EFRO cofinanciering)		97 465	97 614	97 759	97 778
2: Prijsbijstelling		1 070	1 541	1 542	1 542
Totaal		98 535	99 155	99 301	99 320

ad 1: In verband met de stroomlijning van de begroting, worden artikel 04.08 Bevordering regionale bedrijfsinvesteringen en artikel 04.09 Regioprogramma's samengevoegd. De geraamde verplichtingen op artikel 04.09 worden daartoe overgeheveld naar artikel 04.08.

04.09 Regio-programma's

Op dit artikel staan uitgaven geraamd die het gevolg zijn van de tot en met 1999 aangegane verplichtingen (zie artikel 04.08 Bevordering investeringen voor regionale structuurversterking).

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			107 423	97 465	97 614	97 759	97 778	
1e suppl. wet 1999			- 25 000					
Mutatie			117 144	- 97 465	- 97 614	- 97 759	- 97 778	
Ontwerp-begr. 2000	296 461	94 473	199 567					
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	134 528	42 870	90 560					
Waarvan te betalen	269 296	94 473	199 567					

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

		1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			102 415	107 517	105 646	103 325	122 987	
1e suppl. wet 1999			- 25 000					
Mutatie			25 913	- 19 819	- 8 947	- 53 783	- 64 061	
Ontwerp-begr. 2000		108 743	103 328	87 698	96 699	49 542	58 926	31 600
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000		49 345	46 888	39 796	43 880	22 481	26 739	14 339

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1998	1999	2000	1998	1999	2000	Econ.	Funct.
010 isp-regulier	72 937	48 236		72 061	48 614	66 961	62D	11.0
520 oost. mijnstreek Z-Limburg		133 200		9 937	30 182	2020	62D	11.0
610 efro-cofinanciering	21 536	18 131		21 342	17 752	15 717	62D	11.0
910 regio gelden				363			62D	11.0
911 subsidies pnl regulier				5 040	6 780	3 000	62D	11.0
Totaal art 04.09	94 473	199 567		108 743	103 328	87 698		

Specificatie mutatie

(Verplichtingen x f 1000)	1999	2000	2001	2002	2003
1: Overheveling naar artikel 04.08		- 97 465	- 97 614	- 97 759	- 97 778
2: Opbrengsten verkoop gronden bij Beek	45 991				
3: Vrijvallende BRT-gelden agv. Beek	59 009				
4: Overboeking van V&W agv. Beek	20 000				
5: Inzet binnen EZ-begroting	- 8 000				
6: Prijsbijstelling	144				
Totaal	117 144	- 97 465	- 97 614	- 97 759	- 97 778

- ad 1: In verband met de samenvoeging van het ISP en de decentrale IPR in het REONN, worden artikel 04.08 Bevordering regionale bedrijfsinvesteringen en artikel 04.09 Regio-programma's samengevoegd. De geraamde verplichtingen op artikel 04.09 worden daartoe overgeheveld naar artikel 04.08.
- ad 2: Overeenkomstig afspraken tussen het kabinet en de provincie Limburg zal de geplande Oost-west baan voor het Maastricht Aachen Airport niet worden aangelegd. Reeds aangekochte gronden zullen worden verkocht. Door een wijziging in de bestemming van deze gronden (bedrijventerrein) zal naar verwachting een meeropbrengst worden gerealiseerd (f 30 mln ten opzichte van de aankoopprijs van f 16 mln). De opbrengst van de verkoop komt ten gunste van de EZ-begroting (zie ontvangstenartikel 04.03) en zal worden aangewend voor de geplande uitbreiding van het knooppunt Born (operatie Bottleneck).
- ad 3: De als gevolg van het niet doorgaan van de aanleg van de Oost-west baan van het Maastricht Aachen Airport op de EZ-begroting vrijgevallen BRT-middelen zullen worden aangewend voor de geplande uitbreiding van het knooppunt Born (operatie Bottleneck). Verder heeft de Europese Commissie in het verleden f 39 mln EFRO-subsidie voor de aanleg van de Oost-West baan van het Maastricht Aachen Airport ter beschikking gesteld. EZ is in overleg met de Europese Commissie over de herinzet van deze middelen.
- ad 4: In het verleden is een bedrag van f 20 mln overgeheveld naar de begroting van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat voor de aanleg- en isolatiekosten van de Oost-west baan van het Maastricht Aachen Airport. Dit bedrag wordt nu terugovergeheveld naar de EZ-begroting en zal worden aangewend voor de geplande uitbreiding van het knooppunt Born (operatie Bottleneck).
- ad 5: Ter dekking van prioriteiten binnen de EZ-begroting is in 1999 f 8 mln vrijgemaakt. Een bedrag van f 4,5 mln is overgeheveld naar artikel 02.12 voor een bijdrage aan New Metropolis; f 3,5 mln is bestemd voor onderzoek PMR/ONL op artikel 04.10.

04.10 Investeren in stedelijke en regionale economische ontwikkeling (was: Stimulering Ruimte voor Economische Activiteit)

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

In de Nota Ruimtelijk Economisch Beleid, Dynamiek in Netwerken is aangekondigd dat de huidige (eind 1999 aflopende) regeling Stimulering Ruimte voor Economische Activiteit (StiREA) zal worden opgevolgd door

de Tender Investeringsprogramma's Provincies (TIPP). Dit betekent dat met ingang van 2000 provincies een beroep kunnen doen op deze nieuwe regeling die tot en met 2003 loopt en waarvoor jaarlijks f 50 mln beschikbaar is. In het kader van het Grote Steden Beleid is afgesproken dat de f 25 mln die jaarlijks opgenomen was in de ramingen voor de grotesteden-component van de StiREA nu, samen met ISV-gelden (Innovatie Stedelijke Vernieuwing), wordt ingezet ten behoeve van de versterking van de stadseconomie.

In het regeerakkoord is aangekondigd dat met de GSB-steden conventanten worden afgesloten voor de periode 1999–2003. Binnen de pijler werk en economie van het GSB-beleidskader brengt EZ samen met het ministerie van VROM de middelen voor fysieke stadseconomie in (via het ISV) en stelt EZ middelen beschikbaar voor niet-fysieke stadseconomie binnen de pijler werk en economie.

TIPP; budget f 52,2 mln

Vanaf 2000 zal de Stimuleringsregulering Ruimte voor Economische Activiteit (StiREA) worden opgevolgd door de Tenderregeling Investeringsprogramma's Provincies (TIPP). De StiREA is de afgelopen jaren succesvol geweest in het stimuleren van het ontwikkelen en revitaliseren van bedrijventerreinen en heeft de samenwerking tussen gemeenten onderling, tussen gemeenten en provincies en tussen gemeenten en het bedrijfsleven bevorderd. Deze samenwerking bevordert een goede regionale afstemming.

*Evaluatie 99–05 Stimuleringsregeling Ruimte voor Economische Activiteit (StiREA):
Beknopt resultaat: Het instrument heeft aantoonbare bijdrage geleverd aan oplossen van problematiek van economische ruimtereservering. De regeling is adequaat uitgevoerd.
Het instrument StiREA is in kader van problematiek rond ontwikkeling en revitalisering van bedrijventerreinen als effectief te beschouwen.
Gebruik: Evaluatie dient als uitgangspunt bij het opzetten van een nieuwe regeling.*

De TIPP zal breder van opzet zijn dan de StiREA: naast de ontwikkeling en herstructurering van bedrijventerreinen (het kwantitatieve aspect) zal de nieuwe regeling ook aandacht besteden aan het kwalitatieve aspect zoals multimodale ontsluiting, segmentering, beheer, milieuprestaties, het huisvesten van arbeidsextensieve en meer milieuhinderlijke bedrijvigheid. De TIPP-aanvragen zullen vergezeld moeten gaan van een regionale visie op verbetering van het economische vestigingsklimaat, waarbij wordt uitgegaan van het oplossen/voorkomen van provinciaal fysieke knelpunten, in relatie met andere relevante economische thema's zoals arbeidsmarkt, scholing, technologie, enz. Deze visie wordt (in overeenstemming met het Regeerakkoord) door de provincie in samenwerking met de gemeenten en het bedrijfsleven opgesteld. De TIPP wil hiermee, naast het verkrijgen van een goed doordachte bovenlokale bedrijventerreinvisie, de samenwerking tussen gemeenten, provincies en het bedrijfsleven bevorderen. De provincies en gemeenten moeten zelf een even groot deel als EZ bijdragen.

Met het Ministerie van VROM wordt overlegd over afstemming met het Innovatiebudget Stedelijke Vernieuwing (ISV) dat thans eveneens in ontwikkeling is. De voor beide regelingen als toetsingskader vereiste visies zullen inhoudelijk op elkaar dienen aan te sluiten. Wel zal de TIPP zich in vergelijking tot het stadseconomie-deel binnen de ISV-tender meer

richten op de grotere, gemeente- of zelfs provincieoverschrijdende projecten van strategisch economisch belang.

Onderzoek en evaluatie; budget f 10,8 mln.

Het gaat hier om inventariserende, beleidsonderbouwende en evaluerende onderzoeken op het gebied van ruimtelijk- en regionaal-economische ontwikkelingen, bedrijventerreinen, het ruimtelijk ordenings- en milieubeleid en het toeristisch beleid. De evaluaties hebben betrekking op bestaand beleid, op zowel nationaal als Europees niveau. Op dit artikel zijn ook opgenomen de bijdragen van EZ in de onderzoekskosten van het Project Mainport Rotterdam (PMR) en het project Ontwikkeling Nationale Luchthaven (ONL).

Fysieke stadseconomie; budget in 1999 f 251,7 mln (voor periode 2000–2004)

Het onderdeel fysieke economie is ondergebracht in het Innovatiebudget Stedelijke Vernieuwing en is bestemd voor de GSB-steden. Doelstellingen zijn:

- het stimuleren van functiemenging wonen/werken door het behouden en creëren van geschikte bedrijfsruimte in woongebieden;
- het ontwikkelen van bedrijfsruimte ten behoeve van startende ondernemers, bijvoorbeeld bedrijfsverzamelgebouwen;
- revitaliseren van verouderde en ontwikkelen van nieuwe bedrijventerreinen;
- het stimuleren van de voor die gemeenten kansrijke sectoren en clusters (netwerken van bedrijven en kennisinstellingen);
- het verbeteren van de bereikbaarheid van economische functies, met name het verbeteren van de ontsluiting van bedrijfsruimten of -terreinen op het lokale wegennet.

Niet-fysieke stadseconomie; budget in 1999 f 110,8 mln (voor periode 2000–2004)

Het beleid ten aanzien van niet-fysieke economie is gericht op organisatorische en «zachte» componenten van economische structuurversterking in de GSB-steden. Het onderwerp valt uiteen in twee prioriteiten: ondernemerschap, en kansrijke sectoren en clusters.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			90 473	88 005	84 005	81 005	81 005	
1e suppl. wet 1999			1 800					
Mutatie			361 200	- 25 000	- 25 000	- 25 000	- 25 000	
Ontwerp-begr. 2000	179 805	81 045	453 473	63 005	59 005	56 005	56 005	56 005
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	81 592	36 777	205 777	28 590	26 775	25 414	25 414	25 414
Waarvan te betalen	179 743	80 983	452 811	61 244	55 316	55 316	55 316	56 005

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		84 874	87 223	98 999	90 561	90 561	
1e suppl. wet 1999		- 300		- 100	100	400	
Mutatie		10 324	14 005	6 198	18 298	35 934	
Ontwerp-begr. 2000	42 386	94 898	101 228	105 097	108 959	126 895	137 534
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	19 234	43 063	45 935	47 691	49 443	57 582	62 410

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1998	1999	2000	1998	1999	2000	Econ.	Funct.
010 Stirea/Tipp	75 322	74 223	52 223	37 308	86 132	73 021	62D	11.1
020 Onderzoek en evaluatie	5 723	16 750	10 782	5 078	8 766	10 057	12	11.41
030 Fysieke stadseconomie		251 736				12 604	62D	11.1
040 Niet-fysieke stadseconomie		110 764				5 546	62D	11.1
Totaal art. 04.10	81 045	453 473	63 005	42 386	94 898	101 228		

*c) De toelichting bij de cijfers***Specificatie mutatie**

(Verplichtingen x f 1000)	1999	2000	2001	2002	2003
1: Intensivering bedrijventerreinen Regeerakkoord		237 500			
2: Temporisatie ten behoeve van GSB		125 000	- 25 000	- 25 000	- 25 000
3: Duurzame Bedrijventerreinen		- 5 000			
4: Onderzoek ONL en PMR		3 700			
Totaal		361 200	- 25 000	- 25 000	- 25 000

- ad 1: Betreft de intensivering uit het regeerakkoord voor bedrijventerreinen binnen het cluster vitaliteit steden. Deze gelden worden binnen het Grote Stedenbeleid ingezet voor stadseconomie binnen de pijler werk en economie.
- ad 2: Betreft het naar voren halen van verplichtingenruimte 2000 – 2004 ten behoeve van het Grote Stedenbeleid voor stadseconomie. Deze verschuiving in de tijd is nodig om in 1999 meerjarige toezeggingen te kunnen doen binnen het Grote Stedenbeleid.
- ad 3: Betreft een overheveling van budget naar artikel 09.01 ten behoeve van uitvoering van het programma Duurzame Bedrijventerreinen.
- ad 4: Betreft de extra benodigde middelen voor de EZ-bijdrage aan het aanvullend onderzoek ten behoeve van de projecten Ontwikkeling Nationale Luchthaven (ONL) en Mainportontwikkeling Rotterdam (PMR).

De mutaties in de uitgaven zijn het gevolg van de voorgestelde verplichtingenmutaties en van actualisaties van de uitgaven op in het verleden aangegane verplichtingen. De uitgaven met betrekking tot de mutaties 1 en 2 lopen voor een deel door tot en met 2008.

04.11 Toeristisch beleid

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Het toeristisch beleid is vastgelegd in de nota Werken aan Concurrentiekracht (Kamerstukken II 1995/96 24 750, nr. 1), in de brief over het Actieplan Zee van Cultuur (Kamerstukken II 1997/98 24 750, nr. 4) en in de gezamenlijke EZ/LNV-brief over toerisme en recreatie (Kamerstukken II 1998/99 26 419, nr. 1).

Centraal in het toeristisch beleid staat de versterking van de concurrentiekracht van Nederland als aantrekkelijk toerisme- en recreatieland. Het beleid concentreert zich op twee zaken. Ten eerste een verdere professionalisering en bundeling van kennis en expertise in de sector (via krachtenbundeling van de hieronder vermelde toeristische spitsorganisaties in één Toeristisch Huis) en ten tweede de coördinatie- en interventietaak van EZ. Doel is het scheppen van zo gunstig mogelijke randvoorwaarden voor de toeristische bedrijvigheid, vooral via een verdergaande integratie van toerisme-aspecten in andere relevante beleidsterreinen.

Diverse toeristische organisaties; budget f 4,8 mln.

Dit onderdeel omvat de subsidies aan de Algemene Vereniging van VVV's (ANVV), de Stichting Toerisme en Recreatie AVN en het Nederlands Congres Bureau (NCB).

De ANVV vormt de koepel van de ruim 300 VVV's in Nederland. Haar doelstelling is de behartiging van VVV-belangen, het doelmatig functioneren van het VVV-wezen en het bevorderen van onderlinge samenwerking. Hierbij kan gedacht worden aan kwaliteitsbewaking, het bevorderen van een uniforme presentatie en de dienstverlening aan het publiek. De verhouding tussen de jaarlijkse subsidie aan de ANVV en de door de VVV's opgebrachte contributiebijdrage is 1:1. De EZ-bijdrage aan de ANVV heeft het karakter van programmafinanciering.

De oprichting van de Stichting Toerisme en Recreatie AVN was een gezamenlijk initiatief van ANVV, ANWB en het Nederlands Bureau voor Toerisme (NBT), met als doel het bevorderen van toerisme en recreatie in Nederland. De drie genoemde moederorganisaties hebben hiertoe het desbetreffende deel van hun activiteiten aan AVN overgedragen.

Het NCB is als zelfstandige organisatie belast met de promotie van Nederland als congres-bestemming. Tevens verleent het NCB diensten aan potentiële organisatoren van congressen.

Nederlands Bureau voor Toerisme (NBT); budget f 42,2 mln.

Het NBT richt zich op een gebundelde presentatie van het Nederlandse toeristische product. Het beleid van het NBT is vastgelegd in het Strategisch Marketingplan 1996–1998. In overleg met EZ concentreert het NBT zich op de volgende kerntaken:

- algemene Holland-promotie in het buitenland;
- innovatie- en vernieuwingstaken, waaronder markt- en productontwikkeling en onderzoek;
- promotionele diensten aan het bedrijfsleven.

Een nieuw Strategisch Marketingplan is in ontwikkeling. Hierbij wordt rekening gehouden met de voorgenomen oprichting van het Toeristisch Huis (als eerste stap de samenvoeging van NBT, de Stichting Toerisme en

Recreatie AVN en zo mogelijk de ANVV). De bijdrage van EZ wordt gegeven in de vorm van een exploitatiebijdrage.

Enkele gegevens over de NBT-begroting en de EZ-bijdrage daaraan

(Bedragen in verplichtingen x f 1 mln)	Artikel (-sub)	Realisatie 1998*	Raming 1999	Raming 2000
Totale begroting NBT		69,0	71,8	71,8
- waarvan overheadkosten (algemene beheerskosten)		29,6	27,0	27,0
- waarvan totale activiteitenkosten		39,4	44,8	44,8
- Overheadkosten als % van de totale begroting		42,8%	37,6%	37,6%
- Bijdrage van EZ (excl. een bijdrage aan AVN van f 1,7 mln)	04.11020	39,1	41,1	40,5
- Bijdrage van bedrijfsleven		29,9	30,7	31,3

* De realisatie 1998 wijkt af van de kengetallen in de financiële verantwoording EZ 1998, omdat de definitieve realisatiecijfers van het NBT op dat moment nog niet bekend waren.

World Tourism Organization (WTO); budget f 0,4 mln.

Nederland betaalt als lid van de WTO jaarlijks contributie die door EZ wordt voldaan.

Toeristische dienstverlening en informatievoorziening; budget f 2 mln.

Deze gelden worden gebruikt voor incidentele aanjaagacties of projecten c.q. activiteiten die uit een oogpunt van rijksbeleid van belang zijn.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			49 385	48 771	48 684	48 596	48 492	
1e suppl. wet 1999			5 000					
Mutatie			1 089	587	- 415	- 918	- 1 314	
Ontwerp-begr. 2000			55 474	49 358	48 269	47 678	47 178	46 678
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000			25 173	22 398	21 904	21 635	21 408	21 182

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		47 485	48 157	48 643	48 650	48 492	
1e suppl. wet 1999		1 250	1 750	1 500	500		
Mutatie		1 090	211	- 1 268	- 842	- 761	
Ontwerp-begr. 2000		49 825	50 118	48 875	48 308	47 731	46 678
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000		22 610	22 743	22 179	21 921	21 659	21 182

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1998*	1999	2000	1998*	1999	2000	Econ.	Funct.
010 Div. toerist. org.		4 775	4 775		4 775	4 775	31	11.6
020 N.B.T.		42 826	42 233		42 826	42 233	31	11.6
040 W.T.O.		341	350		341	350	31	11.6
210 Toer. dienstverl./infovz.		7 532	2000		1 883	2 760	62D	11.6
Totaal art 0 411		55 474	49 358		49 825	50 118		

* Verplichtingen en uitgaven in 1998 zijn geraamd op artikel 05.12.

*c) De toelichting bij de cijfers***Specificatie mutatie**

(Verplichtingen x f 1000)	1999	2000	2001	2002	2003
1: Inzet binnen EZ-begroting		- 500	- 1 500	- 2 000	- 2 500
2: Loon- en prijsbijstelling	1 089	1 087	1 085	1 082	1 082
3: Overige beleidsmatig niet relevante mutaties					104
Totaal	1 089	587	- 415	- 918	- 1 314

ad 1: Ter invulling van de ombuigingstaakstelling die bij het opstellen van de begroting overeengekomen werd, is een korting van f 0,5 mln oplopend tot f 2,5 mln in 2003 aangebracht op de raming voor het NBT.

05.00 ONDERNEMERSCHAP EN MARKTWERKING

Op dit hoofdbeleidsterrein worden de gelden geraamd voor het MKB en voor ondersteuning van het beleid gericht op een betere marktwerking. Het beleid gericht op het MKB is onder andere vastgelegd in de nota Werk door Ondernemen uit 1995 (Kamerstukken II 1994/95, 24 243, nr. 1). De doelstelling van deze nota is een stijging van het aantal innovatieve ondernemers en het vergroten van groei en werkgelegenheid bij bestaande ondernemingen. Medio september 1999 zal de nota «Ondernemerschap in een moderne economie» verschijnen.

05.01 Voorlichting en advisering MKB

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel vindt met ingang van 1999 uitsluitend uitfinanciering van in het verleden aangegane verplichtingen plaats.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		3 871	2 616	1 699	714		
Mutatie		- 852	- 562	- 295	- 214		
Ontwerp-begr. 2000	5 999	3 019	2 054	1 404	500		
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	2 722	1 370	932	637	227		

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1998	1999	2000	1998	1999	2000	Econ.	Funct.
010 imk-netwerk				1 404	320		43D	11.1
030 adviesdiensten knov/ncov				706			31	11.4
040 herstruct. voorlicht.instr.				13			31	11.4
110 cbo				15			31	11.4
130 proj. markt&ondernmschap	213			1 296	689	154	12	11.4
140 branche centra technologie	2 772			2 565	2 010	1 900	31	11.4
Totaal art. 05.01	2 985			5 999	3 019	2 054		

05.02 Onderzoek en onderwijs MKB

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Dit artikel kent een onderzoeksdeel en een onderwijsdeel. Het doel van onderzoek is toepasbare kennisvermeerdering voor het MKB-beleid. Dit geschiedt door het gedeeltelijk financieren van een MKB-onderzoeksinstituut en door het geven van opdrachten voor beleidsgericht onderzoek. De scholingsinspanning van EZ richt zich op het waarborgen en instandhouden van het kwaliteitsniveau van het ondernemerschap.

Economisch Instituut voor het Midden- en Kleinbedrijf (EIM); budget f 8,4 mln.

EZ subsidieert jaarlijks het programmaonderzoek MKB en ondernemerschap. Deze activiteitensubsidie is vooral bestemd voor het verzamelen, bijhouden en bewerken van basisinformatie over het MKB en het toegankelijk maken van deze basisinformatie.

Evaluatie 98-3 EIM:

Beknopt resultaat: De inhoud en de aansturing van het programmaonderzoek zijn in 1998 door een onafhankelijke commissie geëvalueerd. De commissie concludeerde dat het EIM in de programmaperiode 1995-1998 op een kwalitatief goede wijze systematisch en wetenschappelijk verantwoord onderzoek heeft uitgevoerd. Daarnaast deed de commissie voorstellen om de aansturing van het programmaonderzoek te verbeteren.

Gebruik: De aanbevelingen van de evaluatiecommissie zullen worden uitgewerkt in een nieuwe sturingsrelatie tussen EZ en het EIM. EZ zal de aansturing van het programmaonderzoek verbeteren, het publieke karakter van het onderzoek verscherpen en de toegankelijkheid van de onderzoeksresultaten vergroten.

Beleidsonderbouwend onderzoek OMKB; budget f 1,2 mln.

Uit deze begrotingspost worden onderzoeken bekostigd die voorzien in de informatiebehoefte vanuit het beleidsveld Ondernemerschap en MKB. Het betreft zowel verkennend en onderbouwend onderzoek, als beleids-evaluaties.

MDW-onderzoek; budget f 0,7 mln.

Het kabinet heeft in het Regeerakkoord vastgelegd dat de operatie Marktwerking, Deregulering en Wetgevingskwaliteit wordt voortgezet. Het kabinet heeft daarbij enkele accenten aangebracht: meer betrokkenheid van burgers en bedrijfsleven in de oriëntatiefase voor nieuwe projecten, meer transparantie bij de uitvoering van de projecten en krachtige sturing bij de implementatie van projecten. In mei 1998 zijn negen projecten van start gegaan. In september 1999 gaan zes additionele projecten van start. In het voorjaar van het jaar 2000 zal de oriëntatiefase voor de in september 2000 te starten tranche plaatsvinden. Voor de financiering van (bijdragen van EZ aan) incidentele onderzoeken die worden uitgevoerd in het kader van MDW-projecten, is in de periode 1999 - 2002 jaarlijks een verplichtingenbedrag van f 0,7 mln geraamd.

Projecten MKB en ondernemerschap (PMO); budget f 4,5 mln.

Op dit onderdeel zijn budgetten geraamd voor projecten op onder andere de volgende activiteitenterreinen: vrouwen in besluitvorming, onderwijs en ondernemerschap, snelle groeiers en diverse projectmatige activiteiten rond het thema ondernemerschap. Deze activiteitenterreinen worden uitgewerkt in de «Ondernemerschap in een moderne economie», die in september 1999 zal verschijnen. De nota schetst de beleidslijnen voor de stimulering van het ondernemerschap in startende en snelgroeiende ondernemingen. Het overheidsbeleid is hierbij gericht op het scheppen van die omstandigheden waaronder succesvol ondernemen mogelijk is. Dat kan door, waar mogelijk, marktimperfecties aan te pakken en een productief economisch klimaat te creëren, onder meer door de stimulering van het ondernemerschap in het onderwijsstelsel. Daarnaast wordt de speciale rol die snelgroeiende ondernemingen en technostarters vervullen onderkend en zijn aanvullende maatregelen voorzien die aansluiten bij specifieke knelpunten die deze groepen ondervinden.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			12 341	12 583	13 415	13 376	13 376	
1e suppl. wet 1999			700	700	700	700		
Mutatie			46	1 578	1 390	1 239	- 715	
Ontwerp-begr. 2000	12 266	10 580	13 087	14 861	15 505	15 315	12 661	12 661
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	5 566	4 801	5 939	6 744	7 036	6 950	5 745	5 745
Waarvan te betalen	7 700	10 487	12 864	14 620	15 180	14 990	12 298	12 623

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

		1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			13 261	13 238	12 361	12 871	13 158	
1e suppl. wet 1999			430	700	700	700	210	
Mutatie			826	- 657	- 92	463	743	
Ontwerp-begr. 2000		12 387	14 517	13 281	12 969	14 034	14 111	13 314
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000		5 621	6 588	6 027	5 885	6 368	6 403	6 042

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1998	1999	2000	1998	1999	2000	Econ.	Funct.
010 EIM	8 734	8 982	8 441	8 576	9 407	8 441	31	11.11
020 beleidsonderb. onderz. omkb	1 278	1 224	1 200	1 715	1 382	1 002	12	11.41
210 ondernemers onderwijs				1 472	1 048	600	31	11.4
230 ondernemersonderw. & -scho.	250			217	1 633	751	31	11.4
240 MDW-onderzoek	318	700	700	407	640	700	12	11.41
250 PMO		2 181	4 520		407	1 787	12	11.4
Totaal art 05.02	10 580	13 087	14 861	12 387	14 517	13 281		

c) De toelichting bij de cijfers

Specificatie mutatie

(Verplichtingen x f 1000)	1999	2000	2001	2002	2003
1: Inzet binnen EZ-begroting		- 500	- 1 000	- 1 000	- 1 000
2: Overheveling van artikel 05.21		300	150		
3: Overheveling van artikel 02.12		1 491	1 954	1 954	
4: Loon- en prijsbijstelling	289	287	286	285	285
5: Overige beleidsmatig niet relevante mutaties	- 243				
Totaal	46	1 578	1 390	1 239	- 715

- ad 1: Ter invulling van de ombuigingstaakstelling die bij het opstellen van de begroting werd overeengekomen, is een korting van f 0,5 mln in 2000 en f 1 mln met ingang van 2001 aangebracht op de subsidie aan het EIM.
- ad 2 en 3: Ten behoeve van de projecten die aangekondigd worden in de nota «Ondernemerschap in een moderne economie» is budget vrijgemaakt binnen de artikelen 02.12 Technologische kennisinfrastructuur en 05.21 Marktwerking.

05.03 Borgstellingsregelingen

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel zijn gelden geraamd voor het Besluit Borgstelling MKB-kredieten 1997 (BBMKB) en haar voorgangers, het Besluit Borgstelling waterschadekredieten 1994 en het Besluit Borgstelling waterschadekredieten 1995. Het Besluit Borgstelling MKB-kredieten 1997 is erop gericht de belemmeringen die (kleinere en middelgrote) ondernemingen ondervinden bij de toegang tot de kapitaalmarkt, weg te nemen.

Het Amsterdams akkoord inzake groei- en werkgelegenheid heeft geleid tot het besluit van de Raad 98/347/EG (PB L155 van 29 mei 1998) waarbij door de Europese Commissie budget beschikbaar is gesteld aan het European Investment Fund (EIF) voor verbetering van de financieringsvoorwaarden van het MKB. Het EIF financiert de verhoging van garantiëplafond voor de kredieten (exclusief bodemsanering) van f 850 mln naar f 1000 mln per jaar in de jaren 1999 tot en met 2001.

Kengetallen BBMKB

(Bedragen in verplichtingen x f 1 mln)	Artikel (-sub)	Realisatie 1998*	Raming 1999	Raming 2000
Ramingskengetallen				
1. Nieuwe kredietmeldingen (in aantallen)		3 499	4 800	4 800
2. Gemiddeld bedrag per krediet		0,220	0,210	0,210
3. Verstrekte kredieten	05.03-010	771	1 000	1 000
4. Uitstaand garantieobligo		2 467	2 981	3 210
Doelmatigheidskengetallen				
1. Meldingen en wijzigingen (in aantallen)		7 312	8 000	8 000
2. Controles verliesdeclaraties (in aantallen)		513	550	550
3. Controles schuldregelingen (in aantallen)		408	400	400
4. Buitenvorderingstellingen (in aantallen)		570	700	700
5. Beheersposten (in aantallen)		264	300	300
6. Toegelicht begrotingsbedrag (uitvoering Kernministerie)*	01.01-010	2,064	2,349	2,373
7. Uitvoerend personeel in fte (= Kernministerie)		12	14,8	14,8
Kwaliteitskengetallen				
8. Bedrag gehonoreerde vs. ingediende verliesdecl. (%)		96,9	97,5	97,5

* De uitvoeringskosten betreffen de kosten van de controle door het kernministerie. De bank voert de regeling uit en krijgt in de regel als bijdrage in de incassokosten een percentage (20%) bij het afsluiten van een schuldregeling. De ontvangsten als gevolg van de schuldregeling komen binnen op ontvangstenartikel 05.01-010.

Garantietabel BBMKB

(Bedragen x f 1 mln)	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
uitstaand risico per 1 januari	2 666	2 467	2 981	3 210	3 382	3 374	3 330
te vervallen garanties	- 970	- 485	- 771	- 828	- 858	- 849	- 933
verleende of te verlenen garanties	771	1 000	1 000	1 000	850	850	850
uitstaand risico per 31 december	2 467	2 981	3 210	3 382	3 374	3 330	3 247

*b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen***Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)**

	t/m 1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			850 650	850 650	850 650	850 650	850 650	
1e suppl. wet 1999			150 000	150 000	150 000			
Ontwerp-begr. 2000	1 736 413	771 262	1 000 650	1 000 650	1 000 650	850 650	850 650	850 650
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	787 950	349 983	454 075	454 075	454 075	386 008	386 008	386 008
Waarvan te betalen	173	40 236	40 000	45 900	47 500	50 000	55 000	55 000

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		52 054	56 142	60 142	60 142	60 142	
1e Nota v Wijziging 1999				- 5 000	- 5 000	- 5 000	
1e suppl. wet 1999		- 3 700	- 3 700	- 1 200	200	1 300	
Mutatie		- 8 354	- 6 542	- 6 442	- 5 342	- 1 442	
Ontwerp-begr. 2000	40 409	40 000	45 900	47 500	50 000	55 000	55 000
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	18 337	18 151	20 829	21 555	22 689	24 958	24 958

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1998	1999	2000	1998	1999	2000	Econ.	Funct.
010 verliesdeclaraties mkb	771 228	1 000 000	1 000 000	40 202	39 350	45 250	63D	11.4
310 oude borgstellingsfondsen	34	50	50	34	50	50	63D	11.4
410 rentesubsidies waterkredieten		600	600	173	600	600	63D	11.4
Totaal art. 05.03	771 262	1 000 650	1 000 650	40 409	40 000	45 900		

c) De toelichting bij de cijfers

Als gevolg van het gunstige economische klimaat zijn naar verwachting minder uitgaven benodigd voor betalingen op verliesdeclaraties, waardoor het verantwoord lijkt de raming voor verliesafdekkingen te verlagen.

05.05 Bedrijfsbeëindigingshulp*a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid*

Met de inwerkingtreding van de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) per 1 juli 1987, is de regeling Bedrijfsbeëindigingshulp (BBH) gesloten voor nieuwe toetreders. Derhalve is sprake van bestandsafbouw, waardoor de raming een trendmatige daling vertoont.

Ramingskengetallen BBH

(Bedragen in verplichtingen x f 1 mln)	Artikel (-sub)	Realisatie 1998*	Raming 1999	Raming 2000
1. Uitkeringsgerechtigden (in aantallen)		2 957	2 657	2 433
2. Gemiddelde uitkering per jaar (x f 1000)		5,253	5,366	5,376
3. Totaal bedrag uitkeringen (x f 1 mln)*	05.05	15,534	14,258	13,080

* excl. uitvoeringskosten

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			14 608	13 330	12 183	11 673	10 879	
Ontwerp-begr. 2000	84 698	15 881	14 608	13 330	12 183	11 673	10 879	10 079
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	38 434	7 206	6 629	6 049	5 528	5 297	4 937	4 574
Waarvan te betalen	284	15 881	14 608	13 330	12 183	11 673	10 879	10 079

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

		1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			14 608	13 330	12 183	11 673	10 879	
Mutatie			260					
Ontwerp-begr. 2000		15 905	14 868	13 330	12 183	11 673	10 879	10 079
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000		7 217	6 747	6 049	5 528	5 297	4 937	4 574

Economische code: 43D Functionele code: 06.2

05.12 Afwikkeling toeristisch beleid tot 1999

Op dit artikel staan uitgaven geraamd die het gevolg zijn van de tot en met 1998 aangegane verplichtingen (zie artikel 04.11 Toeristisch beleid voor het beleid met ingang van 1999).

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

		1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			11 554	4 533	1 302	50		
Mutatie			- 2 206	1 232	- 137	63		
Ontwerp-begr. 2000		64 493	9 348	5 765	1 165	113		
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000		29 266	4 242	2 616	529	51		

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1998	1999	2000	1998	1999	2000	Econ.	Funct.
010 anvv	5 779			6 760	407		31	11.6
020 nbt	40 909			40 617	641		31	11.6
040 WTO	318			318			31	11.6
210 toer. dienstverl./infovz.	11 327			15 871	8 200	5 665	62D	11.6
310 toeristisch onderzoek				56			12	11.6
904 stimulering congressector				871	100	100	43Z	11.6
Totaal art. 05.12	58 333			64 493	9 348	5 765		

05.21 Marktwerving*a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid*

Het marktwerkingsbeleid bevordert vanuit vier invalshoeken gelijkwaardige uitgangsposities voor de verschillende marktpartijen:

- de marktpositie en het marktgedrag van individuele ondernemingen en van groepen ondernemingen, alsmede de verhouding tussen ondernemingen;
- de positie van (groepen) afnemers, zowel bedrijven als consumenten;
- de verhouding tussen producenten en afnemers;
- de verhouding tussen bedrijfsleven en de overheid als marktpartij.

Het marktwerkingsbeleid bestaat in hoofdzaak uit mededingingsbeleid en ordeningsbeleid. Mededingingsbeleid betreft het beleid gericht op de bestrijding van ongewenste inbreuken op de concurrentie door kartels, door fusies en door misbruik van economische machtspositie (de uitvoering van het mededingingsbeleid is in de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) ondergebracht). In dit kader wordt ook bekeken welke spelregels voor het marktoptreden van de overheid zelf nodig zijn. Ordeningsbeleid (waaronder aanbestedingsbeleid en consumentenbeleid) is een zodanige structurering van markten, dat zowel aanbieders als vragers op die markten worden uitgedaagd tot scherpe prijsstelling en tot voortdurende aanpassing en vernieuwing. Consumenten en zakelijke afnemers dienen door die structurering maximale keuzevrijheid te hebben in transparante en overzichtelijke geordende markten.

De bijdragen worden onder meer benut om onderzoek te doen naar mogelijke maatschappelijke kosten van te beperkte competitie en naar mogelijke marktordeningsmodellen. In incidentele gevallen wordt het budget benut om consumentenorganisaties is staat te stellen te onderhandelen met brancheorganisaties.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			5 403	5 601	6 038	6 038	6 038	
1e suppl. wet 1999			- 23					
Mutatie				- 300	- 150			
Ontwerp-begr. 2000	5 835	4 313	5 380	5 301	5 888	6 038	6 038	6 038
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	2 648	1 957	2 441	2 405	2 672	2 740	2 740	2 740
Waarvan te betalen	5 357	3 149	5 111	5 021	5 586	5 736	5 736	6 038

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

		1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			5 196	5 510	5 696	5 929	6 017	
1e suppl. wet 1999			- 15	- 6	- 1			
Mutatie			- 718	- 568	- 457	- 349	- 309	
Ontwerp-begr. 2000		6 083	4 463	4 936	5 238	5 580	5 708	5 891
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000		2 760	2 025	2 240	2 377	2 532	2 590	2 673

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1998	1999	2000	1998	1999	2000	Econ.	Funct.
110 consumentenonderzoek				1			12	11.4
310 marktwerking	770	3 338	3 191	2 817	2 503	2 934	31	11.4
410 onderzoek	3 543	2 042	2 110	3 265	1 960	2 002	12	11.4
Totaal art. 05.21	4 313	5 380	5 301	6 083	4 463	4 936		

05.22 Bijdrage Nederlands Meetinstituut

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid.

De jaarlijks door het Rijk met het Nederlands Meetinstituut (NMI) af te sluiten contracten betreffen het toezicht op meetmiddelen uit hoofde van de IJkwet, het beheer en de verwezenlijking van de nationale standaarden en de daarbij behorende metrologische structuur, het toezicht op speelautomaten uit hoofde van de Wet op de Kansspelen en de ondersteuning op wettelijk en internationaal terrein.

Bijdrage Nederlands Meetinstituut; budget f 28,6 mln

Van het beschikbare budget is het grootste deel geraamd voor de financiering van de kosten die verbonden zijn aan de uitvoering van een aantal uit de IJkwet en de Wet op de Kansspelen voortvloeiende taken en hieraan gelieerde activiteiten. De uit deze wetten voortvloeiende taken zijn vastgesteld in de basisovereenkomsten speelautomaten, meetmiddelen, standaardenbeheer en wetgeving en vertegenwoordiging. NMI is de ijkinstelling, met dien verstande dat het toezichtswerk uitsluitend door Verispect B.V. wordt verricht en accrediteringen keuringswerk alleen door NMI Certin B.V. Van Swinden Laboratorium B.V. is de beheerder van de standaarden. Op dit moment onderzoekt Holland Metrology, de moedermaatschappij van het Nederlands Meetinstituut, de mogelijkheden van samenwerking met een strategisch sterke partner.

Een gering deel van het budget is gereserveerd voor een nieuwe taak, voortvloeiend uit de inmiddels aan de Tweede Kamer aangeboden wetswijziging van de Waarborgwet 1986. De wijziging heeft als doel de toezichtsactiviteiten bij het NMI onder te brengen.

Doelmatigheidskengetallen NMI

(Bedragen in verplichtingen x f 1 mln)	Artikel (-sub)	Realisatie 1998*	Raming 1999	Raming 2000
1. Standaardenbeheer				
- Gemiddelde beheers- en ontwikkelingskosten per standaard		1,589	1,589	In discussie
- Gemiddelde afschrijving per standaard		0,410	0,417	In discussie
2. Toezicht speelautomaten				
<i>a) Controle exploitanten</i>				
- Controlekosten per exploitant (x f 1000)		0,447	0,474	
- Controles per jaar per exploitant (in aantallen)		1	1	1
<i>b) Controle speelautomaten</i>				
- Controlekosten per speelautomaat (x f 1000)		0,131	0,042	In discussie
- Controles per kansspelautomaat per jaar (in aantallen)		0,33	0,33	0,33
- Controles per behendigheidsautomaten per jaar (in aantallen)		0,20	0,20	0,20
<i>c) Administratieve werkzaamheden</i>		0,252	0,391	In discussie
3. Controle meetmiddelen				
<i>a) Controle meetmiddelen consumentensfeer</i>				
- Prijsvariatie controle per meetmiddel (in gllds)		53-158	51-129	In discussie
- Controles per meetmiddel per jaar (in aantallen)		0,33	0,33	0,33
<i>b) Controle meetmiddelen industriële sfeer</i>				
- Prijsvariatie controle per meetmiddel (in gllds)		143-1 802	142-1 641	In discussie
- Controles per meetmiddel per jaar (in aantallen)		0,25	0,25	0,25
4. Assistentie wetgeving en overige uitgaven	05.22-010	1,623	1,784	In discussie
Uitvoerend personeel in fte (= Kernministerie)		1,6	1,6	1,6
Totalen toegelichte begrotingsbedragen				
- Bijdrage EZ aan NMI*	05.22-010	24,978	25,600	In discussie
- Beheerskosten kerndepartement	01.01-010	0,280	0,280	In discussie

* De bijdrage EZ verschilt van het totaal verplichtingenbedrag op artikelsub 05.22-010, omdat de kengetallen van het NMI exclusief de bijdragen van EZ aan Missie Certin en Missie Internationale Betrekkingen zijn.

Internationale bijdragen; budget f 0,5 mln

Uit dit onderdeel worden contributies betaald aan de Meterconventie en de Organisation Internationale de Métrologie Légale (OIML). De Meterconventie beoogt het bevorderen van het gebruik van internationaal erkende meeteenheden en standaarden daarvoor. De OIML bevordert internationale samenwerking op het gebied van wettelijke metrologische regelgeving

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			27 803	28 301	28 210	28 118	28 118	
Mutatie			1 839	845	836	819	819	
Ontwerp-begr. 2000	5 199	26 730	29 642	29 146	29 046	28 937	28 937	28 937
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	2 359	12 130	13 451	13 226	13 181	13 131	13 131	13 131
Waarvan te betalen	4 599	26 715	29 642	29 146	29 046	28 937	28 937	28 937

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

		1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			28 839	29 003	28 717	28 127	28 118	
Mutatie			1 505	944	838	820	819	
Ontwerp-begr. 2000		26 477	30 344	29 947	29 555	28 947	28 937	28 937
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000		12 015	13 770	13 589	13 411	13 136	13 131	13 131

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1998	1999	2000	1998	1999	2000	Econ.	Funct.
010 bijdrage Ned. meetinst. nv	25 979	29 132	28 636	25 741	29 834	29 437	12	11.4
020 uitvoeringskosten IJkwet	285			270			62G	11.3
110 internationale bijdragen	466	510	510	466	510	510	43G	11.4
Totaal art 05.22	26 730	29 642	29 146	26 477	30 344	29 947		

c) De toelichting bij de cijfers

Specificatie mutatie

(Verplichtingen x f 1000)	1999	2000	2001	2002	2003
1: Overheveling van artikel 02.12	1 000				
2: Loon- en prijsbijstelling	839	845	836	819	819
Totaal	1 839	845	836	819	819

ad 1: Voor 1999 is een aanvullend bedrag van f 1,0 mln nodig voor het standaardenbeheer bij NMI/VSL. Momenteel wordt onderzocht of de

vergoedingsbasis structureel breed genoeg is om de continuïteit van het standaardenbeheer te waarborgen.

07.00 BUITENLANDSE ECONOMISCHE BETREKKINGEN EN EXPORTBEVORDERING

Binnen het hoofdbeleidsterrein heeft een beperkte stroomlijning plaats gevonden. Om de transparantie in de begroting te bevorderen, worden inhoudelijk aan elkaar gelieerde instrumenten voortaan onder één artikel(onderdeel) geraamd. Consequentie is dat in de begroting geen onderscheid meer wordt gemaakt naar regio's. Het afzonderlijke artikel voor Midden- en Oost-Europa (artikel 07.05) houdt op te bestaan. Overigens blijft jaarlijkse voortgangsrapportage over het beleid gericht op Midden- en Oost-Europa gehandhaafd.

Het instrumentarium kan in vier categorieën worden ingedeeld: export, investeringen, economische samenwerking en overig. Met het instrumentarium wordt beoogd het bedrijfsleven in de verschillende fases (pré-transactie, transactie, technische assistentie en verzekering) te ondersteunen. Hierbij vindt afstemming plaats met instrumenten op de begroting van onder andere de Ministeries van Buitenlandse Zaken (hoofdstuk V) en Financiën (hoofdstuk IXB). De uitgaven voor drie instrumenten gericht op Indonesië (PSI, EFI en Beurzenprogramma Indonesië) kwalificeren zich met ingang van 1999 als ODA. Bezien zal worden of integratie met soortgelijk instrumentarium van Ontwikkelingssamenwerking mogelijk is.

In 1999 is gestart met het samenvoegen van de uitvoering van de op het bedrijfsleven gerichte buitenlandinstrumenten, die reeds bij Senter waren ondergebracht, in een aparte business unit van dat agentschap. Door een bundeling met door andere organisaties uitgevoerde regelingen en programma's zal de doelmatigheid van de uitvoering verbeteren.

De clustering van het instrumentarium is in onderstaand overzicht samengevat.

	Pré-transactie	Transactie	Techn. assist.	Verzekering
Export	PESP; PSB/SEM	BSE		SENO/GOM
Investerings	IBTA- investerings- bevordering	IFOM	IBTA-technische assistentie	
Economische samenwer- king	PSO (incl IFI's) PSI		PUM Beurzen/stage De Baak	
Overig	Internationale organisaties Evaluatie en beleidsondersteuning Economische voorlichting en exportpromotie			

07.01 Internationale organisaties

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel worden de contributies aan de Benelux, de WTO, de ECT en de OMPI/WIPO geraamd, alsmede de bijdragen aan een aantal internatio-

nale grondstoffenorganisaties, het Wassenaar Arrangement en vrijwillige bijdragen aan internationale organisaties.

Benelux; budget f 5,4 mln

In het verdrag van Amsterdam zijn de modaliteiten voor het onderbrengen van Schengen in de Europese Unie vastgesteld. Vanaf het moment dat dit verdrag in werking is getreden (mei 1999), is overgegaan tot een juridische en fysieke ontvlechting van het Schengen-secretariaat dat bij de Benelux Economische Unie is ondergebracht.

World Trade Organisatie (WTO); budget f 7,9 mln

De hoogte van de Nederlandse bijdrage is afhankelijk van: de hoogte van de WTO-begroting, het aandeel van Nederland in de buitenlandse handel in intellectueel eigendom, goederen en diensten tussen de WTO-verdragspartijen (over de drie laatst beschikbare jaren) en de omrekenkoers van de Zwitserse frank naar de Nederlandse gulden.

Grondstoffen- en overige Internationale organisaties; budget f 2,8 mln

Het betreft de bijdragen aan een tiental internationale grondstoffenorganisaties, het zeerecht verdrag, het Energie handvest (ECT), het OESO Centre for Coöperation with Economies in Transition (OESO/CCET; voorheen geraamd op artikelsub 07.05-111), de Organisation Mondiale de la Propriété Intellectuelle/World Intellectual Property Organisation (OMPI/WIPO) en het Wassenaar Arrangement.

b) De cijfers en onderverdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen en uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			15 031	15 078	15 108	15 127	15 127	
Mutatie			358	988	988	988	988	
Ontwerp-begr. 2000		12 758	15 389	16 066	16 096	16 115	16 115	16 115
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000		5 789	6 983	7 290	7 304	7 313	7 313	7 313

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1998	1999	2000	1998	1999	2000	Econ.	Funct.
010 BENELUX	5 332	5 102	5 424	5 332	5 102	5 424	43G	01.43
020 GATT/WTO	5 571	8 398	7 860	5 571	8 398	7 860	43G	11.1
030 Grondstoffen & andere internationale organisaties	772	735	2 782	772	735	2 782	43G	11.1
040 OMPI	870	937		870	937		43G	11.1
060 Bijdrage uitvoering Energiehandvest	213	217		213	217		43G	11.1
Totaal art. 07.01	12 758	15 389	16 066	12 758	15 389	16 066		

Specificatie mutatie

(Verplichtingen x f 1000)	1999	2000	2001	2002	2003
1: Bijdrage OESO/CCET: overboeking van 07.05-111		630	630	630	630
2: Loon- en prijsbijstelling	358	358	358	358	358
Totaal	358	988	988	988	988

07.02 Bevordering van de buitenlandse economische betrekkingen*a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid*

De geraamde middelen hebben betrekking op diverse programma's, bijdragen en onderzoeksbudgetten. Deze zijn gericht op investeringen en de bevordering van economische betrekkingen, onder meer door het stimuleren van economische samenwerking.

Programma Economische Samenwerking Projecten (PESP 1999); budget f 16 mln

Doel van het PESP (Stcrt 1999, 36) is de export door het Nederlandse bedrijfsleven naar andere dan hoog geïndustrialiseerde landen te bevorderen met activiteiten gericht op bilaterale economische samenwerking met deze landen. Het PESP 1999 richt zich uitsluitend op activiteiten in de voorfase van een project, waarbij opdrachten aan Nederlandse bedrijven worden verleend. Senter voert het programma uit. Voor de ondersteuning van projecten met een voor Nederland strategisch karakter kan in uitzonderingsgevallen en onder stringente voorwaarden de opdrachtsom hoger vast worden gesteld dan het geldende maximum.

Evaluatie en beleidsondersteuning; budget f 2,0 mln

Met ingang van 2000 zijn Beleidsonderbouwende en Economische Samenwerkingsactiviteiten (BSA) en Evaluatie en Beleidsondersteuning Midden- en Oost-Europa (EMOE; voorheen geraamd op 07.05-120) geïntegreerd in het onderdeel Evaluatie en beleidsondersteuning. Ten laste van dit onderdeel worden activiteiten gefinancierd op het terrein van onderzoek en advisering ten behoeve van de beeldvorming van het DG BEB, alsmede diverse activiteiten ter stimulering en ondersteuning van internationale economische samenwerking.

Beurzenprogramma Indonesië; budget f 0,8 mln

Uit hoofde van het financiële pakket dat in 1995 aan Indonesië is aangeboden, zijn op dit onderdeel middelen beschikbaar voor beurzen die in het kader van exporttransacties worden verstrekt ten behoeve van Indonesische en Nederlandse studenten. Het gaat hierbij om studenten die hun bedrijfsrelevante (HBO, universitaire of post-doctorale) opleiding willen afronden in Nederland respectievelijk Indonesië, gekoppeld aan stages in het bedrijfsleven aldaar. Dit programma is in 1997 gestart en loopt tot en met 2000. De uitvoering is in handen van de door VNO/NCW opgerichte stichting International Human Resources Development (IHRD).

Programma samenwerking Indonesië (PSI); budget f 7,5 mln

De TaskForce Exportinstrumentarium heeft aanbevolen om ook op andere opkomende markten dan Oost-Europa een programma voor economische

samenwerking en technische assistentie (naar voorbeeld van het Programma Samenwerking Oost-Europa) te implementeren. Daartoe is ruimte vrijgemaakt voor projecten in Indonesië. Senter voert het programma uit. Er is nauwe samenhang tussen het PSI en het PSOM (Programma Samenwerking Opkomende Markten op de begroting van het Ministerie van Buitenlandse zaken).

Investeringsfaciliteit Opkomende Markten (IFOM); budget f 10 mln

Het werkingsgebied van de Investeringsfaciliteit richt zich met ingang van 1999 op het Nederlandse MKB dat wil investeren in zowel landen in Midden- en Oost-Europa (voorheen geraamd op artikelsub 07.05–050) als andere «opkomende markten», waaronder China, Egypte, India, Indonesië en Zuid-Afrika. Met deze faciliteit die sinds 1992 van kracht is en in 1999 is uitgebreid met de opkomende markten, wordt beoogd de commerciële risico's voor Nederlandse investeerders te verminderen. De Staat stelt zich borg voor achtergestelde leningen aan ondernemingen die in de genoemde landen investeren tot een maximum van f 5 mln. De faciliteit is verruimd met de mogelijkheid van kleinere achtergestelde leningen (f 0,1 mln tot f 1 mln) om het MKB beter te kunnen bedienen. De uitvoering van de faciliteit ligt bij de Nationale Investeringsbank (NIB).

Startende exporteurs (SEM/PSB); budget f 6 mln

De grondslag voor de Subsidierегeling exportmedewerkers MKB 1998 (SEM) en het Programma Starters Buitenlandse markten 1999 (PSB) zijn de gepubliceerde regelingen (Stcrt. 1997, 104; Stcrt. 1998, 243). Doel van de SEM en het PSB is de drempel voor kleine bedrijven met weinig of geen export ervaring naar buitenlandse markten te verlagen. In het kader van het PSB en SEM kunnen bedrijven samen met een exportconsulent van de Kamer van Koophandel of van een exportbevorderende koepelorganisatie een exportstrategie opstellen. Vervolgens kunnen ze gratis begeleiding en een financiële bijdrage krijgen voor zes verschillende activiteiten, voor zover deze logisch uit de exportstrategie voortvloeien. De bijdragen uit PSB gelden voor marktverkenning, bezoekprogramma, exportcursus, beursdeelname en presentatiemateriaal. De SEM biedt de mogelijkheid om met een loonkostensubsidie en met deskundige begeleiding een hoger opgeleide exportmedewerker een jaar lang aan de opstelling en/of uitvoering van een concreet exportplan te laten werken. Beide regelingen worden door de EVD (beoordeling exportstrategieën, aansturing exportconsulenten) en Senter (uitbetaling subsidies) uitgevoerd. Eind 1999 worden de SEM en PSB geïntegreerd.

Evaluatie 98–9 Instrument: Programma Starters Buitenland

Beknopt resultaat: Ruim de helft van de deelnemers die niet eerder exporteerden doet dat na PSB wel. Van de deelnemers met een geringe exportervaring neemt de exportquote na PSB met 44% toe. Het bereik van de doelgroep is echter teleurstellend.

Gebruik: Op basis van de gehouden evaluatie is het PSB verbreed en vereenvoudigd. Tevens is het bereik vergroot door actievere en gerichtere benadering doelgroep door EVD, exportconsulenten, KvK's en branches, AA-consulenten, accountmanagers van banken en Syntens.

Investeringsbevordering en Technische Assistentie (IBTA); budget f 18 mln

Doel van de faciliteit (Stcrt. 1998, 130; Stcrt. 1999, 42) is ondernemers uit Midden- en Oost-Europese landen, die samenwerken of willen gaan samenwerken met een Nederlands bedrijf, door middel van een financiële bijdrage hulp te bieden bij het opzetten en versterken van hun bedrijven.

Deze faciliteit wordt uitgevoerd door de Financieringsmaatschappij voor Ontwikkelingslanden (FMO). De uitgaven voor IBTA zijn tot en met 1999 geraamd op artikelsub 07.05-040.

Evaluatie 98-4 Instrument: Investeringsbevordering en Technische Assistentie
Beknopt resultaat: De faciliteit is doelmatig van opzet en neemt een duidelijke plaats in in het totale instrumentarium. De faciliteit draagt bij aan duurzame en transitie bevorderende Nederlandse investeringen in Oost-Europa (OE). De multiplier is relatief hoog: Voor iedere IBTA-OE gulden wordt voor 7,4 gulden geïnvesteerd in OE. Opmerkelijk is wel dat 3% van de bedrijven 28% van de subsidie ontvangt. De doeltreffendheid van de uitvoering is niet optimaal, verbetering is mogelijk op het gebied van o.a. communicatie en informatiestromen. Gebruik: De resultaten worden meegenomen bij het formuleren van de beleidsreactie. De Kamer zal hierover nader worden geïnformeerd.

b) De cijfers en onderverdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			24 781	24 781	24 781	24 781	24 781	
1e suppl. wet 1999			6 000	7 000	7 000	7 000	7 000	
Mutatie			3 870	28 500	28 500	28 500	27 800	
Ontwerp-begr. 2000	28 553	25 738	34 651	60 281	60 281	60 281	59 581	60 281
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	12 957	11 679	15 724	27 354	27 354	27 354	27 037	27 354
Waarvan te betalen	27 241	22 503	31 651	54 381	54 381	54 381	53 681	54 381

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

		1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			19 478	20 846	24 542	22 406	22 631	
Mutatie			3 380	14 444	19 721	29 712	29 522	
Ontwerp-begr. 2000		17 703	22 858	35 290	44 263	52 118	52 153	53 617
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000		8 033	10 373	16 014	20 086	23 650	23 666	24 330

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1998	1999	2000	1998	1999	2000	Econ.	Funct.
020 PESP	16 408	16 000	16 000	10 585	12 440	14 360	43G	11.1
050 Evaluatie & beleids- ondersteuning	1 685	3 651	1 981	833	3 651	2 131	12	11.1
060 Beurzenprogramma Indonesie	1 160	2 500	800	739	2 900	800	43G	11.1
110 Programma Samenwerking Indonesië	4 950	7 500	7 500	3 850	3 337	5 362	43G	11.4
120 Investeringsfaciliteit OM			10 000			10 000	63D	11.4
130 Startende exporteurs	1 000	2 500	6 000	161	80	1 150	43D	11.1
140 WTO-trustfund				1 000			31	11.1
150 Programma Starters Buitenland	535	2 500		535	450	720	31	11.1
160 Investeringsbevordering & technische assistentie			18 000			767	62G	11.1
Totaal art. 07.02	25 738	34 651	60 281	17 703	22 858	35 290		

c) De toelichting bij de cijfers

Specificatie mutatie

(Verplichtingen x f 1000)	1999	2000	2001	2002	2003
1: IBTA: overboeking van 07.05-040		18 000	18 000	18 000	18 000
2: IFOM: overboeking van 07.05-050		10 000	10 000	10 000	10 000
3: BSA: overboeking van 07.05-150	2 170	500	500	500	500
4: Verhoging bijdrage PUM en intertemporele compensatie	1 700				- 700
Totaal	3 870	28 500	28 500	28 500	27 800

- ad 1, 2 en 3: Deze mutaties betreffen overboekingen van andere artikelen in verband met de stroomlijning van het instrumentarium.
- ad 4: Het budget voor het Beurzenprogramma Indonesië in 1999 is met een intertemporele compensatie verhoogd met f 0,7 mln. Op hetzelfde onderdeel is voor het in 1999 opstarten van een Programma uitzending managers (PUM) in Indonesië f 1 mln geraamd.

07.03 Stimulering exportactiviteiten

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Met de instrumenten op dit artikel wordt beoogd die exporttransacties te faciliteren waarbij sprake is van concurrentievervalsing door buitenlandse overheidssteun aan buitenlandse concurrenten bij exporttransacties. Daarnaast worden exporttransacties naar Midden- en Oost-Europa en opkomende markten gefaciliteerd door het aanbieden van een herverzekeringmogelijkheid voor transacties waarvoor geen reguliere exportkredietverzekering mogelijk is.

Besluit Subsidies Exportfinancieringsarrangementen (BSE); budget f 160 mln

Het BSE (Stb. 1997, 615) beoogt exporteurs van goederen te ondersteunen door het aanbieden van financieringsfaciliteiten. Het doel hiervan is deze exporteurs geen concurrentie-achterstand te laten oplopen ten opzichte

van buitenlandse concurrenten die van hun overheden vergelijkbare faciliteiten ontvangen. Het BSE werkt op matchingbasis en bestaat uit vier regelingen:

- Exportfinancieringsarrangement lichte matching (MFL, Stcrt.1997, 245; Stcrt 1998, 249) die rentesubsidie geeft op matchingbasis als de concurrent wordt, of kan worden ondersteund door een buitenlandse overheid;
- Exportfinancieringsarrangement zware matching (MFZ, Stcrt.1997, 245; Stcrt 1998, 249) geeft eveneens rentesubsidie op matchingbasis als is aangetoond dat sprake is van buitenlandse overheidsgesteunde concurrentie;
- Exportfinancieringsarrangement rente-overbruggingsfaciliteit (ROF; Stcrt. 1997, 245; Stcrt 1998, 249), waarmee zonder bewijslast van buitenlandse overheidsgesteunde concurrentie, rentesubsidie kan worden gegeven tot de in OESO-verband afgesproken minimum rente (Commercial Interest Reference Rate);
- Exportfinancieringsarrangement Indonesië (EFI; Stcrt.1997, 245; Stcrt 1998, 249). Onder EFI lopen oude (tot en met 1999 aangegane) verplichtingen af. Uit hoofde van de garantie herverzekering Inpres-8 zullen geen nieuwe verplichtingen meer worden aangegaan. Uitgangspunt is dat slechts 50% (EFI 33%) van de toegezegde rentesubsidies daadwerkelijk behoeft te worden uitbetaald. De uitvoering is in handen van Senter. In 1999 vindt een evaluatie plaats van MFL, MFZ en de ROF.

Kengetallen Besluit Subsidies Exportfinancieringsarrangementen(BSE)¹

(Bedragen in verplichtingen x f 1 mln)	artikel(-sub)	Realisatie 1998	Raming 1999	Raming 2000
Ramingskengetallen				
1. Aantallen (= gehonoreerde aanvragen)		15	20	20
2. Bedrag per eenheid (= aanvraag)		4,965	4,000	4,000
3. Toegelicht begrotingsbedrag (= subsidie) ²	07.03-010	69,988	80,000	80,000
Doelmatigheidskengetallen				
1. Aantal prestaties (= behandelde aanvragen)		38	45	40
2. Kosten per prestatie		0,0146	0,0098	0,011
3. Aantal prestaties (= dossiers in beheer)		60	65	60
4. Kosten per prestatie		0,0067	0,0065	0,0068
5. Toegelicht begrotingsbedrag (= uitvoeringskosten Senter)	01.55-040	0,959	0,861	0,850
6. Uitvoerend personeel in fte (= Senter)		3,78	4,04	4,0

¹ exclusief exportfinancieringsarrangement Indonesië.

² betreft geraamd kasbeslag in de komende jaren

Exportkredietverzekering Opkomende Markten (SENO/GOM); budget f 45 mln

De SENO-faciliteit (voorheen artikelsub 07.05-020, Kamerstukken II 1990/91, 21 937, nr. 1) beoogt de export te bevorderen van Nederlandse kapitaalgoederen naar markten in Midden- en Oost-Europa. Voor een aantal landen is namelijk geen reguliere exportkredietverzekering mogelijk. Om de export van met name kapitaalgoederen naar deze landen toch mogelijk te maken, kunnen deze transacties worden herverzekerd onder de SENO-faciliteit.

Om de aansluiting tussen exportkredietverzekering en de ORET/MILIEV programma's van Ontwikkelingssamenwerking (Ontwikkelingsrelevante Exporttransacties/Programma Milieu en Economische Verzelfstandiging) te verbeteren is voor het eerst in de ontwerpbegroting 1998 de Garantie-

faciliteit Opkomende Markten (GOM) opgenomen. Conform de afspraken bij opzet van deze faciliteit zal na twee jaar een beperkte evaluatie plaats vinden.

De SENO- en GOM-faciliteit worden uitgevoerd door een 100% dochteronderneming van de Nederlandsche Credietverzekering Maatschappij (NCM) te Amsterdam, in samenwerking met en beheerd door de Stichting Economische Samenwerking Nederland-Opkomende Markten (SENO). SENO treedt op als herverzekeraar voor de NCM-dochter. De budgettaire risico's zijn met ingang van 3 mei 1999 door middel van een interne reserve afgedekt. De hoogte van de benodigde reserve wordt jaarlijks in overeenstemming met de Minister van Financiën bepaald. Basis hierbij vormt de actuele omvang van de reserve en de toegestane verhouding tussen de reserve en de herverzekeringsruimte (SENO 1:2 en GOM 1:1). Op basis van een in 1999 gemaakte analyse van de risico's van de portefeuille is overeengekomen dat de verhouding van de SENO-faciliteit kan worden verruimd van 1:2 naar 1:3. Indien noodzakelijk zal de hiervoor benodigde verplichtingenruimte worden toegevoegd. De omvang van de reserve was bij de instelling op 3 mei 1999 f 386 mln. Hiertegenover stond op dat moment een obligo van ruim f 500 mln (SENO f 453 mln / GOM f 47 mln). Naar verwachting zal het obligo ultimo 1999 zijn toegenomen tot ruim f 600 mln.

b) De cijfers en onderverdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			309 867	180 000	180 000	180 000	180 000	
1e suppl. wet 1999			556 384					
Mutatie			- 21 228	25 000	25 000	25 000	25 000	
Ontwerp-begr. 2000	495 184	148 924	845 023	205 000	205 000	205 000	205 000	205 000
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	224 705	67 579	383 455	93 025	93 025	93 025	93 025	93 025
Waarvan te betalen	209 485	126 780	209 948	115 000	115 000	115 000	115 000	115 000

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

		1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			122 196	110 362	102 487	92 200	92 200	
1e suppl. wet 1999			57 500					
Mutatie			11 838	36 526	31 035	35 942	30 896	
Ontwerp-begr. 2000		92 031	191 534	146 888	133 522	128 142	123 096	120 000
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000		41 762	86 914	66 655	60 590	58 148	55 859	54 454

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1998	1999	2000	1998	1999	2000	Econ.	Funct.
010 BSE	84 352	158 772	160 000	76 350	73 184	58 000	31	11.3
020 Levering kapitaalgoederen Argentinië				500	500		31	11.3
030 Exportfinancieringsarrangement Indonesië	64 572	136 701		15 181	32 850	53 888	31	11.3
040 Garantie herverzekering Inpres 8		404 550					63D	11.0
060 Exportkrediet verzekering OM		145 000	45 000		85 000	35 000	72G	11.1
Totaal art. 07.03	148 924	845 023	205 000	92 031	191 534	146 888		

c) De toelichting bij de cijfers

Specificatie mutatie

(Verplichtingen x f 1000)	1999	2000	2001	2002	2003
1. wijziging intrekingspercentage BSE	- 20 000	- 20 000	- 20 000	- 20 000	- 20 000
2. GOM: voortzetting instrument		25 000	25 000	25 000	25 000
3. SEN0: overheveling van 07.05-020		20 000	20 000	20 000	20 000
4. Overboeking naar 07.04-010	- 1 228				
Totaal	- 21 228	25 000	25 000	25 000	25 000

- ad 1: De slaagkans van projecten onder de exportfinancieringsarrangementen lichte matching, zware matching en rente-overbruggingsfaciliteit binnen het BSE is groter dan waarmee tot dusver in de begroting werd rekening gehouden. De mutatie betreft enerzijds een structurele verlaging van het intrekingspercentage, waardoor de verhouding tussen het verwachte kasbeslag en de aangegane verplichtingen wijzigt van 1:3 naar 1:2. Anderzijds is de structurele kasdekking verhoogd met f 20 mln. Per saldo resulteert een verlaging van de structurele verplichtingenruimte met f 20 mln.
- ad 2: De mutatie betreft een voortzetting van het GOM-instrument op het niveau van 1999.
- ad 3 en 4: De mutaties zijn het gevolg van de stroomlijning van het instrumentarium.

07.04 Economische voorlichting en exportpromotie

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel wordt het gehele beleidsbudget (f 27,9 mln) van de EVD (Economische Voorlichtingsdienst) op één artikelsub geraamd. De personele en materiële uitgaven van de EVD zijn geraamd op het artikel 01.01 Apparaatskosten EZ. De taken van de EVD kunnen worden ingedeeld in zes deelprogramma's: buitenland netwerk, informatie, publiciteit buitenland/Holland imago, voorlichting en promotie programma, starters op buitenlandse markten en productontwikkeling en communicatie.

De kerntaak is het actief informeren van Nederlandse bedrijven over buitenlandse markten en het ondersteunen van deze bedrijven bij het selecteren en bewerken van die markten. Daartoe onderhoudt de EVD met behulp van de nieuwste technische mogelijkheden een nationale informatie-infrastructuur ten aanzien van buitenlandse markten. De EVD voorziet actief bedrijven en intermediaire organisaties van informatieproducten en ontwikkelt voorlichtings-, promotionele en publicitaire activiteiten ter ondersteuning van de presentie van Nederlandse bedrijven op buitenlandse markten. De directe relaties met de posten van het Ministerie van Buitenlandse Zaken spelen hierbij een belangrijke rol. Deze posten hebben een onmisbare inbreng in de voorbereiding en de uitvoering van een groot deel van de activiteiten van de EVD. Bovendien ondersteunen de posten ter plekke zelfstandig activiteiten van Nederlandse bedrijven. De EVD voorziet de posten van informatie en instrumenten. De EVD vervult daarbij een spilfunctie: hij schakelt zowel tussen het binnenlandnetwerk (waaronder exportconsulenten van de Kamers van Koophandel en de brancheorganisaties) en het buitenlandnetwerk alsook binnen die netwerken. Bij het verstrekken van informatie, het uitgeven van (elektronische) publicaties, het houden van voorlichtingsbijeenkomsten en het uitvoeren van promotionele activiteiten wordt zo veel mogelijk het profijtbeginsel toegepast. De ontvangsten die hieruit voortvloeien worden geraamd op artikel 07.02 Ontvangsten EVD.

Productontwikkeling en communicatie betreft de uitgaven voor onderzoek naar de juiste afstemming van het EVD-producten- en -dienstenpakket op de wensen en behoeften van het Nederlandse bedrijfsleven en de uitgaven ter ondersteuning van de algemene bekendheid van de EVD bij de doelgroep en intermediaire organisaties. In 2000 zal veel aandacht uitgaan naar de positionering van de EVD in de markt voor exportbevordering.

Aansluitend zijn diverse kengetallen met betrekking tot de EVD vermeld. Vooruitlopend op de vorming van een agentschap zijn de kengetallen sterker gericht op outputsturing en op de kernactiviteiten van de EVD. De producten zijn benoemd en geclusterd in zes deelprogramma's.

Kengetallen EVD

(Bedragen in verplichtingen x f 1 mln)	Realisatie 1998	Raming 1999	Raming 2000
Deelprogramma 2: Informatie			
Beleidsuitgaven	3 766	4 770	4 770
Aantal fte's	73	82	82
Informatieverzoeken	54 000	25 000	25 000
Internetsite (unieke gebruikers per dag)	350	450	600
Oplage publicaties	54 810	55 570	57 000
Deelprogramma 3: Publiciteit buitenland/Holland imago			
Beleidsuitgaven	1 061	1 400	1 400
Aantal fte's	5	5	5
Internetsites (pageviews per dag)	1 600 000	2 000 000	2 500 000
Oplage publicaties	680 000	1 080 000	900 000
Deelprogramma 4: Voorlichting en promotie activiteiten			
Beleidsuitgaven	7 446	7 950	7 950
Aantal fte's	12	13	13
Aantal deelnemers	4 194	4 180	4 178
Aantal branches/thema's	30	33	33
Deelprogramma 5: Programma Starters op Buitenlandse markten			
Beleidsuitgaven (zie hiervoor de artikelsubs 07.02-130 en 150)	-	-	-
Aantal fte's	-	3	3
Exportstrategieën	-	750	800
Aanvragen PSB	-	2 500	2 525
Aanvragen SEM	-	200	225
Deelprogramma 1: Netwerk/6: Productontwikkeling & communicatie			
Beleidsuitgaven	9 063	11 921	13 761
Aantal fte's	37	25	26
Totaal EVD			
Beleidsbudget	21 336	26 041	27 881
Aantal fte's	127	128	129
% bekendheid binnen doelgroep	11	13	14
% bereik binnen doelgroep	11	13	14

Toelichting: In de deelprogramma's 2 t/m 5 worden producten voortgebracht die bedrijven rechtstreeks ondersteunen bij het vergroten van hun internationale handelsactiviteiten. De daling in het aantal informatieverzoeken van deelprogramma 2 wordt gedeeltelijk verklaard door een dubbel telling in de vraagregistratie tot en met 1998. Voorts daalt het aantal vragen vanwege de ingebruikneming van de internetsite. De internetsite van deelprogramma 3 kent geen telling in aantallen unieke bezoekers per dag, maar telt de pageviews. De EVD verwacht dat de in 1998 en 1999 geconstateerde stijging doorzet. De totale oplage van alle publicaties, bedoeld voor het genereren van publiciteit voor Nederlandse bedrijven als internationale handelspartner, zal stijgen in verband met de introductie van een nieuw magazine: «Holland Economic Tribune», waarin

een aantal andere periodieke uitgaven van de EVD wordt opgenomen. Het deelprogramma 5 Starters op buitenlandse markten maakt sedert 1999 deel uit van het takenpakket van de EVD. Het doel is om door middel van subsidiebijdragen exportstrategieën te laten opstellen door ondernemers ter ondersteuning van het uitbreiden van hun zakelijke activiteiten over de landsgrenzen heen.

b) De cijfers en de onderverdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			27 201	27 201	27 201	27 201	27 201	
Mutatie			- 1 160	680	680	680	680	
Ontwerp-begr. 2000	1 295	25 760	26 041	27 881	27 881	27 881	27 881	27 881
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	588	11 689	11 817	12 652	12 652	12 652	12 652	12 652
Waarvan te betalen	1 225	20 111	26 041	27 881	27 881	27 881	27 881	27 881

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

		1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			27 793	27 201	27 201	27 201	27 201	
Mutatie			- 1 752	680	680	680	680	
Ontwerp-begr. 2000		21 336	26 041	27 881	27 881	27 881	27 881	27 881
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000		9 682	11 817	12 652	12 652	12 652	12 652	12 652

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1998	1999	2000	1998	1999	2000	Econ.	Funct.
010 Versterking posten/ voorlichting & promotie	11 647	12 006	27 881	7 268	12 006	27 881	12	11.0
020 Promotie	11 834	10 343		10 851	10 343		31	11.1
030 Informatie	1 635	1 940		1 422	1 940		12	11.1
040 Beleidsontwikkeling, PR	615	1 752		616	1 752		52	11.1
120 Promotie	29			1 150			31	11.1
130 Voorlichting				26			31	11.1
140 Onderzoek tbv voorlichting en promotie				3			31	11.1
Totaal art. 07.04	25 760	26 041	27 881	21 336	26 041	27 881		

c) De toelichting bij de cijfers

Specificatie mutatie

(Verplichtingen x f 1000)	1999	2000	2001	2002	2003
1: Naar art. 01.01-055/056: compensatie personeel	- 1 840				
2: Loon en prijsbijstelling	680	680	680	680	680
Totaal	- 1 160	680	680	680	680

In het Regeerakkoord is aangekondigd dat ook binnenlandse uitgaven voor internationale samenwerking onder de HGIS komen te vallen. Naar aanleiding van deze grondslagverbreding zijn de apparaatsuitgaven van de EVD met ingang van 1999 HGIS-relevant geworden, zodat integrale afwegingen tussen beleids- en apparaatsuitgaven gemaakt kunnen worden binnen hetzelfde budgettaire kader.

07.05 Afwikkeling Economische hulp Oost-Europa tot 2000

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel zijn tot en met eind 1999 de financiële middelen van EZ ten behoeve van de economische hulp aan Midden- en Oost-Europa samen gebracht. Om de transparantie in de begroting te bevorderen, worden inhoudelijk aan elkaar gelieerde instrumenten voortaan op één artikel (onderdeel) geraamd. Consequentie is dat in de begroting geen onderscheid meer wordt gemaakt naar regio's. Op dit artikel wordt alleen nog de uitfinanciering van oude verplichtingen op Midden- en Oost-Europa verantwoord. De Kamer wordt geïnformeerd over het beleid gericht op Midden- en Oost-Europa met de jaarlijkse voortgangsrapportage.

Ter verduidelijking is hieronder aangegeven waar de faciliteiten met ingang van 2000 worden geraamd.

tot en met 1999	met ingang van 2000
010 Programma Samenwerking OE	0707-010 Programma Samenwerking OE
020 SENO-faciliteit	0703-060 Exportkredietverzekering OM
040 IBTA	0702-160 Investeringsbevordering en technische assistentie
050 Investeringsfaciliteit MOE	0702-120 Investeringsfaciliteit OM
111 OESO CCET/NIS	0701-030 Grondstoffen en andere internationale organisaties
120 Trustfunds	0707-030 Trustfunds
140 Programma Uitzending Managers NMCP / de Baak Management-centrum / Beurzen cum stage programma Rusland	0707-020 Managementassistentie
150 Evaluatie en beleidsondersteuning MOE	0702-050 Evaluatie en beleidsondersteuning

b) De cijfers en onderverdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			243 630	243 630	243 630	243 630	243 630	
1e suppl. wet 1999			938 626					
Mutatie			- 3 800	- 243 630	- 243 630	- 243 630	- 243 630	
Ontwerp-begr. 2000	737 009	201 859	1 178 456					
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	334 440	91 600	534 760					
Waarvan te betalen	223 727	188 134	513 730					

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

		1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			171 936	196 647	192 874	206 150	206 066	
1e suppl. wet 1999			313 400					
Mutatie			- 12 285	- 51 502	- 95 736	- 146 131	- 186 315	
Ontwerp-begr. 2000		127 487	473 051	145 145	97 138	60 019	19 751	3 000
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000		57 851	214 661	65 864	44 079	27 235	8 963	1 361

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1998	1999	2000	1998	1999	2000	Econ.	Funct.
010 Programma Samenwerking Oost-Europa	107 733	132 667		55 596	77 490	110 230	31	11.1
020 SENO-faciliteit		980 000				335 000	72G	11.1
030 TRHIO (Herverzekering Investerings)		5 959					62G	11.1
040 IBTA	34 061	20 000		15 504	13 940	14 471	62G	11.1
050 Investeringsfaciliteit MOE	30 749	20 000		30 720	20 029		63D	11.1
060 GOS Programma				2 619	1 267	671	31	11.1
110 Multilaterale projecten	14 426			5 783	6 000	11 000	31	11.1
111 OESO CCET/NIS	560	630		560	630		11	11.7
120 Trustfunds	6 383	10 000		7 957	11 226		31	11.1
140 PUM / de Baak / Beurzen cum stage Rusland	6 020	7 500		5 616	5 908	7 173	31	11.1
150 Evaluatie en beleids-ondersteuning MOE	270	1 500		62	995	750	31	11.1
160 Managementtraining	1 657	200		3 070	566	850	31	11.1
Totaal art. 07.05	201 859	1 178 456		127 487	473 051	145 145		

Specificatie mutatie

(Verplichtingen x f 1000)	1999	2000	2001	2002	2003
1. Extensivering IBTA	- 3 000	- 5 000	- 5 000	- 5 000	- 5 000
2. Beëindiging regeling Passage	- 800	- 2000	- 2000	- 2000	- 2000
3. PSO: overheveling naar 07.07-010		- 140 000	- 140 000	- 140 000	- 140 000
4. SENO: overheveling naar 07.03-060		- 50 000	- 50 000	- 50 000	- 50 000
5. IBTA: overheveling naar 07.02-160		- 18 000	- 18 000	- 18 000	- 18 000
6. IFOM: overheveling naar 07.02-120		- 10 000	- 10 000	- 10 000	- 10 000
7. CCET: overboeking naar 07.01 030		- 630	- 630	- 630	- 630
8. Trustfonds: overboeking naar 07.07-030		- 10 000	- 10 000	- 10 000	- 10 000
9. PUM: overboeking naar 07.07-020		- 7 500	- 7 500	- 7 500	- 7 500
10. BSA: overheveling naar 07.02-050		- 500	- 500	- 500	- 500
Totaal	- 3 800	- 243 630	- 243 630	- 243 630	- 243 630

- ad 1: De mutatie betreft een structurele bijstelling van het voor IBTA beschikbare budget. In de ontwerpbegroting 1998 was het voornemen opgenomen de IBTA-regeling uit te breiden met een participatiefaciliteit. Dit voornemen is echter niet meer reëel hangende de discussie over bundeling van het (EZ- & OS-) instrumentarium.
- ad 3 t/m 10: De mutaties hebben betrekking op de overboekingen naar andere artikelen in verband met de stroomlijning van het instrumentarium.

07.07 Economische samenwerking en kennisoverdracht*a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid*

Op dit artikel zijn de financiële middelen van EZ ten behoeve van economische samenwerking en kennisoverdracht samengebracht.

Programma Samenwerking Oost-Europa (PSO, voorheen 07.05-010); budget f 140 mln

Dit instrument vloeit logisch voort uit de hoofddoelstelling van het beleid, te weten bevordering van export en buitenlandse investeringen. In transitie- en ontwikkelingslanden zijn de voorwaarden waarbinnen het voor bedrijven mogelijk is zelfstandig samenwerkingsvormen aan te gaan niet vervuld. Via de inzet van PSO wordt getracht de omstandigheden te creëren waarin het voor bedrijven verantwoord is structurele banden aan te gaan.

Door gerichte opdrachtverlening aan het bedrijfsleven wordt aan Midden- en Oost-Europese landen steun geboden bij het omschakelingsproces naar een marktgericht bestel. Voor de economische projecthulp via het PSO worden met de verschillende Midden- en Oost-Europese landen Memoranda of Understanding afgesloten. In het najaar van 1999 worden met de ontvangende landen de prioriteiten voor PSO-hulp in 2000 vastgesteld. Het PSO-programma bestaat uit PSO klassiek, PSO plus, pré-accessie en Multilaterale projecten. Deze laatste bevordert de

aansluiting op programma's en projecten van intergouvernementele organisaties, voorzover die programma's en projecten passen binnen de doelstellingen van het Nederlandse economische hulpbeleid voor Midden- en Oost-Europa. In 1999 worden zowel PSO als de Multilaterale projecthulp geëvalueerd.

Doelmatigheidskengetallen Programma Samenwerking Oost-Europa (excl. Multilaterale projecten)

(Bedragen in verplichtingen x f 1 mln)	Artikel(-sub)	Realisatie 1998	Raming 1999	Raming 2000
1. Aantal prestaties (= behandelde projectaanvragen)		118	102	100
2. Kosten per prestatie		0,028	0,030	0,031
3. Aantal prestaties (= dossiers)		303	280	260
4. Kosten per prestatie		0,020	0,022	0,023
5. Toegelicht begrotingsbedrag (= uitvoeringskosten Senter)	01.55-040	9,397	9,195	9,08
6. Uitvoerend personeel in fte (= Senter)		35	42	42

Managementassistentie (voorheen 0705-140); budget f 7,5 mln

Op het onderdeel Managementassistentie worden met ingang van 2000 geraamd het Programma uitzending managers NMCP/EE (PUM), cursussen De Baak Managementcentrum en het Beurzen cum Stage programma Rusland. Het PUM-programma wordt uitgevoerd door de Stichting PUM van het VNO/NCW. De Stichting zendt gepensioneerde en vervroegd uitgetreden managers voor tijdelijke advisering naar bedrijven en non-profit organisaties in Midden- en Oost-Europa. Tevens organiseert de Stichting individuele trainingen voor managers afkomstig uit de geadviseerde bedrijven. De bijdrage bestaat sinds 1992 uit een jaarlijkse doelsubsidie. In het jaar 2000 wordt het PUM geëvalueerd.

De Baak Managementcentrum voert in opdracht van EZ het opleidingsprogramma «From Planned Economy to Dynamic Management» voor jonge managers in Midden- en Oost-Europese landen uit.

In het kader van het Beurzen cum Stage programma Rusland kunnen Russische managers een beknopte managementcursus doorlopen in combinatie met een stage in een Nederlands bedrijf.

Trustfunds (voorheen 0705-120); budget f 10 mln

Er zijn drie EZ-trustfunds voor Midden- en Oost-Europa: bij de Wereldbank, de European Bank for Reconstruction and Development (EBRD) en de International Finance Corporation (IFC). Met deze gelden worden Nederlandse consultants ingeschakeld bij de voorbereiding van nieuwe of de rehabilitatie van bestaande projecten, die door deze instellingen kunnen worden gefinancierd. De trustfunds worden in 1999 geëvalueerd, tezamen met de het programma Multilaterale projecten.

b) De cijfers en onderverdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999								
Mutatie				157 500	157 500	157 500	157 500	
Ontwerp-begr. 2000				157 500	157 500	157 500	157 500	157 500
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000				71 470	71 470	71 470	71 470	71 470
Waarvan te betalen				146 000	146 000	146 000	146 000	146 000

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999							
Mutatie			16 425	73 825	107 450	133 150	
Ontwerp-begr. 2000			16 425	73 825	107 450	133 150	136 000
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000			7 453	33 500	48 759	60 421	61 714

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1998	1999	2000	1998	1999	2000	Econ.	Funct.
010 Programma Samenwerking Oost-Europa			140 000			6 425	31	11.1
020 Managementtraining en assistentie			7 500				31	11.1
030 Trustfonds			10 000			10 000	31	11.1
Totaal art. 07.07			157 500			16 425		

c) De toelichting bij de cijfers

Specificatie mutatie

(Verplichtingen x f 1000)	1999	2000	2001	2002	2003
1: PSO: overboeking van 07.05-010		140 000	140 000	140 000	140 000
2: PUM: overheveling van 07.05-140		7 500	7 500	7 500	7 500
3: Trustfonds: overheveling van 07.05-120		10 000	10 000	10 000	10 000
Totaal		157 500	157 500	157 500	157 500

ad 1 t/m 3:

De drie genoemde mutaties zijn het gevolg van de stroomlijning binnen het hoofdbeleidsterrein Buitenlandse Economische Betrekkingen en Exportbevordering.

08.00 WET INVESTERINGSREKENING

08.01 Investeringsbijdragen en -toeslagen

a) De grondslag van het artikel

Eind 1994 is het Fonds Investeringsrekening opgeheven. Met ingang van 1 januari 1995 worden de uitgaven en ontvangsten uit hoofde van de WIR geraamd op de EZ-begroting.

De opheffing van het Fonds Investeringsrekening heeft geen gevolgen voor de afspraken over de dekking van de WIR-uitgaven vanaf 1990, die zijn vastgelegd in de brieven aan de Voorzitter van de Tweede Kamer van 26 juni 1990 (Kamerstukken II 1989/90, 21 615, nr. 1) en 18 september 1990 (Kamerstukken II 1990/91, 21 615, nr. 7). Voor wat betreft de afspraak over budgettaire compensatie wordt verwezen naar de toelichting in de ontwerp-begroting 1996 (Kamerstukken II 1995/96, 24 400-XIII, nr. 2, blz 174). Het deel van de baten uit «common area», dat voor de dekking van het WIR-dossier was gereserveerd (maximaal f 700 mln), is toegevoegd aan het Fonds economische structuurversterking. Deze mutatie is verwerkt in de ontwerp-begroting 1997 (Kamerstukken II 1996/97, 25 000-XIII, nr. 2).

In de aansluitende tabel is het actuele financiële beeld van het WIR-dossier vanaf 1990 weergegeven. Dit laat een (geraamd) tekort van f 50 mln zien. Op grond van de bovengenoemde kabinetsbesluiten wordt de afwikkeling van het WIR-dossier echter bepaald op basis van de daadwerkelijke uitgaven en ontvangsten. Daarbij dient het geheel van ontvangsten en uitgaven zodanig sluitend te zijn dat per saldo de staatsschuld niet door de WIR-problematiek wordt belast.

De onder de post «extra desalderingen» opgenomen bedragen zijn in overleg met het Ministerie van Financiën over de jaren verdeeld. Deze bedragen zijn gereserveerd op hoofdstuk IX B (Financiën) en vormen onderdeel van de ontvangsten uit hoofde van de vennootschapsbelasting in deze jaren. Ook de uitvoeringskosten van de temporiseringsmaatregel («WIR-knip») worden verantwoord op hoofdstuk IX B.

Actueel financieel beeld van het WIR-dossier vanaf 1990

(Bedragen x f 1 mln)	1990-'97 ¹	1998 ¹	1999	2000	2001	Vanaf 2002	Totaal
1. Bruto WIR	5 174	194	60	25	7	0	5 460
2. Knip-effect (netto)	- 351	114	135	55	23	24	0
3. Bruto WIR (na knip)	4 823	308	195	80	30	24	5 460
4. Desinvesteringsbetalingen	- 2 276	- 24	- 15	- 10	- 4	- 1	- 2 330
5. Netto WIR	2 547	284	180	70	26	23	3 130
6. Raming Startbrief	- 1 500						- 1 500
7. Verschil	1 047	284	180	70	26	23	1 630
8. Desalderingen	- 600						- 600
9. Extra desalderingen	- 100 ²	- 100 ²	- 100 ²	- 100 ²			- 400
10. AWBZ	- 600						- 600
11. Uitvoeringskosten WIR-temporisering	20 ²						20
12. Resteert	- 233	184	80	- 30	26	23	50

¹ Realisaties (afgerond)

² Deze bedragen zijn verantwoord resp. gereserveerd op hoofdstuk IX B (Financiën)

Verplichtingen

De WIR-basispremie is eind februari 1988 op nihil gesteld en de kleinschaaligheidstoelage (KST) is – als laatste onderdeel van de WIR – met ingang van 1 januari 1990 omgezet in een investeringsaftrek. Er kunnen dan ook, afgezien van het «herleven» van WIR-claims, geen nieuwe verplichtingen ontstaan. WIR-claims «herleven» als de door een onderneming over een jaar verschuldigde belasting als gevolg van achterwaartse verliescompensatie achteraf onvoldoende blijkt om de in dat jaar reeds verrekenende WIR-aanspraken (volledig) te compenseren. Voor zover de reeds verrekenende WIR-claim de uiteindelijk verschuldigde belasting in dat jaar overschrijdt ontstaat een «nieuwe» WIR-claim, die binnen de daarvoor gestelde termijnen alsnog kan worden verrekend.

Voor wat betreft de bestaande verplichtingen, die nog niet tot verrekening zijn gekomen omdat tegenover deze WIR-claims geen of onvoldoende belasting stond (de «openstaande WIR»), bestaat geen inzicht in het deel daarvan dat alsnog tot verrekening zou kunnen komen door middel van voor- of achterwaartse verrekening en het deel dat, als gevolg van overschrijding van de daarvoor gestelde verrekeningstermijnen of op grond van faillissementen, niet meer kan worden verrekend (is «verdamp»). Om de hierboven genoemde redenen is het niet mogelijk om verplichtingenmutaties te presenteren.

b) De cijfers

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

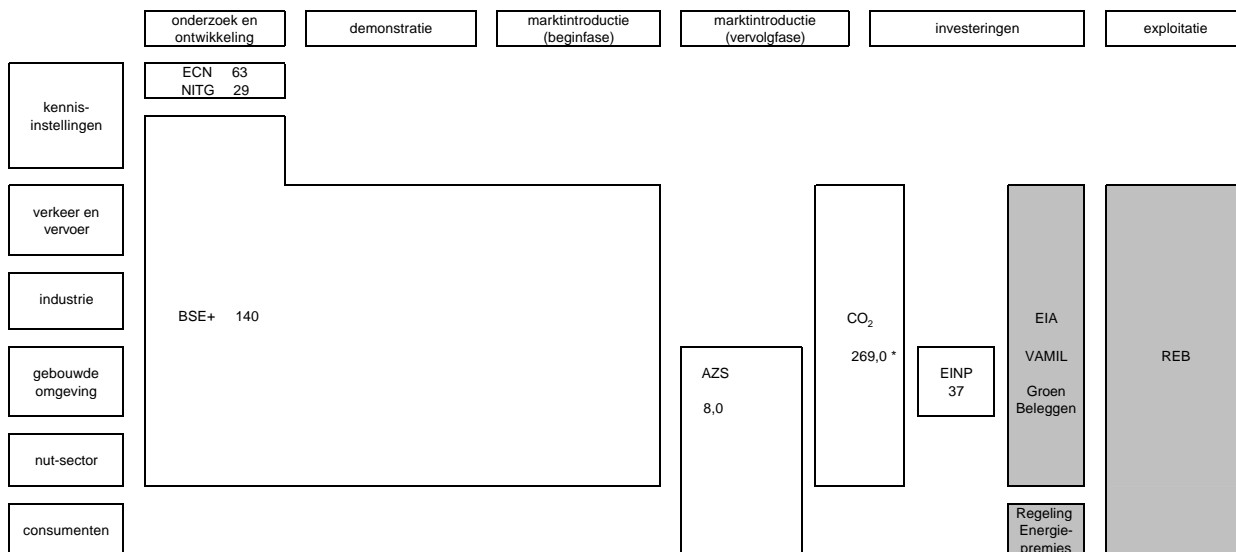
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		190 000	80 000	25 000	15 000	10 000	
1e suppl. wet 1999		5 000		5 000			
Mutaties						- 3 000	
Ontwerp-begr. 2000	308 124	195 000	80 000	30 000	15 000	7 000	2000
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	139 821	88 487	36 302	13 613	6 807	3 176	908

Economische code: 62D Functionele code: 11.1

c) De toelichting bij de cijfers

De mutatie betreft een aanpassing aan het actuele beeld.

Matrix energie-beleidsinstrumentarium

- verklaring van de gebruikte afkortingen:
- AZS = Subsidieregeling actieve zon-thermische systemen
 - BSE+ = Besluit subsidies energieprogramma's + opdrachten die NOVEM en Senter verlenen in het kader van de desbetreffende energieprogramma's
 - CO₂ = Besluit subsidies CO2-reductieplan (*bedrag= verplichting 1999)
 - ECN = Basis- en ENIGINE-financiering ECN, alsmede medefinanciering van het samenwerkingsprogramma ECN
 - EIA = Energie-investeringsaftrekregeling voor de profit sector (fiscaal)
 - VAMIL = Regeling Willekeurige Afschrijving Milieu-investeringen
 - EINP = Energie-investeringsaftrekregeling voor de non-profit sector
 - REB = Uitgaven t.l.v. Regulerende energie-belasting (fiscaal) :
 - * bijzondere regeling duurzame energie
 - * vrijstelling groene stroom
 - NITG = Doelsubsidie voor het Nederlands Instituut voor Toegepaste Geowetenschappen (NITG) van TNO

Toelichting:

De bovenstaande matrix is een schematische weergave van het energie-instrumentarium. Verticaal staan de doelgroepen van het beleid: sectoren die of bij de energievoorziening betrokken zijn (kennisinstellingen, nutssector) of die energie verbruiken (industrie, consumenten). Horizontaal in de matrix staat de manier waarop EZ deze sectoren ondersteunt, uitgesplitst naar de eerste fasen in de levenscyclus van een technologie of product en de relevante aspecten van de bedrijfsvoering (investeringen, exploitatie).

Naast het instrumentarium dat op de EZ-begroting is opgenomen, maakt het energiebeleid ook gebruik van regelingen die onder de beleidsverantwoordelijkheid van het Ministerie van Financiën vallen. Het betreft de regeling energiepremie's en de fiscale regelingen Regulerende EnergieBelasting (REB), EnergielInvesteringsAftrek (EIA), Willekeurige Afschrijving Milieu-investeringen (VAMIL) en groen beleggen.

Het blok «BSE+» verwijst naar de programma's die grotendeels door Novem en in mindere mate door Senter worden uitgevoerd. Binnen de programma's worden subsidies verstrekt, waarvan het subsidiebesluit BSE de juridische grondslag vormt. Naast subsidies verstrekt Novem ook opdrachten. Die worden in het schema door de «+» verbeeld.

Deze BSE+-subsidies en -opdrachten voor 2000 kent de volgende specificatie (x f 1 miljoen)

09.01	lange termijn onderzoek besparingstechnologie	7,8
	programma's industrie	71,4
	programma NETTO	11,3
	programma woningbouw en diensten	12,8
	programma's verkeer en vervoer	8,3
	programma's agrarische sector	8,2
09.02	programma zon-thermisch	*
	programma's zon-fotovoltaïsch	6,5
	programma's windenergie	*
	programma EWAB	*
	programma warmtepompen	6,6
	Projectbureau duurzame energie en overige	7,1
Totaal		140

* tbv deze onderdelen zijn in 1999 meerjarige toezeggingen gedaan

In dit overzicht zijn niet de kosten van Senter en Novem voor de uitvoering van de programma's opgenomen. Voor Senter worden die apart geraamd op 01.55. Voor Novem staan die op hetzelfde artikelsub als het betreffende programma. Dit verklaart het verschil tussen de bovenstaande cijfers en de ramingen op het bedoelde artikelsub.

09.01 Energiebesparingstechnologie

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

In de Derde Energienota (Kamerstukken II 1995/96, 24 525, nr 2) is als doelstelling van het energiebesparingsbeleid een verbetering van de energie-efficiency met één derde in de periode 1995–2020 genoemd. De Energiebesparingnota van april 1998 heeft de mogelijkheden van een intensivering van het energiebesparingsbeleid voor de periode tot en met 2010 verkend. Voor de periode tot en met 2002 zijn deze mogelijkheden concreet ingevuld in het Actieprogramma energiebesparing 1999–2002. Met de uitvoering van het actieprogramma wordt beoogd de jaarlijkse energie-efficiencyverbetering uiteindelijk op ca. 2% te brengen. Over de jaren 1990 t/m 1997 was dit 1,4%.

Op dit begrotingsartikel wordt een deel van de energiebesparingsmaatregelen verantwoord.

Zoals in het Actieprogramma energiebesparing is aangegeven, wordt een nieuw monitoringsysteem ontwikkeld om de effecten van het besparingsbeleid op maatregelenniveau vast te stellen. In de overgang van het bestaande systeem naar het nieuwe zijn geen recentere gegevens beschikbaar dan die waarover vorig jaar is gerapporteerd.

Lange-termijn onderzoek besparingstechnologie; budget f 7,81 mln

De Novem-programma's LTGO (Lange termijn onderzoekprogramma Gebouwde Omgeving) en het nieuwe programma NECST (Nieuwe Energie Conversie Systemen en Technologieën) komen ten laste van dit onderdeel. LTGO richt zich op een integrale aanpak van verdergaande energiebesparing en introductie van duurzame energiebronnen in de gebouwde omgeving. NECST is de opvolger van NECT (Nieuwe Energie Conversie Technologie). Het programma richt zich op de ontwikkeling van nieuwe technologieën voor energieopwekking en verkent mogelijke toekomstige ontwikkelingen van het energievoorzieningsstelsel.

Voorts wordt vanuit dit onderdeel ander onderzoek gestimuleerd dat nodig is vanwege liberalisering van de energiesector, opkomen van nieuwe R&D-thema's en versterking van de lange termijn focus van het energieonderzoek. Het gaat hierbij onder meer om onderzoeksprogramma's en -projecten van aan de energiesector gelieerde kennisinstellingen en ontwikkelingstrajecten die niet in bestaande regelingen/programma's passen.

Omdat in 1999 voor de programma's NECST en LTGO een 2-jarig programma is gestart, is voor 2000 een lager budget geraamd.

Evaluatie 99-28 Instrument: NECT

Beknopt resultaat: De projecten van het NECT-programma hebben nog niet geleid tot veel toepassingen in de praktijk. Wel is door het programma meer duidelijk geworden over de (on)haalbaarheid van de onderzochte technologie. Hoge verwachtingen voor concrete toepassingen in de praktijk zijn voor de korte termijn niet gerechtvaardigd. Het naar de markt brengen van een technologie is een zaak van lange adem. Daarbij komt dat de industriële inbedding onzeker is.

De doelgroep van het programma waardeert de snelheid en slagvaardigheid van Novem. Wel is een actievere benadering van deze doelgroep wenselijk. Daarnaast moet de besluitvorming over de projectkeuze worden geformaliseerd. De toegankelijkheid van de jaarplannen en rapportages kan beter.

Gebruik: NECT wordt in gewijzigde vorm voortgezet. In die vorm staat de kraamkamerfunctie centraal. Het programmamanagement wordt op punten verbeterd.

Evaluatie 99-29 Instrument: Novem Brandstofcellen

Beknopt resultaat: Het meerjarenprogramma brandstofcellen is op de helft van de rit. Naar verwachting wordt binnen de resterende looptijd het doel (toepassing van brandstofcellen) niet bereikt. Dit komt doordat de brandstoftechnologie (wereldwijd) nog niet aan toepassing toe is. Het ontwikkelingswerk vergt nog geruime tijd.

Gebruik: Vooral vanwege deze constatering is besloten het programma af te bouwen.

Programma's industrie; budget f 71,42 mln

Ten laste van dit artikelonderdeel komen de volgende programma's gericht op energiebesparing in de industrie:

- het programma industriesectoren, waarin de huidige MJA's en het totstandkomen van nieuwe, tweede generatie, MJA's worden begeleid en dat energiebesparing bij het industriële MKB stimuleert,
- SPIRIT, een vraaggestuurd technologieprogramma dat kansrijke nieuwe technologieën stimuleert en onderzoek naar doorbraaktechnologieën bevordert,
- het programma Duurzame bedrijventerreinen, dat de totstandkoming van duurzame bedrijventerreinen stimuleert,
- Tendem, dat zich richt op demonstratie- en marktintroductie van energiebesparingstechnologie. Tendem is de opvolger van de Tenderregeling Industriële Energiebesparing (TIEB).

Daarnaast komen ten laste van dit onderdeel de kosten van het Verificatiebureau benchmarking, dat als onafhankelijke instantie een aantal in het convenant Benchmarken omschreven specifieke taken verricht. Tenslotte worden de kosten van een aantal specifieke projecten op dit artikel geraamd.

Subsidieregeling Energie-efficiency- en Milieuvragen Schoner Producenten; budget f 2,6 mln

De regeling Energie-efficiency en Milieuvragen maakt deel uit van het door EZ en VROM geïnitieerde programma Schoner Producenten. Binnen deze regeling kan het midden- en kleinbedrijf subsidie krijgen voor een

advies over maatregelen ter vermindering van de milieubelasting en verbetering van de energie-efficiency.

Nieuwe energie-efficiënte transformatie, transmissie en opslag (NETTO); budget f 11,33 mln

Het demonstratie- en marktintroductieprogramma NETTO stimuleert de toepassing van energie-efficiënte transformatie-, transmissie- en opslagtechnieken. Het programma volgt de Tenderregeling Nieuwe Energie-efficiënte combinaties met Warmte/Kracht-Systemen (NEWS) op. Naar aanleiding van de evaluatie van dit programma is het toepassingsgebied van NETTO verruimd naar andere energieconversietechnieken dan Warmte/kracht-koppeling (WKK), en naar transmissie- en opslagtechnieken. Ook wordt nu ook marktintroductie gestimuleerd. Senter voert het programma uit.

Evaluatie 98-16 Instrument: NEWS

Beknopt resultaat:

- *de regeling is redelijk effectief;*
- *de regeling richt zich te veel op de industrie. Omdat het effect van NEWS het sterkste bij niet-industriële bedrijven is, zou in de toekomst het accent meer op de gebouwde omgeving en landbouw moeten komen te liggen;*
- *de effectiviteit van de uitvoering is goed en de efficiency hiervan aanvaardbaar;*
- *voor het herhalen van nieuwe technieken is kennisoverdracht belangrijk. In dat licht is de kennisoverdracht bescheiden geweest.*

De evaluatie verwacht weinig (potentiële) vernieuwingen in de WKK. In één geval is een overlap gesignaleerd met een andere regeling (CO₂-reductieplan).

Gebruik: NEWS is in de huidige opzet beëindigd en wordt opgevolgd door NETTO. Bij de opzet van NETTO is rekening gehouden met de verbeter- en aandachtspunten van het onderzoek.

Programma's woningbouw en diensten; budget f 12,77 mln

De programma's Woningbouw, Diensten, Lokale & Regionale Energiebesparing (Loreen), Warmtevoorziening, Optimale Energie Infrastructuur (OEI) en Apparaten, die hier geraamd worden, zijn gericht op het bevorderen van energiebesparing in de gebouwde omgeving. Voorts komen specifieke projecten ten laste dit onderdeel. Afgezien van de programma's Warmtevoorziening en Apparaten worden de genoemde programma's in 1999 voor twee of meer jaren gecommitteerd. Daarom is voor 2000 een lager budget geraamd.

Programma's verkeer en vervoer; budget f 8,32 mln

De programma's voor verkeer en vervoer zijn de Novemprogramma's «Energiebesparing in Transport» (EBIT) en «Rationeel energieverbruik in verkeer en vervoer» (REV). Het EBIT-programma richt zich op het verminderen van de vraag naar transport van personen en goederen, met name door middel van meerjarenafspraken en ruimtelijke ordening. Voertuig- en brandstoftechnologie komen in het REV-programma aan de orde.

Programma's agrarische sector; budget f 8,175 mln

Vanuit het Novem-programma agrarische sector wordt energiebesparing in de agrarische sector gestimuleerd en ondersteund. Dit gebeurt door middel van onderzoeks-, ontwikkelings-, kennisoverdrachts- en (in beperkte mate) demonstratieprojecten.

Non-profit-regeling; budget f 36,66 mln

Omdat de non-profitsector de fiscale regeling voor de energie-investeringsaftrek (EIA) niet kan gebruiken, is de Subsidieregeling energie-investeringen in de non-profitsector (EINP) in het leven geroepen. Deze subsidieregeling stimuleert ook energiebesparing en de inzet van duurzame energie en sluit zoveel mogelijk aan bij de EIA. De hoogte van de subsidie is afgestemd op het netto voordeel dat een ondernemer heeft in het kader van de EIA. De regeling wordt uitgevoerd door Senter.

*b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen***Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)**

	t/m 1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			209 793	189 793	199 643	199 243	199 243	
1e Nota v Wijziging 1999			- 7 500	- 7 500	- 10 000	- 10 000	- 10 000	
1e suppl. wet 1999			193 404	- 37 290	- 4 867	- 4 867	- 367	
Mutatie			18 288	14 096	11 571	11 571	12 771	
Ontwerp-begr. 2000	225 590	174 023	413 985	159 099	196 347	195 947	201 647	201 647
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	102 368	78 968	187 858	72 196	89 098	88 917	91 503	91 503
Waarvan te betalen	215 428	174 574	410 459	154 640	191 888	189 488	196 188	197 128

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

		1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			131 186	175 106	190 375	209 369	209 369	
1e Nota v Wijziging 1999				- 1 875	- 3 750	- 5 875	- 8 000	
1e suppl. wet 1999			25 627	36 484	35 874	25 146	12 800	
Mutatie			8 095	9 776	- 4 731	14 114	4 903	
Ontwerp-begr. 2000		103 115	164 908	219 491	217 768	242 754	219 072	207 041
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000		46 792	74 832	99 601	98 819	110 157	99 411	93 951

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1998	1999	2000	1998	1999	2000	Econ.	Funct.
030 LT onderzoek besp. techn.	8 274	48 510	7 810	16 317	21 564	22 979	43Z	09.01
110 Programma's industrie	74 618	161 593	71 424	37 341	54 819	79 531	62D	09.0
120 Tenders energiebesparing	12 548			3 650	7 120	7 120	62D	09.0
130 Stimulering E&M-adviezen	2000	2 600	2 600	3 288	2 341	2 308	43Z	09.0
140 NETTO	7 068	8 444	11 333	953	7 550	10 177	62D	09.0
150 Nieuwe technieken				693	92		62D	09.0
210 Progr. woningb.& diensten	30 069	126 271	12 771	30 021	32 424	47 030	62D	09.0
230 Prog. verkeer en vervoer	7 373	11 500	8 320	6 524	13 599	11 270	62D	09.0
240 Prog. agrarische sector	5 212	17 845	8 175	3 107	8 852	11 216	62D	09.0
250 Non-profit reg. E-invest.	26 861	37 222	36 666	1 221	16 547	27 860	62D	09.1
Totaal art. 09.01	174 023	413 985	159 099	103 115	164 908	219 491		

c) De toelichting bij de cijfers

Specificatie mutatie

(Verplichtingen x f 1000)	1999	2000	2001	2002	2003
1: Extra gelden EINP	11 111	13 333	13 333	13 333	13 333
2: Van 04.10 voor duurzame bedrijventerreinen	5 000				
3: Verbreding NEWS					
4: Ombuiging	- 2 545	- 2 656	- 2 656	- 2 656	- 2 656
5: NME-gelden voor Benchmarking	1 500				
6: Versnelling programma Agro	1 075	1 325	- 1 200	- 1 200	
7: Van 09.02 voor SPIRIT	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
8: Van 09.02 voor NECST	650	650	650	650	650
9: Overige mutaties	497	444	444	444	444
Totaal	18 288	14 096	11 571	11 571	12 771

- ad 1: Het budget voor de EIA wordt verhoogd, zodat meer energie-investeringen van het bedrijfsleven voor fiscale aftrek in aanmerking komen. Om de non-profit-sector tot een navenante inspanning te kunnen stimuleren, wordt het budget voor de subsidieregeling Energieinvestering Non-Profit (EINP) ook verhoogd.
- ad 2: Het budget voor het programma Duurzame Bedrijventerreinen wordt in 1999 met f 5 mln verhoogd. Dekking vindt plaats ten laste van artikel 04.10 Stimulering Ruimte voor Economische Activiteit.
- ad 3: Het grote besparingsbelang van efficiënte energieconversietechnologieën vraagt om een extra inspanning. Daarom wordt met ingang van het jaar 2000 f 4 mln ingezet voor verbreding van de NEWS-regeling. Deze krijgt vorm in het nieuwe NETTO-programma. De nieuwe middelen worden vrijgemaakt binnen het artikel (programma industrie), zodat in het overzicht geen mutatie te zien is.
- ad 4: Binnen verschillende onderdelen van dit artikel is ruimte vrijgemaakt voor prioriteiten binnen het geheel van de EZ-begroting en voor het gedeeltelijk invullen van de taakstelling die bij Voorjaarsnota werd vastgesteld (zie artikel 01.08).

De uitgavenmutatie is het gevolg van een actualisatie van de uitgavenraming op reeds aangegane en nog aan te gane verplichtingen op het artikel.

09.02 Duurzame energie

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

De doelstelling van het beleid ter bevordering van duurzame energie is een aandeel van 10% duurzame energie in 2020 (als tussendoelstelling is 5% in 2010 geformuleerd in de Uitvoeringsnota Klimaatbeleid (Kamerstukken II 1998/1999, 26 603, nr. 2)). Het beleid is met name gebaseerd op de Derde Energienota (Kamerstukken II 1995/96, 24 525, nr. 2) en het Actieprogramma Duurzame energie in opmars (Kamerstukken II 1996/97, 25 276, nr. 1). Dit actieprogramma concentreert zich op de inspanningen om de doelstelling voor duurzame energie uit de Derde Energienota in de periode 1997–2000 te realiseren (3% duurzame energie in 2000). Voor het bereiken van deze doelstelling worden velerlei maatregelen genomen. Een deel hiervan valt onder dit begrotingsartikel.

In de Derde Energienota en het Actieprogramma Duurzame energie in opmars is de volgende tabel met de mogelijke bijdragen per duurzame energiebron in de komende jaren opgenomen.

Realisatie (t/m 1998) en doelstellingen (2000, 2007, 2020) duurzame energie (bijdrage in PJ*)

	1990	1995	1996	1997	1998	2000	2007	2020
Waterkracht	0,8	0,8	0,7	0,8	0,9	1	3	3
Windenergie	0,5	2,9	4,0	4,3	5,8	16	33	45
Zon-PV	0,00	0,01	0,01	0,02	0,03	1	2	10
Zon-thermisch	0,1	0,2	0,2	0,3	0,3	2	5	10
Warmtepompen		3,1	3,2	3,3	3,4	7	50	65
Warmte / koude opslag	0,01	0,1	0,1	0,2	0,2	2	8	15
Energie uit afval en biomassa	22,8	28,3	35,0	42,3	44,7	54	85	120
Totaal	24,21	35,41	43,21	51,22	55,33	88	186	268

* Bijdrage in PJ uitgespaarde brandstof conform definitie en methode Derde Energienota. In de voortgangsrapportage Duurzame energie in uitvoering 1999 zijn ook realisatiecijfers opgenomen volgens de in de voortgangsrapportage herziene definitie van duurzame energie.

Het grootste deel van de op dit artikel geraamde verplichtingenruimte wordt besteed in het kader van programmaovereenkomsten met Novem. Deze programma's zijn gebaseerd op een AMvB, het Besluit subsidies energieprogramma's (Stb. 1994, 225).

Programma's zon-thermisch; budget f 6,5 mln

De programma's zon-thermisch zijn voor de korte termijn gericht op de totstandkoming van een zonneboiler met een zodanig lage prijs dat deze in grote getale wordt gekocht en geplaatst zonder de stimulans van een subsidie. Daartoe is in 1999 een nieuwe meerjarenafspraak tussen EZ, VROM, de zonneboilerfabrikanten, Novem, EnergieNed, Holland Solar, Stichting Promo Zonneboiler, VNI en een aantal energie-distributiebedrijven getekend. Voor de ondersteuning van de meerjarenafspraak is tevens een bijdrage aan onderzoek en ontwikkeling voorzien. De inspanningen zijn voor de middellange termijn gericht op het bereiken van een bijdrage van 5 PetaJoule zon-thermisch in het jaar 2007, zoals aangekondigd in het Actieprogramma Duurzame energie in opmars.

Programma's zon-photovoltaïsch; budget f 0 mln

Dit onderdeel richt zich op de directe omzetting van zonlicht in elektriciteit (zon-photovoltaïsch: zon-pv). Deze technologie zal op de langere termijn een belangrijke duurzame energiebron worden. De toekomstige groot-

schalige introductie van zon-pv in Nederland vereist een forse onderzoeks- en ontwikkelingsinspanning, in samenspraak met de industrie. Hiertoe is tussen de meest betrokken partijen (overheid, industrie, bouwwereld, ECN, milieu-organisaties en energiebedrijven) een convenant gesloten. Ter ondersteuning van deze technologie voert Novem het programma zon-pv uit. Doelstelling is dat in het jaar 2000 tenminste 3 000 woningen en gebouwen moeten kunnen voorzien in hun elektriciteitsbehoefte door zonnestroom. Parallel aan de op Nederland gerichte toepassingen, stemt een groot aantal partijen in een strategie-platform zijn exportgerichte activiteiten op elkaar af. Omdat in 1999 een 2-jarig programma is gestart, is voor 2000 geen verplichtingenbudget geraamd.

Programma's wind; budget f 0 mln

Het programma Toepassing Windenergie in Nederland (TWIN) versterkt het onderzoeks- en ontwikkelingswerk voor windenergie. Dat richt zich enerzijds op demonstraties van nieuwe concepten en prototypen, anderzijds op onderzoek naar near- en off-shore toepassingen. De planologische inpassing van windturbines blijft de nodige inspanningen vragen. Verder komen de uitvoeringskosten van Novem, ter afwikkeling van tot en met 1995 toegezegde subsidies voor investeringen in windturbines alsmede de uitvoeringskosten van de EINP-winddeel, ten laste van dit onderdeel.

Medio 1999 was circa 370 Megawatt windenergievermogen geplaatst. Omdat in 1999 een 2-jarig programma is gestart, is voor 2000 geen budget geraamd.

Programma EnergieWinning uit Afval en Biomassa (EWAB); budget f 0 mln

Het EWAB-programma ondersteunt onderzoeks- en ontwikkelingswerk, haalbaarheidsstudies en demonstratieprojecten gericht op de stimulering en verbetering van (mee)verbranding en vergassing van afval en biomassa voor elektriciteitsopwekking en andere vormen van nuttig toepasbare energie. Het doel voor 2000 is een besparing van 54 Peta-Joule. Omdat in 1999 een 2-jarig programma is gestart, is voor 2000 geen verplichtingenbudget geraamd.

Programma Warmtepompen; budget f 6,6 mln

Het programma warmtepompen richt zich op de introductie van warmtepompen in de woning- en utiliteitsbouw en in de agrarische sector.

Stimulering zonneboilers; budget f 8 mln

De Subsidieregeling actieve zon-thermische systemen bevordert de investeringen in zonneboilers. Op basis van de evaluatie van de regeling is besloten de regeling – met enige technische aanpassingen – voor 1999 en 2000 te continueren.

Evaluatie 97–12 Instrument: Zonneboilerregeling

Beknopt resultaat: De afzet van zonthermische systemen is door de zonneboilerregeling sterk toegenomen. Dit is positief voor de Nederlandse industrie geweest. De regeling heeft geleid tot efficiëntere zonneboilers en inzicht bij de consument in de prijs-prestatieverhouding van de boilers.

Het subsidiebedrag is de afgelopen jaren sneller gedaald dan de prijs van de zonneboiler. Uit een enquête onder de subsidieaanvragers bleek dat 44% de boiler ook zonder subsidie zou hebben gekocht. Aanvragers die geen zonneboiler aanschafte, lieten dat in 70% van de gevallen achterwege door de hoge kosten. Professionele marktpartijen vinden de subsidie voor zonneboilers op nieuwbouwlocaties van groot belang.

Gebruik: De regeling is op grond van de evaluatie verlengd. Zonthermische systemen die geplaatst worden in 1999 en 2000 komen voor subsidie in aanmerking. De subsidie-bedragen zijn niet verder verlaagd.

Non-profit-regeling windenergie; budget f 7,5 mln

Particuliere ondernemers zijnde geen NV of BV (met name agrariërs, een belangrijke doelgroep voor de ontwikkeling van windenergie) kunnen bij investeringen in windturbines geen gebruik maken van de VAMIL-regeling (vervroegde afschrijving milieuinvesteringen) en/of de EIA-regeling (energie investeringsaftrek). Voor de genoemde doelgroep is met ingang van 1997 de Non-profit-regeling windenergie in het leven geroepen. De faciliteit is een onderdeel van de EINP en wordt uitgevoerd door Novem.

Projectbureau duurzame energie en overige uitgaven; budget f 9,9 mln

Ten laste van dit onderdeel komt de EZ-bijdrage aan het projectbureau Duurzame Energie. Voorts worden hier ook geraamd de kosten van de Novem-programma's Duurzame Energie en Programma-ontwikkeling en Internationale zaken, alsmede van overige activiteiten die bijdragen aan de realisering van de doelstellingen van het Actieprogramma Duurzame energie in opmars.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			97 611	103 607	94 691	94 691	96 607	
1e suppl. wet 1999			115 733	- 61 733	40 000	40 000	40 000	
Mutatie			- 3 405	- 3 405	- 3 405	- 3 405	- 3 405	
Ontwerp-begr. 2000	140 720	57 525	209 939	38 469	131 286	131 286	133 202	133 202
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	63 856	26 104	95 266	17 456	59 575	59 575	60 444	60 444
Waarvan te betalen	137 026	59 299	208 549	37 079	130 536	130 536	132 452	132 452

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		59 366	85 524	99 307	102 472	102 472	
1e Nota v Wijziging 1999					- 3 617	- 4 834	
1e suppl. wet 1999		10 000	16 208	20 315	28 921	41 925	
Mutatie		- 7 527	- 8 145	5 070	12 258	2 777	
Ontwerp-begr. 2000	33 505	61 839	93 587	124 692	140 034	142 340	138 316
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	15 204	28 061	42 468	56 583	63 545	64 591	62 765

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1998	1999	2000	1998	1999	2000	Econ.	Funct.
110 Zon-thermisch			6 500	5 605	6 000	6 663	43Z	09.01
120 Zon fotovoltaïsch	47 440	93 059		8 199	18 682	30 279	43Z	09.01
130 Windenergie	767	33 786		3 164	11 823	18 814	43Z	09.01
140 Biomassa en afval	28	50 994		5 778	14 080	17 173	43D	09.01
150 Warmtepompen	6 400	6 600	6 600	6 928	4 093	6 299	62D	09.0
210 Stimulering zonneboilers	1998	8 000	8 000	2 565	2 111	3 845	62D	09.0
220 E-Inv. Wind non profit		7 500	7 500		1 856	4 101	62D	09.1
310 Proj. Duurzame Energie	892	10 000	9 869	1 266	3 194	6 413	43Z	09.0
Totaal art. 09.02	57 525	209 939	38 469	33 505	61 839	93 587		

*c) De toelichting bij de cijfers***Specificatie mutatie**

(Verplichtingen x f 1000)	1999	2000	2001	2002	2003
1. Ombuiging	- 1 755	- 1 755	- 1 755	- 1 755	- 1 755
2. Naar 09.01 voor SPIRIT	- 1 000	- 1 000	- 1 000	- 1 000	- 1 000
3. Naar 09.01 voor NECST	- 650	- 650	- 650	- 650	- 650
Totaal	- 3 405	- 3 405	- 3 405	- 3 405	- 3 405

ad 1: Binnen verschillende onderdelen van dit artikel is ruimte vrijgemaakt voor prioriteiten binnen het geheel van de EZ-begroting en voor het gedeeltelijk invullen van de taakstelling die bij Voorjaarsnota werd vastgesteld (zie artikel 01.08).

De uitgavenmutatie is het gevolg van een actualisatie van de uitgavenraming op reeds aangegane en nog aan te gane verplichtingen op het artikel.

09.03 Energievoorzieningsonderzoek

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel worden de activiteiten op het gebied van energievoorzieningsonderzoek geraamd.

Hoge Flux Reactor (HFR); budget f 75 mln

Op dit onderdeel wordt de Nederlandse bijdrage geraamd aan het aanvullende Euratomprogramma voor de exploitatie van de Hoge Flux Reactor te Petten. Het programma draagt via ontwikkeling van nucleaire geneeskunde aan de bescherming van de volksgezondheid en door onderzoek aan het veilig gebruik van kernenergie bij. In concreto gaat het hierbij om de behandeling van nucleair afval, de brandstofvoorziening van bestaande en nieuwe reactoren en materialen voor nucleaire en niet-nucleaire toepassingen. Het geraamde verplichtingenbedrag van f 75 mln is bestemd voor de periode 2000/2003.

Nieuwe elektriciteitstechnologieën; budget f 1,4 mln

De gelden die op dit onderdeel worden geraamd, worden met name aangewend voor het stimuleren van onderzoek, ontwikkeling en praktijktoepassingen van relevante elektriciteitstechnologieën. Het gaat onder meer om zaken als systeemintegratie en elektromagnetische vermogens-technieken.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			4 200	76 400	1 400	1 400	1 400	
1e suppl. wet 1999			651					
Mutatie			9 096					
Ontwerp-begr. 2000	41 162	5 840	13 947	76 400	1 400	1 400	1 400	72 900
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	18 679	2 650	6 329	34 669	635	635	635	33 081
Waarvan te betalen	40 610	5 679	13 947	73 025	1 400	1 400	1 400	72 900

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

		1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			21 756	21 004	22 405	21 854	20 727	
1e suppl. wet 1999			651					
Mutatie			- 733	- 2 081	- 196	335	1 229	
Ontwerp-begr. 2000		22 238	21 674	18 923	22 209	22 189	21 956	20 472
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000		10 091	9 835	8 587	10 078	10 069	9 963	9 290

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1998	1999	2000	1998	1999	2000	Econ.	Funct.
110 Hoge Flux Reactor		651	75 000	17 578	16 528	14 325	43G	09.11
120 Programma's kernenergie	2 161			3 252	2 891	975	12	09.01
130 Nwe elektriciteitstechno.	3 679	13 296	1 400	1 408	2 255	3 623	62D	09.1
Totaal art. 09.03	5 840	13 947	76 400	22 238	21 674	18 923		

c) De toelichting bij de cijfers

De mutatie betreft het doorschuiven van 1998 naar 1999 van niet benutte verplichtingenruimte. Deze ruimte wordt ingezet voor de ontwikkeling van nieuwe relevante elektriciteitstechnologieën.

09.04 Beleidsondersteuning en overige uitgaven

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Ten laste van dit artikel worden diverse uitgaven voor beleids-
ondersteuning en de bijdragen aan de mijnindustrie geraamd.

Beleidsondersteuning; budget f 8,913 mln

De uitvoering van beleidsstudies op het gebied van energie en evaluaties beslaat het grootste deel van dit budget. Daarnaast zijn op dit onderdeel gelden geraamd voor de controle op de naleving van het Benzinebesluit, de bijdrage aan de normalisatiewerkzaamheden op gasgebied van het Nederlands Normalisatie Instituut (NNI), enkele bijdragen aan internationale organisaties en incidentele uitgaven voor exportbevordering op energiegebied. Tenslotte worden uitgaven geraamd voor de Mijnraad en de Technische Commissie Bodembeweging (TCBB), te weten vacatiegelden en vergoedingen voor reis- en verblijfkosten van de leden.

Bijdragen aan de mijnindustrie; budget f 0,2 mln

De bijdragen aan de mijnindustrie betreffen oude verplichtingen die voortvloeien uit het beheer van de gelden van de drie mijnschadestichtingen.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			9 113	9 113	9 113	9 113	9 113	
Ontwerp-begr. 2000	2 253	14 630	9 113	9 113	9 113	9 113	9 113	9 113
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	1 022	6 639	4 135	4 135	4 135	4 135	4 135	4 135
Waarvan te betalen	2 224	14 109	9 113	9 113	9 113	9 113	9 113	9 113

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		6 551	8 524	9 101	9 163	9 113	
Mutatie		1 954	1 085	2 514	905		
Ontwerp-begr. 2000	4 522	8 505	9 609	11 615	10 068	9 113	9 113
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	2 052	3 859	4 360	5 271	4 569	4 135	4 135

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1998	1999	2000	1998	1999	2000	Econ.	Funct.
010 Beleidsondersteuning	14 603	8 913	8 913	4 508	8 292	9 409	12	09.0
110 Bijdrage mijnindustrie	27	200	200	14	213	200	43D	09.1
Totaal art. 09.04	14 630	9 113	9 113	4 522	8 505	9 609		

09.05 Energieonderzoek Centrum Nederland*a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid*

Naar aanleiding van de Nota Kennis in Beweging zijn per 1 januari 1997 een nieuwe aansturing en missie van ECN gerealiseerd. Voor zowel de Basis- als de ENGINE-financiering is een meerjarenprogramma geformuleerd. In het Samenwerkingsfinancieringsprogramma komt de versterkte interactie tussen vraag en aanbod van kennis tot uiting.

Basis- en ENGINE-financiering; budget f 31,9 mln

De Basis- en ENGINE-financiering stelt ECN in staat onderzoek te verrichten, kennis en kunde op het gebied van duurzame energie, fossiele brandstoffen, nucleaire energie en energie-efficiency te ontwikkelen en beleidsstudies te doen.

Het ENGINE-programma richt zich op langere termijn energieonderzoek ter bevordering van een toekomstig duurzame energiehuishouding en wordt jaarlijks extern beoordeeld door de Programma Advies Raad. Binnen het Basisprogramma kan ECN naar eigen inzicht activiteiten gericht op kennisopbouw en onderzoek ontplooiën. Daarmee kan het instituut zijn positie in de onderzoekswereld versterken.

Samenwerkingsfinanciering; budget f 31,0 mln

Het Samenwerkingsprogramma omvat de volgende werkgebieden: duurzame energie, brandstoffen conversie en milieu, nucleaire energie, energie-efficiency en beleidsstudies.

In de projecten werkt ECN samen met bedrijfsleven en andere relevante partijen, die via cofinanciering ook een financiële bijdrage leveren. Externe beoordelingscommissies beoordelen jaarlijks de verschillende werkgebieden. Voor het Samenwerkingsprogramma is een «Target 2000» voor de mate van cofinanciering gesteld, dat erin voorziet dat vanaf het jaar 2000 het aandeel cofinanciering voor het gehele programma 50% bedraagt.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			64 675	63 706	63 485	63 264	63 264	
1e Nota v Wijziging 1999			- 6 983	- 6 205	- 6 175	- 6 145	- 6 145	
1e suppl. wet 1999			3 700	3 700	3 700	3 700	3 700	
Mutatie			1 711	1 705	1 698	1 693	1 693	
Ontwerp-begr. 2000	1 545	108 876	63 103	62 906	62 708	62 512	62 512	62 512
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	701	49 406	28 635	28 545	28 456	28 367	28 367	28 367

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

		1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			64 679	63 711	63 489	63 269	63 264	
1e Nota v Wijziging 1999			- 6 983	- 6 205	- 6 175	- 6 145	- 6 145	
1e suppl. wet 1999			3 617	3 700	3 700	3 700	3 700	
Mutatie			1 684	1 706	1 698	1 693	1 693	
Ontwerp-begr. 2000		108 987	62 997	62 912	62 712	62 517	62 512	62 512
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000		49 456	28 587	28 548	28 457	28 369	28 367	28 367

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1998	1999	2000	1998	1999	2000	Econ.	Funct.
010 Basis- en ENGINEfinanc.	29 161	31 967	31 868	29 161	31 967	31 868	43Z	09.01
020 Samenwerkingsfinanciering	28 699	31 136	31 038	28 810	31 030	31 044	43Z	09.01
030 FPU ECN	51 016			51 016			43Z	09.01
Totaal art 0 905	108 876	63 103	62 906	108 987	62 997	62 912		

c) De toelichting bij de cijfers

Specificatie mutatie

(Verplichtingen x f 1000)	1999	2000	2001	2002	2003
1. Loon- en prijsbijstelling ECN	1 711	1 705	1 698	1 693	1 693
Totaal	1 711	1 705	1 698	1 693	1 693

09.06 Doelfinanciering NITG-TNO

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel zijn de middelen voor het Doelfinancieringsprogramma EZ-DGE Geo-onderzoek geraamd. Deze middelen zijn bestemd voor het Nederlands Instituut voor Toegepaste Geowetenschappen, een onderdeel van de organisatie TNO (NITG-TNO). Het programma richt zich op de instandhouding en verdere ontwikkeling van geowetenschappelijke en daarmee verband houdende technologische kennis. Ook wordt specifiek onderzoek gedaan op beleidsterreinen waarvoor EZ beleidsverantwoordelijkheid draagt.

b) De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			28 688	28 569	28 451	28 332	28 332	
Mutatie			1 155	936	931	927	927	
Ontwerp-begr. 2000		31 595	29 843	29 505	29 382	29 259	29 259	29 259
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000		14 337	13 542	13 389	13 333	13 277	13 277	13 277

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

		1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			28 688	28 569	28 451	28 332	28 332	
Mutatie			1 155	936	931	927	927	
Ontwerp-begr. 2000		31 595	29 843	29 505	29 382	29 259	29 259	29 259
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000		14 337	13 542	13 389	13 333	13 277	13 277	13 277

Economische code: 31 Functionele code: 11.2

Specificatie mutatie

(Verplichtingen x f 1000)	1999	2000	2001	2002	2003
1. Loon- en prijsbijstelling NITG-TNO	941	936	931	927	927
2. BTW ivm fusie NITG-TNO	214				
Totaal	1 155	936	931	927	927

09.07 CO2-reductie*a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid*

Het Nationaal MilieubeleidsPlan-2 streefde naar een daling met 3% van de CO₂-emissies in de periode 1990 tot 2000. Uit de milieubalans 1990–1995 van het RIVM bleek echter dat de CO₂-emissies nog altijd stegen. Daarop is besloten tot aanvullende maatregelen in de vorm van een CO₂-reductieplan. Daarvoor is in eerste instantie een bedrag van f 750 miljoen beschikbaar gesteld. Later is hier een bedrag van f 250 miljoen aan toegevoegd. Deze gelden zijn geparkeerd op de aanvullende post «Nader te bepalen» op de Rijksbegroting en worden op basis van voorziene budgettaire behoefte aan de EZ-begroting toegevoegd. Thans is f 287,6 mln van de totale f 1 mrd voor het CO₂-reductieplan in de EZ-begroting opgenomen.

CO₂-reductieplan door EZ; budget f 0 mln.

De toewijzing van subsidies aan projecten vindt plaats in twee tranches. De eerste tranche betreft twaalf projecten die zijn aangemeld in de eerste maanden van het bestaan van het CO₂-reductieplan. De tweede tranche betreft projecten die zijn ingediend naar aanleiding van een bekendmaking van het CO₂-reductieplan via een brief aan de Tweede Kamer van 17 september 1996 (Kamerstukken II, 1996/97, 25 026 nr.1) en een oproep in de Staatscourant van 8 november 1996. De aanvragen worden behandeld onder het regiem van een gepubliceerde regeling. De uitvoering van het EZ- en VROM-deel van het CO₂-reductieplan is in handen van het projectbureau CO₂-reductieplan, een samenwerkingsverband van Senter en Novem. De uitvoeringskosten worden geraamd op artikel 01.55.030.

Tot slot is een deel van de middelen gereserveerd voor een demonstratieproject om kennis en ervaring op te doen met de toepassing van windenergie op zee («near shore windproject»). De subsidieregeling voor dit project is in voorbereiding.

Joint Implementation; budget f 52,6 mln.

Op dit artikel worden ook de gelden voor het Joint Implementation-programma geraamd. In het protocol van Kyoto heeft Nederland een CO₂-emissiereductie van 6% op zich genomen. Een gedeelte van de reductie kan worden behaald met gebruik van zogenaamde flexibele instrumenten Clean Development Mechanism (CDM), Emissions Trading (ET) en Joint Implementation (JI). Momenteel wordt nader overlegd over de uitwerking van de regels van deze instrumenten. Meer duidelijkheid zal naar verwachting ontstaan tijdens de zesde Conference of Parties in het najaar van 2000.

Het JI-programma richt zich op het bereiken van energiebesparing in Midden- en Oost Europese landen. De reducties die via JI-projecten plaatsvinden, worden voor de periode 2008–2012 meegeteld voor de Nederlandse doelstelling. Vanuit HGIS is structureel f 75 mln per jaar beschikbaar voor JI. Deze gelden zijn vooralsnog deels op de aanvullende post HGIS en deels op de EZ-begroting geraamd. Daarnaast is op de aanvullende post «nader te bepalen» van de Rijksbegroting in totaal f 100 mln geraamd voor JI. De op beide aanvullende posten geraamde gelden zijn op afroep beschikbaar voor de financiering van JI-projecten die bijdragen aan de Nederlandse Kyoto-doelstelling.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999								
1e suppl. wet 1999			269 000					
Mutatie			26 516	52 632	73 685	78 947	78 947	
Ontwerp-begr. 2000	2 500	18 620	295 516	52 632	73 685	78 947	78 947	78 947
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	1 134	8 449	134 099	23 883	33 437	35 825	35 825	35 825
Waarvan te betalen	2 500		32 700	50 000	70 000	75 000	75 000	75 000

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

		1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			974	718	200			
1e suppl. wet 1999			7 500					
Mutatie			- 274	24 282	24 800	50 000	75 000	
Ontwerp-begr. 2000		2000	8 200	25 000	25 000	50 000	75 000	75 000
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000		908	3 721	11 345	11 345	22 689	34 034	34 034

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1998	1999	2000	1998	1999	2000	Econ.	Funct.
010 CO2-reductieplan door EZ	18 620	269 000		2000	8 000		62D	07.35
020 Joint Impl		26 516	52 632		200	25 000	62D	07.35
Totaal art. 09.07	18 620	295 516	52 632	2000	8 200	25 000		

Specificatie mutatie

(Verplichtingen x f 1000)	1999	2000	2001	2002	2003
1. Toevoeging RA-middelen voor Joint Implementation	26 316	52 632	73 685	78 947	78 947
2. Uitvoeringskosten Joint Implementation	200				
Totaal	26 516	52 632	73 685	78 947	78 947

ad 1: Bij het Regeerakkoord zijn middelen beschikbaar gesteld voor het opzetten en uitvoeren van Joint Implementation in het kader van CO₂-reductie in samenwerking met Midden- en Oost-Europa. Thans is een deel van deze HGIS-middelen aan de EZ-begroting toegevoegd.

09.12 Garanties energiebeleid*a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid*

Op dit artikel zijn de garanties op het gebied van het energiebeleid geraamd, alsmede de eventuele uitgaven die daarmee samenhangen. De diverse garanties zijn hieronder toegelicht.

Leningen en exploitatiekosten Nederlandse Pijpleidingmaatschappij B.V.; garantieplafond f 32,5 mln

De Nederlandse Pijpleidingmaatschappij B.V. (NPM) is opgericht in verband met de aanleg van een pijpleiding tussen het gebied van de Nieuwe Waterweg en het Noordzeekanaal. De pijpleiding wordt sinds 1982 niet meer gebruikt. Het Rijk (in casu EZ) en de gemeente Amsterdam betalen elk 50% van de uitgaven die sindsdien gemoeid zijn met rente- en aflossingsverplichtingen van leningen en met de exploitatiekosten.

Garantietabel NPM

(Bedragen x f 1000)	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Garantieplafond	32 500	32 500	32 500	32 500	32 500	32 500	32 500
uitstaand risico per 1 januari	2 146	433	800	800	800	800	800
te vervallen garanties	- 2 393	- 162					
verleende of te verlenen garanties	680	529					
uitstaand risico per 31 december	433	800	800	800	800	800	800

Leningen Centraal Orgaan Voorraadvorming Aardolieprodukten (COVA); garantieplafond f 1 600 mln

De Wet voorraadvorming aardolieprodukten (Stb. 1986, 675) regelt onder meer de nationale voorraadplicht zoals die in internationaal verband geldt. Een gedeelte wordt opgelegd aan voornamelijk de raffinaderijen en de importerende oliehandel en het merendeel aan de Stichting Centraal Orgaan Voorraadvorming Aardolieprodukten (COVA). De omvang van de door COVA aan te houden olievoorraden is voor het laatst vastgesteld op 1 april 1995 (Stcrt. 1995, 77). De exploitatiekosten COVA komen ten laste van artikel 09.21 Stichting Centraal Orgaan Voorraadvorming Aardolieprodukten. De leningen ter financiering van de olievoorraden zijn verstrekt onder staatsgarantie. Er worden geen uitgaven op deze garantie voorzien.

Garantietabel COVA

(Bedragen x f 1000)	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Garantieplafond	1 600 000	1 600 000	1 600 000	1 600 000	1 600 000	1 600 000	1 600 000
uitstaand risico per 1 jan. verleende of te verlenen garanties	1 220 000 65 000	1 285 000	1 285 000	1 285 000	1 285 000	1 285 000	1 285 000
Uitstaand risico per 31 dec.	1 285 000	1 285 000	1 285 000	1 285 000	1 285 000	1 285 000	1 285 000

*Exploatiegarantie stadsverwarmingsproject;
garantieplafond f 26,519 mln*

Betreft uitgaven in verband met de aardgasprijsgarantie voor het stadsverwarmingsproject Duiven-Westervoort.

Garantietabel stadsverwarming

(Bedragen x f 1000)	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Uitstaand risico per 1 jan. 26 519	22 104	18 504	15 804	14 004	13 304	12 604	
Te vervallen garanties	- 4 415	- 3 600	- 2 700	- 1 800	- 700	- 700	- 700
Uitstaand risico per 31 dec. 22 104	18 504	15 804	14 004	13 304	12 604	11 904	

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999								
Ontwerp-begr. 2000	1 664 630	680						
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	755 376	309						
Waarvan te betalen	26 978	680						

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		5 460	5 335	5 335	5 179		
Mutatie		307			20		
Ontwerp-begr. 2000	6 022	5 767	5 335	5 335	5 199		
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	2 733	2 617	2 421	2 421	2 359		

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1998	1999	2000	1998	1999	2000	Econ.	Funct.
010 Leningen NPM	680			1 608	432		63D	09.2
140 Garanties stadsverwarming				4 414	5 335	5 335	63D	09.0
Totaal art. 09.12	680			6 022	5 767	5 335		

DOORSLUISPOSTEN

09.21 Stichting Centraal Orgaan Voorraadvorming Aardolieproducten

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel worden de betalingen aan de Stichting Centraal Orgaan Voorraadvorming Aardolieproducten (COVA) geraamd ter financiering van de exploitatiekosten voor het aanhouden van een noodvoorraad aardolieproducten. Als dekking hiervoor worden voorraadheffingen op aardolieproducten geïnd door het Ministerie van Financiën. Een en ander geschiedt krachtens de Wet Voorraadvorming Aardolieproducten (Stb. 1986, 675).

De raming van deze voorraadheffing is opgenomen bij ontvangstenartikel 09.03 Ontvangsten COVA. Bij dat artikel zijn ook de ramingskengetallen ten aanzien van COVA opgenomen.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen en uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		140 580	140 580	140 580	140 580	140 580	
Mutatie		- 3 080	650	29 520	29 520	29 520	
Ontwerp-begr. 2000	163 283	137 500	141 230	170 100	170 100	170 100	170 100
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	74 095	62 395	64 087	77 188	77 188	77 188	77 188

Economische code: 43D Functionele code: 09.1

c) De toelichting bij de cijfers

Omdat zowel het verwachte heffingsplichtig volume als het heffingsbedrag wijzigen, wordt de raming van de afdracht van de voorraadheffing aan het Centraal Orgaan Voorraadvorming Aardolieproducten (COVA) bijgesteld. De onderbouwing van de raming is opgenomen bij het ontvangstenartikel 09.03 Ontvangsten voorraadheffing in verband met de financiering Stichting COVA.

09.22 Uitkering aan houder certificaten Energiebeheer Nederland B.V.

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel worden de afdrachten door EZ aan N.V. DSM geraamd van dividend van Energiebeheer Nederland B.V. (EBN). N.V. DSM is houder van de certificaten van de EBN-aandelen. Het dividend ontvangt EZ van EBN (zie ontvangstenartikel 09.02).

b) De cijfers

Opbouw verplichtingen en uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		138 000	138 000	137 000	137 000	137 000	
Mutatie		2 000	4 000	3 000			
Ontwerp-begr. 2000	138 846	140 000	142 000	140 000	137 000	137 000	138 000
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	63 006	63 529	64 437	63 529	62 168	62 168	62 622

Economische code: 27 Functionele code: 09.1

c) De toelichting bij de cijfers

De mutatie betreft de doorsluis van verhoogde dividenduitkering EBN. Zie tevens ontvangstenartikel 09.02 Uitkering van Energiebeheer Nederland B.V.

AFWIKKELING ENERGIEBELEID TOT 1996

Bij de artikelen 09.31 tot en met 09.35 worden uitgaven geraamd ter afwikkeling van verplichtingen die tot en met 1995 zijn aangegaan. Omdat geen nieuwe verplichtingen geraamd worden, is per artikel alleen de aansluitingstabel voor de uitgavenraming vermeld.

09.32 Toepassing energiebesparingstechnologie en duurzame energie

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		64 952	33 143	25 268	7 200	4 903	
1e Nota v Wijziging 1999		- 5 000	- 5 000	- 10 000	- 7 200	- 4 903	
1e suppl. wet 1999		- 11 900					
Mutatie		- 14 033	11 448	10 867	13 777	4 679	
Ontwerp-begr. 2000	81 838	34 019	39 591	26 135	13 777	4 679	15 040
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	37 136	15 437	17 966	11 860	6 252	2 123	6 825

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1998	1999	2000	1998	1999	2000	Econ.	Funct.
111 Industrie				20 909	8 048	8 563	62D	09.0
112 Gebouwde omgeving en verv				14 101	4 055	3 283	62D	09.0
113 Tenderreg. e-besp proj				8 397	8 600	12 000	62D	09.0
422 Energiebesparingsadviezen				2 366	621		43Z	09.0
426 Invest.in windturbines				26 871	5 426	5 945	62D	09.2
427 Overige duurzame energie				8 748	7 253	9 800	62D	09.0
510 Energiebesp.best.gebouwen				283			62D	09.0
922 Demo en marktintroductie				120			62D	09.2
939 Alg voorl regelg mon eff				43	16		43Z	09.0
Totaal art. 09.32				81 838	34 019	39 591		

De uitgavenmutatie is het gevolg van een actualisatie van de uitgaven op in het verleden aangegane verplichtingen op diverse onderdelen binnen dit artikel.

09.33 Onderzoek en ontwikkelingswerk op energiegebied

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		10 860	3 322				
Mutatie		4 717	6 962	4 647	1 500		
Ontwerp-begr. 2000	26 516	15 577	10 284	4 647	1 500		
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	12 032	7 069	4 667	2 109	681		

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1998	1999	2000	1998	1999	2000	Econ.	Funct.
020 Ond. actiniden & r-afval					80	68	12	07.35
110 Beleidsstudies				489	103		12	09.0
210 Ontwikkeling kolenbeleid				2 247	1 081	716	62D	09.1
510 Ond e-besp-tech & duurz e				23 780	14 313	9 500	43Z	09.01
Totaal art. 09.33				26 516	15 577	10 284		

De uitgavenmutatie is het gevolg van een actualisatie van de uitgaven op in het verleden aangegane verplichtingen op diverse onderdelen binnen dit artikel.

09.35 Investeringsubsidies energiebesparing

b) De cijfers

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999			1 000	700	482		
Mutatie				- 271	- 482		
Ontwerp-begr. 2000		761	1 000	429			
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000		345	454	195			

Economische code: 62D Functionele code: 09.0

09.36 Compensatie kernenergie centrale Borssele

a) De grondslag vna het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel is de tegemoetkoming in de kosten (f 70 mln.) geraamd, die het verkorten van de bedrijfslengte van de kerncentrale Borssele met zich mee brengt. De Tweede Kamer heeft in december 1994 de wens uitgesproken de bedrijfsduur zoals vermeld in het Elektriciteitsplan (1995-2004) te verkorten van 2007 naar 2004.

b) De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999								
Ontwerp-begr. 2000	70 000							
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	31 765							
Waarvan te betalen	70 000							

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999							
Ontwerp-begr. 2000							70 000
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000							31 765

Economische code: 43D Functionele code: 09.2

2. ONTVANGSTEN

01.00 ALGEMEEN

01.01 Diverse ontvangsten

a) De grondslag van het artikel

Op dit artikel is een raming opgenomen van de ontvangsten die samenhangen met de personeelsuitgaven, zoals restituties van reiskosten en inhoudingen voor pensioenen. Daarnaast worden ontvangsten geraamd uit hoofde van de bijdrageregeling ex artikel 65 van de Elektriciteitswet 1998, alsmede overige ontvangsten die niet onder een specifiek artikel vallen.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		7 188	7 188	7 088	7 088	7 088	
1e suppl. wet 1999		246					
Mutatie 1999		1 694	1 940	1 940	1 940	1 940	
Ontwerp-begr. 2000	7 975	9 128	9 128	9 028	9 028	9 028	9 028
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1 000	3 619	4 142	4 142	4 097	4 097	4 097	4 097

De verdeling naar onderdelen van de ontvangsten (in NLG1000) en de economische en functionele codering

	1998	1999	2000	Econ.	Funct.
010 Div.ontvangsten personeel	5 682	5 500	5 500	16	11.0
030 Ontvangsten PC-privé	699	300	300	16	11.0
040 Materieel ministerie	863			16	11.0
200 Ontvangsten ECD	4	246	250	12	13.9
400 Commiss.verg./vakatiegeld	466	400	400	12	11.0
430 Ov.ontv.(buiten)diensten	261	742	738	12	11.0
550 Ontvangsten DTe		1 940	1 940	47Z	11.1
Totaal art. 01.01	7 975	9 128	9 128		

c) De toelichting bij de cijfers

Specificatie mutatie

(Ontvangsten x f 1 000)	1999	2000	2001	2002	2003
1: Ontvangsten DTe	1 940	1 940	1 940	1 940	1 940
2: Aanpassing raming	- 246				
Totaal	1 694	1 940	1 940	1 940	1 940

01.11 Ontvangsten Bureau voor de Industriële Eigendom

a) De grondslag van het artikel

De ontvangsten van het Bureau voor de Industriële Eigendom bestaan, naast enkele incidentele baten, hoofdzakelijk uit ontvangsten krachtens de Rijksoctrooiwet (Stb. 1995, 52). De hoogte van de verschuldigde taksbedragen is vastgelegd in het Octrooireglement (KB van 22 september 1921, Stb. 1083).

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		46 755	47 655	48 455	49 255	50 055	
1e suppl. wet 1999		2 255	2 422	3 622	5 822	6 022	
Ontwerp-begr. 2000	48 071	49 010	50 077	52 077	55 077	56 077	56 077
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	21 814	22 240	22 724	23 632	24 993	25 447	25 447

De verdeling naar onderdelen van de ontvangsten (in NLG1000) en de economische en functionele codering

	1998	1999	2000	Econ.	Funct.
010 Ontv.Octr.R.+Bur.Warenmer	47 646	48 820	50 000	36	11.1
020 Div.ontv.Bur.Ind.Eigendom	425	190	77	16	11.1
Totaal art. 01.11	48 071	49 010	50 077		

01.21 Ontvangsten Centraal Planbureau

a) De grondslag van het artikel

De ontvangsten van het CPB bestaan voor het grootste deel uit ontvangsten vanwege werken in opdracht (andere onderdelen van de Staat). Daarnaast heeft het CPB nog ontvangsten van kleinere omvang (onder andere de verkoop van publicaties). De tarieven welke in rekening worden gebracht zijn, afhankelijk van de opdrachtgever, gebaseerd op:

- De Tarieven Handleiding van het Ministerie van Financiën;
- De Algemene Regeling van Tarieven en Voorwaarden van het Ministerie van BuZa;
- Tarieven van de Europese Commissie.

Door het hanteren van bovengenoemde tarieven worden de kosten van het werken in opdracht geacht gedekt te zijn. Ingeval sprake is van substantiële extra kosten ten behoeve van onderzoek door derden, aanschaf databestanden en dergelijke, worden deze apart in rekening gebracht.

b) De cijfers

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		3 242	95	95	95	95	
1e suppl. wet 1999		- 412					
Mutatie 1999			2 735				
Ontwerp-begr. 2000	2 105	2 830	2 830	95	95	95	95
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	955	1 284	1 284	43	43	43	43

Economische code: 16 Functionele code: 01.32

a) De toelichting bij de cijfers

Betreft een voorgestelde desaldering met uitgavenartikel 01.01 Apparaats-uitgaven EZ in verband met werken in opdracht door het CBP.

01.31 Ontvangsten Centraal Bureau voor de Statistiek

a) De grondslag van het artikel

De ontvangsten van het CBS bestaan voor het grootste deel uit ontvangsten vanwege werken in opdracht (voor derden) en de verkoop van publicaties. Daarnaast is er sprake van diverse ontvangsten, welke voornamelijk incidenteel en/of van kleine omvang zijn. Voor wat betreft het werken in opdracht hanteert het CBS sinds april 1996 de Tarieven Handleiding van het Ministerie van Financiën met een opslag van vijf procent. Publicaties zijn een bijproduct van de activiteiten van het CBS. Verkoop vindt daarom plaats tegen marginale kosten (repro- en distributiekosten). Van de geraamde ontvangsten voor 1999 heeft circa f 12,5 mln betrekking op werken voor tweeden. Het betreft hier werkzaamheden voor Eurostat, het Europese statistisch bureau.

b) De cijfers

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		21 600	23 200	23 200	23 200	23 200	
Ontwerp-begr. 2000	28 073	21 600	23 200	23 200	23 200	23 200	23 200
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	12 739	9 802	10 528	10 528	10 528	10 528	10 528

Economische code: 16 Functionele code: 01.32

01.41 Terugontvangsten Senter

a) De grondslag van het artikel

Op dit artikel worden de ontvangsten van Senter geraamd. Het betreft met name terugontvangsten op aan Senter verstrekte opdrachten.

b) De cijfers

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999							
Mutatie 1999		1 000	2 342				
Ontwerp-begr. 2000	2 048	1 000	2 342				
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	929	454	1 063				

Economische code: 16 Functionele code: 11.1

c) De toelichting bij de cijfers

Specificatie mutatie

(Ontvangsten x f 1 000)	1999	2000	2001	2002	2003
1: Terugbetaling op opdracht 1998	1 000				
2: Vermogensconversie		2 342			
Totaal	1 000	2 342			

02.00 INDUSTRIEEL EN ALGEMEEN TECHNOLOGIEBELEID

02.02 Ontvangsten technische ontwikkelingskredieten

a) De grondslag van het artikel

De hier geraamde ontvangsten bestaan uit betalingen van rente en aflossingen op in het verleden verstrekte Technische ontwikkelingskredieten (uitgavenartikel 02.09 Speur- en ontwikkelingswerk). De ontvangsten zijn afhankelijk van het succes van het ontwikkelingsproject, het succes van de commercialisatie en de algemene economische ontwikkelingen.

b) De cijfers

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		100 000	90 000	85 000	85 000	80 000	
Mutatie 1999		25 000					
Ontwerp-begr. 2000	110 017	125 000	90 000	85 000	85 000	80 000	80 000
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	49 924	56 723	40 840	38 571	38 571	36 302	36 302

Economische code: 77D Functionele code: 11.3

c) Toelichting bij de cijfers

In 1999 wordt incidenteel meer ontvangen omdat het openstaande saldo van enkele grote TOK-kredieten in 1999 in één keer is afgelost.

02.04 Diverse ontvangsten technologiebeleid

a) De grondslag van het artikel

Op deze post worden de bijdragen van het Ministerie van OCenW aan het EET-programma geraamd. Zie hiervoor ook de toelichting bij het uitgavenartikel 02.02 Specifieke bedrijfsgerichte technologiestimulering. Daarnaast worden de overige (incidentele) ontvangsten van dit hoofd-beleidsterrein op dit artikel geraamd.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		27 000	27 000	26 625	27 000	26 000	
1e suppl. wet 1999		16 000					
Ontwerp-begr. 2000	23 227	43 000	27 000	26 625	27 000	26 000	26 000
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	10 540	19 513	12 252	12 082	12 252	11 798	11 798

De verdeling naar onderdelen van de ontvangsten (in NLG1000) en de economische en functionele codering

	1998	1999	2000	Econ.	Funct.
010 Div. Ontv. Technologiebeleid	10 547	19 500	3 500	31	11.3
020 Ontvangsten EET-gelden	12 680	23 500	23 500	47D	11.1
Totaal art. 02.04	23 227	43 000	27 000		

02.05 Ontvangsten uit het Fonds economische structuurversterking

a) De grondslag van het artikel

De uitgaven die EZ ten behoeve van de FES-projecten verricht, worden periodiek verrekend met dit Fonds. De hiermee gemoeide ontvangsten worden op dit artikel geraamd. Thans worden ontvangsten voor vier projecten (GigaPort, NOBIS, HPCN en MARIN) op dit artikel begroot. Zie ook uitgavenartikel 02.13 Projecten gefinancierd uit het FES. Daarnaast worden de ontvangsten uit het FES voor het EET-programma op dit artikel geraamd.

b) De cijfers

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		46 061					
1e suppl. wet 1999		28 964	49 000	50 000	53 000		
Ontwerp-begr. 2000	61 536	75 025	49 000	50 000	53 000		
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	27 924	34 045	22 235	22 689	24 050		

Economische code: 08 Functionele code: 04.9

03.00 INDUSTRIEBELEID

03.01 Ontvangsten staalindustrie

a) De grondslag van het artikel

Op dit artikel worden de dividendontvangsten uit hoofde van de deelneming in Hoogovens geraamd.

b) De cijfers

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		16 080	16 080	16 080	16 080	16 080	
Ontwerp-begr. 2000	16 080	16 080	16 080	16 080	16 080	16 080	16 080
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	7 297	7 297	7 297	7 297	7 297	7 297	7 297

Economische code: 27 Functionele code: 11.3

03.03 Ontvangsten uit bijdragen aan de industrie

a) De grondslag van het artikel

Hier worden geraamd winstafdrachten en terugbetalingen door bedrijven op grond van het industriebeleid.

De meeste ontvangsten vloeien voort uit het NedCar-dossier. Het betreft de terugbetaling van de f 700 mln Project-loan, de geraamde opbrengst uit de verkoop van reserveonderdelen en de terugbetaling van de Carpac-loan. Zie tevens de toelichting bij het uitgavenartikel 03.08.

b) De cijfers

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		500	500	500	500	500	
1e suppl. wet 1999		83 600	82 100	77 100	2 853		
Mutatie 1999		224 700	- 48 900	- 48 900	100 200	264 800	
Ontwerp-begr. 2000	4 462	308 800	33 700	28 700	103 553	265 300	156 700
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	2 025	140 127	15 292	13 023	46 990	120 388	71 107

Economische code: 77D Functionele code: 11.3

c) De toelichting bij de cijfers

Specificatie mutatie

(Ontvangsten x f 1 000)	1999	2000	2001	2002	2003	
1: Ontvangsten uit aflossing projectfinanciering						
1a: Toevoegen ontvangsten				207 100	245 000	
1b: Vervroegde aflossing lening	188 000	- 35 000	- 35 000	- 132 000		
2: Ontvangsten uit verkoop reserve onderdelen						
2a: Dekking lening DSM	17 800	33 200				
2b: Aanpassing raming	18 900	- 48 500	- 15 300	23 700	18 400	
3: Aflossing Carpac Loan		1 400	1 400	1 400	1 400	
Totaal		224 700	- 48 900	- 48 900	100 200	264 800

De Staat ontvangt van NedCar de aflossing van de lening voor een projectfinanciering (totaal f 700 mln) en royalties uit hoofde van verkoop van reserveonderdelen (f 240 mln). Uit deze ontvangsten betaalt de Staat de lening van NedCar B.V. aan de Staat ter afdekking van de verliezen van V400 serie af. De overige ontvangsten worden ingezet voor de afwikkeling van de lening van DSM aan de Staat. De resterende ontvangsten vallen vrij ten gunste van het generale beeld van de rijksbegroting.

ad 1: Betreft de terugbetaling door NedCar aan de Staat op de verstrekte lening voor projectfinanciering. De mutatie bestaat uit twee delen. Allereerst wordt de reeds voorziene terugontvangst op de lening voor de jaren na 2002 aan de raming, zoals gepresenteerd bij eerste suppletore begroting 1999, toegevoegd (1a). Daarnaast is met NedCar overeengekomen de terugbetaling versneld te laten plaatsvinden en zijn derhalve ontvangsten uit latere jaren naar voren gehaald en in 1999 contant gemaakt (1b). In samenhang met deze versnelling zal de schuld van de Staat inzake V400 versneld worden afgelost (zie uitgavenartikel 03.08).

ad 2: Betreft de opbrengsten uit de verkoop van reserveonderdelen. De mutatie bestaat uit twee delen. Allereerst wordt f 51 mln van de ontvangsten uit verkoop van reserve-onderdelen gebruikt voor het terugbetalen van de schuld van de Staat aan DSM voor de overname door de Staat van het DSM-belang in NedCar (2a). De uitgaven daarvoor worden overigens geraamd op de begroting van het Ministerie van Financiën. Tenslotte wordt de raming van de

ontvangsten van de reserveonderdelen op basis van nieuwe inzichten voor de jaren 1999 en later in totaal met f 6 mln neerwaarts bijgesteld.

ad 3: Binnen het kader van het totaal pakket aan afspraken, neemt de Staat in 1999 de Carpac loan van NedCar over (zie uitgavenartikel 03.08). Volvo Car Corporation betaalt deze lening vanaf 2000 in 9 jaarlijkse termijnen aan de Staat terug.

04.00 RUIMTELIJK ECONOMISCH BELEID

04.03 Diverse ontvangsten ruimtelijk economisch beleid

a) De grondslag van het artikel

Op dit artikel worden diverse incidentele ontvangsten geraamd, zoals verrekeningen van eventueel teveel verstrekte voorschotten en dividenduitkeringen ROM's.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		4 500	4 500	2 000	2 000	2 000	
Mutatie 1999			20 000	50 000	15 000	25 991	
Ontwerp-begr. 2000	22 524	4 500	24 500	52 000	17 000	27 991	2 000
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	10 221	2 042	11 118	23 597	7 714	12 702	908

De verdeling naar onderdelen van de ontvangsten (in NLG1000) en de economische en functionele codering

	1998	1999	2000	Econ.	Funct.
030 rep/ipr	18 255	4 500	4 500	62C	11.3
050 rep/isp	203			62C	11.0
060 rep/rom's	4 051		20 000	62C	11.3
080 rep/overigen	15			62C	11.0
Totaal art. 04.03	22 524	4 500	24 500		

c) De toelichting bij de cijfers

Specificatie mutatie

(Ontvangsten x f 1 000)	1999	2000	2001	2002	2003
1: Opbrengst verkoop gronden bij Beek					15 991
2: Meeropbrengst verkoop gronden bij Beek			30 000		
3: Terugbetaling lening technologieproject voor kunstvezel		20 000	20 000	15 000	10 000
Totaal		20 000	50 000	15 000	25 991

- ad 1–2: Overeenkomstig afspraken tussen het kabinet en de provincie Limburg zal de geplande Oost-west baan voor het Maastricht Aachen Airport niet worden aangelegd. Reeds aangekochte gronden zullen worden verkocht. Door een wijziging in de bestemming van deze gronden (bedrijventerrein) zal naar verwachting een meeropbrengst worden gerealiseerd (f 30 mln ten opzichte van de aankooprijks van f 16 mln). Voor verdere toelichting zie uitgavenartikel 04.09.
- ad 3: Betreft de aflossing van een in het verleden aan de NOM verstrekte lening in verband met de ontwikkeling van een kunstvezelproject.

05.00 ONDERNEMERSCHAP EN MARKTWERKING

05.01 Ontvangsten uit borgstellingsregelingen

a) De grondslag van het artikel

Op dit artikel worden ontvangsten uit hoofde van de Kredietregelingen Midden- en Kleinbedrijf (KMKB 1976 en 1985), de Regeling Borgstelling MKB-kredieten (RBMKB 1988) en het Besluit Borgstelling MKB kredieten (BBMKB) geraamd (zie ook toelichting artikel 05.03 Borgstellingsregelingen).

Terugbetaling verliesdeclaraties; f 8,6 mln

Op dit onderdeel worden de terugbetalingen op verliesdeclaraties geraamd. De banken zijn verplicht, indien zij een verlies bij EZ hebben gedeclareerd, pogingen in het werk te stellen de vordering van de Staat op de betreffende onderneming/ondernemer te incasseren. De inkomsten betreffen zowel deze opbrengsten als terugstortingen op afgewezen verliesdeclaraties. Nu de Europese Commissie budget beschikbaar heeft gesteld aan het European Investment Fund (EIF) voor verbetering van de financieringsvoorwaarden van het MKB wordt de bijdrage door het EIF in de verliesafdekking als gevolg van de verhoging van het garantiaplafond van de BBMKB eveneens op dit onderdeel geraamd.

Rente KMKB; f 0,2 mln

De raming bestaat uit rente die per saldo wordt ontvangen op de bij de banken aangehouden rekeningen voor verliesdeclaraties.

Provisie verstrekte kredieten; f 25 mln

Op dit onderdeel worden de provisies geraamd die de banken afdragen over de bij hen uitstaande kredieten, verleend onder de KMKB 1976 en 1985, de RBMKB 1988 en het BBMKB. Dit is inclusief de extra provisies die worden ontvangen als gevolg van de door het EIF mogelijk gemaakte verhoging van het garantiaplafond van de BBMKB.

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		28 500	26 000	23 400	23 400	23 400	
1e Nota v Wijziging 1999			2 500	2 500	2 500	2 500	
1e suppl. wet 1999		5 300	5 300	5 300	1 550	1 550	
Ontwerp-begr. 2000	30 562	33 800	33 800	31 200	27 450	27 450	27 450
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	13 868	15 338	15 338	14 158	12 456	12 456	12 456

De verdeling naar onderdelen van de ontvangsten (in NLG1000) en de economische en functionele codering

	1998	1999	2000	Econ.	Funct.
010 terugbetalingen verliesdeclaraties	8 350	8 600	8 600	63D	11.4
030 rente kmkb	174	200	200	26	11.4
040 provisie verstrekte kredieten	22 038	25 000	25 000	16	11.4
Totaal art. 05.01	30 562	33 800	33 800		

05.12 Opbrengst van casino's

a) De grondslag van het artikel

Het door de overheid gevoerde beleid met betrekking tot casino's is vastgelegd in de Wet op de Kansspelen (Stb. 1964, 483) en de daaruit voortvloeiende Beschikking casinospelen 1996 (Stcrt. 1997, 144). De casino's zijn gehouden te functioneren onder zorgvuldig geformuleerde randvoorwaarden. Op de naleving van de voorschriften die bij of krachtens de Wet op de kansspelen zijn gesteld wordt toezicht uitgeoefend door het College van toezicht op de kansspelen.

Zoals reeds in de begroting 1999 opgemerkt is er met Holland Casino een afspraak gemaakt over een gefaseerde verhoging van het eigen vermogen. De verhoging van het eigen vermogen komt ten laste van de ontvangsten in de EZ-begroting. In de ontvangstenramingen is hiermee reeds rekening gehouden.

Ramingskengetallen Casino's

	Artikel (-sub)	Realisatie 1998	Raming 1999	Raming 2000
1. Aantal bezoeken alle casino's (x f 1000)		4 987	5 500	5 700
2. Gemiddelde opbrengst per bezoek (x f 1000)		0,027	0,030	0,033
3. Totale opbrengst (x f 1 mln)	05.12	133,373	148	171
4. Aantal casino's		10	10	11

b) De cijfers

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		148 000	161 000	166 000	181 000	181 000	
Mutatie 1999			10 000	15 000	20 000	30 000	
Ontwerp-begr. 2000	133 373	148 000	171 000	181 000	201 000	211 000	211 000
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	60 522	67 159	77 596	82 134	91 210	95 748	95 748

Economische code: 27 Functionele code: 08.3

c) De toelichting bij de cijfers

Specificatie mutatie

(Ontvangsten x f 1 000)	1999	2000	2001	2002	2003
1: Verhoging ontvangstenraming		10 000	15 000	20 000	30 000
Totaal		10 000	15 000	20 000	30 000

ad 1: Efficiencymaatregelen bij Holland Casino en de opening van een casino in Utrecht leiden naar verwachting tot een stijging van de winstmarge en een verhoogde ontvangstenraming.

05.13 Opbrengst afgifte exploitatievergunningen speelautomaten

a) De grondslag van het artikel

Op dit artikel worden ontvangsten geraamd die afkomstig zijn van het Nederlands Meetinstituut N.V. (NMI) uit hoofde van titel Va (Speelautomaten) van de Wet op de kansspelen. De ontvangsten zijn bedoeld ter dekking van de kosten verbonden aan de afgifte van vergunningen en de controle van speelautomaten.

Ramingskengetallen speelautomaten

	Artikel (-sub)	Realisatie 1998	Raming 1999	Raming 2000
1. Merktekens kansspelautomaten (in aantallen)		7 100	7 100	7 100
2. Tarief kansspelautomaten (x f 1000)		0,290	0,290	0,290
3. Merktekens casino-automaten (in aantallen)		1 172	1 000	1 000
4. Tarief casino-automaten (x f 1000)		0,290	0,290	0,290
5. Merktekens behendigheidsautomaten (in aantallen)		6 026	6 000	5 000
6. Tarief behendigheidsautomaten (x f 1000)		0,025	0,025	0,025
7. Verlening exploitatie vergunningen (in aantallen)		869	800	800
8. Tarief exploitatie vergunningen (x f 1000)		1,000	1,000	1,000
9. Nieuwe exploitatie vergunningen (in aantallen)		53	40	40
10. Tarief nieuwe exploitatie vergunningen (x f 1000)		5,000	5,000	5,000
11. Totale opbrengst (x f 1 mln)	05.13	3,684	3,5	3,5

b) De cijfers

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	
Ontwerp-begr. 2000	2 080	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	944	1 588	1 588	1 588	1 588	1 588	1 588

Economische code: 36 Functionele code: 08.3

05.15 Ontvangsten Nederlands Meetinstituut

a) De grondslag van het artikel

Op dit artikel zijn de rente en aflossing van leningen geraamd, alsmede het door het NMI uit te keren dividend.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		2 548	2 450	2 352	2 352	2 352	
Mutatie 1999		- 700			- 98	- 196	
Ontwerp-begr. 2000	1 946	1 848	2 450	2 352	2 254	2 156	2 058
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	883	839	1 112	1 067	1 023	978	934

De verdeling naar onderdelen van de ontvangsten (in NLG1000) en de economische en functionele codering

	1998	1999	2000	Econ.	Funct.
010 rente ontvangsten nmi	686	588	490	26	11.4
020 aflossing van leningen	1 260	1 260	1 260	77D	11.4
030 dividend nmi			700	27	11.4
Totaal art. 05.15	1 946	1 848	2 450		

c) De toelichting bij de cijfers

Specificatie mutatie

(Ontvangsten x f 1 000)	1999	2000	2001	2002	2003
1: Dividend NMI	- 700				
Totaal	- 700				

ad 1: In 1999 zal geen dividend van het NMI worden ontvangen.

05.21 Diverse ontvangsten Ondernemerschap en Marktwerking

De grondslag van het artikel

De ontvangsten op dit artikel betreffen diverse terugbetalingen uit hoofde van te veel betaalde subsidievoorschotten en verstrekte uitkeringen, ontvangen renten, aflossingen en overige bijdragen.

b) De cijfers

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	
Ontwerp-begr. 2000	1 209	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	549	1 361	1 361	1 361	1 361	1 361	1 361

Economische code: 16 Functionele code: 11.4

07.00 BUITENLANDSE ECONOMISCHE BETREKKINGEN EN EXPORTBEVORDERING

07.01 Ontvangsten BEB

a) De grondslag van het artikel

Op dit artikel worden de ontvangsten van het DG BEB geraamd. Het gaat daarbij voornamelijk om rente- en premie-ontvangsten op kredieten en garantstellingen.

b) De cijfers en onderverdeling in artikelonderdelen

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		5 233	4 079	3 000	3 000	3 000	
1e suppl. wet 1999		380 000					
Mutatie 1999		5 500					
Ontwerp-begr. 2000	4 489	390 733	4 079	3 000	3 000	3 000	3 000
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	2 037	177 307	1 851	1 361	1 361	1 361	1 361

De verdeling naar onderdelen van de ontvangsten (in NLG1000) en de economische en functionele codering

	1998	1999	2000	Econ.	Funct.
010 Ontvangsten gemengde kredieten	1 724	500	500	26	11.3
030 Overige ontvangsten BEB	1 404	8 000	2 500	47G	11.1
040 Ontvangsten uit garanties	720	382 233	1 079	47G	11.1
050 Ontvangsten PSB	641			47G	11.1
Totaal art. 07.01	4 489	390 733	4 079		

*b) De toelichting bij de cijfers***Specificatie mutatie**

(Ontvangsten x f 1 000)	1999	2000	2001	2002	2003
1: Indonesië-project	5 500				
Totaal	5 500				

Ad 1: De mutatie betreft de ontvangst van een vordering die is ontstaan bij het opmaken van de eindafrekening van een in 1 989 gedane subsidietoezegging voor een project in Indonesië.

07.02 Ontvangsten Exportbevorderings- en Voorlichtingsdienst*a) De grondslag van het artikel*

De ontvangsten op dit artikel bestaan uit opbrengsten van de programmatische activiteiten die door de EVD worden gedaan en de verkoop van informatieproducten van de EVD. Daarnaast heeft de EVD nog ontvangsten van meer incidentele aard en/of kleinere omvang. De tarieven die de EVD aan deelnemers van programmatische activiteiten c.q. afnemers van informatieproducten in rekening brengt, zijn gebaseerd op het interne prijsbeleid. De EVD hanteert voor de informatieproducten marktconforme prijzen. Bij de informatieproducten streeft de EVD naar dekking van de extra te maken kosten (drukkosten, uitgeefkosten e.d.). Bij de promotieactiviteiten streeft de EVD naar een gelijke verdeling van de kosten tussen overheid en bedrijfsleven. Als randvoorwaarde geldt dat de prijs geen drempel voor het bedrijfsleven mag vormen. De activiteiten van de EVD hebben immers tot doel de particuliere sector te stimuleren tot activiteiten die men niet uit eigen beweging zou ondernemen.

*b) De cijfers***Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)**

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		2 223	2 223	2 223	2 223	2 223	
Ontwerp-begr. 2000	2 771	2 223	2 223	2 223	2 223	2 223	2 223
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	1 257	1 009	1 009	1 009	1 009	1 009	1 009

Economische code: 16 Functionele code: 11.1

08.00 WET INVESTERINGSREKENING

08.01 Ontvangsten WIR

a) De grondslag van het artikel

Op dit artikel worden de ontvangsten geraamd uit hoofde van de Wet Investeringsrekening. De ontvangstenraming betreft zogenaamde «desinvesteringsbetalingen». Deze zijn verschuldigd wanneer investeringsgoederen, waarvoor eerder WIR-premie is ontvangen, binnen de daarvoor gestelde termijn (in de meeste gevallen acht jaar) worden «vervreemd».

In de toelichting bij het uitgavenartikel 08.01 Investeringsbijdragen en -toeslagen, is reeds in meer algemene zin op de besluitvorming omtrent het Fonds Investeringsrekening en de stand van het WIR-dossier ingegaan. Op deze plaats wordt dan ook volstaan met een verwijzing naar die passages.

b) De cijfers

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		10 000	5 000	3 000	1 000		
1e suppl. wet 1999		5 000		- 2000	- 1 000		
Mutaties			5 000	3 000	1 000		
Ontwerp-begr. 2000	24 580	15 000	10 000	4 000	1 000		
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	11 154	6 807	4 538	1 815	454		

Economische code: 62D Functionele code 06.09

c) De toelichting bij de cijfers

De mutaties betreffen aanpassingen aan het actuele beeld.

09.00 ENERGIEBELEID

09.01 Inkomsten uit aardgas

a) De grondslag van het artikel

Op dit artikel worden de aardgasbaten (exclusief vennootschapsbelasting) geraamd. De raming is afhankelijk van de (prijs)ontwikkelingen op de olie en valutamarkt, alsmede van mogelijke variaties in de gasafzet. Tevens worden op dit artikel de common areabaten verantwoord (onder aardgasbaten via EBN en opbrengsten Mijnwetgeving).

Aardgasbaten MOR Groningen; f 1 700 mln

Op dit onderdeel zijn de inkomsten geraamd uit hoofde van de MeerOpbrengstRegeling (MOR) Groningen.

Aardgasbaten via EBN; f 1 900 mln

Op dit onderdeel zijn de bijzondere winstafdrachten geraamd van de Energiebeheer Nederland B.V. (EBN B.V.). Het betreft afdrachten uit hoofde van de deelnemingen van EBN B.V. in de olie- en gaswinning.

Opbrengsten Mijnwetgeving; f 1 084 mln

Op dit onderdeel zijn de inkomsten geraamd uit hoofde van de Mijnwetgeving en van bepalingen in verleende concessies en vergunningen voor de opsporing en winning van delfstoffen (exclusief zout) op Nederlands territorium, alsmede op het Nederlands Continentaal Plat. Deze inkomsten zijn afhankelijk van de olieprijs, de dollarkoers, de winningkosten en het productievolume

Dividend Gasunie via EBN B.V.; f 12 mln

EBN B.V. neemt voor 40% deel in het aandelenkapitaal van de N.V. Nederlandse Gasunie. Ingevolge de overeenkomst betreffende het beheer van EBN B.V. draagt laatstgenoemde vennootschap 15/40-deel van de door haar ontvangen dividenden van de N.V. Nederlandse Gasunie aan de Staat af. Aangezien de dividenduitkering van de N.V. Nederlandse Gasunie is gefixeerd op f 80 mln per jaar, resulteert een uitkering door EBN B.V. van f 12 mln.

Dividend Gasunie; f 8 mln

Dit onderdeel omvat de inkomsten die worden verkregen uit hoofde van het aandelenbezit (10%) van de Staat in de N.V. Nederlandse Gasunie. Gezien de gefixeerde dividenduitkering van f 80 mln per jaar, resulteert een uitkering aan de Staat van f 8 mln.

Bijdrage aan het Fes; f 1 868 mln

Conform de instellingswet van het Fonds economische structuurversterking (Fes) (Kamerstukken II 1992/93, 23 002, nrs. 1–2) komt 41,5% van de gasbaten ten gunste van de begroting van genoemd fonds. Dit deel van de gasbaten is bij artikel 09.01 zichtbaar gemaakt op het onderdeel 060, Bijdrage aan het Fes.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		2 178 000	2 192 000	2 149 000	2 047 000	2 047 000	
1e suppl. wet 1999		- 131 000	- 378 000				
Mutatie 1999		765 000	1 022 000	425 000		- 117 000	
Ontwerp-begr. 2000	4 642 603	2 812 000	2 836 000	2 574 000	2 047 000	1 930 000	1 989 000
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	2 106 721	1 276 030	1 286 921	1 168 030	928 888	875 796	902 569

De verdeling naar onderdelen van de ontvangsten (in NLG1000) en de economische en functionele codering

	1998	1999	2000	Econ.	Funct.
010 Aardgasbaten MOR Groning.	2 431 857	1 750 000	1 700 000	29	09.1
020 Aardgasbaten via EBN BV	1 849 314	1 880 000	1 900 000	29	09.1
030 Opbrengsten mijnwetgeving		905 000	1 084 000	29	09.1
031 Winstaandeel	856 502			29	09.1
032 Cijns	205 841			29	09.1
033 Oppervlakte rechten	42 311			29	09.1
034 Verkenningsvergunningen	30			29	09.1
040 Dividend Gasunie via EBN	12 000	12 000	12 000	27	09.1
050 Dividend Gasunie	8 000	8 000	8 000	27	09.1
060 Bijdrage aan het Fes	- 763 252	- 1 743 000	- 1 868 000	29	09.1
Totaal art. 09.01	4 642 603	2 812 000	2 836 000		

c) De toelichting bij de cijfers

Specificatie mutatie

(Verplichtingen x f 1 000)	1999	2000	2001	2002	2003
1: Aardgasbaten MOR Groningen	350 000	599 000	202 000	- 100 000	- 100 000
2: Aardgasbaten via EBN	225 000	550 000	275 000		- 50 000
3: Opbrengst Mijnwetgeving	125 000	250 000	250 000	100 000	- 50 000
4: Common Areabaten	355 000	204 000			
5: Bijdrage aan Fes	- 290 000	- 581 000	- 302 000		83 000
Totaal	765 000	1 022 000	425 000	0	- 117 000

ad 1 t/m 3: De wijziging van de reguliere aardgasbatenramingen vloeit voort uit aanpassingen in de koers van de dollar, de olieprijs en de afzet (zie tabel met kengetallen). Van deze aardgasbaten wordt 41,5% uitgekeerd aan het Fonds economische structuurversterking.

ad 4: Naast de reguliere baten is in 1999 en 2000 sprake van een incidentele ontvangst. Onlangs is uitspraak gedaan in de arbitrageprocedure tussen NAM en Brigitta over het Groningengasveld in het grensgebied Eemsmonding (de zogenaamde Common Area). NAM heeft in totaal ruim 5 miljard gulden (inclusief rente) van Brigitta ontvangen. Eind 1996 en begin 1997 heeft de Staat een basisafdracht van in totaal circa f 2,5 miljard ontvangen. Ook over het nu toegewezen bedrag zal de Staat ten minste 68,2% ontvangen, zijnde f 1 miljard gulden. Van dit bedrag betaalt EBN in 1999 f 355 miljoen (09.01.020) en de NAM in 2000 f 204 miljoen (09.01.030). De resterende f 447 miljoen wordt in 1999 door EBN en NAM als vennootschapsbelasting afgedragen. (Zie voor aanvullende toelichting Kamerstukken II 1998/99, 21 563, nr. 8).

Kengetallen aardgasraming

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Prijsgegevens						
Dollarkoers	2,04	1,95	2,03	2,05	2,05	2,05
olieprijs in dollar per vat	16,0	18,0	14,5	14,0	14,0	14,0
Hoeveelheidsgegevens (mln m³)						
afzet binnenland	41,7	43,6	43,7	42,9	43,7	44,4
afzet export	36,6	39,7	40,1	41,0	42,3	43,4
	78,2	83,3	83,8	83,9	86	87,8
ontvangsten aardgasbaten (mld hfl)						
niet belasting middelen						
– EZ-begroting	2,457	2,632	2,574	2,047	1,930	1,989
– FES	1,743	1,868	1,876	1,453	1,370	1,411
Vennootschapsbelasting	2,0	2,5	2,6	2,1	2,1	2,1
	6,2	7,0	7,0	5,6	5,4	5,5

09.02 Uitkering van Energiebeheer Nederland B.V.*a) De grondslag van het artikel*

Op dit artikel worden de dividenden geraamd die Energie Beheer Nederland B.V. (EBN B.V.) uitkeert aan de Staat, ten behoeve van de N.V. DSM. N.V. DSM is certificaathouder van de aandelen EBN B.V. Zie voor de uitkering aan N.V. DSM uitgavenartikel 09.22 Uitkering aan houder certificaten Energiebeheer Nederland B.V.

*b) De cijfers***Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)**

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		138 000	138 000	137 000	137 000	137 000	
Mutatie 1999		2 000	4 000	3 000			
Ontwerp-begr. 2000	138 846	140 000	142 000	140 000	137 000	13 7 000	138 000
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	63 006	63 529	64 437	63 529	62 168	62 168	62 622

Economische code: 27 Functionele code: 09.1

c) De toelichting bij de cijfers

Omdat de olieprijsen stijgen neemt, via een koppeling van de gasprijzen aan de olieprijsen, de winst van EBN B.V. toe. Daarom wordt de raming van het uit te keren dividend naar boven bijgesteld.

09.03 Ontvangsten voorraadheffing in verband met financiering Stichting Centraal Orgaan Voorraadvorming Aardolieproducten*a) De grondslag van het artikel*

Op dit artikel worden de ontvangsten geraamd uit de voorraadheffing die dient ter dekking van de exploitatiekosten van de Stichting Centraal

Orgaan Voorraadvorming Aardolieprodukten (uitgavenartikel 09.21). Deze heffing berust op de Wet voorraadvorming aardolieprodukten (Stb. 1986, 675).

Ramingskengetallen ontvangsten COVA

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
heffingsplichtig volume	125	126	126	126	126	126
tarief	1,10	1,10/1,35	1,35	1,35	1,35	1,35
raming (x f 1 mln)	137,5	141,23	170,1	170,1	170,1	170,1

b) De cijfers

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		140 580	140 580	140 580	140 580	140 580	
Mutatie 1999		- 3 080	650	29 520	29 520	29 520	
Ontwerp-begr. 2000	163 282	137 500	141 230	170 100	170 100	170 100	170 100
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	74 094	62 395	64 087	77 188	77 188	77 188	77 188

Economische code: 36 Functionele code: 09.1

c) De toelichting bij de cijfers

Specificatie mutatie

(Verplichtingen x f 1 000)	1999	2000	2001	2002	2003
1: Aanpassing ontvangstenraming		- 3 080	650	29 520	29 520
Totaal		- 3 080	650	29 520	29 520

ad 1:

Omdat voor 1999 een lager volume (125 mln in plaats van 127,8 mln hectoliter) wordt verwacht, wordt de ontvangstenraming voor 1999 met f 3,1 mln verlaagd. Voor 2000 en later wordt gerekend met een lager heffingsplichtig volume (126 mln in plaats van 127,8 mln hectoliter). Het heffingsbedrag voor 2000 is het feitelijk vastgestelde bedrag, waarbij is uitgegaan van goedgekeurde voorlopige begroting 2000 van COVA. Voor later jaren is geraamd op basis het wettelijke maximale tarief (1,35 cent per liter).

09.04 Dividend Ultra-Centrifuge Nederland N.V.

a) De grondslag van het artikel

Op dit artikel wordt het dividend geraamd dat wordt ontvangen uit het aandelenbezit van 98,8% van de Staat in Ultra-Centrifuge Nederland (UCN) N.V.. De Staat bezit 185 518 stuks aandelen met een nominale waarde van f 870 per aandeel.

b) De cijfers

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		25 000	25 000	25 000	25 000	25 000	
1e suppl. wet 1999		20 000	20 000	20 000			
Mutatie 1999		- 3 000					
Ontwerp-begr. 2000	21 983	42 000	45 000	45 000	25 000	25 000	25 000
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	9 975	19 059	20 420	20 420	11 345	11 345	11 345

Economische code: 27 Functionele code: 09.1

c) De toelichting bij de cijfers

Op basis van meest recente inzichten wordt verwacht dat UCN een lagere uitkering aan de Nederlandse Staat zal doen. Derhalve wordt de ontvangstenraming neerwaarts bijgesteld.

09.05 Ontvangsten zoutwinning

a) De grondslag van het artikel

Betreft de afdrachten van AKZO aan de Staat op grond van de overeenkomst van 13 juli 1 918 (laatstelijk gewijzigd per machtiging bij wet van 7 juli 1 988, Stb. 372), behorende bij de mijnbouwconcessies voor de winning van zout.

b) De cijfers

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	
Ontwerp-begr. 2000	3 467	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	1 573	1 361	1 361	1 361	1 361	1 361	1 361

Economische code: 29 Functionele code: 11.2

09.06 Diverse ontvangsten Energie

a) De grondslag van het artikel

Op dit artikel worden de overige ontvangsten in het kader van het energiebeleid geraamd.

b) De cijfers

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ontwerp-begr. 1999		1 250	1 250	1 250	1 250	1 250	
Ontwerp-begr. 2000	2 935	1 250	1 250	1 250	1 250	1 250	1 250
Ontwerp-begr. 2000 in EUR1000	1 332	567	567	567	567	567	567

Economische code: 16 Functionele code: 09.0

D. TOELICHTING BIJ DE AGENTSCHAPSBEGROTING

Betreft een toelichting bij de begroting van baten en lasten van het agentschap Senter.

Missie

Senter is een agentschap van het Ministerie van Economische Zaken dat overheidsbeleid uitvoert op het terrein van technologie, energie, milieu, export en internationale samenwerking. Doelstelling bij deze missie is het duurzaam versterken van de positie van bedrijfsleven en kennisinstellingen in ons land.

Senter en de overheid

Senter verzorgt voor diverse ministeries de uitvoering van stimuleringsregelingen en -programma's, zoals subsidie-, krediet- en fiscale regelingen. De uitvoering van een regeling/programma kan bestaan uit juridische vormgeving, communicatie, inhoudelijke beoordeling van subsidie- en kredietaanvragen, administratie, financiën en controle. Bovendien kan Senter haar opdrachtgevers adviseren over de wijze waarop zij hun beleidsdoelen kunnen vertalen in regelingen/programma's.

Senter en haar doelgroepen

Doelgroepen van het overheidsbeleid dat Senter uitvoert, zijn Nederlandse bedrijven en kennisinstellingen. Senter maakt hen wegwijs, adviseert en geeft hen inzicht in de mogelijkheden van financiële ondersteuning bij de realisatie van innovatieve projecten.

De projectadviseurs kunnen gericht inhoudelijk advies geven en de helpende hand bieden bij het totstandkomen van een projectvoorstel. Ook kan men bij Senter terecht met verzoeken om een bedrijf of kennisinstelling in binnen- of buitenland te zoeken om mee samen te werken bij de realisatie van innovatieve projecten. Tenslotte helpt Senter haar doelgroep bij het doen van een beroep op de subsidieregelingen van de Europese Commissie om technologische samenwerking in Europa te bevorderen.

Strategie en doelstellingen op hoofdlijnen

Om de positie van het bedrijfsleven en de kennisinstellingen in ons land duurzaam te versterken, heeft Senter de volgende vier strategische (middellangetermijn)doelstellingen geformuleerd vanuit het perspectief van de bedrijven en kennisinstellingen, de opdrachtgevers, de eigenaar (Economische Zaken) en de interne organisatie:

1. Het verbeteren van de dienstverlening aan de doelgroep;
2. Het kunnen inspelen op de wensen en doelstellingen van de opdrachtgevers;
3. Het kunnen inspelen op de wensen en doelstellingen van de eigenaar;
4. Het verbeteren van de interne kwaliteit van de primaire processen.

Aan deze doelstellingen heeft Senter een aantal Kritische Succes Factoren (KSF'en) gekoppeld.

De KSF'en (en dus de doelstellingen) kunnen worden getoetst aan de hand van meetbare prestatie-indicatoren. Senter is momenteel bezig met de implementatie van systemen om de indicatoren te kunnen registreren en de uitkomsten daarvan te gebruiken voor de verbetering van de interne- en externe bedrijfsvoering.

Recente ontwikkelingen

Externe ontwikkelingen

De uitvoering van het exportinstrumentarium binnen de rijksoverheid

Tussen de Ministeries van Economische Zaken, Ontwikkelingssamenwerking en Buitenlandse Zaken is een discussie gaande over het stroomlijnen van de uitvoering van het exportinstrumentarium en de oprichting van een exportloket. De uitkomst van deze discussie staat nog niet vast. Het risico voor Senter van deze discussie is uiteraard dat Senter een aantal opdrachten die zij voor deze ministeries uitvoert, kwijtraakt. Ook voor Senter's klanten zou dat gevolgen hebben. Senter wil haar klanten namelijk een integraal pakket van diensten kunnen aanbieden, in de vorm van mogelijke ondersteuning vanaf de ontwikkelingsfase van een product, proces of dienst tot en met de export ervan. Ten tijde van de opstelling van deze begroting is de definitieve besluitvorming omtrent de reorganisatie van de uitvoering van het exportinstrumentarium nog niet bekend.

Heroverweging instrumentarium Economische Zaken

Het Ministerie van Economische Zaken is momenteel bezig zijn totale stimuleringsinstrumentarium te stroomlijnen. Hoewel de definitieve uitkomst van deze discussie nog niet vaststaat, mag aangenomen worden dat dit gevolgen heeft voor Senter.

De ontwikkelingen in het beleid van de Europese Unie

Senter wil kunnen inspelen op de voorzichtige gedachtevorming binnen de EU om uitvoering meer uit te besteden. Bij zo'n ontwikkeling zijn voor Senter de contacten met de andere EU-lidstaten zeer belangrijk. Een grote rol daarbij spelen de zusterorganisaties van Senter, het Eureka-netwerk en het netwerk van Innovation Relay Centres (IRCs).

Door de mogelijke uitbreiding van de EU met elf kandidaat-lidstaten (met name uit Midden-Europa) wordt het voor Senter noodzakelijk om haar contacten met zusterorganisaties ook in die landen te versterken. Zo gaat zij sommige van die organisaties trainen in hun rol als intermediair naar de EU.

Strategische samenwerking

Strategische samenwerking is van nut om opdrachtgevers beter van dienst te kunnen zijn en markten te bereiken die alleen niet bereikt zouden kunnen worden. Senter zet de instrumentgerichte samenwerking met andere organisaties (bijvoorbeeld Economische voorlichtingsdienst en Novem) ook in de toekomst voort en intensificeert deze zo nodig. Van veel belang is ook de samenwerking met intermediaire organisaties, zoals de Kamers van Koophandel en Syntens. Door ook gebruik te maken van de communicatiekanalen van deze instellingen, kan Senter de verschillende doelgroepen effectiever en meer op maat bereiken. Het aangaan van nieuwe samenwerkingsverbanden hangt sterk af van de wensen van de opdrachtgevers, de toegevoegde waarde die de samenwerkingspartners ten opzichte van elkaar hebben, het onderlinge vertrouwen en overwegingen van (politieke) opportuniteit.

Interne ontwikkelingen

De klant centraal

Senter voert op een breed terrein tal van instrumenten uit en heeft als uitvoerder een sleutelrol bij het realiseren van de gewenste beleids-effecten. Daarom is het essentieel dat Senter als adviseur en uitvoerder maximaal toegankelijk is voor haar klanten en dat het beleids-

instrumentarium zo transparant mogelijk is voor de diverse doelgroepen, waaronder het Midden- en Kleinbedrijf.

Daartoe zijn twee instrumenten in het leven geroepen die het instrumentarium toegankelijker moeten maken voor de klant.

In de eerste plaats is dat het KMO-InformatieSenter, een telefonisch informatiepunt dat speciaal, maar niet uitsluitend, is bedoeld voor kleine en middelgrote ondernemingen (KMO). Ondernemers kunnen er terecht met al hun vragen over subsidie- en kredietmogelijkheden.

In de tweede plaats is dit de website SenterWijzer. Een nieuw element van deze website is de «digitale adviseur», die de bezoekers via een aantal vragen als het ware bij de hand neemt en leidt naar voor hen mogelijk interessante financieringsmogelijkheden. Deze site zal nog meer functionaliteiten krijgen, zoals het elektronisch beschikbaar stellen van aanvraagformulieren, het verstrekken van voortgangsinformatie bij de afhandeling van (tender-) regelingen en op wat langere termijn de mogelijkheid voor de klant om de aanvraag voor een subsidie elektronisch te verrichten.

Voor het goed bedienen van haar klanten is kennis een centrale vereiste. Daarom gaat Senter door met de ontwikkeling van de vakgroepen. Deze vakgroepen zijn ingesteld om de binnen Senter aanwezige kennis op bepaalde vakgebieden te bundelen en te intensiveren. De deelnemers aan zo'n vakgroep stellen de ontwikkelingen binnen hun vakgebied aan de orde en dragen op die manier bij aan Senter's vakinhoudelijke expertise. Door de clustering van opdrachtverstijgende informatie, kan Senter haar krachten op deze gebieden bundelen, waarvan ook de klanten profiteren.

Klantgerichtheid

In het kader van de implementatie van de missie is in 1999 het interne project Klantgerichtheid gestart. Ter versterking van deze klantgerichtheid maar ook van de externe oriëntatie heeft Senter reeds de afgelopen jaren de nodige initiatieven ontplooid om de toegankelijkheid van de organisatie en de instrumenten voor de doelgroepen te vergroten. Ook heeft het agentschap actie ondernomen om de adviesfunctie richting bedrijven en kennisinstellingen te versterken en de interactie tussen opdrachtgevers en Senter nog meer inhoud te geven. Dit beleid wordt in 2000 en verder voortgezet.

Interactie met de opdrachtgevers

Senter besteedt veel aandacht aan het intensiveren van de relatie met haar opdrachtgevers.

De nadruk van die relatie verschuift in veel gevallen steeds meer van alleen de uitvoering van een regeling/programma naar interactie met de opdrachtgever rond deze uitvoering.

Een team binnen Senter houdt zich intensief bezig met deze beleidsinteractie. Zo worden thema- en sectordocumenten geschreven, levert Senter databestanden en draagt zij desgewenst bij aan beleidsdiscussies.

Ook het accountmanagement draagt bij aan een interactieve verhouding met de opdrachtgevers. Elke opdrachtgever heeft een vaste contactpersoon binnen Senter, die op de hoogte is van wat er speelt voor die opdrachtgever. Dit moet de contacten verstevigen en een goede basis vormen voor een duurzame, betekenisvolle samenwerking.

Integriteitsbeleid

In 1998 zijn de richtlijnen van het ministerie van Economische Zaken met betrekking tot de integriteit geïmplementeerd met bijzondere aandacht voor de kwetsbare functies. Senter heeft via een handboek het onderwerp integriteit onder de aandacht van haar medewerkers gebracht. Een punt

van aandacht blijft insidertrading. Senter vindt het belangrijk dat zelfs maar de schijn wordt vermeden dat medewerkers met toegang tot vertrouwelijke bedrijfsgegevens deze informatie aanwenden voor koerswinsten. Om die reden is in 1999 voor een groot aantal medewerkers een beperkt verbod ingesteld op handel in aandelen. Het gaat dan om de aandelen van kleine en middelgrote ondernemingen, waarvan het succes of falen van bij Senter bekende projecten invloed kan hebben op hun aandelenkoersen.

Evaluatie van de agentschapstatus

Onderzoeksbureau Berenschot rondde in 1998 de evaluatie van Senter's agentschapstatus af. Het bureau oordeelde positief over Senter's sturingsrelaties en dienstverlening. Op het gebied van bedrijfsvoering had Senter een ruime voldoende, maar Berenschot stipte nog wel enkele verbeterpunten aan. Deze heeft Senter voor een aanzienlijk deel geïmplementeerd. Zo heeft zij haar taakstelling bijgesteld aan de hand van de Cohen-discussie, heeft zij de KSF'en verder ontwikkeld en is een klantenpanel geïntroduceerd (in de vorm van een Raad van Advies bij het magazine Monitor). Ook heeft Senter de aanbeveling om meer inzicht te geven in de ontwikkeling van de taakuitvoering ter harte genomen. Deze is te verbeteren door een systematische confrontatie tussen voor- en nacalculatie in tijdbesteding en kosten op regelingniveau. De hieruit voortvloeiende informatie maakt nu deel uit van de managementinformatie, zoals die periodiek aan het managementteam beschikbaar wordt gesteld.

Senter gaat nu ook in haar managementinformatie meer in op een vergelijking van budgetten en realisatie enerzijds en op resultaten per groep/opdracht anderzijds, waardoor de interne sturing beter kan plaatsvinden.

DOELMATIGHEID EN TARIEVEN

Doelmatigheid is een sleutelbegrip voor het functioneren van agentschappen. De doelmatigheid van Senter blijkt primair uit de ontwikkeling van de tarieven en de ontwikkeling van de uitvoeringskosten in relatie tot de volumina per opdracht. Dat laatste is voor de opdrachtgevers van Senter een belangrijk criterium om opdrachten al dan niet aan Senter te gunnen. In tabel 1 is de ontwikkeling van de tarieven in de periode 1995–1999 zichtbaar. Hierbij is de nominale stijging van het tarief gecorrigeerd voor effecten die niet als verbetering van de efficiency gezien kunnen worden (wijzingen van de tariefcalculatie en de invoering van de 36-urige werkweek in 1997):

Tabel 1 Ontwikkeling tarieven

	Tarief	Inflatie *	Reëel
1995	- 1,6%	2,0%	- 3,6%
1996	0,0%	2,0%	- 2,0%
1997	1,2%	2,2%	- 1,0%
1998	0,0%	2,0%	- 2,0%
1999	- 2,3%	1,3%	- 3,6%
totaal t/m 1999	- 2,7%	9,5%	- 12,2%

* cijfers CBS consumentenprijsindex alle huishoudens (mutatie t.o.v. voorgaand jaar) en verwachte inflatie 1999 volgens CPB.

Senter heeft als doelstelling geformuleerd een trendmatige verlaging van de reële uitvoeringskosten met 10% in de periode 1995 tot 2000. Uit tabel 1 blijkt dat Senter hierin ruimschoots is geslaagd. Tot en met 1999 is sprake van een reële tariefdaling van 12,2%. Senter wil vanaf 2000 de trendmatige verlaging van de reële uitvoeringskosten zo enigszins mogelijk doorzetten. Dit zal een extra inspanning vereisen gezien het feit dat, als gevolg van de wijziging in de financiering van agentschappen, een deel van het eigen vermogen begin 2000 geconverteerd zal worden naar vreemd vermogen. Voor dit vreemd vermogen zal een beroep gedaan moeten worden op de leenfaciliteit. De hieruit voortvloeiende rentekosten zullen doorberekend gaan worden in de tarieven.

BEGROTING VAN BATEN EN LASTEN

Algemeen

Senter hanteert als algemeen uitgangspunt dat de baten in enig jaar minimaal de lasten in dat jaar moeten dekken, voor 1999 wordt een resultaat van nihil verwacht. In de meerjarenbegroting is daarom een geactualiseerde begroting voor 1999 opgenomen.

Uitgaande van het voor het jaar 2000 geraamde omzetvolume (zie tabel 2) is het totaal aan baten voor het jaar 2000 geprognosticeerd op ruim f 78 mln. Zekerheid over de in de toekomst te behalen baten is er overigens niet. Kenmerkend voor Senter is de flexibele en bedrijfsmatige aanpak waarmee bij een wisselend opdrachtevolumen de baten en lasten redelijk in evenwicht kunnen worden gehouden.

Tabel 2 Meerjarenbegroting (x f 1 000)

	1998	1999	1999	2000	2000	2001	2002	2003	2004	Codering	
	realisatie	ontwerp- begroting	geactuali- seerd		EURO					econ. funct.	
Baten											
omzet moederdepartement	62 670	56 616	65 700	65 337	29 649	67 950	70 776	73 608	76 552	43	11.0
omzet overige departemen- ten	8 642	9 487	11 300	11 487	5 212	11 946	12 443	12 941	13 458	43	11.0
omzet overige opdrachtge- vers	2 901	1 661	2 900	1 031	468	1 072	983	1 022	1 063	43	11.0
rentebaten	494	200	700	300	136	300	300	300	300	26	13.1
overige baten	73	100	500	0	0	0	0	0	0	06	11.0
Totaal baten	74 780	68 064	81 100	78 155	35 465	81 269	84 502	87 870	91 373		
Lasten											
apparaatskosten											
* personeel	52 033	50 247	58 800	58 694	26 634	62 015	65 526	69 238	73 160	11	01.1
* materieel	11 012	12 224	13 100	13 089	5 940	13 204	13 320	13 437	13 555	12	01.1
rentelasten	-	-	-	100	45	100	100	100	100	21	13.1
afschrijvingskosten materieel	2 413	2 415	2 200	2 273	1 031	1 959	1 806	1 743	1 723	15	13.5
dotaties aan voorzieningen	2 881	1 476	9 300	1 591	722	1 596	1 355	1 363	1 373	03	01.1
onttrekking aan voorzienin- gen	- 2 358		- 2 300	-	-	-	-	-	-		
buitengewone lasten	460	-	-	-	-	-	-	-	-		
Totaal lasten	66 441	66 362	81 100	75 747	34 372	78 874	82 107	85 881	89 911		
Saldo van baten en lasten	8 339	1 702	0	2 408	1 093	2 394	2 396	1 990	1 463		

Omzet

Met betrekking tot de omzet voor het jaar 2000 en volgende jaren is sprake van een aantal onzekerheden, in de vorm van de hiervoor geschetste ontwikkeling tot stroomlijning van het subsidie-instrumentarium van EZ en de lopende discussie over het «exportloket».

Gezien deze onzekerheden zal Senter de komende jaren naar verwachting niet zo'n sterke omzetgroei doormaken als in de jaren 1997 en 1998 het geval was. In deze twee jaren heeft ten opzichte van 1996 een omzetstijging van totaal 65% plaatsgevonden.

Rekening houdend met bovenstaande factoren wordt bij EZ voor de komende jaren een stijging van de omzet verwacht die ligt tussen de 3% en 5%.

Deze omzetstijging wordt ook verwacht bij de overige departementen en de overige opdrachtgevers. Bij deze laatste categorie is vanaf het jaar 2000 duidelijk de invloed zichtbaar van uitkomsten van het rapport van de commissie Cohen. Doordat Senter niet meer voor derden mag werken is in het jaar 2000 ten opzichte van het jaar 1999 sprake van een omzetverlies van circa f 1 miljoen. Om te kunnen voldoen aan de groei doelstelling van 3 à 5% dient dit omzetverlies nominaal te worden gecompenseerd bij andere opdrachtgevers.

Om hier invulling aan te geven ziet Senter onder meer groeikansen bij opdrachten van de Europese Unie. Het ziet er namelijk naar uit dat de Europese Unie meer behoefte krijgt aan het verbeteren van de contacten met het bedrijfsleven en kennisinstellingen in de lidstaten en dat zij daartoe mede een beroep zal doen op lokale agenten. Senter wil zich hiertoe nadrukkelijk in de markt zetten met als doel haar service aan het bedrijfsleven en de kennisinstellingen te verbreden.

Door een wijziging in de financiering van agentschappen wordt Senter eind 1999 geconfronteerd met een teruggave van een groot deel van de opgebouwde reserves. De exploitatiereserve wordt daarbij gemaximeerd op 5% van de omzet van de afgelopen drie jaren. Deze teruggave heeft gevolgen voor de ontwikkeling van de rentebaten en rentelasten. De rentebaten worden lager vanwege de afname van het saldo liquide middelen bij de Rijkshoofdboekhouding. Daarnaast dient de materiële vaste activa gedeeltelijk gefinancierd te worden met leningen die het Ministerie van Financiën verstrekt uit hoofde van de leenfaciliteit tegen de daarvoor geldende rentetarieven.

Lasten

Als gevolg van fluctuaties in de opdrachtenportefeuille wordt van Senter een flexibele personeelsinzet verwacht. Ten behoeve van deze flexibiliteit wordt een deel van het personeelsbestand extern ingehuurd. De verhouding tussen ambtelijk en niet-ambtelijk personeel is de resultante van de voortdurende afweging tussen een steeds wisselend werkaanbod enerzijds en de meerkosten van externe inhuur anderzijds.

In de hiervoor gepresenteerde meerjarenraming is een efficiency-doelstelling verwerkt op zowel de personeelskosten als de materiële kosten, die tot uitdrukking komt in gematigde tarieven. De hoogte van de personeelskosten wordt bepaald door prijs- en volumeontwikkelingen. De prijsontwikkelingen zijn het gevolg van de CAO-verhoging en de reguliere beloningsronde. De volumeontwikkeling komt tot uitdrukking in een toename van het personeelsbestand als gevolg van de nominale

omzetgroei, waarbij sprake is van een korting voor efficiency. Deze efficiencydoelstelling moet tot uitdrukking komen in een productiviteitstijging. Daarnaast komt de efficiencydoelstelling tot uiting in de taakstelling dat indirecte medewerkers (staf) voor ten hoogste 25% mogen stijgen van de volumegroei van de zogenaamde directe medewerkers.

Bij de materiële kosten is de efficiencydoelstelling gelijk gesteld aan de inflatie (verwacht 1% voor het jaar 2000). De materiële kosten stijgen daardoor alleen met de volume groei van de omzet. Voor de huisvestingskosten, in omvang bijna 50% van de materiële kosten, is de efficiencydoelstelling nog stringenter omdat de volumegroei slechts voor de helft wordt meegenomen.

De dotatie aan voorzieningen is enerzijds bedoeld ter financiering van wachtgeldclaims en kosten van vervanging van langdurig zieke medewerkers en anderzijds voor voorziening onderhanden werk, herhuisvesting en overige voorzieningen.

Saldo van baten en lasten

Senter streeft naar een gematigd positief exploitatiesaldo. Het resultaat van baten en lasten in de meerjarenbegroting laat zien dat Senter te maken heeft met smalle marges. De komende jaren zal het resultaat onder druk blijven staan als gevolg van de na te streven gematigde tariefontwikkeling in combinatie met door inflatie en verwachte CAO ontwikkelingen stijgende kosten.

KASSTROOMOVERZICHT

Tabel 3 Kasstroomoverzicht (x f 1000)

	1998	1999	1999	2000	2000	2001	2002	2003	2004	Codering	
	realisatie	ontwerp- begroting	geactuali- seerd		EURO					econ. funct.	
Rekening Courant RHB											
1 januari	13 165	12 500	31 757	30 579	13 876	31 134	25 105	25 239	25 086		
Totaal operationele kasstroom	22 099	1 300	- 29	1 925	873	- 2 456	3 945	3 728	3 183		
- totaal investeringen	- 3 507	- 1 800	- 1 149	- 1 640	- 744	- 1 689	- 1 740	- 1 792	- 1 846	52	01.1
+ totaal boekwaarde desinvesteringen	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Totaal investeringskasstroom	- 3 507	- 1 800	- 1 149	- 1 640	- 744	- 1 689	- 1 740	- 1 792	- 1 846		
- eenmalige uitkering aan moederdepartement	-	-	-	- 2 342	- 1 063	- 2 172	- 2 282	- 2 241	- 1 828	63	01.1
+ eenmalige storting door het moederdepartement	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
- aflossing op leningen	-	-	-	- 1 370	- 622	- 1 402	- 1 529	- 1 640	- 1 706	82	01.1
+ beroep op leenfaciliteit	-	-	-	3 982	1 807	1 689	1 740	1 792	1 846	87	01.1
Totaal financieringskasstroom	0	0	0	270	123	- 1 884	- 2 071	- 2 089	- 1 688		
Rekening Courant RHB 31 december	31 757	12 000	30 579	31 134	14 128	25 105	25 239	25 086	24 735		

Toelichting op het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht geeft een analyse van de in het verslagjaar gerealiseerde liquiditeitsontwikkeling. Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Dit houdt in dat voor de weergave

van kasstromen het resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening wordt gecorrigeerd voor posten die in het boekjaar niet tot ontvangsten en/of uitgaven hebben geleid.

In bovenstaand kasstroomoverzicht is rekening gehouden met een gedeeltelijke conversie van het eigen vermogen in vreemd vermogen (leenfaciliteit) voor dat gedeelte van de boekwaarde van de materiële vaste activa dat niet met langlopende voorzieningen wordt gefinancierd. In de regel «eenmalige uitkering aan het moederdepartement» van het jaar 2000 is de teruggave in het kader van de leenfaciliteit weergegeven. De aflossing van deze «conversie»-lening geschiedt overeenkomstig de afschrijvingstermijnen van de in deze boekwaarde begrepen activa. Voor nieuwe investeringen wordt met ingang van 2000 een beroep gedaan op de leenfaciliteit. De aflossing van deze leningen is gelijk aan de afschrijvingskosten van de met de lening gefinancierde investeringen. De definitieve bedragen worden overigens vastgesteld op basis van de jaarrekening over 1999. Eventuele correcties die daaruit voortvloeien zullen verwerkt worden in de eerste suppletore begroting 2000.

De eenmalige uitkeringen aan het moederdepartement vanaf 2001 betreffen teruggaven van het resultaat als gevolg van de maximering van de exploitatiereserve op 5% van de gemiddelde omzet over drie jaar.

De teruggave van de reeds gevormde (tot en met 1998) of te vormen (in 1999) reserves als gevolg van de maximering van de reserves is niet in het kasstroomoverzicht opgenomen omdat Senter nog in overleg is met Economische Zaken over de wijze van deze terugbetaling. De uitkomsten van dit overleg zullen worden verwerkt in de eerste suppletore begroting 2000.

De specificatie van de verwachte afschrijvingen en investeringen en daarmee van het verloop van de boekwaarde van de materiële vaste activa in het jaar 2000 is als volgt:

Tabel 4 Materiële vaste activa (x f 1 000)

	Boekwaarde (des) 1 januari 2000	investe- ringen	Afschrij- vingen 31 december 2000	Boekwaarde 2000
Automatisering	881	400	- 367	914
Meubilair	2 050	1 000	- 1 473	1 577
Overige	1 269	240	- 433	1 076
Totaal	4 200	1 640	- 2 273	3 567

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs, dan wel op lagere economische bedrijfswaarde onder aftrek van lineaire afschrijvingen. De afschrijvingstermijn is gelijk aan de geschatte economische levensduur van de betreffende activa. Voor automatiseringsgoederen (hardware) is deze drie jaar en voor de overige materiële vaste activa is deze vijf jaar.

In het jaar van investeren wordt met ingang van de maand van ingebruikname afgeschreven.

In tegenstelling tot voorgaande jaren verwacht Senter een gematigde ontwikkeling van de investeringen. Het lagere investeringsniveau vanaf het jaar 2000 leidt daardoor tot lagere afschrijvingslasten.

Kengetallen

Tabel 5 Gemiddelde personeelsbezetting in fte's (ambtelijk en inhuur)

	Raming 2000		Geactualiseerde begroting 1999		Ontwerp-begroting 1999		Realisatie 1998	
	fte's	%	fte's	%	fte's	%	fte's	%
Ambtelijk	280	63%	278	64%	256	65%	235	56%
Inhuur via BDG/TAD	162	37%	159	36%	138	35%	182	44%
Overig	54	–	55	–	58	–	59	–
Totaal	496	100%	492	100%	452	100%	476	100%

Senter streeft naar een flexibele bedrijfsvoering om eventuele schommelingen in de omvang van de opdrachtenportefeuille goed te kunnen opvangen. Gezien dit streven leent Senter een deel van het personeelsbestand extern in. In dit kader krijgen nieuwe medewerkers bij Senter een aanstelling als inleenkracht. Het percentage ingeleend personeel loopt hierdoor gedurende het jaar op.

Tabel 6 Omzet per fte (x f 1 000)

	Raming 2000		Geactualiseerde begroting 1999		Ontwerp-begroting 1999		Realisatie 1998	
	omzet	omzet per fte	omzet	omzet per fte	omzet	omzet per fte	omzet	omzet per fte
Totaal	77 855	157	79 900	162	67 764	150	74 213	156

Het kengetal omzet per fte wordt in de zakelijke dienstverlening veel gebruikt en maakt daardoor vergelijking met andere uitvoeringsorganisaties mogelijk. De omzet per fte wordt enerzijds beïnvloed door de ontwikkeling in de aan opdrachtgevers doorbelaste tarieven. Anderzijds wordt de omzet per fte beïnvloed door de ontwikkeling in productiviteit en doelmatigheid. Een toelichting op tarieven en omzet werd reeds gegeven, een toelichting op productiviteit en doelmatigheid volgt bij tabel 10.

Tabel 7 Loonkosten per fte (x f 1 000)

	Raming 2000		Geactualiseerde begroting 1999		Ontwerp-begroting 1999		Realisatie 1998	
	loonkosten	loonkosten per fte	loonkosten	loonkosten per fte	loonkosten	loonkosten per fte	loonkosten	loonkosten per fte
Ambtelijk personeel	30 270	108	25 800	93	25 911	101	23 350	99
Ingeleend personeel	26 778	124	31 600	148	22 500	115	27 280	113
Totaal	57 048	115	57 400	117	48 411	107	50 630	106
Opleidingskosten als percentage loonkosten	2,0%		2,0%		2,0%		1,7%	

Uit het kengetal gemiddelde loonkosten per fte blijkt dat de kosten per ingeleende fte hoger zijn dan per ambtelijke fte. Dit komt doordat Senter

BTW is verschuldigd over de inleen en doordat de bureaus waarvan Senter inleenkrachten betreft, een vergoeding verlangen voor bemiddeling.

De loonkostenontwikkeling is voor de ingehuurde medewerkers gelijk aan de loonkostenontwikkeling van ambtenaren, vastgelegd in de CAO.

Senter stelt hoge eisen aan de kwaliteit van haar medewerkers. Om hen aan de eisen van de organisatie te laten voldoen en om organisatie-doelstellingen te realiseren, is het scholen van medewerkers belangrijk. Vandaar dat Senter zich als doel heeft gesteld om 2% van de loonkosten-som te besteden aan opleidingen.

Tabel 8 Materiële kosten (inclusief afschrijvingen en dotatie voorzieningen) per fte (x f 1 000)

	Raming 2000		Geactualiseerde begroting 1999		Ontwerp-begroting 1999		Realisatie 1998	
	Materiele kosten	Materiele kosten per fte	Materiele kosten	Materiele kosten per fte	Materiele kosten	Materiele kosten per fte	Materiele kosten	Materiele kosten per fte
Totaal	16 953	34	22 300	45	16 115	36	13 948	29

Waar het kengetal omzet per fte vooral de doelmatigheidsontwikkeling in personele zin weergeeft, geeft het kengetal materiële kosten per fte met name de doelmatigheidsontwikkeling in de materiële kosten weer. In deze tabel zijn onder de materiële kosten ook begrepen de afschrijvingskosten en de dotaties aan de voorzieningen. De materiële kosten per fte in het jaar 2000 zijn lager dan die van de geactualiseerde begroting 1999. Dit kan worden verklaard door een relatief hogere verwachte dotatie aan de voorzieningen in 1999. Wanneer het effect van de dotatie aan de voorzieningen niet wordt meegenomen dan zijn de materiële kosten per fte in 2000 gelijk aan die van de geactualiseerde begroting 1999. Deze stabilisatie maakt de gevolgen zichtbaar van de efficiencydoelstelling voor de materiële kosten.

Tabel 9 Toegevoegde waarde per fte (x f 1000)

	Raming 2000		Geactualiseerde begroting 1999		Ontwerp-begroting 1999		Realisatie 1998	
	Toegevoegde waarde	Toegevoegde waarde per fte	Toegevoegde waarde	Toegevoegde waarde per fte	Toegevoegde waarde	Toegevoegde waarde per fte	Toegevoegde waarde	Toegevoegde waarde per fte
Totaal	60 901	123	57 600	117	51 649	114	60 265	127

De toegevoegde waarde wordt berekend als het saldo van de omzet minus materiële kosten, afschrijvingen en dotaties voorzieningen. De toegevoegde waarde is het bedrag dat beschikbaar is voor de belanghebbenden van de organisatie, in casu het beschikbare bedrag voor de beloning van de geleverde prestaties. Hiermee wordt het belonen van medewerkers voor verrichte arbeid en van de eigenaar voor het verstrekte vermogen bedoeld.

Het geeft inzicht in de waarde die het personeel door de uitvoering van de activiteiten toevoegt aan de organisatie. De toegevoegde waarde per fte geeft een eerste indicatie van de doelmatigheid van het agentschap (voor inflatiecorrectie en nog zonder het meewegen van de ontwikkeling in de personele kosten).

De verwachte geringe daling van de toegevoegde waarde per fte in 2000 ten opzichte van 1998 wordt veroorzaakt door de achterblijvende ontwikkeling van de omzet in verhouding tot de hogere stijging van de

personele kosten. De daling van de toegevoegde waarde in 1999 wordt met name veroorzaakt door een hogere dotatie aan de voorzieningen.

Tabel 10 Doelmatigheid (x f 1000)

	Raming 2000	Geact. begr. 1999	Realisatie 1998	Realisatie 1997	Realisatie 1996	Realisatie 1995	Realisatie 1994
Omzet	77 855	79 900	74 213	63 704	44 745	42 543	42 400
Gemiddeld tarief	1 187	1 202	1 190	1 190	1 139	1 139	1 193
Voor tariefontwikkeling gecorrigeerde omzet (A)	78 248	79 302	74 400	63 865	46 866	44 560	42 400
Totale lasten	75 747	81 100	65 981	62 287	43 890	42 223	39 453
Dotatie voorziening	- 1 591	- 9 300	- 2 881	- 4 846	- 1 606	- 1 132	- 1 271
Lasten exclusief dotatie voorzieningen	74 156	71 800	63 100	57 441	42 284	41 091	38 182
Inflatie	1,00%	1,25%	2,00%	2,20%	2,00%	2,00%	basisjaar
Voor inflatie gecorr. lasten excl. dotatie voorz. (B)	66 861	65 385	58 181	54 022	40 642	40 285	38 182
Doelmatigheidsontwikkelingen (C=A/B)	117,0%	121,3%	127,9%	118,2%	115,3%	110,6%	111,0%

Het kengetal van de doelmatigheidsontwikkeling geeft uitdrukking aan de kosten die benodigd zijn om de, voor prijseffecten gecorrigeerde, omzet te realiseren. Per jaar wordt daartoe de omzet gecorrigeerd voor de nominale tariefontwikkeling vanaf 1994. Het jaar 1994 is het eerste jaar van Senter als agentschap en geldt als basisjaar. Het gemiddeld ongewogen tarief (zonder rekening te houden met de bezetting) bedroeg toen 1193. Ook de kosten worden gecorrigeerd. Ten eerste wordt gecorrigeerd voor de per jaar sterk wisselende dotaties aan voorzieningen. Vervolgens wordt gecorrigeerd voor de inflatie, wederom met 1994 als basisjaar. Een stijging van het kengetal weerspiegelt een gunstige, een daling een ongunstige ontwikkeling van de doelmatigheid.

E. BIJLAGEN BIJ DE BEGROTING

BIJLAGE 1

PERSONEELSGEGEVENS

Overzicht A: samenvattend overzicht personeelssterkte

Organisatie-eenheid	Werkelijke bezetting (fte) ¹		Personeelsomvang				
	30-6-1999	31-12-99	2000	2001	2002	2003	2004
Ministerie	1 225,0	1 333,3	1 337,7	1 338,7	1 338,7	1 334,7	1 335,2
EVD	125,1	129,9	129,1	129,1	129,1	129,1	129,1
Bureau voor de Industriële Eigendom	150,7	166,6	164,6	164,6	164,6	164,6	164,6
Centraal Planbureau	134,0	138,6	138,6	138,6	138,6	138,6	138,1
Economische Controle Dienst	228,0	258,1	275,1	275,1	275,1	275,1	275,1
Staatstoezicht op de Mijnen	43,5	47,6	47,6	46,6	46,6	46,6	46,6
Nederlandse Mededingingsautoriteit	92,1	121,1	120,1	120,1	120,1	120,1	120,1
Centraal Bureau v.d. Statistiek ²	2 321,2	2 250,0	2 250,0	2 200,0	2 100,0	2 017,0	2 017,0
Totaal EZ excl. Senter	4 319,8	4 445,1	4 462,7	4 412,7	4 312,7	4 225,7	4 225,7
Senter	248,5	224,5	224,5	224,5	224,5	224,5	224,5
Totaal EZ incl. Senter	4 568,3	4 669,6	4 687,2	4 637,2	4 537,2	4 450,2	4 450,2

¹ De werkelijke bezetting is exclusief uitzendkrachten.

² Reeks is gebaseerd op een voorlopige vertaling van de voorgenomen reorganisatieplannen van het CBS. Nadere uitwerking van de voorstellen kan tot leiden tot aanpassing van de reeks.

De in overzicht B tussen haakjes vermelde getallen betreffen vrouwen die deel uitmaken van de werkelijke bezetting per 30-06-1999.

Overzicht B: Personeelssterkte naar categorieën

Onderdeel en taakaanduiding	Werkelijke bezetting		Personeelsomvang					
	30-6-1999	31-12-99	2000	2001	2002	2003	2004	
ALGEMENE LEIDING								
Totaal	15,80	(10,80)	16,3	16,3	16,3	16,3	16,3	16,3
– Lager pers. (1 t/m 4)	0,00	(0,00)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
– Middb. pers. (5 t/m 10)	8,80	(7,80)	9,3	9,3	9,3	9,3	9,3	9,3
– Hoger pers. (11 t/m ..)	7,00	(3,00)	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0
DIRECTIE PERSONEEL, ORGANISATIE EN INFORMATIEMANAGEMENT								
Totaal	109,92	(38,80)	120,4	120,4	120,4	120,4	120,4	120,4
– Lager pers. (1 t/m 4)	1,00	(0,00)	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
– Middb. pers. (5 t/m 10)	63,69	(29,69)	68,3	68,3	68,3	68,3	68,3	68,3
– Hoger pers. (11 t/m ..)	45,23	(9,11)	51,1	51,1	51,1	51,1	51,1	51,1
DIRECTIE INTERNE ZAKEN								
Totaal	144,27	(36,75)	161,4	161,4	161,4	161,4	161,4	161,4
– Lager pers. (1 t/m 4)	34,85	(5,50)	44,8	44,8	44,8	44,8	44,8	44,8
– Middb. pers. (5 t/m 10)	101,08	(28,85)	104,6	104,6	104,6	104,6	104,6	104,6
– Hoger pers. (11 t/m ..)	8,34	(2,40)	12,0	12,0	12,0	12,0	12,0	12,0
DIRECTIE FINANCIËEL ECONOMISCHE ZAKEN								
Totaal	49,48	(13,11)	50,5	50,5	50,5	50,5	50,5	50,5
– Lager pers. (1 t/m 4)	0,00	(0,00)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
– Middb. pers. (5 t/m 10)	25,90	(9,27)	17,5	17,5	17,5	17,5	17,5	17,5
– Hoger pers. (11 t/m ..)	23,58	(3,84)	33,0	33,0	33,0	33,0	33,0	33,0
DIRECTIE VOORLICHTING								
Totaal	42,54	(21,54)	44,7	44,7	44,7	44,7	44,7	44,7
– Lager pers. (1 t/m 4)	0,00	(0,00)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
– Middb. pers. (5 t/m 10)	22,38	(13,17)	23,0	23,0	23,0	23,0	23,0	23,0
– Hoger pers. (11 t/m ..)	20,16	(8,37)	21,7	21,7	21,7	21,7	21,7	21,7
DIRECTIE ALGEMENE ECONOMISCHE POLITIEK								
Totaal	37,36	(16,86)	40,7	39,7	39,7	39,7	39,7	39,7
– Lager pers. (1 t/m 4)	0,00	(0,00)	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
– Middb. pers. (5 t/m 10)	14,98	(11,48)	15,2	14,2	14,2	14,2	14,2	14,2
– Hoger pers. (11 t/m ..)	22,38	(5,38)	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0
DIRECTIE WETGEVING EN JURIDISCHE ZAKEN								
Totaal	32,76	(18,16)	34,5	34,5	34,5	34,5	34,5	34,5
– Lager pers. (1 t/m 4)	2,35	(2,35)	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9
– Middb. pers. (5 t/m 10)	4,74	(3,74)	4,6	4,6	4,6	4,6	4,6	4,6
– Hoger pers. (11 t/m ..)	25,67	(12,07)	28,0	28,0	28,0	28,0	28,0	28,0

Overzicht B: Personeelssterkte naar categorieën

Onderdeel en taakaanduiding	Werkelijke bezetting		Personeelsomvang					
	30-6-1999	31-12-99	2000	2001	2002	2003	2004	
DIRECTIE FINANCIERING EN DEELNEMINGEN								
Totaal	27,34	(5,50)	28,0	27,0	27,0	27,0	27,0	27,0
– Lager pers. (1 t/m 4)	1,00	(0,00)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
– Middb. pers. (5 t/m 10)	9,50	(4,50)	9,0	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0
– Hoger pers. (11 t/m ..)	16,84	(1,00)	19,0	19,0	19,0	19,0	19,0	19,0
ACCOUNTANTSDIENST								
Totaal	30,58	(6,90)	38,9	38,9	38,9	38,9	38,9	38,9
– Lager pers. (1 t/m 4)	1,00	(1,00)	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
– Middb. pers. (5 t/m 10)	15,14	(4,30)	16,0	16,0	16,0	16,0	16,0	16,0
– Hoger pers. (11 t/m ..)	14,44	(1,60)	21,9	21,9	21,9	21,9	21,9	21,9
DIRECTORAAT-GENERAAL VOOR BUITENLANDSE ECONOMISCHE BETREKKINGEN								
Totaal	151,74	(54,40)	146,0	142,0	142,0	142,0	142,0	142,0
– Lager pers. (1 t/m 4)	5,36	(5,36)	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
– Middb. pers. (5 t/m 10)	43,49	(25,49)	35,0	32,0	32,0	32,0	32,0	32,0
– Hoger pers. (11 t/m ..)	102,89	(23,55)	107,0	106,0	106,0	106,0	106,0	106,0
DIRECTORAAT-GENERAAL VOOR ENERGIE								
Totaal	118,27	(42,82)	125,1	122,1	122,1	122,1	122,1	122,1
– Lager pers. (1 t/m 4)	3,80	(3,80)	7,4	7,4	7,4	7,4	7,4	7,4
– Middb. pers. (5 t/m 10)	32,56	(20,72)	22,8	19,8	19,8	19,8	19,8	19,8
– Hoger pers. (11 t/m ..)	81,91	(18,30)	94,9	94,9	94,9	94,9	94,9	94,9
DIRECTORAAT-GENERAAL VOOR ECONOMISCHE STRUCTUUR								
Totaal	211,91	(83,61)	216,8	212,8	212,8	212,8	208,8	208,8
– Lager pers. (1 t/m 4)	10,57	(10,57)	13,0	13,0	13,0	13,0	13,0	13,0
– Middb. pers. (5 t/m 10)	56,21	(36,31)	38,8	35,8	35,8	35,8	35,8	35,8
– Hoger pers. (11 t/m ..)	145,13	(36,73)	165,0	164,0	164,0	164,0	160,0	160,0
DIRECTORAAT-GENERAAL VOOR INDUSTRIE EN DIENSTEN								
Totaal	240,16	(86,02)	256,2	252,2	252,2	252,2	252,2	252,2
– Lager pers. (1 t/m 4)	16,83	(15,83)	22,2	22,2	22,2	22,2	22,2	22,2
– Middb. pers. (5 t/m 10)	63,68	(41,05)	50,5	47,5	47,5	47,5	47,5	47,5
– Hoger pers. (11 t/m ..)	159,65	(29,14)	183,5	182,5	182,5	182,5	182,5	182,5
DIENST HERIJKING								
Totaal	12,89	(5,89)	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0
– Lager pers. (1 t/m 4)	0,00	(0,00)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
– Middb. pers. (5 t/m 10)	0,00	(0,00)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
– Hoger pers. (11 t/m ..)	12,89	(5,89)	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0

Overzicht B: Personeelssterkte naar categorieën

Onderdeel en taakaanduiding	Werkelijke bezetting		Personeelsomvang					
	30-6-1999	31-12-99	2000	2001	2002	2003	2004	
OPLEIDINGSPLAATSEN								
Totaal	0,00	(0,00)	38,8	60,1	61,1	61,1	61,1	61,6
– Lager pers. (1 t/m 4)	0,00	(0,00)	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
– Middb. pers. (5 t/m 10)	0,00	(0,00)	11,0	25,9	25,9	25,9	25,9	26,4
– Hoger pers. (11 t/m ..)	0,00	(0,00)	26,3	32,7	33,7	33,7	33,7	33,7
EVD								
Totaal	125,08	(57,53)	129,9	129,1	129,1	129,1	129,1	129,1
– Lager pers. (1 t/m 4)	5,36	(1,36)	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5
– Middb. pers. (5 t/m 10)	77,56	(46,01)	85,0	85,0	85,0	85,0	85,0	85,0
– Hoger pers. (11 t/m ..)	42,16	(10,16)	39,4	38,6	38,6	38,6	38,6	38,6
BUREAU VOOR DE INDUSTRIËLE EIGENDOM (OCTROOIRAAD)								
Totaal	150,74	(50,09)	166,6	164,6	164,6	164,6	164,6	164,6
– Lager pers. (1 t/m 4)	19,13	(7,13)	24,0	24,0	24,0	24,0	24,0	24,0
– Middb. pers (5 t/m 10)	87,49	(36,16)	95,1	95,1	95,1	95,1	95,1	95,1
– Hoger pers. (11 t/m ..)	44,12	(6,80)	47,5	45,5	45,5	45,5	45,5	45,5
CENTRAAL PLANBUREAU								
Totaal	134,03	(24,01)	138,6	138,6	138,6	138,6	138,6	138,1
– Lager pers. (1 t/m 4)	5,84	(1,84)	6,4	6,4	6,4	6,4	6,4	6,4
– Middb. pers (5 t/m 10)	40,96	(13,99)	45,2	45,2	45,2	45,2	45,2	44,7
– Hoger pers. (11 t/m ..)	87,23	(8,18)	87,0	87,0	87,0	87,0	87,0	87,0
ECONOMISCHE CONTROLE DIENST								
Totaal	228,03	(28,50)	258,1	275,1	275,1	275,1	275,1	275,1
– Lager pers. (1 t/m 4)	10,54	(6,54)	14,0	14,0	14,0	14,0	14,0	14,0
– Middb. pers (5 t/m 10)	188,49	(19,96)	194,1	194,1	194,1	194,1	194,1	194,1
– Hoger pers. (11 t/m ..)	29,00	(2,00)	37,0	37,0	37,0	37,0	37,0	37,0
Uitbreiding hor.fraude			13,0	30,0	30,0	30,0	30,0	30,0
STAATSTOEZICHT OP DE MIJNEN								
Totaal	43,53	(10,00)	47,6	47,6	46,6	46,6	46,6	46,6
– Lager pers. (1 t/m 4)	0,50	(0,50)	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
– Middb. pers (5 t/m 10)	10,50	(8,50)	12,6	12,6	12,6	12,6	12,6	12,6
– Hoger pers. (11 t/m ..)	32,53	(1,00)	34,5	34,5	33,5	33,5	33,5	33,5
NEDERLANDSE MEDEDINGINGSAUTORITEIT								
Totaal	92,13	(41,74)	121,1	120,1	120,1	120,1	120,1	120,1
– Lager pers. (1 t/m 4)	7,00	(3,00)	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0
– Middb. pers (5 t/m 10)	36,50	(20,50)	30,1	30,1	30,1	30,1	30,1	30,1
– Hoger pers. (11 t/m ..)	48,63	(18,24)	85,0	84,0	84,0	84,0	84,0	84,0

Overzicht B: Personeelssterkte naar categorieën

Onderdeel en taakaanduiding	Werkelijke bezetting		Personeelsomvang					
	30-6-1999	31-12-99	2000	2001	2002	2003	2004	
CENTRAAL BUREAU VOOR DE STATISTIEK¹								
Totaal	2 321,20	(557,00)	2 250,0	2 250,0	2 200,0	2 100,0	2017,0	2017,0
– Lager pers. (1 t/m 4)	105,00	(61,80)	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
– Middb. pers (5 t/m 10)	1 536,40	(411,60)	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
– Hoger pers. (11 t/m ..)	679,80	(83,60)	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Subtotaal	4 319,76	1 210,03	4 445,1	4 462,7	4 412,7	4 312,7	4 225,7	4 225,7
SENER								
Totaal	248,50	(80,65)	224,5	224,5	224,5	224,5	224,5	224,5
Totaal-generaal	4 568,26	(1 290,68)	4 669,6	4 687,2	4 637,2	4 537,2	4 450,2	4 450,2

¹ De uitsplitsing van de meerjarige CBS-formatie over lager, middelbaar en hoger personeel is hier pro memorie opgenomen. De uitwerking van de voorgenomen reorganisatie voor de verdeling over deze categorieën is op dit moment nog niet bekend (voor een nadere toelichting op de stand van zaken rond de reorganisatie zij verwezen naar de toelichting bij artikel 01.01 Apparaatsuitgaven EZ).

A. Tot stand gekomen wetten (periode 1 juli 1998 tot 1 juli 1999)

Citeertitel	Kamerstuknr.	Staatsblad	Inwerkingtreding
Wet van 1 juli 1998, houdende wijziging van de IJkwet in verband met de erkenning van ijkbevoegden ¹	26 013	1998, 537	11-09-1998
Wet van 2 juli 1998, houdende regels met betrekking tot de productie, het transport en de levering van elektriciteit (Elektriciteitswet 1998) ¹	25 621	1998, 427	gefaseerd; zie Stb. 1998, 428 en 681, en 1999, 261
Rijkswet van 29 oktober 1998 tot herstel van gebreken en leemten in de Rijksoctrooiwet en de Rijksoctrooiwet 1995 alsmede het laten vervallen van de verplichte domiciliekeuze	25 872 (R 1606)	1998, 632	20-11-1998
Wet van 24 december 1998 tot uitvoering van verordening (EG) nr. 2271/96 van de Raad van de Europese Unie van 22 november 1996 (Wet uitvoering anti-boycotverordening) ¹	26 136	1999, 34	03-02-1999
Wet van 3 juni 1999 tot wijziging van de Elektriciteitswet 1998 ten behoeve van het stellen van nadere regels ten aanzien van het netbeheer en de levering van elektriciteit aan beschermde afnemers	26 303	1999, 260	01-07-1999

B. Bij het parlement aanhangige wetsvoorstellen

Wetsvoorstel	Kamerstuknr.	Op 1 juli 1999 gevorderd tot en met	Verwachting omtrent de eerstvolgende fase
Regels met betrekking tot het onderzoek naar en het winnen van delfstoffen en met betrekking tot met de mijnbouw verwante activiteiten (Mijnbouwwet)	26 219	nota n.a.v. het verslag aan de Tweede Kamer	nader verslag van de Tweede Kamer september 1999
Wijziging van de Waarborgwet 1986 met betrekking tot de uitoefening van toezicht op de naleving	26 258	nader verslag van de Tweede Kamer	nota n.a.v. het nader verslag aan de Tweede Kamer augustus 1999
Regels omtrent het transport en de levering van gas (Gaswet) ¹	26 463	ingediend bij de Tweede Kamer	verslag van de Tweede Kamer
Wijziging van de Rijksoctrooiwet, de Rijksoctrooiwet 1995 en de Zaaizaad- en Plantgoedwet ten behoeve van de rechtsbescherming van biotechnologische uitvindingen ¹	26 568 (R 1638)	verslag van de Tweede Kamer	nota n.a.v. het verslag aan de Tweede Kamer september 1999
Verlenging van de werking van krachtens de In- en uitvoerwet ten aanzien van de invoer en de uitvoer van goederen gestelde regels	26 644	ingediend bij de Tweede Kamer	verslag van de Tweede Kamer

C. In voorbereiding zijnde wetsvoorstellen

Wetsvoorstel inzake	Op 1 juli 1999 gevorderd tot en met	Verwachting omtrent eerstvolgende fase
Wijziging van de Wet Fonds economische structuurversterking	voorgelegd aan de Raad van State	advies Raad van State juli 1999
Wijziging van de In- en uitvoerwet en de Wet wapens en munitie (wederuitvoer van strategische goederen)	toegezonden aan de ministerraad	voorleggen aan de Raad van State juli 1999
Wijziging van de bepalingen ten aanzien van octrooigemachtigden in de Rijsoctrooiwet en de Rijsoctrooiwet 1995	toegezonden aan de rijksministerraad	voorleggen aan de Raad van State van het Koninkrijk juli 1999
Wijziging van de Mededingingswet in verband met het omvormen van de Nederlandse mededingingsautoriteit tot zelfstandig bestuursorgaan	is in ambtelijke voorbereiding	wetsvoorstel in zomer 1999 naar ministerraad
Wetgeving inzake «markt en overheid»	is in ambtelijke voorbereiding	wetsvoorstel in najaar 1999 naar ministerraad
Wijziging van de Wet voorraadvorming aardolieprodukten	is in ambtelijke voorbereiding	
Wijziging van de Wet op het consumentenkrediet in verband met de problematiek van de misleidende kredietadvertenties	is in ambtelijke voorbereiding	
Wijziging van de Eenvormige Beneluxwet op de merken in verband met de oppositieprocedure en de regeling van de merkengemachtigden ¹	is in ambtelijke voorbereiding in Benelux-verband	wetsvoorstel begin 2000 naar ministerraad
Wijziging van de Eenvormige Beneluxwet inzake tekeningen of modellen in verband met de implementatie van richtlijn 98/71/EG inzake de rechtsbescherming van modellen ¹	is in ambtelijke voorbereiding in Benelux-verband	

¹ Betreft EG-implementatie.

A. Moties

Omschrijving motie	Vindplaats	Stand van zaken
CBS betrekken bij te sluiten regiocontract en ICT inzetten teneinde werk in Heerlen te behouden.	TK 98/99 26 465, nr. 3	Bij brief TK 98/99, 26 465, nr. 5
Onderzoeken mogelijkheden om met ICT extra investeringsimpuls voor CBS Heerlen te creëren.	TK 98/99 26 465, nr. 4	TK 98/99, 26 465, nr. 5
Motie Van Zuijlen c.s.: MEZ stelt Wijers-trofee in voor aantrekkelijke beta-opleiding.	TK 97/98 25 600 XIII, nr. 12	Stichting AXIS heeft prijs opgenomen in haar jaarplan 1999. Vorm en thema wordt nog bepaald.
Motie Remkes c.s.: Inspanning Noord-Nederland onder te brengen onder EU doelstelling 2-programma.	TK 97/98 24 060, nr. 15	Onderhandelingen met de Europese Commissie te Brussel nog gaande. Zie ook AO d.d. 25-03-1999 (TK 98/99 25 017, nr. 20).
Motie Van Walsem: Onderzoeken of een afdrachtkorting voor de eerste werknemer tot de mogelijkheden behoort.	TK 97/98 25 000 XIII, nr. 19	Op 10-10-1998 brief naar TK gestuurd (TK 98/99 26 200 XIII, nr. 8).
Motie Van Walsem c.s.: Databank: opslagpercentages i.o.m. wettelijke uitgangspunten.	TK 96/97 25 029, nr. 28	Overeenstemming bereikt over implementatie «Cohen-toets»: opslagpercentages worden geschrapt.
Motie de Koning: Verzoek om «Cohen-toets» voor nevenactiviteiten van de publieke omroepen.	TK 96/97 25 216, nr. 49 herdruk	In de tweedelijns doorlichting zijn de analyses aan de TK gerapporteerd op 22-06-1998 (TK 97/98 24 036, nr. 98).
Motie Remkes c.s.: Verzoek om evaluatie Wet Kamers van Koophandel over uiterlijk vier jaar + opnemen bepaalde aspecten.	TK 96/97 25 029, nr. 27	Onderzoeksopzet gereed. Momenteel loopt procedure van Europese Aanbesteding voor de opdracht. De Kamer wordt in 2002 geïnformeerd.
Motie Van Zuijlen: Bevorderen dat bestemming ICES-gelden ook naar infrastructuur elektronische snelweg gaat.	TK 97/98 25 600 XIII, nr. 13	Meegenomen in ICES brief «Op de drempel van de 21e eeuw» d.d. 23-10-1998 (TK 98/99 25 017, nr. 11)
Motie Van Zuijlen c.s.: Onderzoeken mogelijkheid tijdelijke vrijstelling OZB en versneld afschrijven van investeringen in oude leegstaande gebouwen en hier voor kerstrees over rapporteren.	TK 98/99 26 200 XIII, nr. 15	Beantwoord in brief van Minister GSI d.d. 07-04-1999 (TK 98/99 21 062, nr. 75)
Motie Udo c.s.: Actieplan octrooipositie van Nederland.	TK 98/99 25 872, R 1606, nr. 7	1. Op 13-07-1999 brief naar TK gestuurd (TK 98/99 23 732, nr. 5); 2. Daarnaast vindt eind 1999 een evaluatie plaats van het strategisch plan BIE.
Motie Van Zuijlen c.s.: Pledging conference organiseren waarin minister bedrijfsleven actief stimuleert en committeert om met concrete (employability) plannen te komen.	TK 98/99 26 200 XIII, nr. 16	Opgenomen in Employability-agenda. Zie Kabinetsreactie op StAr-advies «Een leven lang lerend werken» dat op 01-12-1998 naar TK is gezonden (TK 98/99 26 200 VIII, nr. 51). Eerste Pledging conference vindt plaats op 12-10-1999.
Motie Van Zuijlen c.s.: Geneesmiddelen- en hulpmiddelenmarkt in MDW II-operatie betrekken.	TK 98/99 26 200 XIII, nr. 14	Thema opgenomen in MDW-traject «geneesmiddelen». Zie de brief aan TK over nieuwe MDW-projecten d.d. 24-03-1999 (TK 98/99, 24 036, nr. 128).
Motie Voute c.s.: Stimulerend en samenhangend beleid op toeristisch-recreatief gebied te ontwikkelen en de mogelijkheden te onderzoeken voor een «revolving fund» ten behoeve van substantiële projecten en evenementen op toeristisch recreatief gebied evenals tentoonstellingen.	TK 98/99 26 200 XIII, nr. 21	1. Gezamenlijke brief met Stas LNV aan TK gestuurd op 19-02-1999 (TK 98/99 26 419, nr. 1); 2. Daarna AO op 28-04-1999 (TK 98/99 26 419, nr. 2).

Omschrijving motie	Vindplaats	Stand van zaken
Motie Remkes c.s.: Administratieve lasten verlagen met minimaal 25%.	TK 97/98 25 600 XIII, nr. 17	De Commissie Administratieve Lasten o.l.v. de heer Slechte heeft op 20-05-1999 een tussenrapportage aan de TK gezonden. N.a.v. deze en de eindrapportage zal het Kabinet een standpunt innemen over te ondernemen acties.
Motie Wijn c.s.: Concrete voorstellen voor toetsing regelgeving (n.a.v. tussenrapportage Commissie Slechte.)	TK 98/99 24 036, nr. 133	Wordt behandeld in het kader van project administratieve lasten.
Motie Voûte c.s.: Introductie van onorthodoxe maatregelen in het bijzonder met ICT; een AL-norm te ontwikkelen; Actieprogramma per departement.	TK 98/99 24 036, nr. 132	Idem.
Motie Crone c.s.: Met energiebedrijven afspreken ieder huishouden waaraan energie geleverd wordt te voorzien van een energiecertificaat.	TK 95/96, 22 160, nr. 45	Vanaf 1-7-99 energiesubs. Edh's voor besparingsmaatregelen in woningen. Vanaf 2000 gekoppeld aan EPK zowel voor woningbouw als utiliteitsbouw (gelden uit REB).
Motie Jorritsma-van Oosten c.s: Periodieke Inventarisatie van instrumenten gericht op maximale verbetering energie-efficiency.	TK 95/96, 24 525/22 232, nr. 19	Jaarlijkse rapportage bij MvT van EZ-begroting + in zomer 1999 actieplan Energiebesparing
Motie Feenstra c.s.: Verzoek om met de betrokkenen te over leggen over nauwkeurig in beeld brengen van mogelijkheden en consequenties van beleidswijziging mbt financiën, afvalbeleid, hergebruik en eindverwerking.	TK 97/98, 25 422, nr. 4	Bij brief van TK 98/99, 25 422, nr. 6.
Motie Crone: Ten uitvoer brengen van het systeem van het verhandelen van certificaten voor duurzame energieproductie (art. 53 e.v. E-wet) met ingang van 2001.	TK 98/99 26 303, nr. 55	Reactie van Minister in het te verschijnen Energie-rapport.
Motie Crone: Notitie toetsingscriteria (gedeeltelijke privatisering vergunninghouders en netbedrijven. Geen instemming vóór discussie in kamer.	TK 98/99 26 303, nr. 67	Zie brief 25 097 nr. 26 van 16/06/99 aan TK. Is op 30 juni 1999 een AO geweest
Motie v. Walsum: Pas instemming met verzoeken tot privatisering wanneer wet onherroepelijk is en vennootschap NMC-verplichtingen aanvaardt.	TK 98/99 26 303, nr. 66	Zie brief 25 097 nr. 26 van 16/06/99 aan TK. Is op 30 juni een AO geweest.
Motie Voûte c.s. Meer samenhang en stroomlijning van de overheidsinitiatieven t.a.v. ICT, opdat door synergieën deltaplan ICT gerealiseerd wordt.	TK 98/99 26 200 XIII, nr. 20	In ICT-nota «de Digitale Delta» als bijlage bij de brief aan de Tweede Kamer van 21-6-1999. TK 98/99, 26 643, nr. 1
motie Voûte c.s. Deelname MKB aan nationale en internationale publieke aanbestedingen.	TK 98/99 26 200 XIII, nr. 19	In de brief «Voortgangsrapportage clusterbeleid» van 10-3-1999. TK, 98/99, 25 518, nr. 16
Motie Van den Doel c.s.: Verzoek om de wapenexport-criteria ook toe te passen op de doorvoer van wapens en strategische goederen via het Nederlandse grondgebied en om de controle op de doorvoer van genoemde goederen te versterken.	TK 97/98, 22 054, nr. 34	Voorstel tot aanpassing ter zake van de In- en uitvoerwet en het Uitvoersbesluit strategische goederen 1963 ligt bij de Raad van State.
Motie Apostolou: Vergunningenstop wapenleveranties India/Pakistan handhaven.		Reactie in antwoord op kamervragen Hessing/v.d. Doel (2-3-1999).

B. Door bewindslieden gedane toezeggingen

Omschrijving toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
Rapporteren over pilot rond «Immateriële activa».	TK 97/98 25 518, nr. 8	Rapport «Balanceren met Kennis» is met brief van 09-06-1999 aan de TK aangeboden.
Vraagfinanciëring: onderzoek naar individu gebonden financiëring.	HTK 97/98, nr. 7, blz. 1550/52	Resultaten onderzoek zijn meegenomen bij opstelling HOOP.
Onder voorwaarde van goed plan en medefinanciers, het project franchising en allochtonen nog een jaar voortzetten.	HTK 97/98, nr. 7, blz. 1561	Project is met een jaar verlengd en afgerond op 01-09-1998.
Kleinschalige projecten MKB-Nederland op gebied van vrouwelijk ondernemerschap bekijken.	HTK 97/98, nr. 7, blz. 1561	Via het afgeronde project «Vrouwelijk ondernemerschap en de Bank», mede door EZ gefinancierd.
Business monitor (vrouwelijk ondernemerschap) bekijken.	HTK 97/98, nr. 7, blz. 1562	Inbegrepen bij starterscohort EIM.
Kamer informeren vóór besluit omtrent deponering akte van toetreding tot Conventie van Wenen inz. onderzoek en stempeling van edelmetalen werken.	TK 91/92 22 530, nr. 5.	Bij brief TK 97/98 25 600 XIII, nr. 37.
Zo spoedig mogelijk implementatie rapport Markt en Overheid op terreinen waarvoor EZ verantwoordelijk is.	HTK 96/97, nr. 63, blz. 4559	Implementatieplan Markt en Overheid is op 17-10-1997 aan de TK gestuurd (TK 97/98 24 036, nr. 69).
Concentratietoezicht financiële instellingen.	HTK 96/97, nr. 59, blz. 4347 en HTK 96/97, nr. 60, blz. 4407	TK wordt in oktober 1999 per brief ingelicht.
Prijsopbouw motorbrandstoffen, marktwerking bij de rijkswegenstations. Beleidsinitiatieven voor meer marktwerking op de benzinemarkt.	Brief aan TK d.d. 31-10-96 TK 97/98 24 036, nr. 100	In januari 1998 MDW-werkgroep ingesteld. Twee fasen: 1. 17-04-1998 rapport: Naar nieuwe concurrentie voor benzine langs de snelweg; 2. provinciaal en lokaal: afronding in najaar 1999.
In samenhang met kartelstudie onderzoek naar benzineprijzen.	HTK 96/97, nr. 3, blz. 6–311	Dossier overgedragen aan het Openbaar Ministerie.
Implementatie kabinetsstandpunt «Zicht op toezicht» (werkgroep Visser), incl. doorlichting.	TK 99/99 24 036, nr. 73	Met brief d.d. 30-03-1999 aan de TK gestuurd (TK 98/99 24 036, nr. 127) en op 24-06-1999 in AO met TK besproken.
MDW-Accountancy – nader onderzoek naar gevallen waarin verbod op samenwerking accountants en andere beroepsgroepen adequaat is.	TK 96/97 24 036, nr. 55	Wordt meegenomen in evaluatie van accountantswetgeving in 1999.
Onderzoek naar de administratieve en financiële gevolgen van wijziging vpb-regime in «vpb-plichtig, tenzij».	TK 97/98 24 036, nr. 78	Minister van Financiën heeft in juni 1999 een notitie naar de TK gestuurd waarin contouren voor aanpassing VPB wet worden geschetst.
TK informeren over analyses en bestuurlijk overleg (april/mei) m.b.t. provinciale archiefinspecties.	TK 97/98 24 036, nr. 78	TK is bij brief d.d. 25-06-1999 geïnformeerd over analyses derde lijn. Hierover is in juli bestuurlijk overleg geweest. Naar aanleiding daarvan ontvangt TK in najaar 1999 een brief.
«Eventueel misbruik van «toeristisch gebied» bij openen winkels op zondag» betrekken bij evaluatie WTW.	HTK 97/98, nr. 7, blz. 1 555	Geen gevallen van misbruik bekend; verwerkt in de evaluatie van de Winkeltijdenwet. De TK is op 20 augustus 1999 nader geïnformeerd.
In oktober ICES-brief naar Kamer.	HTK 98/99, nr. 14, blz. 819	ICES brief «Op de drempel van de 21e eeuw» op 23-10-98 naar TK gestuurd (TK 98/99 25 017 nr. 11).
Met Borst overleggen over geneesmiddelen- en hulpmiddelenmarkt in MDW II.	HTK 98/99, nr. 15, blz. 876	Uitkomsten overleg verwerkt in brief over nieuwe MDW projecten. Aan TK gestuurd d.d. 24-03-1999 (TK 98/99 24 036, nr. 128).

Omschrijving toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
Met Remkes praten over kartelvorming op VINEX-locaties en Kamer conclusies laten weten.	HTK 98/99, nr. 15, blz. 876	Gezamenlijke brief EZ/VROM in voorbereiding.
Duale leerlingstelsel nader bespreken met de minister van OCW.	HTK 98/99, nr. 14, blz. 829	Naar aanleiding van hoofdlijnenakkoord «Werkend leren is kansen creëren!» onderzoekt een werkgroep (overheid + sociale partners) knelpunten bij het stimuleren van werkend leren.
Nadenken over certificering van competenties (EVC = elders verworven competenties).	HTK 98/99, nr. 14, blz. 837	Brede werkgroep (sociale partners, EZ, OCW, LNV, SZW) heeft visie opgesteld. Zie ook de Kabinetsreactie op StAr-advies «Een leven lang lerend werken» dat 01-12-1998 naar TK is gezonden (TK 98/99 26 200 VIII, nr. 51). Door in het najaar enkele praktijkvoorbeelden te onderzoeken kan vervolgens een implementatieplan voor EVC worden opgesteld.
Inbrengen idee pledging conference in uitwerking Najaarsoverleg.	HTK 98/99, nr. 15, blz. 877	Opgenomen in Employability-agenda. Zie Kabinetsreactie op StAr-advies «Een leven lang lerend werken» dat op 01-12-98 naar TK is gezonden (TK 98/99 26 200 VIII, nr. 51).
Op redelijke termijn rapportage voortgang reductie administratieve lasten met 25%.	TK 97/98 19 071, nr. 13	De Commissie Administratieve Lasten o.l.v. de heer Slechte heeft op 20-5-1999 een tussenrapportage aan de TK gezonden. N.a.v. van deze en de eindrapportage zal het Kabinet een standpunt innemen over te ondernemen acties.
Uiterste best doen om zo snel mogelijk resultaat te bereiken op gebied van minder administratieve lasten voor MKB. Zal daar samen met MKB flink aan trekken.	HTK 98/99, nr. 15, blz. 879	
In jaarverslag 1999 (op derde woensdag van mei) prestatiegegevens weergegeven over: <ul style="list-style-type: none"> • vermindering administratieve lasten met 25%; • de mate waarin EZ in staat is bedrijvigheid rondom universiteiten te organiseren. 	HTK 98/99, nr. 15, blz. 879	Voor de derde woensdag in mei 2000.
In jaarverslag 1999 (op derde woensdag van mei) prestatiegegevens weergegeven over de inzet van EZ-instrumentarium in het kader van het grotestedenbeleid.	HTK 98/99, nr. 14, blz. 849	Voor de derde woensdag in mei 2000.
Elementen motie Vóute over toerisme inbrengen in overleg met drie spitsorganisaties op gebied van toerisme over geven van verdere inhoud aan toeristisch recreatief beleid. Kijken naar mogelijkheid TOK-regeling erbij te betrekken, evenals sportevenementen en thematische benadering.	HTK 98/99, nr. 15, blz. 880	1. Gezamenlijk met stas LNV brief aan TK gestuurd op 19-02-1999 (TK 98/99 26 419 nr. 1); 2. Overige punten behandeld in AO d.d. 28-04-1999 (TK 98/99 26 419, nr. 2).
Wenselijkheid evaluatie van de nota «openluchtrecreatie» met minister LNV bespreken.	HTK 98/99, nr. 14, blz. 850	Betrokken bij de voorbereiding van het AO op 28-04-1999 (TK 98/99 26 419, nr. 2).
Kamer te zijner tijd informeren over overleg met Noorden.	HTK 98/99, nr. 14, blz. 850	Afgerond met brieven aan de TK d.d. 29-10-1998 en 01-03-1999.
Volgend jaar brief aan de Kamer over ondernemerschap.	HTK 98/99, nr. 14, blz. 850	In het najaar 1999 wordt de TK geïnformeerd.
Onderzoek over tijdelijke vrijstelling OZB en versneld afschrijven van investeringen in oude leegstaande gebouwen voor kerstreces aan de Kamer sturen.	HTK 98/99, nr. 14, blz. 849 én nr. 15, blz. 880	Beantwoord in brief van Minister GSI d.d. 07-04-1999 (TK 21 062, nr. 75).
Kamer informeren over uitkomsten evaluatie Vestigingswet.	HTK 98/99, nr. 14, blz. 850	Brief aan TK gepland voor najaar 1999.
November kabinetsstandpunt over SER-advies inzake allochtone ondernemers naar Kamer.	HTK 98/99, nr. 14, blz. 851	Toegestuurd met brief d.d. 01-03-1999 (TK 98/99 26 210, nr. 14).
TK duidelijkheid verschaffen omtrent de Wet op de kanszones.	HTK 98/99, nr. 14, blz. 849	Beantwoord in brief van Minister GSI d.d. 07-04-1999 (TK 21 062, nr. 75).

Omschrijving toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
Toesturen MERIT-rapport aan Kamer.	HTK 98/99, nr. 14, blz. 827	Rapport met brief 25-11-98 toegestuurd.
Bezien of Bedrijfseffecten Toets (BET) nog nadrukkelijker gericht kan worden op het MKB. Brief over de verdere ontwikkeling van de BET, waarin accent op MKB wordt gelegd.	HTK 98/99, nr. 15, blz. 875/876	Wordt verder behandeld in kader van het project Administratieve Lasten.
In implementatierapportage de redenen van vertraging van projecten aangeven.	TK 98/99 24 036, nr. 129	Eerstvolgende MDW-rapportage is gepland in oktober.
In volgende rapportage een poging wagen om meer cijfermatige onderbouwing te geven van de baten en lasten van regulering en MDW.	TK 98/99 24 036, nr. 129	Eerstvolgende MDW-rapportage is gepland in oktober.
TK informeren over Garantierichtlijn: termijnen, relatie met BW en beroepsmogelijkheden.	AO d.d. 29-10-1998 (TK 98/99 21 501-15, nr. 38)	Brief aan TK gestuurd op 04-03-1999 (TK 98/99 23 162, nr. 9).
Informeren bij Nationaal Forum Introductie Euro of andere landen klaar zijn voor conversie.	AO d.d. 29-10-1998 (TK 98/99 21 501-15, nr. 38)	Vermeld in brief d.d. 04-03-1999 (TK 98/99 23 162, nr. 9) dat Nationaal Forum gegevens niet kon leveren.
Bezien of Stichting Eerlijk Zaken Doen ondersteund kan worden.	AO d.d. 29-10-1998 (TK 98/99 21 501-15, nr. 38)	Brieven gestuurd aan de vaste commissie EZ op 18-12-1998 en 07-05-1999.
Kamer informeren over besluitvorming over Agenda 2000.	AO's d.d. 04-03-1999 en 25-03-1999 (TK 98/99 25 017, nr. 20 en 21)	Zowel Stas BuZa (TK 98/98 21 501-20, nr. 80) als Min Fin (TK 98/98 21 501-20, nr. 83) hebben TK per brief geïnformeerd over de uitkomsten van Berlijn.
Kamer informeren over Steunkaart.	AO's d.d. 04-03-1999 en 25-03-1999 (TK 98/99 25 017, nr. 20 en 21)	Brief aan TK gestuurd op 29-03-1999 (TK 98/99 26 200 XIII, nr. 42).
In voortgangsrapportages waar mogelijk indicaties van de aantallen arbeidsplaatsen aangeven.	AO d.d. 04-03-1999 (TK 98/99 25 017, nr. 20)	Nieuw instrumentarium is pas vanaf 01-01-2000 van kracht. Vanaf dat moment pas rapportages mogelijk.
TK informeren over vormgeving IPR.	AO d.d. 04-03-1999 (TK 98/99 25 017, nr. 20)	Regeling is voor advies naar Raad van State.
Vragen of Stas LNV de Kamer informeert over de uitkomsten van haar overleg met het Noorden over de invulling van het plattelandsbeleid en de ontschotting.	AO d.d. 04-03-1999 (TK 98/99 25 017, nr. 20)	Op 11-03-1999 heeft Stas Ybema een brief gestuurd aan Stas Faber (LNV).
Noorden ontzien bij discussie over totale budgettaire beeld voor 1999/2000.	AO d.d. 04-03-1999 (TK 98/99 25 017, nr. 20)	Noorden is ontzien bij de discussie.
Min Ven W vragen om aansluiting HSL-Noord op het Noord-Duitse spoornet en Emslandlinie onder de aandacht van haar Duitse collega te brengen.	AO d.d. 04-03-1999 (TK 98/99 25 017, nr. 20)	Op 18-05-1999 heeft Stas Ybema een brief gestuurd aan Minister Netelenbos (VenW).
Contact opnemen met de FNV over een in de IPR in te bouwen arbeidsplaatsenbonus.	AO d.d. 25-03-1999 (TK 98/99 25 017, nr. 21)	De mogelijkheden in de IPR-regeling zijn nagegaan; de regeling is gericht op investeringen en niet op arbeidsplaatsen.
In najaar notitie over Consumentenbeleid aan de TK zenden.	AO d.d. 08-04-1999 (TK 98/99 21 501-15, nr. 41)	De TK wordt in het najaar 1999 geïnformeerd.
Op Consumentenraad d.d. 13-04 stroomlijning van richtlijnen onder de aandacht brengen van de Commissie.	AO d.d. 08-04-1999 (TK 98/99 21 501-15, nr. 41)	Zie verslag Consumentenraad (TK 98/99 21 501-15, nr. 42).
Tijdens Consumentenraad d.d. 13-04 suggestie naar voren brengen voor projecten gericht op consumenten in verband met de invoering van de Euro.	AO d.d. 08-04-1999 (TK 98/99 21 501-15, nr. 41)	Meegenomen in de brief (over Milliniumproblematiek) aan Commissaris Bonino op 22-06-1999.
Garantierichtlijn: specifieke vragen schriftelijk beantwoorden.	AO d.d. 08-04-1999 (TK 98/99 21 501-15, nr. 41)	Brief gestuurd op 15-07-1999 (TK 98/99 21 501-15, nr. 43).

Omschrijving toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
In Consumentenraad d.d. 13-04 aandacht vragen voor Milleniumproblematiek.	AO d.d. 08-04-1999 (TK 98/99 21 501-15, nr. 41)	Zie verslag Consumentenraad (TK 98/99 21 501-15, nr. 42), tevens brief gestuurd aan Commissaris Bonino op 22-06-1999.
Informatie over voortgang ontwikkeling Toeristisch Huis In 1999 een materiële fusie van AVN en NBT tot het Toeristisch Huis.	TK 97/98 24 750, nr. 5 AO d.d. 28-04-1999 (TK 98/99 26 419, nr. 2)	Lopend proces. Informatie opgenomen in de brief d.d. 19-02-1999 (TK 98/99 26 419, nr. 1) en uitleg gegeven tijdens het AO d.d. 28-04-1999 (TK 98/99, 26 419, nr. 2). Streven is om medio 2000 fusie te realiseren.
Mogelijkheden revolving fund voor grootschalige tentoonstellingen en activiteiten in de museale sfeer onderzoeken. Contact hierover opnemen met Stas OCW en TK schriftelijk informeren over uitkomsten.	AO d.d. 28-04-1999 (TK 98/99 26 419, nr. 2)	Na een briefwisseling volgt in najaar 1999 een gesprek Stas EZ en Stas OCW over dit onderwerp.
Voortaan zal EZ ook de ontwikkeling van de toeristenbelasting in de gaten houden.	AO d.d. 28-04-1999 (TK 98/99 26 419, nr. 2)	Primair via de lokale lastenmonitor van het Ministerie van Financiën.
Rapportages over voortgang toeristisch beleid. (waaronder aanpalende beleidsterreinen zoals GSB).	AO d.d. 28-04-1999 (TK 98/99 26 419, nr. 2)	Jaarlijks in het voorjaar aparte rapportage en in het najaar in de Memorie van Toelichting.
Aandacht voor de knelpunten voor startende allochtone ondernemers die geconstateerd werden in de evaluatie van de Vestigingswet meenemen in de voorstellen voor aanpassing Vestigingswet.	AO d.d. 17-06-1999 (TK 98/99 26 210, nr. 20)	Brief aan TK gepland voor najaar 1999.
In eerstvolgend overleg TK informeren over kwantificering enkele onderdelen van brief over etnisch ondernemerschap.	AO d.d. 17-06-1999 (TK 98/99 26 210, nr. 20)	Betrekken bij eerstvolgende gelegenheid om Kamer te informeren.
TK informeren over evaluatie MOTOR-project; relatie bezien met voorstel MKB-Nederland/NCB.	AO d.d. 17-06-1999 (TK 98/99 26 210, nr. 20)	De evaluatie start na afloop van het MOTOR-project (31-12-1999).
Bij evaluatie particuliere dienstverlening de knelpunten inventariseren voor zelfstandig ondernemerschap op het gebied van kinderopvang.	AO d.d. 17-06-1999 (TK 98/99 26 210, nr. 20)	Evaluatie start eind 1999.
PUM-formule betrekken bij invulling mentorschap (in overleg met VNO-NCW en MKB-Nederland).	AO d.d. 17-06-1999 (TK 98/99 26 210, nr. 20)	De TK wordt nader geïnformeerd.
Kenniscentrum etnisch ondernemerschap bekijken in licht van algemene discussie over kenniscentra en suggestie NCB erbij betrekken.	AO d.d. 17-06-1999 (TK 98/99 26 210, nr. 20)	Discussie rond kenniscentra loopt. Afronding in najaar (nov/dec) voor convenanten GSB.
TK informeren over steunregimes in de grensstreek met België en Duitsland.	AO d.d. 22-06-1999 (TK 98/99 26 200, XIII, nr. 55)	Brief gestuurd op 12-07-1999 aan de VCEZ.
TK informeren over uitkomst van de onderhandelingen met de Europese Commissie.	AO d.d. 22-06-1999 (TK 98/99 26 200, XIII, nr. 55)	In antwoord op kamervragen (nr. 2989916170 en 2989916770) van het lid Stroeken TK 98/99, 1914 en 1914H.
Ondergrens uitbreidingsinvesteringen decentrale IPR bekijken.	AO d.d. 22-06-1999 (TK 98/99 26 200, XIII, nr. 55)	Concept voorstel gereed; SNN moet hierover nog een besluit nemen
In project «Harmonisatie ondernemersbegrip» positie van franchisenemers meenemen.	AO d.d. 24-06-1999 (TK 98/99 24 036, nr. ?)	Onderwerp is opgenomen in project.
MEZ zal CCS vragen om een audit van de statistieken.	A.O. over CBS d.d. 30 juni 1999	Wordt in traject rond CBS opgenomen.
Handhaven taken ECD: MEZ zal een overzicht geven van de noodzakelijke wetswijzigingen.	AO over herpositionering ECD d.d. 23 juni 1999	Zal na een inventarisatieronde door ECD en FIOD beschikbaar komen.

Omschrijving toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
MEZ zal zo spoedig mogelijk reactie sturen op het D66-idee voor een winkelgarantiefonds.	AO d.d. 08-04-1999 (TK 98/99 25 427, nr. 18) én AO d.d. 28-04-1999 (TK 98/99 26 419, nr. 2)	MEZ heeft op 10-05-1999 reactie aan vaste commissie voor EZ gestuurd.
Follow-up Normen, Certificeren en open grenzen.	TK 94/95, 21 670, nr. 9	Wordt meegenomen in exercitie rond herijking beleid normalisatie en certificatie (afronding voor zomer 2000).
Toezenden analyse van het WBSO-databestand.	TK 95/96, 24 400 IXB, nr. 30	Toegezonden op 23-6-1999, TK 98/99, 26 680, nr. 1.
Uitkomsten van monitoring van de aanpassing van de WBSO t.b.v. software projecten.	TK 95/96, 24 400 IXB, nr. 30	Brief aan TK 23-6-1999 TK 98/99, 26 680, nr. 1.
Totstandkoming MKB-faciliteit monitoren (tussen MKB en EnergieNed).	HEK 96/97, 9, blz. 11–395	Is al enige tijd werkzaam Nederland rapporteert regelmatig.
In MvT of E-bericht tzt verslag doen van voortgang bij aanbevelingen IEA.	TK 95/96, 24 525/22 232, nr. 25	Bij te verschijnen Energierapport.
TK jaarlijks verslag sturen over voortgang en resultaten van beleid.	Vervolgnota Energiebesparing TK 23 561 nr. 2, herhaald tijdens AO 01/04/96	Continue Toezegging in MvT
MJA's toezenden.	TK 92/93, 22 800 XIII, nr 34	Continue Toezegging. Telkens bij brief aan TK.
EnergieNed ex-post onderzoek naar verantwoording MAP-bestedingen.	HTK 95/96, 19, blz 54–3 985	Finaliseren rapport verwacht eind 1999.
Algehele herziening mijnwetgeving in 1997.	TK 94/95, 24 078 nr. 5 EK 95/96, 24 078 nr. 41b	Wetsvoorstel ingediend sept.'98. Najaar 1999 tweede schriftelijke ronde.
Schriftelijk ingaan op vraag of MOX-staven uit Nederland in genoemde centrales gebruikt kunnen worden.	TK 97/98, 25 422, nr. 2	TK 98/99, 25 422, nr. 6.
Nagaan of Cogema en BNFI de kamer vertrouwelijk willen informeren mbt opwerking.	TK 97/98, 25 422, nr. 2	TK 98/99, 25 422, nr. 6
Per brief nader ingaan op aantal genoemde thema's mbt opwerking.	TK 97/98, 25 422, nr. 2	TK 98/99, 25 422, nr. 6.
Beantwoording vr. 5 mbt opwerking radioactief materiaal.	TK 97/98, 25 422, nr. 3	TK 98/99, 25 422, nr. 6.
Eindrapportage over nearshore-demonstratieproject.	TK 97/98 25 276 en 25 423 nr. 2	Zomer 98 brief naar TK «demonstratieproject windpark Noordzeekustzone» over start pkb-procedure. Verwachting najaar 1999 ontwerp pkb naar TK.
Informatie over resultaten van vergelijking tussen het Nederlandse en het buitenlandse beleid inzake winning duurzame energie uit afvalverbranding.	TK 97/98 25 276 en 25 423 nr. 2	Algemene studie «Internationale Benchmark Duurzame Energie» in '98 naar de TK gestuurd.
Financiële ondersteuning voor stimuleren samenwerking duurzame energie als innovatief onderzoekscluster.	TK 97/98 25 276 en 25 423 nr. 2	Het plan SDE (Samenwerkingsverband Duurzame Energie) is ter goedkeuring aan de Eur. Cie voorgelegd.
Voorleggen aan energie-distributie-bedrijven om evt EIA-opbrengsten door te geven aan de consument.	TK 97/98 25 276 en 25 423 nr. 2	Overleg met de sector afgerond.

Omschrijving toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
Brief over uitkomsten overleg met elektriciteitsproductie-sector 16/10/98 naar Kamer.	H TK 98/99 14	1. op 27/10/98 brief naar TK (28 097, nr. 24 st.v.zaken + bereikte hoofdlijnenakkoord). 2. AO met Cie EZ over brief 27/10/98. 3. Brief met nadere info naar TK 17/12/98. 4. cie ingesteld o.l.v. Herkströter. Najaar 1999 nieuw advies cie aan TK
Brief Benchmark naar TK.	TK 98/99, AO 18 maart 1999	Brief 25 405 nr. 21 van 19/04/99 aan TK Convenant 6/7/99 getekend
In Actieprogramma Energiebesparing nader ingaan op: – integraal energiebesp. plan voor MKB – effectiviteit van M-vergunningverleningsinstrument als sanctie.	TK 98/99, AO 18 maart 1999	Het Actie-programma is 15/06/99 aan TK gezonden.
Nadere schriftel. antwoorden aan VCK: – relatie toename energiegebruik en energiebesparing (ontkoppeling). Bij huishoudens en landbouw zou energie-gebruik in 1997 zijn gedaald. Klopt dit? – wat is de ontwikkeling van het energie-gebruik in de grafische industrie (hier geen MJA maar IMT)? – hebben andere (EU) landen zelfde energie-efficiency resultaten bereikt als NL?	TK 98/99, AO 18 maart 1999	Zie brief 25 405, nr. 21 van 19/04/99 aan VCK.
Reactie op studie Erasmus universiteit over de tarief-systematiek d.m.v. brief aan TK.	TK 98/99 26 303 nr. 45, 15 maart 1999	Zie brief 26 303 nr. 50, 19/03/99
Schriftelijke info energiehandvest/MAI (evt. tezamen met amendement op handvest t.a.v. GATT/WTO).	AO Energieraad, november 1998	Verslag Energieraad, TK 98/99, 21 501, nr. 14 (bijlage)
In voortgangsbrief over Clusterbeleid die nog dit jaar naar Kamer gaat zal een actieplan biotechnologie worden gepresenteerd.	HTK 98/99, nr. 14, Blz. 825 en 828	De brief «Voortgangsrapportage Clusterbeleid» van 10-3-1999, TK 98/99, 25 518, nr. 16 In de brief aan de Tweede Kamer van 26-5-1999 TK 98/99, 25 518, nr. 17
Brief die de zaken m.b.t. industriebeleid op een rij zet (dat lijkt mij beter dan een omvangrijke nota).	HTK, 98/99, nr. 15	Industriebrief 21-6-1999 TK 98/99, 26 628 nr. 1
Schriftelijk antwoord op vragen AO millennium 11 nov. 1998: Wat is het standpunt van de minister t.a.v. de strategie m.b.t. de dekking van millenniumschade door de Nederlandse verzekeraars? Gaat de minister de verstrekking van subsidies afhankelijk maken van het Millenniumproof zijn van de aanvrager?	TK 98/99, 25 674, nr. 32	In brief aan de Tweede Kamer van 20-11-1999. TK 98/99, 25 674, nr. 22.
Evaluatie NIVR en voortgangsrapportage luchtvaart-cluster.	TK 97/98 25 820 en 25 080, nr. 2	Brief aan TK 98/99, 25 820, nr. 4
Verander naamgeving WVA/S&O in WBSO.	TK 97/98, AO 15 januari 1998	Senter heeft brochures aangepast.
Informatie over nieuwe kaderafspraken Philips eerder toesturen.	TK 97/98, 25 518, nr. 13	TK 98/99 26 200 XIII, nr. 24
Interpretatie O&O-steunkader wordt aan TK en bedrijfsleven gecommuniceerd.	TK 97/98, 25 518, nr. 13	Bij 7 ^e steunoverzicht
Vergelijking criteria clusterprojecten en Eurekaprojecten Philips.	TK 97/98, 25 518, nr. 13	TK 98/99 26 200 XIII, nr. 24
Toezenden analyse WBSO data bestand.	TK 95/96, 24 400 IXB, nr. 30	Brief aan TK 98/99, 26 680, nr. 1.
Uitkomsten van monitoring van de aanpassing van de WBSO t.b.v. software projecten.	TK 95/96, 24 400 IXB, nr. 30	Brief aan TK 98/99, 26 680, nr. 1.

Omschrijving toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
Informatie over nieuwe kaderafspraken Philips eerder toesturen.	TK 97/98, 25 518, nr. 13	Kamerstuk 1998–1999, 26 200 XIII, nr. 24, Tweede Kamer
Statistisch informatie over de deelname van NL grotere bedrijven en MKB aan het vierde kaderprogramma. Verwachting deelname KP5 en hoe bedrijven info. ontvangen over de mogelijkheden binnen KP5.	AO 17 december onderzoeksraad	
Hoe wordt deelname vrouwen in het vijfde kaderprogramma gestimuleerd?	TK 98/99 21 501, nr. 13	Brief aan TK 98/99 21 501 nr. 53
Voor eind van het jaar rapporteren over subsidie aan JSF.	TK 97/98 25 820 XIII, nr. 2	In brief aan de Tweede Kamer van 14-12-1998. TK 98/99, 25 820, nr. 3. Besproken in het AO van 21-1-1999 TK 98/99 26 200 XIII, nr. 39.
Toezending rapport middelgrote bedrijven EIM.	HEK 98/99, nr. 16, blz. 543	Toegezonden op 19-3-1999. (ID/ABC/BA 99 004 930)
10 mln cluster projecten.	TK 98/99, 26 200 XIII, nr. 40	In het najaar van 1999 wordt de TK geïnformeerd over technologiesteun
Informatie over de millenniumsituatie in kerncentrales in nabije landen en in Oost-Europa.	TK 98/99, 25 674, nr. 32	In de brieven aan de Tweede Kamer van 17-6-1999 en 21-6-1999 TK 98/99, 25 674 nr. 48 TK 98/99, 25 674 nr. 49, bijlage 1
Verwachting deelname KP5 en nagaan hoe bedrijven info ontvangen over de mogelijkheden binnen KP5.	TK 98/99, 21 501, nr. 13	In brief aan de Tweede Kamer van 12-2-1999. TK 98/99, 21 501–13, nr. 51
5 mln. Beschikbaar voor kennisoverdrachtprojecten.	TK 98/99, 26 200 XIII, nr. 40	De Kamer wordt nader geïnformeerd.
Bekijken of allochtone horeca-ondernemers taalproblemen hebben die oplossing millenniumprobleem in de weg staan.	TK 98/99, 25 674 en 26 362, nr. 38, blz. 11	In brieven aan de Tweede Kamer van 23-3-1999 en 17-6-1999. TK 98/99, 25 674, nr. 40; TK 98/99, 25 674, nr. 48
Terugkomen op arbeidspool (millenniumconvenant).	TK 98/99, 25 674 en 26 362, nr. 38, pag. 11	In brief aan de Tweede Kamer van 26-2-1999. TK 98/99, 25 674, nr. 37
Juridische aspecten van aansprakelijkheid in volgende Millenniumrapportage.	TK 98/99, 25 674 en 26 362, nr. 38, blz. 11	In brieven aan de Tweede Kamer van 23-3-1999 en 17-6-1999. TK 98/99, 25 674 nr. 40 TK 98/99, 25 674 nr. 48
Onderzoek zal verricht worden naar aanleg van ethyleenpijpleiding naar Noord-Nederland.	TK 98/99, 26 200 XIII nr. 29	Wordt meegenomen in de jaarlijkse rapportage aan de TK over Antheus in november 1999.
Toezenen rapporten over aanleg ethyleenpijpleidingen door Antheus MDPD.	TK 98/99, 26 200 XIII nr. 29	Afronding van onderzoeksrapporten in oktober 1999. Worden dan toegestuurd.
Rapport benchmarking skills zal opgestuurd worden. Besteding van rente-opbrengsten na einde van EGKS-verdrag. Scan van beroepsonderwijs zal toegezonden worden.	TK 98/99, 21 501-12 nr. 53	In brief aan de Tweede Kamer van 10-5-1999. (ID/ABC/IZ 99 031 047)
MEZ toegezegd om nogmaals het toekomstig beleid voor ruimtevaart te schetsen tegelijk met de terugrapportage over de ESA Ministerconferentie.	TK 98/99, 24 446, nr. 8	Verslag is verzonden in brief aan de Tweede Kamer van 28-6-1999. TK 98/99, 24 446, nr. 9
Nader overleg met de VC over de status van het NIVR.	AO 24 juni, 25 820, nr. 4	Nog niet gepland
Verzoek aan defensie om uitleg waarom niet wordt deelgenomen aan EADC	AO 24 juni, 25 820, nr. 4	Zo spoedig mogelijk.
Brief en verslag Innovatief Aanbesteden	TK 98/99, 25 518, nr. 16	Voorzien voor kort na het zomerreces.
Uitwerking plannen Life Sciences:	TK 98/99, 25 518, nr. 17	Voor het eind van het jaar een nieuwe brief aan TK.

Omschrijving toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
Na congres 20 en 21 oktober (MAI) Kamer z.s.m. informeren over datgene wat er is gebeurd en over de taxatie van de regering van de ontstane situatie.	EZ begroting 1999	brief is gestuurd
MKBers met exportpotentieel / PSB: UNCLES-initiatief extra entameren.	AO 2 maart 1999	Wordt uitgevoerd.
Na ontvangst advies over één loket benadering (in november) Kamer z.s.m. hierover kabinetsstandpunt meedelen.	EZ begroting 1999	Een brief naar Tweede Kamer is gestuurd TK 1998/99, 26, nr. 1.
Kamer op de hoogte houden van overleg met Europese Commissie over alternatieve instrumenten om op effectieve manier de opkomende markten te kunnen bedienen.	EZ begroting 1999	verwerkt in voortgangsrapportage ondersteunings-instrumentarium MOE 1998, in juli '99 naar Tweede Kamer, AO op 7 september '99.
Wat betreft het beleid t.a.v. maatschappelijk verantwoord ondernemen: nagegaan (I) de relatie met export- en investeringsregelingen (II) of regels t.a.v. jaarverslaglegging multinationals nodig zijn, (III) de positie van bedrijven waarbij overheid aandeelhouder is, (IV) mogelijkheden extraterritoriale werking strafrecht, (V) stand van zaken OESO-richtlijnen.	AO, 23 juni 1999, 26 485, nr. 1.	TK ontvangt brief najaar 1999 waarin op alle punten wordt ingegaan.
WTO: TK regelmatig informeren over NL/EU-inzet Seattle-conferentie. Resterende vragen AO 24-6-1999 schriftelijk beantwoorden.	AO 24-6-1999, 25 074, nr. 12.	Kamer wordt geïnformeerd.
Kamer informeren over politieke aansturing IDAC.	TK 97/98, 25 514, nr. 2	Gesprekken hierover lopen nog. TK wordt t.z.t. geïnformeerd.
Kamer informeren over het onderscheid dat gehanteerd wordt tussen de verschillende categorieën deelnemingen en over de invulling op grond daarvan van de verschillende EZ-commissariaten.	HTK 97/98, nr. 7, blz. 1636	Voor het einde van het jaar brief aan TK.
Voorzetten Concurrentietoets.	EZ begroting 1999	Eind 1999 wordt Concurrentietoets aan de Kamer gezonden.
N.a.v. uitkomsten follow-up CBS-onderzoek nader bezien hoe EZ zijn regelingen zo kan aanpassen dat zij echt toegankelijker worden voor MKB.	EZ begroting 1999	Begroting EZ 2000

Op 9 december 1985 hebben de ministers van Justitie en van Binnenlandse Zaken aan de Tweede Kamer een notitie over vermindering en verbetering van circulaires gezonden (Kamerstukken II, 1985/86, 18 315, nr. 5).

In deze notitie is onder meer bepaald dat per ministerie jaarlijks een inventarisatie zal worden gepubliceerd van geldende circulaires, afkomstig van de rijksoverheid en verstuurd aan geadresseerden buiten de rijksoverheid (lagere overheden, burgers en bedrijfsleven).

De jaarlijkse inventarisatie beslaat het tijdvak 1 juli tot en met 30 juni.

Mutatie aantal geldende circulaires EZ, tijdvak 1-7-1998 tot en met 30-6-1999:

- aantal geldende circulaires EZ per 1-7-1998: 89
- aantal vervallen circulaires: 5
- aantal nieuw verzonden circulaires: 0
- totaal aantal geldende circulaires EZ per 30-6-1999: 84

In de periode van september 1998 tot en met augustus 1999 heeft de Nationale ombudsman geen rapporten over bij hem ingediende klachten tegen optreden van de zijde van dit ministerie uitgebracht. De Nationale ombudsman heeft derhalve ook geen aanbevelingen gedaan over het optreden van de zijde van dit ministerie.

De financiële stimulansen zijn onderverdeeld in de volgende categorieën:

- I. Regelingen op grond van de Kaderwet EZ-subsidies
 - a. algemene maatregelen van bestuur (AMvB's)
 - b. Ministeriële regelingen
- II. Overig financieel instrumentarium
 - a. incidentele subsidies
 - b. andere instrumenten

Daar waar mogelijk is in deze bijlage, per financiële stimulans, verwezen naar de meest recent uitgevoerde, danwel voorziene evaluatie. De kolom «Datum en aard laatste ex-post evaluatie» verwijst naar de meest recent uitgevoerde evaluatie cq. nog uit te voeren evaluatie. Indien een evaluatie reeds is uitgevoerd wordt verwezen naar de ontwerp-begroting waarin de resultaten van de evaluatie zijn opgenomen. Indien een «planjaar» is opgenomen, is dit het jaar waarin een evaluatie is voorzien. Als geen jaartal is vermeld is nog geen evaluatie gepland.

Bijlage 7 Evaluaties van de ontwerp-begroting 2000 bevat het overzicht van de voorgenomen en inmiddels uitgevoerde evaluaties. Met behulp van het sleutelgegeven in de kolom «Datum en aard laatste ex-post evaluatie» kunnen de in deze bijlage opgenomen financiële stimulansen in verband worden gebracht met de in bijlage 7 opgenomen evaluaties.

Voor zover de subsidieverstrekking is geregeld in een algemene maatregel van bestuur op grond van de Kaderwet EZ-subsidies, is ook altijd sprake van een ministeriële uitvoeringsregeling ter uitwerking van de algemene maatregel van bestuur. Door middel van deze uitvoeringsregelingen worden zaken als de hoogte van het subsidieplafond en, indien van toepassing, de te subsidiëren programma's in de Staatscourant gepubliceerd.

In de AMvB's zelf is over het algemeen geen expliciete horizonbepaling opgenomen. Omdat echter via de jaarlijks te publiceren ministeriële uitvoeringsregelingen de hoogte van de plafonds wordt vastgesteld, is de facto wel sprake van beheersing in de tijd, vergelijkbaar met een soort horizonbepaling.

Naam en St.ort.	Art.nr.	Begr. bedrag NLG1000		Doelstelling	Doelgroep	Ex-ante geëvalueerd (j/n)	Datum en aard laatste ex-post evaluatie	Vindplaats laatste ex-post evaluatie	Horizon- bepaling aanwezig (j/n; indien ja, jaar)	Valt naleving subs.- voorw. onder reikw. acc.verkl. ontvanger (j/n)
		1999	2000							
		v	v							
		k	k							
1a) Amvb's, op grond van de Kaderwet EZ-subsidies										
Besluit subsidies Economie, Ecologie en Technologie (EET) 1997, 13	02.02	110 811 44 477	111 892 81 090	Bevorderen van samenwerking tussen bedrijven onderling en kennisinstellingen om doorbraken te realiseren op het terrein van ecologische vraagstukken die over 5 à 10 jaar leiden tot positieve gevolgen voor de Nederlandse economie en kennispositie en nationale of mondiale ecologische vragen.	Samenwerkingsver- banden van bedrijven en kennisinstellingen	nee	Plan 1997-14, extern	-	nee	ja
Besluit Subsidies Maritiem Onderzoek 1997, 555	02.02	5 413 7 575	4 413 7 831	Stimuleren van economische en technologische ontwikkelingen op maritiem terrein.	Bedrijven, samenwerkings- verbanden bedrijven en onderzoeksinstel- lingen.	nee	Plan 1999-13, extern	-	nee	ja
Besluit subsidies bedrijfsgerichte technologische samenwerkings- projecten (BTS) 1996, 638 1997, 350	02.02	96 757 24 157	91 757 52 039	De bedrijfsgerichte technologie- stimulering heeft tot doel de investeringen in onderzoek en ontwikkeling (O&O) van bedrijven in Nederland te verhogen en het rendement van deze investeringen te vergroten. In dit besluit wordt de doelstelling om een hoger rendement van O&O te bewerk- stelligen, nagestreefd door het stimuleren van technologische samenwerking tussen bedrijven en kennisinstellingen en tussen bedrijven onderling.	Technologie- gedreven en technologie- volgende onderne- mingen, alsmede kennisinstellingen	ja; extern, nulmeting. Gerappor- teerd in ontwerp- begroting 1998	Plan 1999-12, extern	-	nee	ja
Besluit bedrijfs- gerichte interna- tionale technolo- gie-programma's (BIT) 1997, 331	02.03	34 959 19 129	35 894 26 136	Stimuleren van internationale technologische samenwerking door Nederlandse bedrijven (eventueel samen met buitenlandse partners (EUREKA, Israël, Japan, VS, Singapore, Zuid-Afrika, India en Indonesië)).	Samenwerkingsver- banden van technologie- gedreven, internationale ondernemingen en kennisinstellingen	nee	Plan 1998-14, extern	-	nee	ja

Naam en St.ort.	Art.nr.	Begr. bedrag NLG1000		Doelstelling	Doelgroep	Ex-ante geëvalueerd (j/n)	Datum en aard laatste ex-post evaluatie	Vindplaats laatste ex-post evaluatie	Horizon- bepaling aanwezig (j/n; indien ja, jaar)	Valt naleving subs.- voorw. onder reikw. acc.verkl. ontvanger (j/n)
		1999	2000							
		v	v							
		k	k							
Besluit technische ontwikkelings-Kredieten (TOK) 1996, 611	02.09	80 037 82 876	74 971 76 717	Bevordering van de ontwikkeling van nieuwe produkten, werkwijzen en diensten.	Ondernemingen tot 20.000 werknemers wereldwijd.	nee	Gerapporteerd in ontwerp-begroting 1996, extern	EZ	nee	ja
Besluit Kredieten Elektronische Diensten-ontwikkeling 1997, 554	02.09	25 000 13 950	20 000 16 600	Bevorderen van de totstandkoming van elektronische snelwegen in Nederland door het stimuleren van de ontwikkeling van nieuwe elektronische diensten.	Ondernemingen.	nee	Gerapporteerd in ontwerp-begroting 2000, extern	-	nee	ja
Besluit subsidies zeescheeps-nieuwbouw 1994, 437 1995, 309 1997, 618	03.05	70 000 67 238	130 000 69 640	Bevordering van de instandhouding en stimulering van de bestaande civiele scheeps-nieuwbouwcapaciteit die op langere termijn zelfstandig perspectief heeft.	Zeescheeps-nieuwbouwwerven.	nee	Gerapporteerd in ontwerp-begroting 1995, extern. Plan 1999-18, intern	-	nee	ja
Besluit subsidies regionale investeringsprojecten (IPR centraal) 1993, 263 1994, 59 1995, 214 1997, 618 1997, 598	04.08	45 693 38 065	44 914 37 087	Bevorderen van bedrijfsinvesteringen in de economisch zwakkere gebieden d.m.v. het verstrekken van subsidies.	Stuwende bedrijven, m.u.v.: - landbouw en visserij - openbaar vervoer - nutsbedrijven	nee	Gerapporteerd in ontwerp-begroting 1996. Plan 1999-1, extern	EZ	ja, t/m 2006	ja
Besluit uitkeringen provinciale investeringspremie (IPR decentraal) 1995/99 1993, 723 1994, 892 1997, 618	04.08	51 492 33 663	50 422 58 414	Bevorderen van bedrijfsinvesteringen in de economisch zwakkere gebieden d.m.v. de verstrekking van premies.	De drie noordelijke provincies.	nee	Gerapporteerd in ontwerp-begroting 1998	EZ	ja, t/m 2006	ja

Naam en St.ort.	Art.nr.	Begr. bedrag NLG1000		Doelstelling	Doelgroep	Ex-ante geëvalueerd (j/n)	Datum en aard laatste ex-post evaluatie	Vindplaats laatste ex-post evaluatie	Horizon- bepaling aanwezig (j/n; indien ja, jaar)	Valt naleving subs.- voorw. onder reikw. acc.verkl. ontvanger (j/n)
		1999	2000							
		v	v							
		k	k							
Besluit uitkeringen Integraal Structuurplan Noorden des Lands 1995/99 1993, 174 1994, 891 1997, 618	04.09 04.08	48 236 48 614	73 194 66 961	Versterken van economische structuur in Noord Nederland.	De provincies Groningen, Friesland, Drenthe en Overijssel.	nee	Gerappor- teerd in ontwerp- begroting 1994.	EZ	ja, t/m 1999	ja
Besluit cofinancie- ring EFRO- programma's 1995/2001 1994, 907 1997, 618	04.09 04.08	18 131 17 752	24 271 21 788	Cofinanciering op door EU goedgekeurde programma's.	Regio's en bedrijven.	nee	Gerappor- teerd in ontwerp- begroting 1998, Plan 1999-3, extern	EZ	ja, t/m 2001	ja
Besluit stimulering ruimte voor economische activiteiten (STIREA) 1996, 161 1997, 618	04.10	74 223 86 132	52 223 73 021	Dreigende knelpunten oplossen m.b.t. de tijdige beschikbaarheid van voldoende bedrijfslocaties van de juiste kwaliteit.	Gemeenten	nee	Plan 1999-5,	extern	ja, t/m 1999	ja
Besluit borgstel- ling MKB- kredieten 1997 1994, 225 1997, 599	05.03	1 000 000 39 350	1 000 000 45 250	Borgstelling aan banken zodat deze financieringsmiddelen kunnen verstrekken aan onderne- mingen in het MKB, die zij zonder die borgstelling niet zouden hebben verkregen, bijvoorbeeld wegens een tekort aan zekerhe- den. In de loop van 1994 is een soortgelijke regeling voor de bodemsanering van kracht geworden. De middelen hiervoor worden verantwoord op de begroting van VROM.	Banken. Verbeteren bancaire financier- baarheid MKB- ondernemingen tot 100 arbeidsplaatsen	nee	Gerappor- teerd in ontwerp- begroting 1994, Plan 1998-12	EZ	nee	ja

Naam en St.ort.	Art.nr.	Begr. bedrag NLG1000		Doelstelling	Doelgroep	Ex-ante geëvalueerd (j/n)	Datum en aard laatste ex-post evaluatie	Vindplaats laatste ex-post evaluatie	Horizon- bepaling aanwezig (j/n; indien ja, jaar)	Valt naleving subs.- voorw. onder reikw. acc.verkl. ontvanger (j/n)
		1999	2000							
		v	v							
		k	k							
Besluit Subsidies Exportfinancierings- arrangementen 1997, 615	07.03	158 772 73 184	160 000 58 000	Beoogt exporteurs van goederen door het aanbieden van faciliteiten in het kader van export- financiering te ondersteunen om deze exporteurs geen concurrentie-achterstand te laten oplopen ten opzichte van buitenlandse concurrenten die van hun overheden ook vergelijkbare faciliteiten ontvangen.	Primair de Nederlandse kapitaalgoederen- exporteurs.	nee	Plan 1998-8	-	nee	ja
Besluit subsidies energie- programma's 1994, 204 1997, 618	09.01 09.02	285 000 98 000	71 000 134 000	Algemene regeling van de verstrekking van bijdragen Novem aan derden in het kader van door EZ vastgestelde energie- programma's (deze vormen onderdeel van de programma- overeenkomsten van EZ met Novem)	Bedrijven, onderzoek- instellingen en andere project- uitvoerders.	nee	Diverse rapportages in de ontwerp- begrotingen 1995 t/m 1999	divers	nee	ja
Besluit subsidies CO2-reductieplan 1998, 397	09.07	269 000 8 000	0 0	Stimuleren van investeringen die leiden tot een lagere emissie van CO ₂ door een efficiënter gebruik van energie of een toename van het gebruik van duurzame energiedragers.	Natuurlijke personen, rechtspersonen en samenwerkingsver- banden.	nee	--	--	nee	ja
1b) Ministeriële regelingen, op grond van de Kaderwet EZ-subsidies										
Subsidierегeling referentie- projecten milieutechnologie 1998 1998, 95	02.02	2 100 1 600	1 000 1 700	Bevorderen van de markt- introductie van nieuwe milieu- technologie	Leveranciers van milieutechnologie (max. 250 werknemers)	nee	Gerappor- teerd in ontwerp- begroting 1999 extern	EZ	nee	ja

Naam en St.ort.	Art.nr.	Begr. bedrag NLG1000		Doelstelling	Doelgroep	Ex-ante geëvalueerd (j/n)	Datum en aard laatste ex-post evaluatie	Vindplaats laatste ex-post evaluatie	Horizon- bepaling aanwezig (j/n; indien ja, jaar)	Valt naleving subs.- voorw. onder reikw. acc.verkl. ontvanger (j/n)
		1999	2000							
		v	v							
		k	k							
Subsidiereregeling Haalbaarheids- Projecten MKB 1998 1997, 287	02.02	9 000 7 049	9 000 9 987	Simuleren van technologie – volgend MKB tot innovatie.	Midden- en kleinbedrijf (max. 250 werknemers)	nee	Gerappor- teerd in tussentijdse evaluatie ontwerp- begroting 1998, evaluatie volgt (PM). intern	EZ	nee	nee
Subsidiereregeling energie-efficiency- en milieu-adviezen Schoner Produce- ren 1998, 173	02.02	2000 500	1 500 1 000	Bevordering van de advisering aan profit- en non-profit- instellingen over mogelijkheden tot energiebesparing en het treffen van milieumaatregelen.	Ondernemingen (<250 werknemers) en non-profit- instellingen met uitzondering van de rijksoverheid.	nee	Gerappor- teerd in ontwerp- begroting 1999.	EZ	nee	nee
Subsidiereregeling voorlichting en doorlichting Schoner Produce- ren 1998, 137	02.02	3 000 1 000	1 500 1 500	Bewustmaken MKB-ondernemers van het nut om milieu- en energiemaatregelen te treffen.	Intermediaire organisaties	nee	Gerappor- teerd in ontwerp- begroting 1999.	EZ	nee	nee
JSF-regeling 1999, 42	02.08	41 500 41 500	60 000 60 000	Bevorderen van het verwerven van een goede uitgangspositie voor industrie en kennisinstututen voor participatie in ontwikkeling in ontwikkeling en bouw van de JSF.	Ondernemingen (<250 werknemers), kennisinstututen en samenwerkingsver- banden	nee	n.v.t.	n.v.t.	nee	ja
Kredietregeling Milieugerichte product- Ontwikkeling 1998 1997, 240	02.09	5 000 4 100	5 000 3 318	Bevorderen van de ontwikkeling van producten die het milieu aantoonbaar minder belasten dan bestaande, vergelijkbare produk- ten.	Ondernemingen (max. 250 werknemers)	nee	Gerappor- teerd in ontwerp- begroting 1999 extern	EZ	nee	nee

Naam en St.ort.	Art.nr.	Begr. bedrag NLG1000		Doelstelling	Doelgroep	Ex-ante geëvalueerd (j/n)	Datum en aard laatste ex-post evaluatie	Vindplaats laatste ex-post evaluatie	Horizon- bepaling aanwezig (j/n; indien ja, jaar)	Valt naleving subs.- voorw. onder reikw. acc.verkl. ontvanger (j/n)
		1999	2000							
		v	k							
Subsidierегeling innovatiegerichte onderzoeks- programma's (IOP'S)	02.12	18 999 10 796	18 930 13 591	De relevantie voor het bedrijfsle- ven van het onderzoek aan universiteiten en instellingen te vergroten.	Universiteiten en onderzoeksinstel- lingen	nee	Gerappor- teerd in ontwerp- begroting 1999: oppervlakte- technologie; Plan 1998-1, 15 Plan 1999-8, 9 extern	EZ	nee	ja
Subsidierегeling Kennistragers in het midden- en kleinbedrijf 1998 (KIM) 1997, 239	02.12	12 500 7 525	13 509 11 352	Overdracht van technologische kennis naar het MKB.	Midden- en kleinbedrijf	nee	Gerappor- teerd in ontwerp- begroting 1998		nee	nee
Subsidierегeling branchecentra voor technologie 1998 1997, 238	02.12	2000 0	2000 400	Het vergroten van de branche- specifieke technologische kennis bij ondernemingen in het MKB door middel van voorlichting, advisering en scholing.	Ondernemingen in het MKB (via branche- organisaties).	nee	Gerappor- teerd in ontwerp- begroting 1999	rapport aan TK d.d. 4-4-1998	ja, t/m 2002	ja
Subsidierегeling programma technologie en samenleving 1998, 168	02.12	5 627 6 205	3 474 3 220	Stimuleren van projecten die leiden tot een betere benutting van technologische mogelijkheden bij het aanpakken van maatschap- pelijke vraagstukken	Ondernemingen, kennisinstellingen, overheid en maatschappelijke instellingen	nee	Plan 2000-6		nee	ja
Subsidierегeling programma starters op buitenlandse markten 1999 1998, 243	07.02	2 500 450	720	Het helpen van kleinere bedrijven bij het zetten van de eerste stappen op een nieuwe buiten- landse markt.	Midden- en kleinbedrijf	nee	Plan 1998-9 Rapportage in 2000	-	ja, 1998	nee
Subsidierегeling export- medewerkers midden- en kleinbedrijf 1998 1997, 239	07.02	2 500 80	6 000 1 150	De subsidieregeling beoogt de instroom van hoger opgeleiden op het gebied van export in het MKB te bevorderen.	Midden- en kleinbedrijf	nee	n.v.t., regeling bestaat pas kort		nee	nee

Naam en St.ort.	Art.nr.	Begr. bedrag NLG1000		Doelstelling	Doelgroep	Ex-ante geëvalueerd (j/n)	Datum en aard laatste ex-post evaluatie	Vindplaats laatste ex-post evaluatie	Horizon- bepaling aanwezig (j/n; indien ja, jaar)	Valt naleving subs.- voorw. onder reikw. acc.verkl. ontvanger (j/n)
		1999	2000							
Investerings- bevordering en Technische Assistentie (IBTA) 1993, 180	07.02	20 000	18 000	Een bijdrage leveren aan het proces van economische hervorming in de landen in Oost-Europa. Met inschakeling van het Nederlandse bedrijfsleven wordt d.m.v. financiële bijdragen hulp geboden bij het opzetten en versterken van Oost-Europese bedrijven.	Nederlandse investeerders en hun lokale counterparts in Midden- en Oost-Europa	nee	Plan 1994 nr. 20; Gerappor- teerd in ontwerp- begroting 1996 Plan 1998-4		nee	ja
	07.05	13 940	15 238							
Subsidierегeling management- cursussen Midden- en Oost-Europa 1998 (Passage) 1997, 22 1997, 243	07.05	200	0	De regeling is gericht op het bijbrengen van specifieke managementdeskundigheid d.m.v. opleidingen en trainingen aan Midden- en Oost-Europeanen bij een onderneming, instelling of organisatie in Nederland. Hiermee wordt beoogd dat in deze landen relevante ervaring wordt opgedaan t.b.v. het omschakelingsproces naar een pluriforme, democratische rechtstaat en een marktgericht economisch bestel.	Ondernemingen, instellingen of organisaties in Nederland die opleidingen en trainingen verzorgen van Midden- en Oost-Europeanen.	nee	Is over gerappor- teerd in ontwerp- begroting 1998.		ja, 1998	nee
	09.01	26 111	23 333							
Subsidierегeling energie- voorzieningen in de non profit- en bijzondere sectoren 1998, 46 1998, 67 1998, 248	09.01	16 547	21 860	Bevorderen van investeringen t.b.v. energiebesparing (conform de Energie Investerings Aftrek- regeling voor de profit-sector)	Non-profit- instellingen met uitzondering van de rijksoverheid.	n.v.t.	n.v.t.	-	nee	ja, indien subsidie > f 50 000
	09.02	8 000	8 000							
Subsidierегeling actieve zon- thermische systemen 1998 1997, 241 1998, 202	09.02	2 111	3 845	Energiebesparing door toepassing van zonne-energie.	Ondernemingen en non-profit- instellingen met uitzondering van de rijksoverheid.	nee	Plan 1997-12	EZ	ja, 2000.	ja, indien subsidie > f 50 000

Naam	Art.nr.	Begr. bedrag NLG1000		Doelstelling	Ontvanger	Ex-ante geëvalueerd (j/n)	Datum en aard laatste ex-post evaluatie	Vindplaats laatste ex-post evaluatie	meerja- rig? (j/n); indien ja, laatste jaar)	Valt naleving subs.- voorw. onder reikw. acc.verkl. ontvanger (j/n)
		1999	2000							
		v	v							
		k	k							
Ila) Overig financieel instrumentarium: incidentele subsidies										
Overige specifieke bedrijfsgerichte technologie-stimulering	02.02	73 898 69 392	120 628 77 638	Vergroten van technologie-stimulering.	Technologiegedreven ondernemingen, onderzoeksinstituten en universiteiten.	nee	divers	EZ	divers	meestal
Micro-electronicastimulering	02.03	91 300 110 502	80 000 76 066	Ondersteuning (in nationaal en internationaal verband) van de research en ontwikkeling van basistechnologie op het terrein micro-electronica.	Technologiegedreven ondernemingen in Nederland.	nee	Plan 1999 extern	-	nee	ja
Syntens	02.05	139 070 72 846	65 451 66 224	Het versterken van het vernieuwend vermogen van het MKB, door het actief bemiddelen in praktisch toepasbare kennis, waarbij het accent ligt op technologie en bedrijfsvoering	Syntens	nee	Gerapporteerd in ontwerp-begroting 1999	Kamerstukken II 1997/98, 24 229	ja, 2001	ja
Subsidies in het belang van de industriële ontwikkeling.	02.06	76 518 81 177	73 400 73 988	Het versterken van bijdragen aan diverse (kennis)instituten die van belang zijn voor de industriële ontwikkeling in Nederland.	Diverse (onderzoeks-) instellingen. divers	divers	EZ	veelal wel		ja
						Plan 1999-15, 16, 17 (PM uitkomst voor TNO, NDL, NNI)				extern

Naam	Art.nr.	Begr. bedrag NLG1000		Doelstelling	Ontvanger	Ex-ante geëvalueerd (j/n)	Datum en aard laatste ex-post evaluatie	Vindplaats laatste ex-post evaluatie	meerja- rig? (j/n; indien ja, laatste jaar)	Valt naleving subs.- voorw. onder reikw. acc.verkl. ontvanger (j/n)
		1999	2000							
		v	k							
Technologische infrastructuur	02.12	74 191 42 143	62 308 46 429	Stimulering van omvangrijke en langdurige activiteiten op het gebied van met name de onderzoeksinfrastructuur, de wisselwerking onderwijs en arbeidsmarkt, Technologie & Samenleving en kennisover- dracht. Versterken van en voorlichting geven over het algemeen technologiebeleid. Het verstreken van bijdragen aan diverse (kennis-)instituten die van belang zijn voor de industriële ontwikkeling in Nederland.	Kennisinfrastructuur en bedrijven.	nee	Gerapporteerd in ontwerp- begroting 1999; onderzoek & voorlichting; Plan 1999-6, 7, 10 merendeel extern	EZ	nee	ja
Technologische Topinstituten	02.12	42 500 42 610	42 500 32 830	Versterking van het innovatie- vermogen en de concurrentie- kracht van het Nederlandse bedrijfsleven.	TTI's	nee	-	-	ja, 2001	ja
Regionale ontwikkelings- maatschappijen ROM's en overige	04.01	12 724 11 247	11 128 11 147	Versterken van de regionale economische structuur door het tot stand brengen van nieuwe en vernieuwde economische activiteiten.	De ROM's; NOM, LIOF, BOM, GOM en OOM.	nee	Gerapporteerd in ontwerp- begroting 1995 Plan 1998-13	geen kamer- stuk- nummer beschik- baar	ja, t/m 1999	ja
Toeristisch beleid	04.11	55 474 49 825	49 358 50 118	Het bevorderen van het toerisme in en naar Nederland d.m.v. het helpen creëren van zo gunstig mogelijke voorwaarden voor de betreffende sector	Toeristische organisaties.	nee	Gerapporteerd in ontwerp- begroting 1999; toeristisch onderzoek. Plan 1999-4, extern	EZ	ja, t/m 1999	ja

Naam	Art.nr.	Begr. bedrag NLG1000		Doelstelling	Ontvanger	Ex-ante geëvalueerd (j/n)	Datum en aard laatste ex-post evaluatie	Vindplaats laatste ex-post evaluatie	meerja- rig? (j/n; indien ja, laatste jaar)	Valt naleving subs.- voorw. onder reikw. acc.verkl. ontvanger (j/n)
		1999	2000							
		v	v							
		k	k							
Beurzen- programma Indonesië	07.02	2 500 2 900	800 800	Uit hoofde van het financiële pakket dat aan Indonesië is aangeboden is een bedrag beschikbaar voor beurzen die in het kader van export-transacties worden verstrekt. Het gaat om Indonesische studenten die hun bedrijfsrelevante (HBO, universitaire of post-doctorale) opleiding willen afronden in Ned., gekoppeld aan stages in het Ned. bedrijfsleven, alsmede om Nederlandse studenten die in Indonesië hun postdoctorale, HBO of universitaire bedrijfsrelevante opleiding willen afronden, gekoppeld aan stage in het Indonesische bedrijfsleven.	VNO/NCW	nee	n.v.t., programma bestaat pas kort	-	nee	ja
Programma uitzending managers Oost-Europa/ Management Centrum	07.05 07.07	7 500 5 908	7 500 7 173	Assistentie verlenen bij het tot stand komen en het ontwikkelen van het MKB in de marktsector, met name op het gebied van management, productie, technologie, verkoop, distributie en marketing, financiële vraagstukken en administratie bij industriële ondernemingen, handel en diensten. Verzorgen van trainingen.	VNO/NCW	nee	Plan 1994 nr. 22; gerappor- teerd in ontwerp- begroting 1996		nee	ja
Energievoorzie- ningsonderzoek	09.03	13 296 2 225	1 400 3 623	Onderzoek op het gebied van energie-voorziening.	onderzoeks(-instel- lingen)	nee	diverse rapportages in ontwerp- begroting 1995 t/m 1999	divers	nee	ja

Naam	Art.nr.	Begr. bedrag NLG1000		Doelstelling	Ontvanger	Ex-ante geëvalueerd (j/n)	Datum en aard laatste ex-post evaluatie	Vindplaats laatste ex-post evaluatie	meerja- rig? (j/n); indien ja, laatste jaar)	Valt naleving subs.- voorw. onder reikw. acc.verkl. ontvanger (j/n)
		1999	2000							
		v	v							
		k	k							
Energie- onderzoek door Energie Centrum Nederland (=ECN)	09.05	63 103 62 997	62 906 62 912	Het ontwikkelen van fundamentele kennis en ervaring op diverse gebieden van de energievoorziening. Het onderzoek richt zich zowel op deelgebieden van energievoorziening, vooral kernenergie, windenergie, kolen en brandstofcellen als op systeembenaderingen.	ECN	nee	Plan 1999-19, intern	-	nee	ja
Doelfinanciering NITG	09.06	29 843 29 843	29 505 29 505	Het instandhouden en verder ontwikkelen van geoweten- schappelijke en daarmee verband houdende technolo- gische kennis	TNO	nee	n.v.t. -	ja, 2000	nee	ja

Naam	Art.nr.	Begr. bedrag NLG1000		Doelstelling	Ontvanger	Ex-ante geëvalueerd (j/n)	Datum en aard laatste ex-post evaluatie	Vindplaats laatste ex-post evaluatie	Horizon- bepaling aanwezig (j/n; indien ja, jaar)	Valt naleving subs.- voorw. onder reikw. acc.verkl. ontvanger (j/n)
		1999	2000							
		v	v							
		k	k							
IIb) Overig financieel instrumentarium: andere instrumenten										
Innovatieve overheids- aanbesteding	02.02	1 000 3 000	1 500 3 000	Het bevorderen van innovatieve clustervorming d.m.v. innovatieve aanbesteding van projecten met een publiek karakter die per saldo in een betere prijs/prestatieverhouding resulteert voor de aanbesteder.	Grote aanbesteders binnen de overheid en daaraan gelieerde aanbesteders met een publieke taak	Kamerstukken II 25 518, nr.1	Plan 1999-14, extern	-	nee	ja
Aktieplan Elektronische snelweg (excl. Kredto)	02.02	82 426 49 858	49 865 59 346	Dit instrument beoogt met name de ontwikkeling en toepassing van nieuwe overheidsdiensten via de elektronische snelweg te stimuleren. Tevens worden in dit kader activiteiten ontplooid die gericht zijn op het oplossen van het millenniumprobleem.	De verschillende overheden en het millenniumplatform	nee	Evaluatie van het actieplan is in 1998 aan de Kamer gezonden	Kamerstukken II 1997/98, 24 565, nr. 7	nee	ja
Overheidsaanschaffingen	02.04	17 600 17 260	15 600 15 308	Stimulering technische vernieuwing in bedrijfsleven door gerichte overheidsvraag naar innovatieve producten/diensten. Meer betrekken van het Nederlandse bedrijfsleven bij R&D op defensiegebied.	Technologiegedreven ondernemingen.	nee	In 1993 geëvalueerd onder primaire verantwoordelijkheid van Defensie	-	nee	ja
Internationale ruimtevaartprogramma's	02.07	171 483 135 667	66 037 125 615	Deelname aan internationale ruimtevaartprogramma's van belang voor de Nederlandse industrie en kennisverwerving.	ESA + NIVR	nee	Gerapporteerd in ontwerp-begroting 1996, extern	EZ	nee	ja
Versterking economische structuur	03.03	4 608 10 476	7 494 11 258	Studies, voorbereiding, voorlichting en uitvoering van het industriebeleid (niet programmatisch deel).	Diverse opdrachtnemers	n.v.t.	n.v.t.	-	nee	veelal niet

Naam	Art.nr.	Begr. bedrag NLG1000		Doelstelling	Ontvanger	Ex-ante geëvalueerd (j/n)	Datum en aard laatste ex-post evaluatie	Vindplaats laatste ex-post evaluatie	Horizon- bepaling aanwezig (j/n; indien ja, jaar)	Valt naleving subs.- voorw. onder reikw. acc.verkl. ontvanger (j/n)
		1999	2000							
		v	k							
Onderzoek Ruimtelijk- Economisch Beleid (REB)	04.10	16 750 8 766	10 782 10 057	Ontwikkeling en verspreiding van kennis ten aanzien van onder meer regionaal en ruimtelijk economisch beleid.	Onderzoeksinstel- lingen voorlichting/- advies-bureaus.	nee	Gerapporteerd in ontwerp- begroting 1999	EZ	nee	ja, indien omvang > f 50 000
Onderzoek en onderwijs MKB	05.02	13 087 14 517	14 861 13 281	- Toepasbare kennis- vermeerdering voor het MKB-beleid (onderzoek). - Waarborgen en instandhou- den ondernemerschap (onderwijs)	onderzoeks- instituten alsmede cursusgevende instanties	nee	Jaarplan 1998-3	EZ	nee	ja
Marktwerking	05.21	5 380 4 463	5 301 4 936	In samenwerking met consumentinstellingen slechten van marktini- perfecties d.m.v. ondersteu- ning van projecten en onderzoeken.	Consumenten- organisaties en onderzoeks- bureaus.	nee	-	-	nee	ja
Bijdrage Nederlands Meetinstituut	05.22	29 642 30 344	29 146 29 947	Het toezicht op meet- middelen, het beheer en de verwezenlijking van de nationale standaarden, het toezicht op de speelautoma- ten en assistentie bij wetgeving en vertegenwoor- diging in internationale gremia.	NMI	nee	Gerapporteerd in ontwerp- begroting 1996	Kamer- stukken II 1995/96, 24 284	nee	ja
Programma Economische Samenwerkingspro- jecten (PESP 1995) (Stort. 1995,71)	07.02	16 000 12 440	16 000 14 360	Het bevorderen van de export door het Nederlandse bedrijfsleven naar andere dan hoog-geïndustrialiseerde landen met activiteiten die gericht zijn op bilaterale economische samenwerking met deze landen. Het PESP richt zich uitsluitend op activiteiten in de voorfase van een project waarbij opdrachten aan Nederlandse bedrijven wordt verleend.	Nederlandse ondernemingen en deskundigen.	nee	Plan 1994, nr. 34; gerappor- teerd in ontwerp- begroting 1996 Plan 1998-11		nee	ja

Naam	Art.nr.	Begr. bedrag NLG1000		Doelstelling	Ontvanger	Ex-ante geëvalueerd (j/n)	Datum en aard laatste ex-post evaluatie	Vindplaats laatste ex-post evaluatie	Horizon- bepaling aanwezig (j/n; indien ja, jaar)	Valt naleving subs.- voorw. onder reikw. acc.verkl. ontvanger (j/n)
		1999	2000							
Investeringsfaciliteit opkomende markten	07.02	20 000	10 000	Bevorderen van investeringen door het Nederlandse bedrijfsleven, Midden en-Oost-Europa en andere opkomende markten door middel van het verminderen van de commerciële risico's voor de investeerders via borgstelling. Ingesteld naar aanleiding van de aanbevelin- gen van de TaskForce Exportinstrumentarium.	NIB	nee	Gerapporteerd in ontwerp- begroting 1999 Faciliteit m.i.v. 1999 uitgebreid naar opko- mende markten	-	nee	ja
	07.05	20 029	10 000							
Programma Samenwerking Indonesië	07.02	7 500	7 500	Overeenkomstig de doelstel- lingen van het Programma Samenwerking Oost-Europa ten behoeve van een programma voor economi- sche samenwerking en technische assistentie in Indonesië naar aanleiding van de aanbevelingen van de TaskForce Export- instrumentarium.	Nederlandse ondernemingen en overheden instellingen en ondernemingen in Indonesië	nee	n.v.t., faciliteit bestaat pas kort	-	nee	ja
		3 337	5 362							
Garantiefaciliteit Opkomende Markten	07.03	145 000	25 000	Beoogt de aansluiting tussen exportkredietverzekering en de ORET/MILIEVprogramma's te verbeteren op landen waar de economische ontwikkeling in potentie veelbelovend is.	SENO	nee	n.v.t., regeling bestaat pas kort	-	nee	ja
		85 000	25 000							

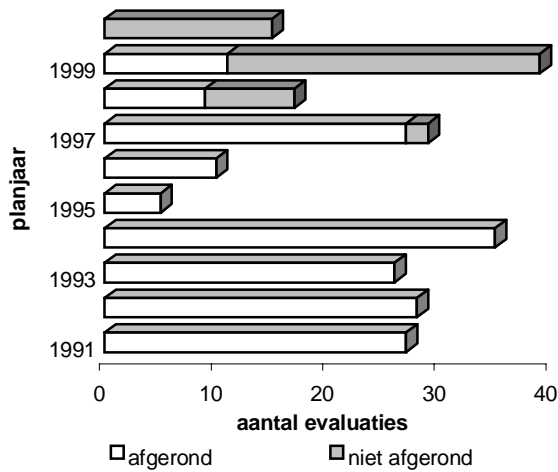
Naam	Art.nr.	Begr. bedrag NLG1000		Doelstelling	Ontvanger	Ex-ante geëvalueerd (j/n)	Datum en aard laatste ex-post evaluatie	Vindplaats laatste ex-post evaluatie	Horizon- bepaling (j/n; indien ja, jaar)	Valt naleving subs.- voorw. onder reikw. acc.verkl. ontvanger (j/n)
		1999	2000							
		v	v							
		k	k							
Economische voorlichting en exportpromotie	07.04	26 041 26 041	27 881 27 881	Stimulering van de internationalisering van het Nederlandse bedrijfsleven door het geven van informatie en voorlichting over buitenlandse markten aan internatonaal opererende bedrijven of aan bedrijven die zich daarop voorbereiden, met name het MKB, en het bevorderen van de aanwezigheid van deze doelgroep op buitenlandse markten.	Nederlands bedrijfsleven	nee	n.v.t.	-	n.v.t.	nee
SENO-faciliteit	07.05	980 000 335 000	20 000 10 000	Het leveren van een bijdrage aan het proces van economische hervorming in de landen in Oost-Europa met inschakeling van het Nederlandse bedrijfsleven, via herverbezoeken door SENO.	SENO	nee	Plan 1992 nr. 17; gerapporteerd in aparte brief aan parlement Plan 1998-6		nee	ja
Programma Samenwerking Oost-Europa	07.05 07.07	132 667 77 490	140 000 116 655	Via gerichte opdrachten verlenen Oost-Europese landen steun bieden bij het omschakelingsproces naar een marktgericht bestel.	Nederlandse ondernemingen en overheden, ondernemingen en instellingen in Oost-Europa	nee	Plan 1993 nr. 23; gerapporteerd met brief aan TK d.d. 19-10-1993 Plan 1998-10		nee	ja
Multilaterale projecten	07.05	0 6 000	0 11 000	Het leveren van een bijdrage aan het omschakelingsproces naar een marktgericht economisch bestel in Oost-Europa.	Midden- en Oost-Europese overheden, en instellingen, en ondernemingen	nee	Plan 1999-11, extern		nee	ja

Naam	Art.nr.	Begr. bedrag NLG1000		Doelstelling	Ontvanger	Ex-ante geëvalueerd (j/n)	Datum en aard laatste ex-post evaluatie	Vindplaats laatste ex-post evaluatie	Horizon- bepaling aanwezig (j/n; indien ja, jaar)	Valt naleving subs.- voorw. onder reikw. acc.verkl. ontvanger (j/n)
		1999	2000							
Trustfonds (Europese Bank voor Weder-opbouw en Ontwikkeling (EBRD); wereldbank (WB) en de International Finance Corporation (IFC)	07.05	10 000	10 000	Het leveren van een bijdrage aan het proces van economi- sche hervorming in de landen in Oost-Europa met inschake- ling van het Nederlandse bedrijfsleven.	Midden- en Oost-Europese ondernemingen, overheden en instellingen.	nee	Gerapporteerd in ontwerp- begroting 1997 Plan 1999-11, extern	divers	nee	ja
	07.07	11 226	10 000							
Energiebesparings- technologie	09.01	187 082	59 917	Ontwikkeling en toepassing van energiebesparings- technologie en ondersteuning van meerjarenafspraken.	NOVEM	nee	Diverse rapportages in ontwerp- begroting 1995 t/m 1998	divers	nee	ja
		69 404	91 102							
Duurzame energie	09.02	96 520	11 885	Onderzoek en bevordering implementatie van duurzame energie.	NOVEM en projectbureau duurzame energie	nee	Diverse rapportages in ontwerp- begroting 1995 t/m 1998	divers	nee	ja
		29 276	42 742							
Beleids- ondersteuning en overige uitgaven	09.04	8 913	8 913	Opdrachten in het kader van beleidsontwikkeling en beleidsvoorbereiding en aanverwante gebieden.	bedrijven en onderzoeks (-instellingen)	nee	n.v.t.	-	nee	ja, indien omvang > f 50 000
		8 292	9 409							

1. Inleiding

Sinds 1991 rapporteert EZ jaarlijks over de programmering en uitvoering van de evaluatiecyclus. Deze rapportage omvat het programma voor het begrotingsjaar 2000 en de resultaten van afgeronde evaluaties. Uitgangspunt is dat elk beleidsinstrument tenminste eenmaal per vijf jaar wordt geëvalueerd.

Voor de jaren 1991–2000 is het volgende overzicht te geven van de evaluatie-inspanningen en de stand van de uitvoering van geprogrammeerde evaluaties:

status van geplande evaluaties 1991-1998		geplande evaluaties in aantal en in %	
totaal gepland t/m 1998		177	100%
- waarvan afgerond		167	94%
- waarvan niet afgerond		10	6%

n.b.: geabstraheerd is van 3 geplande evaluaties die definitief zijn komen te vervallen; voorts zijn uitgestelde evaluaties niet opgenomen onder het oorspronkelijke, maar onder het nieuwe planjaar

Leeswijzer

De rest van deze evaluatiebijlage heeft de volgende indeling:

1. Inleiding
2. Overzicht geplande evaluaties 2000
3. Rapportage recentelijk afgeronde evaluaties
4. Stand van zaken vorige evaluatieplannen

2. Overzicht geplande evaluaties 2000

Het evaluatieplan 2000 omvat 15 evaluaties. Per voorgenomen evaluatie zijn, indien van toepassing, de volgende gegevens vermeld:

- de officiële naam van het instrument;
- het (onderdeel van het) begrotingsartikel waarop het instrument wordt geraamd;
- een indicatie van het financiële belang van het instrument;
- het karakter van de evaluatie; het betreft hier onder meer het onderscheid tussen een intern (EZ) of extern (onderzoeksbureau) uit te voeren evaluatie en een typering naar «ex ante/ex post», en «tussentijdse/eindevaluatie»;
- M&O-aspecten worden in zijn algemeenheid meegenomen bij de

beoordeling van de doelmatigheidsaspecten in het evaluatieonderzoek. Daar waar het onderzoek zich expliciet richt op M&O-aspecten wordt dit aangegeven;

- eventuele bijzonderheden.

In de presentatie is onderscheid gemaakt tussen:

- A1. Financiële instrumenten (subsidies, kredieten, garanties, e.d.);
- A2. Niet-financiële instrumenten (wet- en regelgeving)
- B. Vergunning stelsels.

A. Financiële instrumenten:

1. Instrument: WBSO (Wet bevordering speur- en ontwikkelingswerk)
(artikel: geen (fiscaal), budget 1999: f 645 mln.)
Karakter: ex post, extern
Bijzonderheid: deze regeling wordt om de twee jaar geëvalueerd.
2. Instrument: Codema
(artikel: 02.04 020, budget 1999: f 13,5 mln.)
Karakter: ex post, extern
3. Instrument: TOK (Technisch Ontwikkelings Krediet)
(artikel: 02.09–110, budget 1999: f 80 mln.)
Karakter: externe ex post evaluatie
4. Instrument: Evaluatie technologie en samenleving:
(artikel 02.12–020, budget 1999 f 6,5 mln.)
Karakter: externe ex ante evaluatie
5. Instrument: Innovatiegerichte
Onderzoeksprogramma's: IOP-milieutechnologie
(artikel 02.12–020, budget 1999 f 4,9 mln.)
Karakter: externe eindevaluatie
6. Instrument: Innovatiegerichte
Onderzoeksprogramma's: IOP-Industriële eiwitten
(artikel 02.12–020, budget 1999 f 0,3 mln.)
Karakter: externe eindevaluatie
7. Instrument: Innovatiegerichte
Onderzoeksprogramma's: IOP Opto-Electronica (1989)
(artikel 02.12–040, budget 1999: f 0,2 mln.)
Karakter: externe eindevaluatie
8. Instrument: Garantiefaciliteit opkomende markten (GOM)
(artikel 07.03–060, budget 1999 f 25 mln.)
Karakter: tussentijdse externe evaluatie naar doeltreffendheid en doelmatigheid van de regeling.
9. Instrument: Programma uitzending managers (PUM)
(artikel 07.05–140/07.07–020, budget 1999 f 5,5 mln.)
Karakter: externe ex post evaluatie.
10. Instrument: Novemprogramma Lange termijn onderzoek gebouwde omgeving (LTGO)
(artikel: 09.01–030, budget 1999: f 17,8 miljoen)
Karakter: externe ex post evaluatie

11. Instrument: Europese programma's
(artikel: 04.08–070/04.09–610, budget 1999: f 18,1 mln.)
Karakter: ex ante evaluatie
12. Instrument: Nederlands Meetinstituut
(artikel: 05.22, budget 1999: f 27,8 mln.)
Karakter: gecombineerde ex post/ex ante evaluatie (nulmeting)
13. Instrument: Stichting AXIS
(artikel 02.12–010, budget 1999: f 6,5 mln.)
Karakter: tussentijdse evaluatie

A2: Niet-financiële instrumenten

14. Instrument: Accountantswetgeving (2 wetten)
Karakter: externe ex post evaluatie.
15. Instrument: Notariswet
Externe tussentijdse monitoring van de effecten die zijn opgetreden gedurende de drie jaren van het vrijlaten van de vaste tarieven. Justitie is penvoerder van deze evaluatie.

B. Vergunningenstelsels:

Ten behoeve van de eindrapportage inzake «Vergunningen» (Kamerstukken II 1997/98, 24 656, nr. 7) heeft EZ recent alle vergunningenstelsels op haar beleidsterrein bezien. Per 1 januari 1999 waren op EZ-terrein 56 stelsels in werking, verdeeld over de volgende groepen:

Groep	In werking op 1/1/1999
Europese verordeningen	10
Mijnwetgeving	34
Elektriciteitswetgeving	4
Individuele stelsels	8
Totaal	56

- 10 Stelsels komen niet voor heroverweging in aanmerking omdat zij verplicht zijn op grond van Europese verordeningen.
- In het kader van de herziening van de Mijn- en Elektriciteitswetgeving worden de betreffende (38) stelsels geëvalueerd.
- De individuele stelsels (8) zijn nader bezien.
 - * vier stelsels maken het mogelijk om nadere regels te kunnen stellen, mocht dit in bijzondere situaties gewenst zijn; deze stelsels blijven gehandhaafd;
 - * één stelsel trad per 1 januari 1998 in werking;
 - * één stelsel is indirect gekoppeld aan dwingende Europese regelgeving en blijft gehandhaafd.
 - * één stelsel wordt op korte termijn heroverwogen (Wet op het consumentenkrediet)
 - * de Vestigingswet Bedrijven is in 1999 geëvalueerd; de resultaten staan onder paragraaf 3 bij de niet-financiële instrumenten toegelicht.

3. Rapportage over recentelijk afgeronde evaluaties

In deze paragraaf wordt op beknopte wijze verslag gedaan van de uitkomsten van uitgevoerde evaluaties. De volgende elementen worden genoemd:

- de verzending van een evaluatierapport naar de Tweede Kamer; indien dit het geval is, is het betreffende Kamerstuknummer vermeld.
- de resultaten van het evaluatieonderzoek.
- de aanbevelingen die uit de resultaten voortvloeien.
- het gebruik van de aanbevelingen; het kan voorkomen dat de interne besluitvorming over de wijze waarop gebruik van de resultaten kan worden gemaakt, nog niet is afgerond.

Overigens wordt ook in de artikelsgewijze toelichting bij de begroting ingegaan op de uitkomsten en consequenties van recent uitgevoerde evaluaties, waardoor een zekere informatieoverlap ontstaat. Gemeend is echter dat de toegevoegde waarde van zowel de integratie van de evaluatieresultaten in de artikelsgewijze toelichting, als de afzonderlijke, centrale, weergave van evaluatieresultaten in de evaluatiebijlage zwaarder weegt dan het nadeel van deze overlap.

De uitkomsten per evaluatie staan hieronder weergegeven. Daar waar over kosten wordt gesproken worden de externe onderzoekskosten bedoeld.

94–12 Instrument: ES-onderzoeksbudgetten

Rapport aan de Tweede Kamer gezonden: Neen

Resultaat: Bij ES wordt relevant en hoogwaardig onderzoek uitgevoerd. Het gebruik van onderzoeksresultaten in het beleid is over het algemeen goed. In een kennisorganisatie als ES moeten hoge eisen worden gesteld aan het management van onderzoek. Hier zijn verbeteringen mogelijk:

- Het (her)gebruik van onderzoek kan en moet meer plaatsvinden;
- Het institutioneel leervermogen ten aanzien van onderzoeksresultaten kan verbeterd worden.

Aanbevelingen:

- Versterking van de positie van onderzoekskoördinatoren;
- Verbetering van de onderzoeksprogrammering en -afstemming binnen ES;
- Vergroting van de kennis over onderzoeksbureaus;
- Verbetering van het deskundig opdrachtgeverschap, bijvoorbeeld via een versterking van de begeleidingscommissies;
- Betere verspreiding van de onderzoeksresultaten binnen en buiten ES.

Gebruik: De genoemde aanbevelingen zullen worden gebruikt om het proces rond het uitbesteden van onderzoek bij ES te verbeteren.

Kosten: f 93 000

96–04 Instrument: Transmit bedrijfstakverkenningen

Rapport aan de Tweede Kamer gezonden: Neen.

Resultaat: In het algemeen kan geconstateerd worden dat de regeling een positieve bijdrage heeft geleverd aan het onderkennen van scholingsbehoeften in branches en aan de communicatie tussen het bedrijfsleven en opleidingsinstellingen. Ook heeft toepassing van de methodiek aangezet tot verruiming van het blikveld van het bedrijfsleven en onderwijsinstellingen ten aanzien van de scholingsbehoeften (niet alleen vaktechnische maar ook gericht op sociale vaardigheden). Transmit als analyse-instrument voor een meer permanente afstemming van door

bedrijven in de toekomst verwachte ontwikkelingen in kennis en vaardigheden van categorieën werknemers met onderwijsinhoud is minder sterk uit de verf gekomen.

Aanbevelingen: Bij regelingen die zich richten op branches moet voldoende aandacht worden besteed aan het bereiken van de gehele doelgroep. Ook moet meer nadrukkelijk aandacht zijn voor de implementatie van de vervolgactiviteiten die dergelijke regelingen op gang brengen.
Gebruik: De regeling zelf is in 1994 afgelopen. Voor zover van toepassing zullen de ervaringen worden toegepast bij nieuw te ontwikkelen beleid i.c. nieuwe regelingen.

Kosten: f 117 500

97-12 Instrument: Subsidieregeling Actieve zon-thermische systemen (1998) (SAZS (1998); «zonneboilerregeling»)

Rapport aan de Tweede Kamer gezonden: Neen.

Resultaat: Volgens de evaluatie is door de zonneboilerregeling de afzet van zon-thermische systemen sterk toegenomen. De regeling heeft positieve effecten gehad op de Nederlandse industrie. De opbrengstmethode in de regeling heeft geleid tot meer efficiënte zonneboilersystemen en inzicht bij de consument omtrent de prijs-prestatieverhouding van zonneboilers.

De hoogte van de subsidie is correct. De afbouw van het subsidiebedrag in de afgelopen jaren ging harder dan de prijsdaling van de zonneboiler. Daarom zou de komende jaren het subsidiebedrag per zonneboiler niet verder moeten dalen. Van de geënquêteerde particulieren die een boiler kochten zou 44% de zonneboiler ook zonder subsidie aanschaffen hebben. Van de subsidieaanvragers die toch geen zonneboiler aanschafte, blijkt 70% de kosten te hoog gevonden te hebben. Professionele marktpartijen vinden de subsidie voor zonneboilers op nieuwbouwlocaties van groot belang.

Aanbevelingen:

- De regeling verlengen, onder meer omdat in de nieuwbouw de huidige EPN nog niet voldoende stimulerend werkt.
- De verlenging effectueren voor meerdere jaren om met name de grootschalige nieuwbouw zekerheid vooraf te bieden.
- De mogelijkheid handhaven van subsidieaanvraag ná aanschaf en het gebruik daarvan bevorderen vanwege de lagere uitvoeringskosten.

Gebruik: De regeling is op grond van de evaluatie verlengd: zon-thermische systemen die geplaatst worden in 1999 en 2000 komen voor subsidie in aanmerking. De subsidiebedragen zijn niet verder verlaagd.

Kosten: f 94 150

97-16 Instrument: Kredieten elektronische dienstenontwikkeling (KREDO)

Rapport aan de Tweede Kamer gezonden: Neen.

Resultaat: KREDO is eind 1998 tussentijds geëvalueerd. Het doel daarvan was tweeledig. Op de eerste plaats is een nulmeting gedaan. Daardoor kan de bijdrage van KREDO aan de (verdere) ontwikkeling van elektronische diensten in het vervolg beter gemeten worden. Verder is de wijze van uitvoering van KREDO tegen het licht gehouden. Uit de evaluatie kwam naar voren dat voor de meeste bedrijven de KREDO geen aanleiding, maar een stimulans is om een nieuwe elektronische diensten te ontwikkelen vanwege het afdekken van het financiële risico. Dit houdt tevens in dat een groot deel van de projecten ook zonder KREDO-regeling doorgang zou hebben gevonden, zij het in een aangepaste vorm. De bekendheid en de toegankelijkheid van de regeling kunnen beter. Vooral startende en kleinere bedrijven bleken vaak moeilijk de aanvullende financiering rond te krijgen. Over de directe effecten van de regeling is nog weinig te

zeggen, omdat de eerste KREDO-projecten pas nu naar de markt gaan. Indirecte effecten zijn: verbetering van het innovatieve imago, betere uitstraling naar andere bedrijven, het aanspreken van nieuwe markten en de start van nieuwe ontwikkelingsprojecten.

Aanbeveling: Uit de evaluatie komt de aanbeveling de voorlichting te verbeteren. Dit kan door gebruik te maken van concrete voorbeelden. Verlagen van de ondergrens, onderzoeken van de mogelijkheid van gefaseerde indiening en meer aandacht besteden aan nazorg, zijn drie overige aanbevelingen. Ook raadt de evaluatie aan om commerciële Internetexperts in de Adviescommissie op te nemen.

Gebruik: De voorlichting wordt verbeterd en de ondergrens is inmiddels verlaagd van f 500 000 naar f 200 000. De overige aanbevelingen worden nog op hun merites beoordeeld. Daarbij wordt onder meer gelet op de verhouding tussen de uitvoeringskosten en de omvang van de regeling.

Kosten: f 141 235

98-01 Instrument: Innovatiegerichte Onderzoek Programma's: IOP-metalen (1 988)

Rapport aan de Tweede Kamer gezonden: Neen.

Resultaat: Het IOP Metalen heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan versterking van onderzoekskernen, van belang voor het bedrijfsleven en heeft meer lijn gebracht in het versnipperde metalenveld. De kennisinstellingen hebben het kennisniveau kunnen verhogen. Mede vanwege de structuur van de Nederlandse metaalsector zijn maar weinig bedrijven betrokken. Desalniettemin heeft het IOP bijgedragen aan de netwerkvorming. Verankering van kennisontwikkeling en netwerken heeft o.m. plaatsgehad in de vorming van het TTI Netherlands Institute for Metals Research. Kennistransfer is intensief en innovatief geweest.

Aanbevelingen: Concentreer IOP's op technologiedragende bedrijven en op overzichtelijke, goed af te bakenen gebieden.

Gebruik: De eindevaluatie is door de Stuurgroep IOP en de Programma-commissie gebruikt voor de aansturing van kennisoverdracht in de afrondende fase. Tevens levert het leerpunten op voor andere IOP's.

Kosten: f 93 000

98-03 Instrument: Economische Instituut voor het MKB (EIM)

Rapport aan de Tweede Kamer gezonden: Neen.

Resultaat: De evaluatiecommissie concludeert dat het EIM in de programmaperiode 1995-1998 op een kwalitatief goede wijze systematisch en wetenschappelijk verantwoord onderzoek heeft uitgevoerd.

Aanbevelingen: De evaluatiecommissie stelt voor om op drie hoofdpunten de aansturing van het programma-onderzoek te verbeteren:

- inhoud: betere afbakening van het programma-onderzoek tot onderzoek met een publiek karakter;
- aansturing: de aansturing van het basisprogramma kan beter door instelling van een programmaraad;
- concurrentievervalsing: een betere toegankelijkheid van de resultaten van het programma-onderzoek zal de huidige concurrentievervalsing tot aanvaardbare proporties terugbrengen en de maatschappelijke reikwijdte van het programma-onderzoek verbeteren.

Gebruik: De aanbevelingen van de evaluatiecommissie zullen worden uitgewerkt in een nieuwe sturingsrelatie tussen EZ en het EIM.

Kosten: f 227 000

98-04 Instrument: IBTA Oost Europa

Rapport aan de Tweede Kamer gezonden: De Tweede Kamer wordt via de voortgangsrapportage Midden en Oost Europa geïnformeerd over de uitkomsten van de evaluatie.

Resultaat:

- facilititeit draagt bij aan duurzame en transitiebevorderende Nederlandse investeringen in Oost-Europa (OE);
- de multiplier is hoog: Voor iedere IBTA-OE gulden wordt voor 7,4 gulden geïnvesteerd in OE;
- facilititeit is doelmatig van opzet en neemt een duidelijke plaats in in het totale instrumentarium;
- een meer evenwichtige verdeling van MKB en grootbedrijf zou de additionaliteit van de regeling vergroten;
- doeltreffendheid uitvoering is niet optimaal, verbetering mogelijk op gebied van o.a. communicatie en informatiestromen.

Aanbevelingen:

- actieve promotie bij het MKB
- invoering van beperkte monitoring en evaluatie van projecten; dit verbetert inzicht in doelmatig en doeltreffendheid van facilititeit.

Gebruik: Beleidsconclusies en eventuele acties op basis van de evaluatie moeten nog definitief geformuleerd worden.

Kosten: f 198 079

98-09 Instrument: Programma Starters Buitenland (PSB)

Rapport aan de Tweede Kamer gezonden: Neen.

Resultaat:

- van deelnemers die niet eerder exporteerden doet ruim de helft dat na PSB wel;
- van deelnemers met geringe exportervaring neemt exportquote na PSB met 44% toe.

Aanbevelingen: Het bereik van doelgroep blijkt teleurstellend. Geadviseerd is om PSB alleen voort te zetten als er tenminste 400 subsidies per jaar worden verstrekt.

Gebruik: Gelet op de aanbevelingen zijn de volgende acties ondernomen:

- PSB verbreden en vereenvoudigen;
- bereik vergroten door actievere en gerichtere benadering doelgroep door EVD, exportconsulenten, KvK's en branches, AA consulenten, accountmanagers van banken, Syntens.
- targets vastleggen in contracten met de exportconsulenten

Kosten: f 138 772

98-13 Instrument: Regionale ontwikkelingsmaatschappijen (ROM's)

Rapport aan de Tweede Kamer gezonden: De Tweede Kamer is per brief van 21 januari 1999 over de uitkomsten van de evaluatie geïnformeerd.

Resultaat: Het onderzoek levert een benchmark op van Regionale ontwikkelingsmaatschappijen uit verschillende landen in Noord-West-Europa

Aanbevelingen:

- ROM's in breder perspectief plaatsen dan regionaal economisch beleid sec;
- Versterking van de ontwikkelingsfunctie;
- Bezien of ROM's bij uitvoering nationaal en regionaal industriebeleid kunnen worden ingeschakeld;
- Inspelen op clustervorming van bedrijven.

Gebruik: De uitkomsten worden gebruikt bij de bepaling van de nieuwe beleidslijn met betrekking tot ROM's.

Kosten: f 141 000

98–15 Instrument: Subsidieregeling Innovatiegerichte Onderzoek Programma's; algemeen.

Rapport aan de Tweede Kamer gezonden: Neen.

Resultaat: Met de in 20 jaar uitgevoerde 20 IOP's is de hoofddoelstelling, via een programmatische aanpak het strategische onderzoek aan de Nederlandse universiteiten en onderzoeksinstituten te versterken in de richting van de innovatiebehoefte van het Nederlandse bedrijfsleven, op de desbetreffende onderzoeksgebieden in ruime mate bereikt. Het IOP is een effectief en doelmatig functionerend instrument voor het leggen van de koppeling tussen strategische kennisvraag en het wetenschappelijke kennisaanbod. Het is een relatief klein, maar wel uniek instrument; het is complementair aan de andere instrumenten in de beleidsketen.

Aanbevelingen:

- Het IOP zou meer systematisch kunnen worden ingeschakeld in de beleidsketen (bijv. afstemming met NWO en STW, maar ook met BTS);
- Missend element in de uitvoering is het actief identificeren van commercieel kansrijke onderzoekresultaten (octrooien, spin off bedrijven);
- IOP-projecten en projectresultaten in brede zin zouden gedetailleerder en consequenter kunnen worden bijgehouden, t.b.v. beleidsontwikkeling en verantwoording.

Gebruik: Het onderzoek wordt gebruikt bij de analyse en beoordeling van het R&D-instrumentarium EZ ten behoeve van de «Industriebrief». Daarnaast zullen beleidsaanpassingen in IOP-instrumenten worden geïmplementeerd.

Kosten: f 176 000

98–16 Instrument: Tenderregeling Nieuwe Energie-efficiënte combinaties Warmte/kracht-Systemen (NEWS)

Rapport aan de Tweede Kamer gezonden: Neen.

Resultaat: In 1997 (97–11) is het eerste jaar van de regeling NEWS intern geëvalueerd. Hier is in de loop van 1998 een externe evaluatie op gevolgd. Deze evaluatie heeft de volgende uitkomsten opgeleverd:

- de regeling is redelijk effectief;
- de regeling richt zich te veel op de industrie. Omdat het effect van NEWS het sterkste bij niet-industriële bedrijven is, zou in de toekomst het accent meer op de gebouwde omgeving en landbouw moeten komen te liggen;
- de effectiviteit van de uitvoering is goed; de efficiency van de uitvoering is aanvaardbaar;
- de overdracht van kennis was bescheiden gezien het belang van kennisoverdracht voor het stimuleren van herhalingen.

De evaluator spreekt de verwachting uit dat er weinig (potentiële) vernieuwingen warmte/kracht te verwachten zijn. Slechts in één geval is een daadwerkelijke overlap gesignaleerd met een andere regeling (CO₂-reductieplan).

Aanbeveling: Over het algemeen is de evaluatie redelijk positief over de regeling en uitvoering door Senter. Het onderzoek levert wel een aantal verbeter- en aandachtspunten op. Uit de inventarisatie van (potentiële) vernieuwingen warmte/kracht blijkt echter dat de vijver in de afgelopen drie jaar is leeggevist. Het onderzoek stelt ook vast dat de aanleidingen voor NEWS gedeeltelijk nog actueel zijn. Met name voor het breed toepassen van nieuwe warmte/kracht-opties. Het onderzoek doet geen concrete uitspraak over het al dan niet doorgaan van NEWS.

Gebruik: Inmiddels is besloten om NEWS in de huidige opzet te beëindi-

gen en een gedeeltelijk vervangend instrument op te zetten. In de offerteaanvraag zijn de verbeter- en aandachtspunten van het onderzoek verwerkt.

Kosten: f 94 235

98-17 Instrument: Haalbaarheidsprojecten MKB

Rapport aan de Tweede Kamer gezonden: Neen.

Resultaat: Dankzij de regeling kennen veel MKB'ers de haalbaarheidsstudie als innovatie-instrument. Het instrument «dwingt» MKB'ers tot gestructureerd nadenken bij innovaties. Bijna 40% van de deelnemers behoort tot de directe doelgroep van «voorzichtige of twijfelende innovatoren». Deze MKB'ers zijn over het algemeen technologievolgend. Slechts 19% van de deelnemers is «free-rider».

Uit de evaluatie blijkt dat er maar weinig raakvlakken zijn met kennisoverdrachtregelingen als de TOK-voorstudie en het TNO-MKB initiatief. Verder komt naar voren dat de effectiviteit toeneemt als ondernemers uit de primaire landbouw en dochters van grote bedrijven worden uitgesloten. De effectiviteit kan verder worden vergroot door aanpassing van een aantal onderdelen van de regeling.

Ondernemers zijn zeer tevreden over de duidelijke en snelle aanvraagprocedure en de kwaliteit van de Sentermedewerkers.

Aanbevelingen: De regeling aanpassen door het uitsluiten van ondernemers uit de primaire landbouw en dochters van grote bedrijven (het pseudo-MKB).

Gebruik: Mede naar aanleiding van de evaluatie is de Subsidieregeling Haalbaarheidsprojecten MKB 1998 op 8 april 1999 gewijzigd. De wijziging moet onder meer het evenwicht tussen het aantal aanvragen en het beschikbare budget herstellen. Daartoe zijn ondernemers in de primaire landbouw en visserij uitgesloten. Verder krijgen alleen ondernemers met maximaal 250 werknemers nog subsidie. In het laatste geval tellen alle werknemers mee. Dus ook van de groep waartoe de onderneming eventueel behoort. Daarmee wordt tegemoet gekomen aan de aanbeveling om dochters van grote bedrijven uit te sluiten. Tenslotte is het subsidieplafond voor 1999 opgetrokken naar f 9 miljoen.

Kosten: f 175 809

99-01 Instrument: Besluit Subsidies Regionale Investeringsprojecten (IPR)

Rapport aan de Tweede Kamer gezonden: De Tweede Kamer is per brief van 21 januari 1999 over de uitkomsten van de evaluatie geïnformeerd.

Resultaat:

- de subsidie is van grote invloed op ondernemers bij de locatiekeuze van nieuwe vestigingen. Ongeveer 75% van de respondenten geeft aan dat de IPR doorslaggevend of in zeer belangrijke mate de vestiging naar het Noorden heeft gelokt. Bij uitbreidingsinvesteringen is de IPR veel minder van belang bij voor de investeringsbeslissing; voor deze categorie ligt het percentage op minder dan 50%;
- subsidie vergemakkelijkt de financiering van projecten en vergroot vaak de investeringsomvang;
- Ruim 60% van de IPR-projecten is betrokken bij de creatie van nieuwe werkgelegenheid in het Noorden. In de periode 1993-1997 betreft het ruim 6 400 nieuwe arbeidsplaatsen (van de in totaal ruim 10 000 verworven arbeidsplaatsen in het Noorden).

Aanbevelingen:

- de IPR alleen richten op vestigingsprojecten, die van buiten de IPR-regio komen en op investeringen die «nieuw» voor de regio zijn;
- uitbreidingsinvesteringen selectief stimuleren, bijvoorbeeld vanaf een bepaald (=groot) investeringsbedrag en/of bedrijven die de regio

dreigen te verlaten; voor kleinere uitbreidingsprojecten die de boot missen wordt een vangnetregeling aanbevolen;

- subsidieomvang moet voldoende hoog zijn om als lokmiddel te dienen (tenminste 18% bruto bij vestiging en 14% bij uitbreiding);
- indien vergelijking van internationale beleidsconcurrentie hogere steunpercentages indiceert, ligt een opwaartse bijstelling in de rede;
- concentreer de IPR op de economische kernzones van Langman, m.u.v. de toeristische sector, die plaatsgebonden is.

Gebruik: Inmiddels is besloten dat:

- IPR (centraal) zich richt op de 5 kernzones in Noord Nederland; IPR (centraal) wordt beperkt tot vestigingsprojecten;
- centrale IPR van toepassing is op omvangrijke vernieuwingsprojecten (> f 100 mln.) van bedrijven (> 400 werknemers) die een pijler zijn voor de regionale economie en met alternatieve vestigingslocatie(s);
- subsidiegrondslag wordt verbreed door aan te sluiten op de criteria van de Europese Commissie;

Kosten: f 255 000

99-02 Instrument: Bedrijfslocatiemonitor (BLM)

Rapport aan de Tweede Kamer gezonden: Neen.

Resultaat: De gestelde doelstelling (analyse en ramingen van vraag en aanbod van bedrijventerreinen en kantoorlocaties in verschillende segmenten op basis van lange termijn scenario's) is gehaald. De BLM is hiermee een uniek product: de markt wordt doorzichtig gemaakt. De monitorfunctie is nog kleiner dan de voorspellende functie maar dit is te wijten aan het nog in opbouw zijn van het instrument.

Aanbevelingen:

1. Verdere vervolmaking van BLM vergt derde fase voor opbouw;
2. Voorbereiden derde fase vraagt aanzienlijke inspanning op korte termijn;
3. In derde fase nadrukkelijker en constante aandacht voor functie BLM voor regionale/locale overheden;
4. Actieve en professionele procesbegeleiding is voor derde fase noodzakelijk.

Gebruik: Aanbevelingen zijn gedeeltelijk uitgevoerd (m.n. 2.) of overgenomen in beleidsnotitie voor 3e fase (1, 3 en 4)

Kosten: f 42 000

99-03a Instrument: Cofinanciering (Interreg) – tussentijdse evaluatie van de programma's '96-'99

Rapport aan de Tweede Kamer gezonden: Neen

Resultaat: De evaluatie van de Europese programma's is in feite een continu proces waar het ministerie door vertegenwoordiging in de stuurgroep betrokken is. Het programma loopt op schema, heeft een goede voortgang. Veel projecten zouden zonder Interreg II-subsidie niet of op een veel beperktere schaal van de grond zijn gekomen. Dankzij deze projecten is de grensoverschrijdende samenwerking (een van de belangrijkste doelstellingen) geïnitieerd of bevorderd. Alle betrokkenen zetten zich in voor een goede invulling van de programma's.

Aanbevelingen:

- Het is belangrijk dat voor enkele programmas de indicatoren (voor de monitoring en de effectmeting) aangescherpt worden.
- Er worden enkele kleinere aanpassingen voorgesteld in de gehanteerde procedures.

Gebruik: De evaluatie is aan de Europese Commissie aangeboden. De aanbevelingen zijn gebruikt om waar nog mogelijk verbeteringen in de programma-organisatie door te voeren.

Kosten: niet voor rekening EZ

99-3b Instrument: Cofinanciering (Konver) – tussentijdse evaluatie van het programma's '96-'99

Rapport aan de Tweede Kamer gezonden: Neen.

Resultaat: De evaluatie van de Europese programma's is in feite een continu proces waar het ministerie door vertegenwoordiging in de stuurgroep betrokken is. Het programma loopt op schema, heeft een goede voortgang en organisatiestructuur functioneert goed. Het tweede spoor van het programma (versterken andere regionale economische functies) verloopt succesvoller dan het eerste spoor (alternatieve economische functies geven voor militaire gebouwen en complexen). Oorzaak hiervan is de beperkte tijdsduur van het programma: herstructurering neemt meestal langere termijnen (RO-procedures etc) in beslag.

Aanbevelingen:

- Er zal meer aandacht aan ESF-gedeelte (her/bijbscholing van personeel van defensiebedrijven) besteed moeten worden.
- Er worden enkele kleinere aanpassingen voorgesteld in de gehanteerde procedures.

Gebruik: De evaluatie is aan de Europese Commissie aangeboden. De aanbevelingen zijn gebruikt om waar nog mogelijk verbeteringen in de programma-organisatie door te voeren.

Kosten: niet voor rekening EZ

99-05 Instrument: Stimuleringsregeling Ruimte voor Economische Activiteit (StiREA)

Rapport aan de Tweede Kamer gezonden: De Tweede Kamer is per brief van 21 januari 1999 over de uitkomsten van de evaluatie geïnformeerd.

Resultaat: Het instrument heeft aantoonbare bijdrage geleverd aan oplossen van problematiek van economische ruimtereservering. De regeling is adequaat uitgevoerd.

Aanbevelingen: Het instrument StiREA is in kader van problematiek rond ontwikkeling en revitalisering van bedrijventerreinen als effectief te beschouwen. Bijstelling van het instrument op aantal punten is gewenst. Positieve ervaringen van betrokkenen (gemeenten, provincies, bedrijfsleven) dienen daarbij als leidraad te gelden. Voorts wordt aanbevolen:

- ook in de toekomst de StiREA naadloos te laten aansluiten bij de hogere doelstellingen van het ruimtelijk economisch beleid;
- het werkingsgebied landelijk te houden;
- een diepere reflectie aangaande typen van regionale samenwerking;
- de mogelijkheid te scheppen dat StiREA-aanvragen ook ingediend kunnen worden door regionale samenwerkingsverbanden met een zelfstandige juridische status (BV's, NV's);
- actieve regiefunctie van de provincie;
- een betere terugkoppeling naar de indieners.

Gebruik: Evaluatie dient als uitgangspunt bij het opzetten van een nieuwe regeling.

Kosten: f 176 000

99-08 Instrument: Innovatiegerichte Onderzoeksprogramma's: IOP-katalyse (1 989)

Rapport aan de Tweede Kamer gezonden: Neen.

Resultaat: Het IOP Katalyse heeft een positieve bijdrage geleverd aan de specifieke kennis op het gebied van katalyse en aan de generieke kennis op het gebied van de procesindustrie. Een dertigtal bedrijven en vrijwel alle relevante kennisinstellingen zijn betrokken. Netwerkvorming, industrieel inzetbare onderzoekers en een verbeterde samenwerking

tussen de disciplines homogene en heterogene katalyse en biokatalyse zijn naast de goede kennisontwikkeling de belangrijkste resultaten.

Aanbevelingen: Verankering van kennisontwikkeling en gevormde netwerken zou moeten kunnen plaatsvinden in de structuur van de nieuwe Toponderzoekschool Katalyse.

Gebruik: IOP-eindevaluaties dienen voor bijsturing van kennisoverdracht en effectuering van verankering in de laatste fase van een IOP. Dit is ook op dit IOP van toepassing. Tevens levert het leerpunten op voor andere IOP's.

Kosten: f 141 000

99-09 Instrument: Innovatiegerichte Onderzoek Programma's: IOP beeldverwerking (1996)

Rapport aan de Tweede Kamer gezonden: Neen.

Resultaat: IOP is goed op weg naar versterking van het strategisch onderzoek in de Nederlandse kennisinfrastructuur op het terrein van beeldverwerking. Het betreft een onderzoeksgebied waarin de ontwikkelingen zeer snel gaan. Daarom is gekozen voor een verkort/versneld IOP. Het IOP is aan de toepassingsgerichte kant. Er wordt bewust gestuurd op zwaartepuntvorming bij drie erkend sterke onderzoeksgroepen.

Aanbevelingen: Een tweede fase van het IOP wordt aanbevolen en dient zonder tijdverlies op de eerste te volgen. Daarbij dient het in de eerste fase ingezette werk aan verankering krachtig te worden voortgezet.

Gebruik: Evaluatie en aanbevelingen zijn door de Stuurgroep IOP gebruikt bij positieve beslissing over voortzetting van dit IOP (juni 1998)

Kosten: f 119 000

99-14 Instrument: Innovatieve overheidsaanbesteding

Rapport aan de Tweede Kamer gezonden: Neen.

Resultaat: De rijksoverheid koopt jaarlijks voor circa f 18 miljard in. De overheid is dus een grote marktpartij, zeker als gecoördineerd wordt ingekocht. De beleidsmatige kant van deze coördinatie moet de komende jaren worden versterkt. Dit moet twee gevolgen hebben: een betere verhouding tussen prijs en kwaliteit van de ingekochte goederen en diensten, en een stimulans voor toeleverende bedrijven om dit via onderlinge samenwerking en innovaties te realiseren. Zowel de opdrachtgever (de rijksoverheid) als de opdrachtnemer hebben daar voordeel bij.

Aanbevelingen: De evaluatie komt tot de volgende aanbevelingen:

1. meer aandacht voor inkopen en aanbesteden dan tot nu toe bestaat;
2. meer aandacht voor de keuze tussen zelf doen of uitbesteden;
3. meer aandacht voor het innovatieve karakter van in te kopen producten en diensten;
4. meer aandacht voor de formulering van functionele eisen;
5. bedrijven moeten zelf verder werken aan innovatie en onderlinge samenwerking.

Gebruik: De regeling «Innovatieve overheidsaanbesteding» is onderdeel van het clusterbeleid dat bedrijven stimuleert gezamenlijk aan innovatie te werken. Met uitdagend inkopen kan de overheid daar een impuls aan geven.

Kosten: geen, interne evaluatie

99-16 Instrument: Nederland Distributieland

Rapport aan de Tweede Kamer gezonden: De Tweede Kamer is per brief van 1 april 1999 (DGG/AIZ/99 001 252) over de evaluatie geïnformeerd.

Resultaat: «Nederland Distributieland» is een samenwerkingsverband van aanbieders van logistieke diensten. De organisatie heeft een succesvolle bijdrage geleverd aan de werkgelegenheid, de verdiensten en het

aantrekken van ladingstromen. Mede door de inspanningen heeft Nederland een goede concurrentiepositie op logistiek gebied. Wel is er een achterstand op de Verenigde Staten als het gaat om innovaties en ontwikkeling van de bedrijfsstructuur. Verder kwam naar voren dat het milieu meer aandacht behoeft.

Aanbevelingen: In «Nederland Distributieland» moet meer aandacht zijn voor kennis en innovatie. Ook moet er rekening worden gehouden met de maatschappelijke acceptatie.

Gebruik: De betrokken departementen (EZ, V&W en LNV) praten over voortzetting van de subsidieverlening. Gezien de positieve evaluatie zijn de vooruitzichten positief.

Kosten: f 131 756 (50 % EZ en 50% V&W)

99–28 Instrument: Novem-programma Nieuwe Energie-conversie Technologieën (NECT)

Rapport aan Tweede Kamer gezonden: Neen.

Resultaat: De ondersteunde projecten van dit Novem-programma zijn nog niet veel in de praktijk toegepast. Wel is in enkele gevallen meer duidelijk geworden over de (on)haalbaarheid van de onderzochte technologie.

Hoge verwachtingen zijn voor de korte termijn niet rechtvaardig. Het naar de markt brengen van een technologie is een zaak van lange adem. Daarbij komt dat de industriële inbedding onzeker is. Al met al wordt de bijdrage van een technologie aan energiebesparing pas op de lange termijn zichtbaar.

De doelgroep waardeert met name de snelheid en slagvaardigheid van de uitvoering door Novem. Wel is een actievere benadering van de doelgroep gewenst, zowel bij acquisitie van projecten als bij disseminatie van resultaten. De besluitvorming over de keuze van projecten moet worden geformaliseerd. Verder kan de toegankelijkheid van jaarplannen en rapportages verbeteren.

Aanbevelingen: Door NECT te beperken tot de «kraamkamer» kan het rendement van de regeling groter worden. In deze «kraamkamer» worden de nieuwe ideeën uitgewerkt totdat de industrie ze oppakt. Het programma moet selectiecriteria krijgen die er voor zorgen dat de industrie succesvolle projecten overneemt.

Gebruik: NECT wordt in gewijzigde vorm voortgezet. De gesuggereerde kraamkamerfunctie staat daarin centraal. De gesignaleerde verbeterpunten in het programmamanagement zijn meegenomen.

Kosten: f 180 000 in combinatie met 99–29, opdrachtgever NOVEM

99–29 Instrument: Novemprogramma Brandstofcellen

Rapport aan Tweede Kamer gezonden: Neen.

Resultaat: Het meerjarenprogramma brandstofcellen is op de helft van de rit. Reeds nu wordt verwacht dat het programma binnen de resterende looptijd het doel (toepassing van brandstofcellen) niet bereikt. Dit staat los van het programma of de uitvoering. Het komt doordat de brandstoftechnologie (wereldwijd) nog niet aan toepassing toe is, omdat de onzekerheid over technologische en economische haalbaarheid bij alle typen brandstofcellen groot is. In Nederland zijn er thans geen partijen die willen investeren in concrete toepassingen.

Aanbevelingen: De evaluatie beveelt aan prioriteiten aan te geven in te ondersteunen brandstofceltechnologieën en te stoppen met de ondersteuning van de ontwikkeling van de gesmolten-carbonaat-brandstofcel (MCFC). In plaats van op kennisontwikkeling met het programma zich meer op de toepassing van brandstoftechnologie oriënteren, in het bijzonder op die van systemen.

Gebruik: Vooral vanwege de constatering dat in Nederland geen partijen in concrete toepassingen willen investeren, is besloten het programma af te bouwen.

Kosten: f 180 000 in combinatie met 99–28, opdrachtgever NOVEM

99–33 Instrument: Integraal Structuurplan Noorden des lands (ISP)

Rapport aan de Tweede Kamer gezonden: De Tweede Kamer is per brief van 21 januari 1999 over de uitkomsten van de evaluatie geïnformeerd.

Resultaat: Een groot aantal projecten is van start gegaan die in het algemeen goed aansluiten bij de doelstellingen.

Aanbevelingen:

- In het nieuwe beleid voor 2000–2006 drie subprogramma's uitwerken: economische kernzones, stedelijke ontwikkeling en plattelandsontwikkeling; mits deze elkaar inhoudelijk niet overlappen;
- Het beleid voor de marktsector, de publieke sector en de Europese programma's moet veel meer met elkaar in samenhang worden gebracht om de effectiviteit te vergroten;
- Bij de indiening en besluitvorming mogen de grenzen tussen de drie noordelijke provincies geen rol meer spelen;
- Het genereren en indienen van zowel marktsector als publieke projecten moet worden losgekoppeld van de besluitvorming;
- Bij de goedkeuringsprocedures moet de objectiviteit beter worden gewaarborgd;
- Voor het nieuwe programma 2000–2006 moeten tastbare doelstellingen worden geformuleerd en toetsbare criteria op projectniveau;
- Er moet een goede voortgangscontrole komen met heldere indicatoren en meetpunten zodat de resultaten van het beleid beter kunnen worden vastgelegd;
- Er moet een slagvaardige uitvoeringsorganisatie komen op noordelijke schaal onder de verantwoordelijkheid van het SNN, waarin de samenhang tussen de verschillende programma-onderdelen is gewaarborgd;
- Voor het beleid gericht op de marktsector moet er een grote betrokkenheid van deze sector blijven;

Gebruik: Het onderzoek zal worden gebruikt bij de nieuwe opzet van het REONN.

Kosten: f 158 000

Niet-financiële instrumenten (wetgeving)

Instrument: Vestigingswet Bedrijven 1954

Rapport aan de Tweede Kamer gezonden: Het evaluatierapport is op 10 september 1999 aan de Tweede Kamer gezonden.

Resultaat: Wijziging van de wet in 1996 heeft in sectoren met vereenvoudigde regelgeving geleid tot een aanzienlijke stijging van de startersquote en in sectoren met verzwaarde regelgeving tot een aanzienlijke daling. Startende ondernemers blijken zich in de praktijk ook al grondig voor te bereiden, ongeacht of er wettelijke (scholings)eisen gelden. Er is geen bewijs gevonden voor de stelling dat de Vestigingswet de kwaliteit van het ondernemerschap bevordert.

Aanbevelingen: Door het bureau zijn geen expliciete aanbevelingen gedaan.

Gebruik: Het rapport is aan de Tweede Kamer aangeboden tezamen met het beleidsvoornemen om de eisen op grond van de Vestigingswet per 1 januari 2001 in te trekken, met uitzondering van die eisen die beogen aspecten van gezondheid, veiligheid en milieu. Deze uitzondering geldt voor een periode van uiterlijk 5 jaar.

4. Stand van zaken vorige evaluatieplannen

Onderstaand is in tabelvorm een overzicht gegeven van instrumenten die in voorgaande evaluatieplannen zijn opgenomen. Omdat de planjaren 1991, 1992, 1993, 1994 en 1995 geheel zijn gerealiseerd, zijn deze niet meer in onderstaand overzicht opgenomen.

De tabel vermeldt de volgende gegevens.

- Eerste en tweede kolom: het planjaar en volgnummer van de evaluatie;
- Derde en vierde kolom: het begrotingsartikel en de omschrijving van het instrument;
- Laatste kolom bevat één van de volgende meldingen:
 - * het jaartal van de ontwerpbegroting waarin gerapporteerd is over de resultaten van de evaluatie;
 - * «volgt», indien de evaluatie nog niet is afgerond;
 - * «verschoven», indien de evaluatie is komen te vervallen in het oorspronkelijke jaarplan en (onder een nieuw nummer) is doorgeschoven naar een nieuw jaarplan;
 - * «TK», indien niet gerapporteerd is in de ontwerpbegroting, maar in een aparte brief aan het parlement.

JAARPLAN	NR.	ART.	INSTRUMENT	RAPPORT IN JAARPLAN
planjaar 1996				
1996	1	0203	bedrijfsgerichte technologiestim. Intern. Progr. (BTIP/EUREKA)	zie 1998-14
1996	2	0202	IOP-industriële eiwitten	1997
1996	3	0202	Clusterbeleid	1998
1996	4	0212	Transmit-bedrijfstakingen	2000
1996	5	0501	Subsidieregeling Branchecentra voor Technologie (BCT)	1999
1996	6	0501	Subsidie afdeling OCAP van IMKN	1998
1996	7	-	Wet bevordering speur- en ontwikkelingswerk (WBSO)	1997
1996	8	0705	Passage	1998
1996	9	0202	Regeling informatietechnologie (IT)	1998
1996	10	0202	PBTS-biotechnologie	1998
1996	11	0202	PBTS-milieutechnologie	1998
planjaar 1997				
1997	1	0202	Innovatiegerichte onderzoekprogramma's verf (IOP)	1998
1997	2	0202	Referentieprojecten milieutechnologie	1999
1997	3	0205	IC netwerk	1999
1997	4	0206	Instituut voor nederlandse kwaliteit (INK)	1998
1997	5	0212	Kennisdragers in het mkb (KIM)	1998
1997	6	0303	Toeleveren en uitbesteden (T&U)	1999
1997	7	0203	Technologische samenwerking met indonesië	zie 1998-14
1997	8	-	Groepsactierecht	volgt
1997	8	-	Vestigingswetgeving (DRANK EN HORECAWET/VEST.WET BEDRIJVEN)	1999
1997	9	0901	Tenders industriële energiebesparing (TIEB)	1999
1997	10	0901	Subsidieregeling energiebesparings- & milieu-adviezen (E&M)	1999
1997	11	0901	Tenderregeling nieuwe energie-efficiënte comb. Wks (NEWS)	1998
1997	12	0902	Zonneboiler-regeling	2000
1997	13	09	Uitvoering programma's en regelingen door novem	1999
1997	14	0202	Economie, ecologie en technologie (EET)	volgt
1997	15	0202	Haalbaarheidsprojecten mkb (HMKB)	1998
1997	16	0209	Regeling ontwikkelingskredieten elektronische diensten (KREDO)	2000
1997	17	0209	Kredietregeling milieugerichte produktontwikkeling (MPO)	1999
1997	18	0155	Agentschap senter	TK
1997	19	0213	Industriefaciliteit	1998
1997	20	0408	Decentrale investeringspremieregeling (IPR)	1998
1997	21	0409	Co-financiering programma's europese commissie	1998
1997	22	0901	Meerjarenprogramma intersectorale nieuwe technologieën (MINT)	1999
1997	23	0902	Energiewinning uit afval en biomassa (EWAB)	1999
1997	24	-	Meerjarenafpraak met industrie over energiebesparing	1999
1997	25	0705	Investeringsfaciliteit midden en oost-europa (IFMOE)	1999

JAARPLAN	NR.	ART.	INSTRUMENT	RAPPORT IN JAARPLAN
1997	26	0208	Bevordering vliegtuigindustrie en ruimtevaart	1999
1997	27	0202	TNO/MKB-initiatief	1998
1997	28	–	WVA/S&O-vermindering (voorheen WBSO)	1999
1997	29	0409	Integraal structuurplan noorden des lands (ISP)	1998
planjaar 1998				
1998	1	0212	IOP-metalen	2000
1998	2	0212	IOP-oppervlakte	1999
1998	3	0502	Economisch instituut voor het mkb (EIM)	2000
1998	4	0705	Faciliteit investeringsbevordering+technische assistentie (IBTA)	2000
1998	5	0901	Novemprogramma warmtevoorziening	volgt
1998	6	0705	SENO-faciliteit (voorheen: lease-faciliteit)	volgt
1998	7	–	Wet op het consumentenkrediet	volgt
1998	8	0703	Besluit export steun (BSE)	volgt
1998	9	0705	Programma starters buitenlandse markten (PSB)	2000
1998	10	0705	Programma samenwerking oost-europa (PSO)	volgt
1998	11	0702	Programma economische samenwerking projecten (PESP)	volgt
1998	12	0503	Borgstellingsregelingen (BBMKB)	volgt
1998	13	0401	Regionale ontwikkelingsmaatschappijen	2000
1998	14	0203	Internationale samenwerking (BTIP, Indonesië)	volgt
1998	15	0212	IOP (regeling als geheel)	2000
1998	16	0901	Nieuwe e-efficiënte combinaties w/k-systemen (NEWS)	2000
1998	17	0202	Haalbaarheidsprojecten mkb	TK
planjaar 1999				
1999	1	0408	Centrale ipr	2000
1999	2	0410	Bedrijfslocatiemonitor (BLM)	2000
1999	3	0409	Europese programma's – interreg	2000
1999	4	0512	Toeristische instituten	volgt
1999	5	0410	Stirea	2000
1999	6	0212	Stimuleringsprogramma impuls	volgt
1999	7	0212	Vrijmarktprogramma	volgt
1999	8	0212	IOP-katalyse	2000
1999	9	0212	IOP-beeldverwerking	2000
1999	10	0212	Bijdrage aan St. Publiek, Wetenschap en Techniek (PWT)	volgt
1999	11	0705	Multilaterale projecten en trustfonds	volgt
1999	12	0202	Bedrijfsgerichte technologisch samenwerking	volgt
1999	13	0202	Besluit subsidies maritiem onderzoek	volgt
1999	14	0202	Innovatieve aanbesteding	TK
1999	15	0206	Bijdrage aan tno	volgt
1999	16	0206	Nederland distributieland	2000
1999	17	0206	Nederlands normalisatie instituut	volgt
1999	18	0305	Subsidies zeescheepsnieuwbouw	volgt
1999	19	0905	Energieonderzoek Centrum Nederland	volgt
1999	20	0901	Novemprogramma rationeel energieverbruik in V&V (REV)	volgt
1999	21	0902	Novemprogramma toepassing windenergie (TWIN)	volgt
1999	22	0902	Novemprogramma zon-fotovoltaïsch	volgt
1999	23	0901	Novemprogramma's industrie	volgt
1999	24	0901	Novemprogramma's agrarische sector	volgt
1999	25	0932	Novemprogramma's aardwarmte	volgt
1999	26	0901	Novemprogramma's zon thermisch	volgt
1999	27	0901	Novemprogramma's woningbouw en diensten	volgt
1999	28	0901	Novem: nieuwe energie conversie technieken (NECT)	2000
1999	29	0901	Novem: brandstofcellen	2000
1999	30	0901	Novem: loreen	volgt
1999	31	0903	Hoge flux reactor (HFR)	volgt
1999	32	0903	Onderzoeken radioactief afval	volgt
1999	33	0409	Integraal structuurplan noorden des lands (ISP)	2000
1999	34	0203	Micro-elektronica en adtt	volgt
1999	35	0212	Vrouw en techniek	volgt
1999	36	0212	Technologie en samenleving	volgt
1999	37	0703	Haalbaarheid rentepositiestelsel	volgt
1999	38	0312	Industriefaciliteit	volgt

JAARPLAN	NR.	ART.	INSTRUMENT	RAPPORT IN JAARPLAN
1999	39	0206	Instituut Nederlandse kwaliteit	volgt
1999	40	0212	Kennisdragers in het midden- en kleinbedrijf	volgt

Het oorspronkelijk vastgestelde evaluatieprogramma 1998 is met 10 posten uitgebreid. Het gaat om de nummers 1998-8 t/m 1998-17. De evaluatie onder nummer 1998-14 (BTIP/techn. Samenwerking Indonesië) betreft de afgevoerde evaluaties 1996-1 en 1997-7 die opnieuw – maar nu onder gezamenlijk nummer – opgevoerd zijn in het planjaar 1998. Tevens wordt dit onderzoek gecombineerd met nummer 1999-12. Het planjaar 1999 is uitgebreid met de nummers 1999-33 t/m 1999-40.

Overzicht a1. Uitgaven per (macro-)economische categorie met totalen per economische hoofdgroep

Code	Omschrijving	t-2	t-1	Uitgaven t
01	Niet verdeeld	0	22007	13 636
03	Interne verrichtingen (Uitgaven)	76 893	67 977	57 752
0		76 893	89 984	71 388
11	Beloning van werknemers	456 267	488 868	497 878
12	Overige goederen en diensten	357 770	408 786	393 315
1	Output,intermed. verbruik, afschr. en beloningen	814 037	897 654	891 193
27	Winstuitkeringen	138 846	140 000	142 000
2	Inkomen uit vermogen	138 846	140 000	142 000
31	Subsidies (producenten)	804 811	1 391 904	953 417
3		804 811	1 391 904	953 417
43D	Overige inkomensoverdrachten aan bedrijven	194 050	174 517	182 512
43G	Overige inkomensoverdrachten aan het buitenland	177 338	189 053	179 320
43Z	Overige inkomensoverdrachten aan meerdere sectoren	188 732	152 031	163 805
47D	Overige inkomensoverdrachten van bedrijven	13 964	44 477	81 090
4	Secundaire inkomensoverdrachten	574 084	560 078	606 727
52	Overige nieuwe investeringsgoederen	12 387	19 012	15 308
5	Investeringsen en afschrijvingen	12 387	19 012	15 308
62C	Investeringsbijdragen aan de lokale overheid	0	2 169	5 808
62D	Investeringsbijdragen aan bedrijven	876 482	828 206	784 598
62G	Investeringsbijdragen aan het buitenland	24 617	16 887	18 186
63D	Overige kapitaaloverdrachten aan bedrijven	117 727	70 152	62 835
6	Kapitaaloverdr.& aan-verkopen niet-gepr. niet-fin.	1 018 826	917 414	871 427
72D	Verstreking van langlopende leningen aan bedrijv.	90 994	100 926	96 635
72G	Verstreking van langlopende leningen aan buitenl.	0	420 000	35 000
7	Mutaties in financiële activa met lange looptijd	90 994	520 926	131 635
	Totaal hoofdstuk	3 530 878	4 536 972	3 683 095

Overzicht a2. Ontvangsten per(macro-)economische categorie met totalen per economische hoofdgroep

Code	Omschrijving	t-2	t-1	Ontvangsten t
08	Interne verrichtingen (Ontvangsten)	61 536	75 025	49 000
0		61 536	75 025	49 000
12	Overige goederen en diensten	731	1 388	1 388
16	Verkopen van goederen en diensten	68 848	62 893	65 722
1	Output,intermed. verbruik, afschr. en beloningen	69 579	64 281	67 110
26	Rente	2 584	1 288	1 190
27	Winstuitkeringen	330 282	366 080	394 780
29	Inkomen uit grond en minerale reserves	4 626 070	2 795 000	2 819 000
2	Inkomen uit vermogen	4 958 936	3 162 368	3 214 970
31	Subsidies (producenten)	10 547	19 500	3 500
36	Belastingen op productie en invoer	213 008	189 820	194 730
3		223 555	209 320	198 230
47D	Overige inkomensoverdrachten van bedrijven	12 680	23 500	23 500
47G	Overige inkomensoverdrachten van het buitenland	2 765	390 233	3 579
47Z	Overige inkomensoverdrachten van meerdere sectoren	0	1 940	1 940
4	Secundaire inkomensoverdrachten	15 445	415 673	29 019
62C	Investeringsbijdragen aan de locale overheid	22 524	4 500	24 500
62D	Investeringsbijdragen aan bedrijven	24 580	15 000	10 000
63D	Overige kapitaaloverdrachten aan bedrijven	8 891	8 600	8 600
6	Kapitaaloverdr.& aan-verkopen niet-gepr. niet-fin.	55 995	28 100	43 100
77D	Aflossingen van langlopende leningen van bedrijven	115 739	435 060	124 960
7	Mutaties in financiële activa met lange looptijd	115 739	435 060	124 960
	Totaal hoofdstuk	5 500 785	4 389 827	3 726 389

Overzicht b1. Uitgaven per functionele categorie

Code	Omschrijving	t-2	t-1	Uitgaven t
01.32	Centrale diensten (planning en statistiek)	66 033	82 119	79 794
01.34	Overige	0	2 199	2 248
01.43	Buitenl. betrekkingen (intern organisaties)	5 332	5 102	5 424
03.5	Openbare orde veiligheid (burg. bescherming)	134	0	0
06.2	Sociale bijstand	15 905	14 868	13 330
06.35	Maatschappelijke dienstverlening (schade)	616	1 556	0
07.35	Milieu (overig)	2000	8 280	25 068
09.0	Brandstoffen en energie (Algemeen)	161 630	179 773	234 198
09.01	Brandstoffen en energie (Algemeen) onderzoek	177 082	152 350	169 295
09.1	Brandstoffen en energie (brandstoffen)	308 530	301 341	321 544
09.11	Brandstoffen en energie (brandstoffen) onderzoek	17 578	16 528	14 325
09.2	Brandstoffen en energie (elektriciteit en overig)	28 599	5 858	5 945
11.0	Economische aangelegenheden e.d. (Algemeen)	695 239	744 301	748 750
11.01	Economische aangelegenheden e.d. (Algemeen) onderz	6 828	2 950	1 966
11.1	Economische aangelegenheden e.d. (alg. econ)	542 048	946 536	498 071
11.11	Ec. aangelegenheden e.d. (alg. econ) onderzoek	8 576	9 407	8 441
11.2	Economische aangelegenheden e.d. (Mijnwezen)	31 595	29 843	29 505
11.3	Economische aangelegenheden e.d. (Industrie)	631 051	1 133 073	683 836
11.31	Economische aangelegenheden e.d. (Ind.) onderzoek	573 869	593 659	569 562
11.4	Economische aangelegenheden e.d. (handel en opsl)	89 525	94 366	114 741
11.41	Ec. aangelegenheden e.d. (handel en opslag) onderz	7 200	10 788	11 759
11.6	Economische aangelegenheden e.d. (toerisme)	64 493	59 173	55 883
11.7	Economische aangelegenheden e.d. (Ov. diensten)	35 141	50 757	40 274
11.9	Ec. aangelegenheden e.d. nog nader te verdelen	61 536	92 032	49 136
12.0	Verkeer en Vervoer (algemeen)	338	113	0
Totaal hoofdstuk		3 530 878	4 536 972	3 683 095

Overzicht b2. Ontvangsten per functionele categorie

Code	Omschrijving	t-2	t-1	Ontvangsten t
01.32	Centrale diensten (planning en statistiek)	30 178	24 430	26 030
04.9	Onderwijs nog nader te verdelen	61 536	75 025	49 000
06.9	Sociale voorzieningen nog nader te verdelen	24 580	15 000	10 000
08.3	Cultuur en recreatie (sport en recreatie)	135 453	151 500	174 500
09.0	Brandstoffen en energie (Algemeen)	2 935	1 250	1 250
09.1	Brandstoffen en energie (brandstoffen)	4 966 714	3 131 500	3 164 230
11.0	Economische aangelegenheden e.d. (Algemeen)	8 189	6 942	6 938
11.1	Economische aangelegenheden e.d. (alg. econ)	68 335	467 906	83 661
11.2	Economische aangelegenheden e.d. (Mijnwezen)	3 467	3 000	3 000
11.3	Economische aangelegenheden e.d. (Industrie)	165 136	474 380	168 280
11.4	Economische aangelegenheden e.d. (handel en opsl)	34 258	38 648	39 250
13.9	Overig nog nader te verdelen	4	246	250
Totaal hoofdstuk		5 500 785	4 389 827	3 726 389

In deze bijlage wordt nader ingegaan op de voorlichtingsuitgaven van EZ, in aansluiting op hetgeen vermeld is in paragraaf 4.2 van het algemeen deel van de memorie van toelichting. De voorlichtingsuitgaven van EZ worden geraamd op artikel 01.01 Apparaatsuitgaven EZ, onderdeel Materieel kernministerie voorlichting. Het gaat hier om het centrale voorlichtingsbudget dat beheerd wordt door de directie Voorlichting. Uit dit budget worden alle voorlichtingsactiviteiten van de directie Voorlichting en van de beleidsdirecties van EZ betaald. In 2000 bedraagt het budget f 7,3 mln en bestaat de personele omvang van de directie Voorlichting uit 44,7 fte.

Onderstaande tabel geeft de verdeling van het centrale voorlichtingsbudget 2000 over de onderscheiden voorlichtingsactiviteiten.

(Bedragen x f 1 000)	Materieel	Personeel	Totaal
1. Directie en ondersteuning		0,925	0,925
2. Persvoorlichting en speeches		1,120	1,120
3. Interactieve Media en Nieuwsvoorziening			
– knipseldienst		0,170	0,170
– individuele voorlichting		0,220	0,220
– interactieve media	0,460	0,280	0,740
4. Communicatie-advies en voorlichtingsmiddelen	5,661	1,220	6,881
5. Intern blad	0,400	0,450	0,850
6. Externe blad	0,420	0,344	0,764
Totaal	6,941	4,729	11,670*

* Daarnaast wordt nog f 0,325 mln aan uitgaven tbv de distributie van voorlichtingsmateriaal (mailing/handling) geraamd.

Activiteiten voorlichting

Naast het bevorderen van energiebesparing, blijft EZ het gebruik van duurzame energie stimuleren. De in 1998 gestarte campagne «Duurzame Energie» wordt in 1999 en 2000 voortgezet. Deze campagne zal zich meer richten op specifieke doelgroepen: provinciale en gemeentelijke beslissers en partijen die het gebruik van duurzame energie in de bouwsector kunnen beïnvloeden.

Uit een in 1998 door het CBS gehouden onderzoek naar bekendheid, gebruik en waardering van EZ-regelingen onder burgers en bedrijfsleven blijkt dat de toegankelijkheid van de regelingen voor met name het midden en kleinbedrijf (MKB) niet optimaal is. EZ is derhalve in 1998 met publiciteitsacties gestart, waaronder een MKB-voorlichtingscampagne. Deze campagne wordt in 1999 voortgezet. De Minister van EZ zal in de loop van dit jaar met een notitie komen waarin aangegeven zal worden hoe de toegankelijkheid van EZ-regelingen fundamenteel verbeterd kan worden.

Het magazine Economische Zaken, de externe uitgave van EZ bestemd voor het bedrijfsleven, zal eind 1999 onder een andere titel en met een vernieuwd uiterlijk gaan verschijnen. Ook inhoudelijk zullen veranderingen worden doorgevoerd. Het is de bedoeling om het externe blad effectiever aan te wenden als communicatiemiddel van EZ naar de doelgroep: bedrijven vanaf honderd werknemers, commerciële intermediairs, branche- en ondernemersorganisaties en non-profit intermediairs.

De belevingswereld van de ondernemer staat centraal bij de verdere ontwikkeling van de EZ-Winkel (EZ-site) op Internet. De site zal herkenbare en toegankelijke informatie bieden over EZ-thema's als energie en milieu, marktwerking, kennis en technologie.

In 1999 en 2000 zal op bescheiden schaal geëxperimenteerd worden met het koppelen van Internet-sites van ministeries. Dit experiment kan uiteindelijk leiden tot een vorm van één ondernemersloket.

Gesloten convenanten (periode 1-6-1998 t/m 1-6-1999)

Doelstelling	Betrokken partijen	Datum van ondertekening	Inwerking-treding
Efficiencyverbetering energiegebruik met 14% in 2006 t.o.v. 1996	Instellingen Wetenschappelijk Onderwijs	27-4-1999	27-4-1999
Plaatsing 64 500 zonneboilers in periode 1-1-1998 t/m 31-12-2002	Fabrikanten, energiebedrijven en installateurs	26-1-1999	26-1-1999
Het realiseren en instandhouden van een gewenste milieu-, water- en omgevingskwaliteit door het bevorderen van structureel, systematisch en samen handhaven van milieuhygiënische-, waterstaat-, natuurbeschermings- en ruimtelijke ordeningswet- en regelgeving.	<ul style="list-style-type: none"> - Ministerie van LNV, Algemene Inspectiedienst, - Rijkswaterstaat, directie Noord-Nederland, - alle gemeenten in de Prov. Groningen, - de Waterschappen Dollardzijlvest, Eemzijlvest, Hunze en Aa en Noordzijlvest, - Provincie Groningen, - de Regionale Inspectie Milieuhygiëne Noord, - Staatstoezicht op de Mijnen. 	24-1-1999	24-1-1999 looptijd 4 jaar

Bij besluit van 27 november 1998 is de Commissie Administratieve Lasten ingesteld, die tot taak heeft voorstellen te doen om te komen tot een substantiële vermindering van de administratieve lasten voor het bedrijfsleven. De Commissie heeft haar werkzaamheden voortvarend opgepakt en op 10 mei 1999 een tussenrapportage uitgebracht, die bij brief van 20 mei 1999 aan de Tweede Kamer is aangeboden. De Commissie doet hierin een aantal voorstellen voor structurele oplossingen waaronder een verbeterde toetsing van nieuwe regelgeving op administratieve lasten door een onafhankelijk orgaan, de invoering van een normering van de administratieve lastendruk en een versterkte inzet van ICT-toepassingen. Daarnaast geeft de Commissie een overzicht van concrete projecten en beleidsexperimenten gericht op een verdere vermindering van de administratieve lastendruk. Naar de inschatting van de Commissie kunnen haar voorstellen uitzicht bieden op circa f 2 miljard aan verlichting van de administratieve lasten. De tussenrapportage is op 1 juli 1999 onderwerp geweest van een overleg met de vaste commissie voor Economische Zaken. Het kabinet zal binnenkort zijn reactie op de tussenrapportage geven. Dit najaar zal de Commissie haar eindrapport uitbrengen, op basis waarvan het kabinet een definitieve reactie zal formuleren.

In de zomer van 1998 heeft de Europese Commissie het initiatief genomen tot de instelling van ondernemerspanels (proeftuin) in de diverse lidstaten ten behoeve van de toetsing van nieuwe Europese regelgeving (European Business Test Panel). Nederland is in oktober vorig jaar hieraan gaan deelnemen. In verband hiermee is de besluitvorming omtrent de invoering van een ondernemerspanel om per specifieke regeling te bezien welke administratieve lasten nieuwe maatregelen opleveren, uitgesteld, opdat eerst kennis genomen kon worden van de ervaringen met het Europese systeem. Op basis daarvan kan nu worden geconcludeerd worden dat de inrichting van een panel ten behoeve van de toetsing van Nederlandse regelgeving zeker van nut kan zijn. Inmiddels vindt daarom in het kader van de interdepartementale Werkgroep Voorgenomen Regelgeving overleg plaats over de mogelijkheden en modaliteiten om het bedrijfsleven nauwer te betrekken bij de toetsing van nieuwe regelgeving. Het uiteindelijke door het kabinet in te nemen standpunt over de door de Commissie Administratieve Lasten gedane voorstellen zal daarbij mede bepalend zijn voor de uiteindelijk te kiezen vorm en reikwijdte van een dergelijk instrument.

Geconstateerd kan worden dat in de toekomst meer en meer gebruik zal worden gemaakt van elektronische data-overdracht, hetgeen zal leiden tot een verminderde uitvraag via papieren documenten. De vraag naar de mogelijkheid en wenselijkheid van invoering van een wettelijk voorgeschreven standaardformulier dient daarom bezien te worden in dit bredere perspectief en mede in samenhang met de voortgang van projecten op het terrein van meervoudig gebruik van gegevens en het elektronisch aanleveren en uitwisselen van informatie. In dat verband is met name de relatie met de projecten Basisbedrijvenregister, Bedrijvenloket en Elektronische Heerendiensten van belang. De vooruitzichten van die projecten worden nog vergroot door projecten die ten doel hebben te komen tot standaardisatie van begrippen (zoals het loonbegrip en het ondernemersbegrip).

Wat betreft de stroomlijning van vergunningenprocedures is de Commissie Scheltema sneller dan verwacht met resultaten gekomen. Een wettelijke regeling is daarom losgekoppeld van de Algemene wet bestuursrecht en zal naar verwachting eind 1999 in voorontwerp aan de Tweede Kamer kunnen worden voorgelegd. Een wetsvoorstel terzake zal vervolgens in de zomer van 2000 kunnen worden ingediend.

Ten aanzien van de voortgang van de overige actiepunten op het beleidsterrein van EZ is de stand van zaken als volgt:

- De invoering van een lichtere vorm van toezicht in het kader van de Wet Consumentenkrediet is inmiddels gerealiseerd. Het tweejaarlijkse onderzoek door de EZ-accountant is daarbij vervangen door een vierjaarlijks onderzoek.
- De herziene mijnwetgeving is op 23 september 1998 aan de Tweede Kamer aangeboden (Kamerstukken II, 1998/99, nr. 26 219).
- De impasse rond de Europese richtlijn op het gebied van de Waarborg is nog niet opgelost. Ook het Duitse Voorzitterschap is er niet in geslaagd deze te doorbreken. Verdere initiatieven van de Europese Commissie worden afgewacht.
- De voortgaande inspanningen van het CBS op het gebied van de vermindering van de enquêtedruk hebben ertoe geleid dat in 1998 ten opzichte van 1994 sprake was van een verlaging van de enquêtedruk met 38%. Ook de inspanningen van de Coördinatie Eenheid Reductie Overheids- en andere enquêtes (CERO) ten aanzien van een optimaal gebruik van informatiebronnen hebben tot een, zij het nog bescheiden, vermindering van de lastendruk geleid. CERO is voorts in gesprek of heeft afspraken gemaakt met een groot aantal overheidsinstanties en brancheorganisaties e.d. met het oog op mogelijke samenwerking bij het voorkomen van dubbele bevraging van het bedrijfsleven. Het CBS participeert voorts in de projecten Basisbedrijvenregister en Elektronische Heerendiensten.
- Met betrekking tot het Basisbedrijvenregister hebben betrokken partijen (CBS, Kamers van Koophandel, Belastingdienst en LISV) inmiddels overeenstemming bereikt over het projectplan om het register te concretiseren. Naar verwachting zal per 1 januari 2000 een virtueel register operationeel kunnen zijn, waarbij aan alle in het Handelsregister opgenomen bedrijven een uniek identificatienummer wordt toegekend, hetgeen tussen de registerhouders een onderlinge uitwisseling van basisgegevens (zoals NAW) mogelijk maakt. Er wordt naar gestreefd dat het register in 2002 volledig operationeel is. Om dat te bereiken zal op een aantal punten wetswijziging nodig zijn. Het is de bedoeling binnenkort een externe projectleider aan te trekken die tot taak krijgt de voortgang van dit project te bewaken en te begeleiden.
- In het project Elektronische Heerendiensten ontwikkelen CBS, LISV en Belastingdienst gezamenlijk specificaties voor de uniforme aanlevering van gegevens aan de overheid door middel van de inzet van ICT. Waar gegevensvragers de ondernemers thans met een veelheid aan (al of niet geautomatiseerde) aanleversystematieken confronteren, biedt dit project op termijn een eenduidig aanlevermechanisme, direct gekoppeld aan de administratie van de ondernemer. Eind 1998 is de ontwikkeling van een voorkeursarchitectuur afgerond, die dit jaar onderwerp vormt van consultatie met het informatieplichtige bedrijfsleven en relevante softwareleveranciers. Begin 2000 zal de uitvoeringsfase van start kunnen gaan, waarbij tevens bezien zal worden in hoeverre bijstelling in wet- en regelgeving nodig is ten behoeve van de uitvoering van dit project.

- In het kader van het programma Overheidsloket 2000 wordt o.m. gewerkt aan de totstandkoming van een bedrijvenloket. Doel hiervan is vanuit de overheid te komen tot een vorm van geïntegreerde dienstverlening aan bedrijven. Omdat in Nederland nog geen ervaring met een bedrijvenloket bestaat wordt in een drietal voorhoedeprojecten uitgewerkt wat een bedrijvenloket inhoudt, wat de voordelen zijn voor overheden en ondernemers en de voor- en nadelen van verschillende implementatiemodellen. Deze drie voorhoedeprojecten zijn geselecteerd uit een vijftiental door gemeenten respectievelijk regionale samenwerkingsverbanden ingediende voorstellen en in de zomer van 1999 van startgegaan.
- In het kader van MDW-II is dit jaar een project gestart waarin de mogelijkheden worden onderzocht om de in de Nederlandse wet- en regelgeving gehanteerde ondernemers- en zelfstandigenbegrippen te harmoniseren. Na een inventarisatie van de wet- en regelgeving waarin deze begrippen voorkomen, wordt nagegaan welke knelpunten dit oplevert en zullen daarvoor mogelijke oplossingen in beeld worden gebracht. Daarbij wordt ook getracht een kwantificering van de door hantering van verschillende begrippen veroorzaakte administratieve lasten te geven. Eind 1999 zal de betrokken werkgroep haar eindrapport uitbrengen.

Op 15 juni 1999 is het Actieplan Energiebesparing 1999–2001 aan de Tweede Kamer aangeboden. Daarin is aangekondigd dat het ministerie van Economische Zaken eens in de twee jaar de voortgang van het energiebesparingsbeleid zal rapporteren aan de Tweede Kamer. De eerste rapportage verschijnt in 2001. Deze rapportage zal de voortgang behandelen van de in het actieprogramma beschreven maatregelen en de daarmee bereikte resultaten. Het ministerie volgt hiermee het advies op van de Algemene Energie Raad.

Ministerie van Buitenlandse Zaken (x 1 000 000)

art.sub	Omschrijving	1999	2000	% techn rel. 1999	% techn rel. 2000
4.04.01	onderzoeksprogramma	46,5	49,0	45	45
14.04.02	RAWOO	0,7	0,7	–	–

Op het artikelonderdeel 14.04.01 worden de verplichtingen en uitgaven verantwoord van het onderzoeksprogramma. Doel van dit programma is het bevorderen van onderzoek in ontwikkelingslanden. Daarnaast hoopt Nederland met dit programma een bijdrage te leveren aan de opbouw en versterking van de onderzoekscapaciteit in die landen. Op het artikelonderdeel RAWOO worden de verplichtingen en uitgaven verantwoord van de kosten voor de raad van advies voor het Wetenschappelijk Onderzoek in het kader van de Ontwikkelingssamenwerking.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (x 1 000 000)

art.sub	Omschrijving	1999	2000	% techn rel. 1999	% techn rel. 2000
08.01.01	Specifieke uitgaven overheidsinformatievoorziening en organisatie van de rijksdienst	33,605	6,772		
05.27	Informatiebeleid Openbare Orde en Veiligheid	178	236	100	100

Als uitvloeisel van het actieprogramma elektronische overheid betreft dit met name voor het algemeen ICT-beleid van BZK de volgende onderwerpen en projecten:

Strategisch beleid en informatierelaties

Kennisuitwisseling (onder meer in het G8-project Government on Line), en participatie in het internationale onderzoek «Governance in the digital economy».

Het programma «Stroomlijning basisgegevens» draagt bij aan het tot stand brengen van een stelsel van authentieke gegevensregistraties binnen de overheid. Dit is de basis voor een goede, gereguleerde gegevensuitwisseling met als directe baten efficiencyverbetering, vermindering van administratieve lasten en verbetering van de dienstverlening.

Dienstverlening en toegankelijkheid

- Bevorderen overheidsinformatie op Internet. Ondermeer met behulp van een helpdesk wordt bevorderd dat overheidsorganisaties, waaronder ook gemeenten en provincies, bestuurlijke informatie en regelgeving via het Internet publiceren (inclusief de integrale teksten van de formele wet- en regelgeving).
- Vergroting van de kenbaarheid van overheidsinformatie en actieve openbaarmaking.
- Bevorderen van het totstandkomen van landelijke geïntegreerde loketten voor overheidsdiensten op het gebied van bouwen en wonen,

zorg en welzijn alsmede een bedrijvenloket. Daarnaast wordt het aanbieden van overheidsdiensten in zijn algemeenheid bevorderd, ondermeer door de ontwikkeling van technische hulpmiddelen hiervoor.

Infrastructuur en continuïteit

- Het programma ON21: bundeling van telefoniebestedingen en datatransportdiensten binnen de openbare sector.
- Het opzetten van een architectuur voor een intranet voor de gehele Rijksoverheid en voor een adresgids.
- Digitale Duurzaamheid: een Digitaal Depot voor permanente opslag van digitale archiefbescheiden en een Recordkeeping System voor het beheer van digitale documenten.
- Informatiebeveiliging: beleidsontwikkeling en handreikingen voor het invullen van departementale informatiebeveiligingsplannen.

De hogere uitgaven in 1999 op dit artikelonderdeel worden verklaard door extra uitgaven in het kader van het millenniumprobleem. Eind 1997 is – voor de periode tot medio 2000 – het Projectbureau Millennium Overheid (PMO) ingesteld met als opdracht te bevorderen dat binnen de overheid en mede-overheden het millenniumvraagstuk tijdig opgelost wordt opdat het maatschappelijk verkeer ongestoord kan blijven functioneren. Met merendeel van de PMO-uitgaven doet zich voor in 1999, met een mogelijke uitloop naar het jaar 2000. De werkzaamheden in 2000 zullen in belangrijke mate bepaald worden door de aard en de omvang waarin het millenniumprobleem zich daadwerkelijk voordoet.

Het informatiebeleid voor openbare orde en veiligheid richt zich op de organisaties die betrokken zijn bij de politiezorg, de brandweezorg en (de voorbereiding op) de rampenbestrijding. Met name wordt het bevorderen van de onderlinge samenhang in het informatiebeleid nagestreefd, waarbij het bevorderen van de samenwerking en het verhogen van het kennisniveau uitermate belangrijke middelen zijn om de doelstelling te realiseren.

Als belangrijke speerpunten kunnen in dit kader genoemd worden:

- het totstandkomen van een consistent pakket van standaarden en uniformeprocedures op het terrein van bovenregionale elektronische informatieuitwisseling;
- Beveiliging/veiligheid van informatievoorziening;
- het beheer en de vernieuwing van de landelijke systemen, zoals:
 - a. het Nationaal Noodnet;
 - b. het Politie Datacommunicatie Systeem;
 - c. Nationaal Meetnet Radioactiviteit;
 - d. Automatisering van de Regionale Brandweer Alarm Centrales;
 - e. Database Gevaarlijke Stoffen;
 - f. Herkennings DienstSysteem;
 - g. Toegangsintegratie Landelijke systemen;
- het ontwikkelen van een geïntegreerd meldkamer systeem dat in alle meldkamers van politie, brandweer en ambulancediensten kan worden toegepast;
- het communicatienetwerk dat voor doorschakeling van 112-oproepen naar de achterliggende meldkamers van brandweer, politie en ambulancediensten zorgdraagt.

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (x 1 000 000)

art.sub	Omschrijving	1999	2000	% techn rel. 1999	% techn rel. 2000
18.02	Actieplan Techniek basisonderwijs/overig informatietechnologie basisonderwijs	71,5	100,0	5	7
19.06	Materiële uitgaven V.O.	1 012,0	1 078,8	3	7
20.03	Informatietechnologie beroepsonderwijs/ volwasseneneducatie	87,2	77,8	6	7
23.01	Instellingen voor onderzoek en wetensch. beoefening, waaronder:	1 339,5	1 281,9	38	38
	– KNAW (Rathenau Instituut)	4,0	4,0		
	– STW	56,1	53,6		
	– investeringen incl. budget apparatuurfonds (BAF)	91,1	111,4		
	SURF	5,0	5,0		
	CERN, ESO, EMBL, EMBC, ESA	135,8	140,6		
	Subsidie TNO (basissubsidie + doelsubsidie)	202,3	187,0		
	NLR	1,8	1,8		
	WL	2,7	2,7		
	GD	1,6	1,6		
	MARIN	1,9	1,9		
	WeTeN	3,2	3,2		
	STT	0,3	0,3		
	Bureau EG-liaison	0,3	0,3		
23.04	Coördinatie wetenschapsbe- leid waaronder	74,8	73,3	27	37
	– Budget internationale fac. (BIF)	9,2	5,1		
	– FES	11,3	22,0		

De technologie-uitgaven via de Nederlandse universiteiten en HBO-instellingen zijn in dit overzicht niet opgenomen. Wel opgenomen zijn de (geschatte) uitgaven binnen de tweede geldstroom die via de Stichting voor Technische Wetenschappen (STW, ressorterend onder NWO) naar de universiteiten toestromen.

Vanaf 1996 zijn de doelfinancieringen van VROM, V&W, SoZaWe, LNV en VWS opgenomen in de begroting van OCenW.

Vanaf 1 januari 1997 zijn PWT en Stichting Wetenschap & TechniekWeek (SWTN) samengegaan in de Stichting Wetenschap en Techniek Nederland (WeTeN)

Het percentage technologierelevante uitgaven in het VO stijgt in 2000 ten opzichte van 1999, vanwege een extra impuls voor ICT in het onderwijs

Ministerie van Justitie (x f 1 000 000)

Het Ministerie van Justitie kent dit jaar geen technologierelevante uitgaven. Een drietal relevante projecten die vorig jaar in dit kader zijn opgenomen worden in 1997 afgerond en krijgen geen vervolg.

Ministerie van Defensie (x 1 000 000)

art.sub	Omschrijving	1999	2000	% techn rel. 1999	% techn rel. 2000
01.21	Doelfinanciering TNO (via OC&W)	102 259	101 682	100	100
01.26	Onderzoek en technologie	24 477	28 794	100	100
01.21	Bijdrage NLR (via V&W)	1 000	1 000	100	100
01.26	Bijdrage NIVR Ruimte Technologie	4 200	3 200	100	100
01.26	Gebruik K&K door de CO	3 500	3 000	100	100
03.22	Stafeis WOO KM	8 400	4 600	100	100
05.20	Werkplan NLR t.b.v. Klu	10 229	9 700	100	100

Nieuwe technologieën zijn noodzakelijk om ook in de toekomst effectief militair optreden mogelijk te maken. Door toepassing van technologie wordt bovendien de prijs-prestatie verhouding van militaire systemen verbeterd, worden de risico's voor eigen personeel geminimaliseerd en wordt de kans op nevenschade zoveel mogelijk beperkt. Om nieuwe technologische mogelijkheden adequaat te benutten is de uit onderzoek verkregen kennis essentieel voor de operationele behoeftstelling, een kosteneffectief uitgevoerd materieel-logistiek proces en het optimaal inzetten van de beschikbare materiële en personele middelen. Omdat Defensie over het algemeen deze kennis niet zelf in huis heeft wordt er geïnvesteerd in het opbouwen onderhouden van de benodigde toegenekelijke kennisbasis bij externe kennisinstituten.

Defensie besteedt structureel ongeveer Mf 147 per jaar aan wetenschappelijk onderzoek en ontwikkeling (zieonderstaande tabel). Onderwerpen als operationele analyse, informatie- en communicatietechnologie, sensoren en wapensystemen, bescherming/kwetsbaarheid en onderzoek naar het menselijk functioneren onder buitengewone omstandigheden komen daarbij aan de orde. Het onderzoek wordt voornamelijk uitgevoerd door de drie instituten TNO Defensieonderzoek, te weten het Fysisch en Elektronische Laboratorium (FEL), het Prins Maurits Laboratorium (PML) en het Instituut voor Technische Menskunde (TM). Deze laboratorie vervullen de rol van «huislaboratoria». Verder verrichten het Nationaal Lucht- en Ruimtevaartlaboratorium (NLR), het Maritiem Research Instituut Nederland (MARIN) en andere laboratoria van TNO onderzoek voor Defensie. In enkele gevallen wordt gebruik gemaakt van mogelijkheden bij universiteiten en academische ziekenhuizen. De ontwikkelingsactiviteiten worden veelal uitgevoerd door Nederlandse bedrijven. Binnen Defensie zelf wordt nauwelijks onderzoek verricht.

1. Doelfinanciering TNO opgenomen in artikel 01.21

Overeenkomstig de TNO-wet en de regelingen tussen overheid en TNO, verstrekt Defensie jaarlijks via het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen doelfinanciering aan TNO. Tussen Defensie en TNO worden bestedingsovereenkomsten gesloten waarin de doelstellingen voor het doelfinancieringsonderzoek worden vastgelegd. Met de doelfinanciering wordt bij de drie instituten van TNO Defensieonderzoek opgebouwd, in stand gehouden en vernieuwd die voor Defensie van belang is. Een klein deel van de doelfinanciering komt via de staf van TNO Defensieonderzoek ter beschikking van andere TNO-instituten en het MARIN.

2. Onderzoek en technologie, opgenomen onder artikel 01.26

Defensie stimuleert in samenwerking met het Ministerie van Economische Zaken in beperkte mate de ontwikkelingen van relevante technologieën of materieel bij het Nederlandse defensiegerelateerde bedrijfsleven of onderzoeksactiviteiten in het kader van de Codema-regeling, WEAG-samenwerking en andere technologieprojecten. De in de tabel aangegeven meeruitgaven in 2000 betreffen de afspraken met betrekking tot de luchtvaartcluster en de implementatie IV-beleid.

3. Nationaal Lucht- en Ruimtevaart Laboratorium, opgenomen onder artikel 01.21

Defensie verstrekt via het ministerie van Verkeer en Waterstaat een bijdrage aan het NLR bedoeld voor het verrichten van achtergrondonderzoek. Door deze bijdrage kan Defensie tegen het gereduceerde «deelnemerstarief» gebruik maken van de diensten van het NLR.

4. NIVR Ruimte Technologie (NRT-) programma

Het NRT-programma is een onderdeel van het Nederlandse Ruimtevaartbeleid (kabinetsbesluit 1986) en heeft als doel de Nederlandse industriële ruimtevaart activiteiten te stimuleren. Defensie draagt in bescheiden mate bij aan de financiering van het ruimtevaartbeleid. Het Nederlandse instituut voor Vliegtuigontwikkeling en Ruimtevaart (NIVR) coördineert de uitvoering van het NRT-programma.

5. Gebruik van de kennisbasis

Bij ondermeer de verwerving van materieel bestaat behoefte aan wetenschappelijke ondersteuning waarbij gebruik gemaakt wordt van de bij de onderzoeksinstituten opgebouwde kennis. Onder de noemer «gebruik van de kennisbasis» zijn in de tabel de structurele budgetten voor adviezen en algemene ondersteuning opgenomen. Naast de in de tabel weergegeven structurele budgetten blijkt uit ervaring dat de KM circa Mf 8, de KL circa Mf 20 en de Klu circa 3 Mf per jaar aanvullend bij de onderzoeksinstituten besteden.

Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu (x 1 000 000)

art.sub	Omschrijving	1999	2000	% techn rel. 1999	% techn rel. 2000
03.03	Onderzoek DGVH	20,1	18,7	20	20
04.03	Onderzoek RPD	49,8	44,6	7	7
05.14	Onderzoek Milieu (DGM)	35,7	40,1	20	20
05.15.01	Milieutechnologie en Infrastructuur	93,8	104,2	7	9
05.16.03	Lucht en Energie	24,2	36,3	62	41
05.17.01	Afvalstoffen	17,7	20,5	28	24
05.17.02	Industrie- en consumentenbe- leid	18,1	24,2	28	24

Algemeen

De uitgavenbedragen betreffen de totale beschikbare uitgaven voor het desbetreffende artikel(onderdeel). Het aandeel «technologie relevant» is derhalve het percentage maal het beschikbare uitgavenbedrag.

Verklaringen voor relevante verschillen t.o.v. de vorige gedane opgave

03.03 Onderzoek DGVH

Hierbij is verondersteld dat de budgetten voor bouwregelgeving (incl. een levenscyclusanalyse) en duurzaam bouwen als «technologie relevant» kunnen worden beschouwd. Het hogere percentage is het gevolg van de toegenomen aandacht voor duurzaam bouwen en sturing d.m.v. onderzoek op het gebied van en aanpassing van bouwregelgeving. Daarnaast leidt ook de verwerking van Europese richtlijnen tot hogere budgetten voor dit terrein.

04.03 Onderzoek RPD

De bedragen vanaf 1999 zijn aangepast. In deze bedragen zijn de overboeking van de afdeling Coördinatie bouwbeleid naar het agentschap Rijksgebouwendienst en de aanpassing als gevolg van het Regeerakkoord verwerkt. Het percentage blijft t.o.v. vorig jaar ongewijzigd.

05.15.01 Milieutechnologie en infrastructuur

Bij eerste suppletore begroting 1999 zijn extra middelen (RA-intensivering, cluster milieu) aan dit artikelonderdeel toegevoegd voor een intensivering van de bijdragenregeling Milieutechnologie, waardoor het aandeel «technologie relevantie» is toegenomen.

Ministerie van Verkeer en Waterstaat (x 1 000 000)

art.sub	Omschrijving	1999	2000	% techn rel. 1999	% techn rel. 2000
HOOFDSTUK XII					
XII 01.03.04	Algemeen/specifieke uitgaven/ studies s&c	20,2	22,4	24	21
XII 01.10.00**	Ruimtevaartactiviteiten/ nat.progr.«Gebruikersonderst»	35,1	30,2	4	5
XII 02.10	Rws/droge infra/anticiperend onderzoek (incl.bijdrage Swov)	16,6	15,8	100	100
XII 02.20.01	Rws/natte infra/waterkeren beleidsvoorber.	13,5	15,8	78	67
XII 02.20.02	Rws/natte infra/waterbeheren beleidsvoorber.	15,7	32,2	37	54
XII 02.20.03	Rws/natte infra/anticiperend onderzoek	13,1	13,3	45	45
XII 02.20.03	Rws/natte infra/anticiperend onderz.(Wl/gd)	13,1	13,3	55	55
XII 03.02.00	Dgp/algemeen/onderzoek en ontw. (incl. rek.rijden, t/m 1999)	35,3	15,5	76	80
XII 04.31.01	Luchtvaarttechnologisch ond.	3,4	3,0	100	100
XII 04.31.02***	Exploitatie nlr	37,8	38,3	100	100
XII 04.31.03	Investerings nlr	11,6	11,8	100	100
XII 04.31.04	Onderzoeken luchtvaart	8,5	7,0	100	100
XII 05.03.00	Dgg/algemeen/onderzoek/ ontwikkeling	4,2	4,9	100	100
XII 05.31.02	Dgg/voorwaarden scheppen/ stim. Kennisinfra(marin/nim)	4,3	3,2	100	100
XII 06.10.01	Dgtp/telecommunicatie en post/specifieke uitgaven	6,4	8,8	100	100
XII 06.10.05	Dgtp/telecommunicatie en post/telematica (cpt)	2,4	2,1	100	100
INFRAFONDS					
IF 01.01.02	IF/droge infra/rijkswegen aanleg	1 453,5	1 526,5	1	1
IF 01.01.03	IF/droge infra/rijkswegen beheer/onderhoud	66,9	65,7	2	2
IF 01.01.04	IF/droge infra/rijkswegen beheer/onderhoud/crow	1 032,3	1 070,2	1	1
IF 02.01.03	IF/natte infra/waterkeren beheer/onderhoud	20,3	23,2	86	75
IF 02.02.03	IF/natte infra/waterbeheren & vaarwegen b&o	21,6	32,6	37	24
IF 02.02.04	IF/natte infra/waterbeheren & vaarwegen b&o (incl. bijdrage Stowa)	772,7	743,8	3	3
IF 02.02.06	IF/natte infra/waterbeheren & vaarw/basisinfo	70,1	77,4	1	1
IF 03.04.00	IF/grote projecten/deltaplan grote rivieren	243,5	239,5	1	1
XII 05.31.03	ices/transporttechnologie	10,1		37	

* m.i.v. 1996 is de bijdrage van V&W conform kabinetsbesluit overgebracht naar begroting OCW

** betreft de bijdrage V&W aan het Nationale programma «Gebruikersondersteuning»

*** netto V&W (incl. ontvangsten OC&W, EZ en Def).

**** betreft integrale kosten van m.n. klimaatonderzoek (incl. computerfaciliteiten, overhead e.d.)

V & W 1999/2000, basis: ontwerpbegroting 2000 (op kasbasis)
Overzicht betreft zowel Hoofdstuk XII- als IF-begrotingsartikelen

Ministerie van Economische Zaken (x 1 000 000)

art.sub	Omschrijving	1999	2000	% techn rel. 1999	% techn rel. 2000
01.01-420	Materieel BIE	12,0	11,2	100	100
01.12-020	Adviezen verstrekt door EOB	5,3	5,3	100	100
02.02-710	Referentieprojecten	7,1	4,0	100	100
02.02-715	First Movers	15,0	15,0	100	100
02.02-730	Maritiem gericht onderzoek	5,4	4,4	100	100
02.02-740	Flankerend beleid	20,2	36,2	100	100
02.02-745	Elektronische snelweg	82,7	49,9	100	100
02.02-750	Infralijn en bel.onderzoek	3,7	8,5	100	100
02.02-754	EET-programma	110,8	111,9	100	100
02.02-760	TWA	1,3	1,3	100	100
02.02-800	BTS	96,8	91,8	100	100
02.02-810	Kennisdiffusie MKB	9,0	9,0	100	100
02.02-811	TNO/MKB-initiatief	2,1	2,1	100	100
02.03-010	BTIP/EUREKA	20,4	20,4	100	100
02.03-011	Tech.samenwerking Indonesië	7,6	8,5	100	100
02.03-013	Tech.samenwerking projecten	7,0	7,0	100	100
02.03-020	Micro-electronica stimulering	91,3	80,0	100	100
02.04-020	Overheidsaanschaffingen	17,6	15,6	100	100
02.05-030	Bijdrage Syntens	136,7	64,9	100	100
02.06-420	TNO doelsubsidie	57,0	55,0	100	100
02.06-div.	Overige instituten	19,0	17,6	100	100
02.07	Internationale ruimtevaart (kas)	169,9	64,5	100	100
02.08-010	Overige NIVR-activiteiten	41,5	60,0	100	100
02.09-110	Ontwikkelingskredieten	80,0	75,0	100	100
02.09-120	Diensten ontwikkelingskrediet	25,0	20,0	100	100
02.09-130	TOK-MPO	5,0	5,0	100	100
02.12-030	STW	35,3	35,5	100	100
02.12-040	IOP	19,0	18,9	100	100
02.12-050	Technologische topinstituten	42,5	42,5	100	100
02.12-070	KIM	12,5	13,5	100	100
02.12-080	Branche Centra Technologie	2,0	2,0	100	100
02.12-div	Overig techn.infrastructuur	45,0	45,0	100	100
02.13	Projecten gefin. Uit FES (kas)	70,0	38,0	100	100
07.01-040	OMPI	0,9	0	100	100
09.01	Energiebesparings- technologie	387,6	145,8	70	70
09.02	Duurzame energie	209,9	38,5	90	90
09.03-120	Energievoorzieningonderzoek	13,3	1,4	100	100
09.05	ECN	62,7	62,5	95	95
09.06	Doelfinanciering NITG-TNO	29,7	29,4	100	100
Totaal technologie-uitgaven		3 978,8	3 317,1		

Het hogere bedrag op artikel 02.05 in 1999 wordt verklaard door het feit dat de verplichtingen voor het subsidiejaar 1999 niet – zoals gebruikelijk is – in 1998 zijn vastgelegd, maar in 1999.

Voor zowel 09.01 als 09.02 geldt dat bedragen afwijken van voorgaand jaar en ten opzichte van elkaar door tweejarige programma's van Novem en de impuls uit het RA voor Duurzame Energie en Energiebesparing.

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (x 1 000 000)

art.sub	Omschrijving	1999	2000	% techn rel. 1999	% techn rel. 2000
16.02.01	Wetensch. Onderz...: Stichting DLO	308,6	303,8	100	100
16.02.04	Wetensch. Onderz. en ov.uitgaven	27,5	32,5	80	80
16.03.01	Apparaat praktijkonderzoek (PO)	29,9	42,7	80	80
16.03.02	Grond en gebouwen PO	11,7	18,8	25	25
16.03.03	Overige subsidies en uitgaven PO	16,1	13,8	80	80
16.04.03	Technisch-economische bedrijfsontwikkeling	22,9	20,9	60	60

Als gevolg van de verzelfstandiging van DLO wordt vanaf 1999 geen onderscheid meer gemaakt tussen apparaatsuitgaven en uitgaven voor grond en gebouwen. Ingaand dat jaar wordt gewerkt met een integraal tarief voor onderzoek. De tegen dat tarief gemaakte onderzoeken kunnen als 100% technologie relevant worden aangemerkt.

De bijdrage Apparaat Praktijkonderzoek in 2000 geldt onder meer aftrek eenmalige kosten van de fusie van het praktijkonderzoek veehouderij en plantaardig met stichting DLO.

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Na onderzoek van de uitgaven op de begroting van SZW, is gebleken dat de begroting van SZW geen technologie relevante uitgaven omvat. Voor zover SZW technologie gerelateerde uitgaven doet zijn deze voor intern gebruik en vallen derhalve buiten de definitie van technologie relevante uitgaven.

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (x 1 000 000)

art.sub	Omschrijving	1999	2000	% techn rel. 1999	% techn rel. 2000
24.02.04	Algemeen Ouderen beleid	31,8	28,2	3,0	4,1
24.09.01	Sociaal Beleid Algemeen	123,9	117,1	3,5	3,7
25.02.13	Vgz.beleid – Projecten, experimenten en onderzoek	120,6	130,5	50,0	50,0
27.01	RIVM	289,3	293,9	6,6	6,5

Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de mogelijke AER-adviesonderwerpen voor het jaar 2000. De basis voor het werkprogramma vormt een brief van het Ministerie van Economische Zaken (EZ), E/EB/99031118; d.d. 6 mei 1999, waarin suggesties hiervoor worden gedaan. Aan de elementen uit deze brief wordt onder punt 1–5 uitwerking gegeven. De Raad zal prioriteit geven aan deze gevraagde adviezen. Indien voldoende tijd beschikbaar is, zal de Raad zich ook buigen over een door hem zelf toegevoegd onderwerp (punt 6).

1. Energie en wegverkeer

Een belangrijk deel van de brandstofinzet en daarmee van de emissies vindt plaats in het verkeer en vervoer. Op energiebesparingsgebied is de betrokkenheid van EZ tot nu toe echter beperkt geweest tot programma's op het gebied van voertuig- en brandstoftechnologie. Op besparingsgebied hebben enige programma's gelopen, bijvoorbeeld ten aanzien van voertuig- en brandstoftechnologie. De mogelijkheden hierbij zijn echter beperkt, gezien de relatief geringe Nederlandse capaciteit in de auto-industrie. Vanuit besparingsoogpunt gaat daarom nu de aandacht eerder uit naar de beïnvloeding van de vraag, bijvoorbeeld via een Energieprestatie voor Vervoer (analoog aan de EPL).

Niettemin is het denkbaar om ook voor de brandstofmix beleidslijnen uit te zetten. Aanzetten daartoe zijn kort geleden gegeven naar aanleiding van het project Brandstofmix. Daarbij zijn uit oogpunt van kosteneffectiviteit en milieu streefcijfers voor inzet in het wegverkeer van verschillende brandstoffen (benzine, diesel, LPG e.d.) aangegeven. Ervaringen in het buitenland (België, Frankrijk) waar eveneens dergelijk beleid werd uitgezet, laten evenwel zien dat het uitvoeren van zo'n strategische visie niet eenvoudig is. Een belangrijk gegeven hierbij is dat de overheid op diverse andere manieren betrokken is bij het wegverkeer, waardoor beleidsbelangen door elkaar kunnen lopen. Zo gaat het hier qua brandstofinzet om een sector waar de overheid financieel gezien (accijnzen) al een sterke sturing uitoefent. Daarnaast spelen overwegingen van mobiliteit (rakend aan beleid van VenW) en milieu (rakend aan beleid van VROM). Daarbij komt dat de overheid zich van nu af aan op energiegebied een andere rol gaat aanmeten.

In het licht van het voorgaande heeft DGE het voornemen de volgende adviesaanvragen voor te leggen:

- Welke beleidsmatige prioriteiten moet EZ stellen in het beleid op het snijvlak van wegverkeer, economie en milieu? Hoe passen deze prioriteiten in de doelstellingen van het energiebeleid?
- Ligt het voor de hand om de strategische visie op de brandstofmix verder te ontwikkelen? Kan de overheid een dergelijke lange termijn visie ook waarmaken?
- Waar liggen uit energieoogpunt de kansen en bedreigingen en bij welke aandachtsgebieden ligt voor EZ vooral een toegevoegde waarde? Dient EZ een rol te spelen in de ontwikkeling van voertuig- en brandstoftechnologie?

Het in het najaar 1999 door het Centrum voor Energiebesparing en Schone Technologie te Delft uit te brengen rapport naar aanleiding van een onderzoek naar het huidige instrumentarium zal mede dienen als aanknopingspunt voor het advies. Omdat de vraagstelling meer op enkele

principiële kwesties duidt dan op inhoudelijke uitdieping van de materie, overweegt de Raad over dit onderwerp een briefadvies uit te brengen.

2. Flexibele instrumenten

In het Kyoto-protocol zijn zgn. flexibele instrumenten opgenomen. De opties hierbij zijn Joint Implementation (JI), het Clean Development Mechanism (CDM) en verhandelbare emissierechten. Bij JI en CDM gaat het er om dat via projecten in resp. geïndustrialiseerde landen (met name Oost-Europa) en ontwikkelingslanden credits kunnen worden verdiend die kunnen worden ingeboekt op de eigen nationale verplichting tot CO₂-reductie. Verhandelbare emissierechten hebben een soortgelijk doel, maar zijn losgekoppeld van specifieke projecten. De Kyoto-afspraken laten over de precieze regels voor deze opties nog veel onduidelijkheid. Dat zal naar verwachting voortduren tot de zesde Conference of Parties die voor het najaar 2000 wordt voorzien.

Verhandelbare emissierechten zijn in het Kyoto-protocol vooral onder VS-invloed ingebracht. In de VS zijn vanaf begin jaren negentig met een dergelijke aanpak gunstige ervaringen opgedaan bij nationale reductie van SO₂-emissie. Van Europese en Nederlandse zijde is vooral interesse getoond voor JI. Anticiperend op het daadwerkelijk van kracht worden van JI is in Nederland van 1997–1999 een proefprojectenprogramma opgezet (totaal budget via EZ f 36 en OS f 48 mln). Thans wordt gewerkt aan een gewijzigde aanpak, waarbij via een Europese aanbestedingsprocedure CO₂-credits op basis van JI-projecten worden aangekocht. Het voornemen is om eind 1999 de eerste aanbestedingen te doen.

Nederland wil ter uitvoering van de Kyoto-afspraken hoog inzetten op de flexibele mechanismen. Uitgangspunt is dat de helft van de in Kyoto aangegane nationale verplichting via deze instrumenten wordt gerealiseerd. Voordat van effectieve inzet sprake zal zijn moeten nog diverse vragen worden beantwoord. EZ voorziet een adviesaanvraag op twee punten:

- Hoe kan aan JI verder vorm worden gegeven?
- Hoe verhoudt zich dat tot de optie «internationaal verhandelbare emissierechten»?

In dit kader komt dan bijvoorbeeld aan de orde:

- Toepassing van 50% van de flexibele instrumenten in 2008–2012 vereist een snelle start, ook gezien de looptijd van uitvoering van substantiële projecten. Daar zit echter een zeker risico in gezien de nog bestaande onduidelijkheden. De vraag is of het verstandiger is om te wachten dan wel zo snel mogelijk te starten.
- Welke landenstrategie moet worden gevolgd? Moet deze worden gericht op de meer sterke landen als Polen (die hun credits liever niet weggeven) of op de meer zwakke als Rusland (waar het investeringsklimaat minder gunstig is)?

- Zolang er geen ervaring is opgedaan, is onduidelijk wat reële prijzen zijn voor credits. Daadwerkelijke toepassing vereist echter dat prijzen worden ingezet. Hoe kunnen zulke prijzen worden bepaald?
- Een EU-aanbestedingssysteem voor JI brengt met zich mee dat geen onderscheid kan worden gemaakt tussen Nederlandse en EU-bedrijven. In hoeverre is het toch gewenst en mogelijk om mechanismen in te bouwen waardoor het Nederlandse bedrijfsleven hierbij wordt ondersteund?
- Bij de flexibele mechanismen kan een keuze worden gemaakt voor JI, CDM of verhandelbare rechten. Op welk van deze instrumenten moet het accent worden gelegd? Indien voor meerdere instrumenten wordt gekozen, dienen deze dan gelijktijdig of volgtijdelijk te worden aangepakt?

De Raad meent dat dit onderwerp in een breder perspectief moet worden gezien. In dit verband gaat het hem om de vraag of de inzet van het voorgestelde instrumentarium ook daadwerkelijk bij zal kunnen dragen aan een veranderde, meer op duurzaamheid gerichte energiehuishouding, met name in internationaal verband.

3. Lange termijn onderzoek

Mede naar aanleiding van het rapport van de Verkenningcommissie Energieonderzoek en het advies van de AER uit 1996 heeft EZ in 1998 een nota aan de Kamer uitgebracht over het energieonderzoek in Nederland. De hierin vervatte beleidsuitgangspunten waren echter meer gericht op organisatie en sturing dan op de specifieke inhoud van het onderzoek.

De Raad heeft na zijn onderzoeksadvies diverse malen aandacht gevraagd voor dit onderwerp, onder meer in het advies over het lange termijn energiebeleid. Elementen die in het lange termijn energieonderzoek aan de orde kunnen komen, zijn onder meer de volgende:

- Vooral op het gebied van technisch energieonderzoek heeft Nederland een hoogontwikkelde traditie. Toepasbaarheid van technologie is echter sterk afhankelijk van de mate van vertrouwen die mensen daar in hebben. Daarom moeten er activiteiten worden ontwikkeld om de economische en maatschappelijke kanten van energievraagstukken meer voor het voetlicht te krijgen. Zo zal CO₂-afvang en opberging een belangrijke rol in de toekomstige energievoorziening kunnen krijgen, maar investeren in deze techniek heeft pas zin als dit maatschappelijk wordt geaccepteerd.
- De financiering van het energieonderzoek komt zowel van de overheid als van de private sector. In een geliberaliseerde situatie zou er sprake kunnen zijn van minder aandacht voor het lange termijn onderzoek, terwijl de toenemende tendens naar kleinschaligheid wellicht evenmin een stimulering vormt. De keuzes die de overheid maakt, en de criteria die zij daarvoor hanteert worden daardoor steeds belangrijker. De vraag is bijvoorbeeld waar de industriële en onderzoekscompetentie ligt, waar men een onderzoekstraditie wil opbouwen of voortzetten e.d.
- De toenemende internationalisering stelt ook op onderzoeksgebied zijn eisen. Zo moet men als land zelf iets te bieden hebben, als men internationaal een stem in het kapittel wil hebben. Op sommige gebieden komt echter de vraag op of men nog wel zou moeten investeren in producten die toch al elders worden geproduceerd. Daar staat echter grotere kwetsbaarheid tegenover als Nederland afhankelijk wordt van het buitenland voor technische vernieuwingen.

Het voorgaande mondt uit in de door EZ voorziene vragen:

- Wat zou er kunnen gebeuren met het onderzoek in het licht van de liberalisering?
- Hoe groot is het risico dat lange termijn onderzoek een lagere prioriteit krijgt?
- Hoe kijkt het veld aan tegen deze ontwikkelingen (kansen/bedreigingen)?
- Is het een probleem om voor R&D afhankelijk te zijn van het buitenland?
- Wat betekent dit alles voor het overheidsbeleid?
- Op welke prioriteiten moet de overheid zich richten?

Gezien de vele onderzoeken in de afgelopen jaren over het energieonderzoek ligt het niet voor de hand om daar nieuw onderzoek aan toe te voegen. De Raad hoopt veeleer aanknopingspunten te vinden bij de opvattingen in het veld en voorziet een aanpak waarin via contact met betrokkenen op onderzoeksgebied (ECN, Kema, EnergieNed, Gasunie, Novem, het Samenwerkingsverband Duurzame Energie, specifieke deskundigen) een antwoord op de gestelde vragen wordt gegeven. Tevens zullen de ervaringen in het buitenland (VK, VS) met de gevolgen van liberalisering daarbij worden betrokken.

4. Planologie

De energiesector stuit regelmatig op ruimtelijke ordeningsproblemen. In het verleden betrof dit veelal de ruimtelijke reserveringen voor kolen- of kerncentrales of voor de elektriciteitsinfrastructuur (hoogspanningsverbindingen). De aandacht gaat tegenwoordig meer uit naar problemen bij winning van delfstoffen (Waddengas) en plaatsing van duurzame energie, met name windenergie. In al deze gevallen is er het patroon dat nationale beslissingen weliswaar genomen zijn, maar dat op regionaal of lokaal niveau zgn. NIMBY-weerstand tegen de uitvoering ontstaat (wel steun voor dergelijke projecten, maar niet in de eigen omgeving).

Ten principale is de vraag wat de NIMBY-houding voor de energievoorziening betekent. Dit wordt te meer van belang naarmate duurzame energiebronnen als wind een grotere rol in de energievoorziening moeten gaan spelen. Gelijktijdig onderkent de Raad in zijn advies over de lange termijn energievoorziening dat in de overgang naar een duurzame energievoorziening inzet van schone fossiele energie onontkoombaar zal zijn. Koleninzet is bijvoorbeeld niet uit te sluiten, terwijl in dat verband CO₂-afvang en opberging mogelijk eveneens een NIMBY-probleem zal opleveren. EZ noemt als specifieke invalshoek de inzet van duurzame energie. De Raad wenst echter de vraagstelling te verbreden naar de gehele energievoorziening.

Hieraan gekoppeld is de vraag welke de mogelijke remedies zijn. In het advies kunnen diverse opties de revue passeren bijvoorbeeld het bundelen van infrastructuur (en daarmee bundeling van procedures), het geven van compensatie voor nadelige externe effecten, het vergroten van het maatschappelijk draagvlak via voorlichting, het verbeteren en versimpelen van procedures, etc. Tevens zal hierbij aandacht worden geschonken aan het SEV (Structuurschema Elektriciteitsvoorziening). Het SEV vormde het toetsingskader voor de tweejaarlijkse elektriciteitsplannen. Door invoering van de nieuwe Elektriciteitswet komt het tot 2002 lopende SEV echter in een ander daglicht te staan. Eind 1999/begin 2000 zal een verplichte evaluatie van het SEV plaatsvinden. Daarbij kan

bijvoorbeeld aan de orde komen of het nog steeds gewenst is om ruimtelijke reserveringen te maken voor kolen- en kerncentrales (met de daarmee samenhangende beperkingen aan de omgeving).

5. Mogelijke onderwerpen n.a.v. Energierapport

Enkele onderwerpen uit het in het najaar van 1999 door EZ uit te brengen Energierrapport zullen zich mogelijk lenen voor nadere advisering door de AER. Thans is nog niet in te vullen of en, zo ja, welke onderwerpen naar voren zullen komen. Te zijner tijd zal worden gezien of deze onderwerpen in het werkprogramma van de Raad kunnen worden ingepast aan de hand van de concrete thema's, actuele ontwikkelingen op energiegebied en de voortgang van het werkprogramma. Advisering zal eventueel in de vorm van briefadviezen geschieden.

6. Gevolgen en uitwerking van de liberalisering en marktwerking in de energiesector

In de Nederlandse energiesector is door de liberalisering en internationalisering van de energiesector een forse dynamiek op gang gebracht. De traditioneel in hoge mate aanbodgerichte nutsbedrijven komen daardoor terecht in een veranderingsproces waar de vraagzijde steeds meer de koers en het tempo zal bepalen via het mechanisme van de vrije markt. Vanuit de Raad is de wens naar voren gekomen om deze gevolgen van de liberalisering nader te bezien, waarbij het met name gaat om de rol van de overheid daarbij.

Een eerste invalshoek bij dit onderwerp is de verhouding tussen groot-schalige vs. decentrale energievoorziening. Privatisering en schaalvergroting (energievoorziening als kerntaak ofwel omvorming tot «multi-utility»-bedrijf) komen hierbij aan de orde, evenals het mogelijk samengaan of samenwerking met buitenlandse bedrijven. Gelijktijdig is er ook een omgekeerde tendens waarneembaar, namelijk die naar meer kleinschaligheid, voortkomend uit onzekerheden en risico's door de toenemende complexiteit en dynamiek van de samenleving.

Voor de overheid komen daarbij vragen op als: Welke collectieve waarden en belangen die verband houden met de energievoorziening kan zij overlaten aan de vrije markt? Welke taken en verantwoordelijkheden moeten bij de overheid ressorteren? Indien wordt gekozen voor een beleid met accent op decentrale opwekking, moet worden welke middelen de overheid daarbij ter beschikking staan (zoals tariefstructuren). Voorts kan de overheid voor dilemma's komen te staan. Weegt de maatschappelijke ondersteuning van een decentrale energievoorziening voldoende op tegen verlies van eventuele schaalvoordelen die in een internationaliserende markt belangrijker kunnen worden? Hoe verhoudt bevordering van decentrale schaal zich tot de situatie met een infrastructuur die mogelijk in handen komt van grootschalige private bedrijven? Kan de overheid zich terugtrekken uit «volwassen» infrastructuur of moet zij met het oog op de decentrale schaal permanent sturen en reguleren? Hoe kan worden bevorderd dat in een proces van privatisering en internationalisering in Nederland de kennis van de strategisch geachte energietechnologieën aanwezig is?

Een tweede invalshoek betreft de rol van de overheid die zich bij deze ontwikkelingen lijkt te verschuiven van directe betrokkenheid bij de energievoorziening naar die van toezichthouder. Naarmate de activiteiten

van de energiebedrijven complexer en gevarieerder worden, neemt de moeilijkheidsgraad bij dit toezicht toe. Zo kan, in geval van meerdere nutsactiviteiten door één multi-utility bedrijf (hetzij over verschillende infrastructuren, hetzij over één multifunctionele infrastructuur), zich de situatie voordoen dat een deel van deze nutsdiensten in concurrentie op een vrije markt wordt geleverd terwijl een ander deel resorteert onder een publiek monopolie. Ook kan zich de situatie voordoen dat de betreffende nutsmarkten onder verschillende toezichthouders vallen. De toezichthouders moeten onder meer waken voor kruissubsidiëring en zullen elk over voldoende informatie moeten beschikken om hun taak adequaat uit te kunnen oefenen.

Daarmee komen kwesties op van concurrentie en samenwerking tussen toezichthouders. Hiermee verbonden is de vraag hoe lang sectorspecifiek toezicht nodig is. Een ander punt is de effectiviteit van dergelijke toezichtregimes; moet niet meer toevlucht worden gezocht tot zelf-regulerende mechanismen? In het verlengde hiervan is de vraag welke specifieke rol de Minister van EZ daarbij speelt en welke andere mogelijkheden deze nog heeft om beleidsprocessen te beïnvloeden.

Het gaat hier om een dynamiek die nog volop in beweging is en waarvan de gevolgen zich nog verder moeten uitkristalliseren. Bovendien spelen deze ontwikkelingen zich niet alleen in de energiesector af, maar raken ook andere sectoren van het openbaar bestuur. De Raad geeft er daarom de voorkeur aan de materie eerst nader te bestuderen alvorens zich vast te leggen op het uitbrengen van een advies.

ANWB	Algemene Nederlandse Wielrijdersbond
APX	Amsterdam Power eXchange
ASEM	Asia Europe Meeting
AVN	Stichting Toerisme & Recreatie AVN
BBP	Bruto Binnenlands Produkt
BNP	Bruto Nationaal Produkt
BSE	Besluit Subsidies Exportfinanciering
BTS	Bedrijfsgerichte Technologische Samenwerkingsprojecten
BZ/OS	Ministerie van Buitenlandse Zaken/ Ontwikkelingssamenwerking
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CD FEZ	Centrale Directie Financieel Economische Zaken
CDM	Clean Development Mechanism
CEP	Centraal Economisch Plan
CoP4	Conferentie der Partijen bij Klimaatverdrag
CPB	Centraal Planbureau
DBZ	Dienst Buitenlandse Zaken
DSM	De Staats Mijnen
Dte	Dienst uitvoering en toezicht Elektriciteitswet
EET	Economie, ecologie & technologie
EIA	Energie-investeringsaftrekregeling
EIM	Economisch Instituut voor het Midden- en Kleinbedrijf
EMU	Economische en Monetaire Unie
EPK	energieprestatiekeuring
EPL	Energieprestatie op Locatie
EPN	Energie Prestatie Norm
ET	Emissions Trading
EU	Europese Unie
EVD	Economische Voorlichtingsdienst
EZ	Ministerie van Economische Zaken
FAS	Financieel Administratief Systeem
Fenedex	Federatie voor de Nederlandse export
FES	Fonds Economische Structuurversterking
GOM	Garantiefaciliteit Opkomende Markten
GSB	Grotestedenbeleid
GSI	minister voor Grote Steden- en Integratiebeleid
HSL	Hoge snelheidslijn
IBO	Interdepartementaal Beleidsonderzoek
IBTA	Investeringsbevordering en Technische Assistentie
IC/IMK	InnovatieCentra/Instituut voor Midden- en Kleinbedrijf
ICT	Informatie- en Communicatie Technologie
IFOM	Investeringsfaciliteit Opkomende Markten
IGC	Intergouvernementele Conferentie
IMF	Internationaal Monetair Fonds
IPO	Interprovinciaal Overleg
ISV	Investeringsplan voor Stedelijke Vernieuwing
IT	informatie technologie
ITC	International Trade Centre
JI	Joint Implementation
Ju	Ministerie van Justitie

KvK	Kamer van Koophandel
LNV	Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij
MAI	Multilateraal Akkoord inzake Investerings
MBO	middelbaar beroepsonderwijs
MDW	Marktwerking, deregulering en wetgevingskwaliteit
MILIEV	Programma Milieu en Economische Verzelfstandiging
MJA	Meerjarenaafspraken
MKB	Midden- en kleinbedrijf
mln.	miljard
mIn.	miljoen
M&O	Misbruik en oneigenlijk gebruik
MR	ministerraad
MvT	Memorie van Toelichting
NAMCA	National Accountants Matrix including Environmental Accountants
NBT	Nederlands Bureau voor Toerisme
NCH	Nederlandse Centrum voor Handelsbevordering
NCM-EKV	Nederlandse Credietverzekeringsmaatschappij-Export Krediet Verzekering
NEC	Nederlandse Export Combinatie
NGO	Non gouvernementele organisatie
NMa	Nederlandse Mededingingsautoriteit
NME	Nota Milieu en Economie
NMP	Nationaal Milieu Plan
MW	Megawatt
OC&W	Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen
ORET	Ontwikkelingsrelevante Exporttransacties
OESO(OECD)	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OS	Ontwikkelingssamenwerking
OvS	Overeenkomst van Samenwerking
PKB	Planologische Kern Beslissing
PMR	Project Mainport Rotterdam
PPP-JI	Proefprojecten Programma – Joint Implementation
PPS	publiek-private samenwerking
PSB	Programma Starters op Buitenlandse Markten
PSO	Programma Samenwerking Oost-Europa
PSOM	Programma Samenwerking Opkomende Markten
PUM	Programma Uitzending Managers
zon-pv	photo voltaïsch
RHI	Regeling Herverzekering Investerings
R&D	Research and Development
RIVM	Rijksinstituut voor Milieu
ROF	Rente Overbruggings Faciliteit
SENO	Stichting Economische Samenwerking Nederland Opkomende markten
SER	Sociaal Economische Raad
SNN	Samenwerkingsverband
StiREA	Stimuleringsregeling Ruimte voor Economische Activiteit
TIPP	Tender Investeringsprogramma's Provincies
TTI	Technologische Topinstituten
UNCTAD	United Nations Conference on Development and Trade
VAMIL	Regeling Vervroegde Afschrijving Milieu-Investerings

VNO-NCW	Verbond Nederlandse Ondernemingen-Nederlands Christelijk Werkgeversverbond
VVV	Vereniging voor Vreemdelingen Verkeer
V&W	Ministerie van Verkeer en Waterstaat
VROM	Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
VWS	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
WINDOWS-NT	Windows New Technology
WTO	World Trade Organisation